

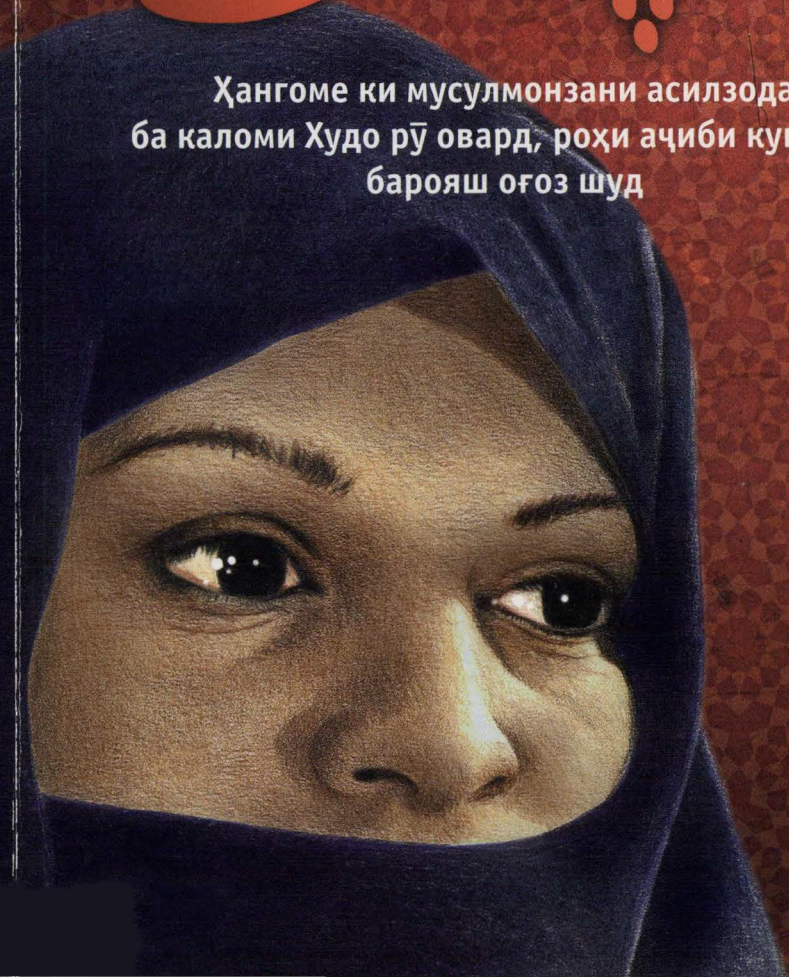
Билқис Шайх

ва Ричард Шнайдер

МАН ЧУРЪАТ
НАМУДАМ ӮРО

ПАДАВ ХОНАМ

Ҳангоме ки муслмонзани асилзода
ба каломи Худо рӯ овард, роҳи аҷиби кушоиш
барояш оғоз шуд

МАН ЧУРЪАТ
НАМУДАМ УРО
ПАДАР ХОНАМ

Билқис Шайх
ва Ричард Шнайдер

I Dared to Call Him Father

Tajik Edition

Copyright 2015 Voice Media

info@VM1.global

Web home: www.VM1.global

All rights reserved. No part of the publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic, or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. For permission requests, email the publisher, addressed “Attention: Permission Coordinator,” at the address above.

This publication **may not be sold, and is for free distribution** only.

1

ХҶЗҶРИ ВАҲМАНГЕЗ

Ҳангоме ки дар пайраҳаи сангфаршшудаи боғамон оҳиста гардиш мекардам, ҳиссиёти ғамгини ачибе дар худ ҳис кардам. Ҳаво ториктар шуд. Бӯи хуши гули наргиси дершукуфта фазоро фаро гирифта буд. Ин чист, чаро худамро нороҳат ҳис мекунам?

Ман бозистода, ба атроф чашм дӯхтам. Дар хонаи он тарафи сабззор, пешхизматҳо чароғҳои ошхонаро дармегиронданд. Дар назар гӯё ҳама ҷо оромӣ беҳаракат ба назар менамуд. Ман дастамро дароз карда, хостам чанд дона гул бичинам, ки аз болои сарам ким-чӣ гузашт.

Ба дилам ваҳм афтод. Ин чӣ буд? Абри ғубормонанди хунуку намнок аз пешам гузашт. Боғ баногоҳ боз ҳам ториктар шуд. Шамоли хунуке аз болои дарахтон ғуввос зада гузашт. Як қад паридам.

„Худатро ба даст гир, Билқис!“ Бо вучуди ин ман гулхоро чинда, ба сӯи хонае, ки аз тирезаи он равшании нозуки соякунанда метофт, равон шудам. Девори мустаҳками сангин ва дари булутини он тасаллон дилам буд. Дар пайраҳаи сангфаршшуда бо шитоб қадам зада, ҳис намудам, ки зуд-зуд ба қафо менигарам. Вақте ки дар бораи чизҳои фавқуттабӣ гап мезаданд, ман ҳамеша механдидам. Албатта, аз он чизҳо ин ҷо нишоне ҳам набуд. Рост?

Дар ҷавоб ба дасти ростам расидани чизи ҳақиқатан саҳти нофорамро ҳис кардам.

Ман фарёд задам. Давида ба хона даромадам ва аз қафоям дарро саҳт пӯшидам. Хизматгорон садоамро шунида сӯям давиданд, лекин аз тарс ҳарфе намегуфтанд. Зеро худӣ ман шояд ба арвоҳ монандӣ доштам. Танҳо пеш аз хоб чуръат пайдо кардам, ки дар хусуси ин ҳодиса ба ду хизматгорзан нақл кунам. „Шумо ба мавҷудияти қувваҳои рӯҳӣ боварӣ доред?“ — дар охири нақл пурсидам. Ҳар ду хизматгор — Нурҷон ва Райшам, яке мусулмон ва дигаре масеҳӣ, аз ҷавоб сар печиданд. Вале Нурҷон дастонашро бо асабоният молиш дода, аз ман пурсид, ки муқобил нестам, агар вай аз масҷиди деҳа муллоро даъват намояд, то

бо оби муқаддас боғро пок намояд. Вале ман ба худ омада будам. Ақли солим нагузошт, ки побанди хурофоти одамони чоҳил гардам. Ба ғайр аз ин ман намехостам, ки дар ин хусус дар деҳа овоза паҳн шавад. Ман изтиробӣ ўро дида, кӯшиш кардам, ки табассум намоям ва бо қатъият гуфтам, ки намехоҳам ягон одами риёкору мунофиқ ба замини ман пой монда, вонамуд кунад, ки гуё рӯҳи нопокро меронад. Бо вучуди он, вақте ки хизматгорон рафтанд, ҳис кардам, ки Қуръонамро мекобам. Аммо бо душворӣ чанд саҳифаи ин Китоби Муқаддаси мусулмонро хонда, хаста шудам. Онро пӯшонда аз нав ба чилди абрешимини кабудаш гузошта, хоб рафтам.

Субҳи дигар базӯр бедор шудам, худро чун шиноваре ҳис мекардам, ки ҳеч ба рӯи об баромада наметавонад ва дар тасаввурам савти баланде садо дод.

*Ла илоҳа иллаллоҳ,
Муҳаммадун Расулуллоҳ!*

Ин суҳанони оҳангдор аз панҷараи тирезаи утоқи хобам дохил гардиданд:

*Худое нест ба ғайри Оллоҳ,
Муҳаммад расули Ёст.*

Ин даъватро ман қариб ҳар субҳ 46 сол аст, ки мешунидам. Ман ғўяндаи ин савти оҳангдорро тасаввур кардам.

Чанд дақиқа пештар дар деҳаи хурдакаки кистонии Ваҳ муаззини солхӯрдамон бо шитоб болои манораи қадима баромад. Даруни манора шояд салқин буд, азонгӯи масҷид рӯи зинаҳои сангини зери пой чандин насли мусулмон суфтагардида боло мебаромад. Тасаввур мекардам, ки чӣ тавр ў дар болои манора барои нафас рост кардан дам мегирад. Баъд назди панҷара рафта, сари бо риш ороёфтаре боло карда, ин суҳанонро, ки 14 аср таърих дорад, суҳан ба суҳан кироат намуда, мусулмонро ба намоз даъват мекунад:

*Ба намоз биёед, ба растагорӣ биёед,
Намоз беҳтар аз хоб аст.*

Даъвати боисрор бо ғубори субҳгоҳони ханӯз хуноки шабҳои октябр омезиш ёфта, бо роҳи санғфаршшудаи деҳаи Ваҳ дохили боғи ман мегардад ва ба девори хона, ки аз шулаи офтоби навбаромада лоларанг гаштааст, бармехӯрад.

Ҳангоме ки суҳанони охиринаи муаззин ба зехн бархӯрданд, ҳодисоти нохуши шаби гузашта ба ёдам омад. Хостам барои ором кардани хотирам ба қорҳои муқаррарии ҳаррӯзаам машғул шавам. Ман нишаста зангӯлачаи тиллоии рӯи мизи мраммарини назди кати хоб бударо бардоштам. Вақте

ки садои оҳангдораш баланд шуд, чун ҳарвақта ҳарсасзанон, Нурҷон давида вориди хона шуд. Ҳар ду пешхизмат дар шафати хонаи ман меҳобиданд ва ман медонистам, ки онҳо аллақай як соат пеш хеста, мунтазири занги ман буданд. Нӯшидани чои саҳаргоҳ одати ҳамешагист. Нурҷон шона ва ҷутқаро ҷо ба ҷо намуд. Вай фарбеҳаки хандонрӯй, вале каме ноӯҳдабаро буд. Вақте ки шонаро ғалтонд, ман уро саҳт танбеҳ додам.

Райшам, пешхизмати дуввум зани мавзуни қоматбаланди хушхиром, дар синну сол аз Нурҷон калонтару ботамкин буд. Вай бо лаъли вориди хона шуду онро рӯи мизи назди кати хоб гузошт, рӯпӯши сафедро бардошт ва ба пиёла чои гарм рехт.

Як қулт чои сӯзон нӯшида нафасам осуда шуд: ҷой аз намоз беҳтар аст. Модарамро ин гуна фикрҳо дар ҳиҷолат мегузошт. Уро борҳо дар сари намоз дидаам. Ёд дорам, ҷӣ тавр гилемчаро рӯи фарши хонаи хоб меандохт, баъд рӯ ба тарафи хонаи муқаддас — Каъба гардонда, ба зону менишаст ва пешонӣ ба гилемча мегузошт. Модарамро ба ёд оварда, чашмам ба сандуқчаи рӯи миз афтод, ки чанд аср пеш аз ҷӯби уд сохта, нукракорӣ карда буданд. У ба модарам тааллуқ дошт, пештар бошад ба модаркалонам. Ҳозир ин моли меросӣ аз ман аст ва ман бояд онро эҳтиёт намоям. Ду пиёла ҷой нӯшидаму сарамро ба пеш ҳам намудам. Ин ишорае буд ба Райшам, то ки ба шона кардани мӯйҳои дарози сафедгардидаам шуруъ кунад, дар ҳоле ки Нурҷон ба ороиши нохунҳоям машғул буд.

Ҳангоми кор духтарҳо дар бораи навигариҳои деҳа сӯҳбат мекарданд. Нурҷон пургӯй ва Райшам боодобона суҳанронӣ мекарданд. Онҳо дар бораи писарчае ки хонаашро тарк карда ба шаҳр рафтааст, духтаре ки ба шавҳар баромадан меҳоҳад, сӯҳбат мекарданд. Баъд сӯҳбат дар бораи кушторе дар шаҳри ҳамсоя, он ҷое ки холаи Райшам мезист, сурат гирифт. Аз шунидани ин хабар як қад паридани Райшамро ҳис кардам. Охир, қурбоншуда ботакво буд. Ин ҷавондухтар дар оилаи таблиғгарони масеҳӣ мезист. Касе дар тангкӯчае, ки аз деҳа мегузашт, ба ҷасадаш дакка хӯрдааст. Эҳтимол меравад, ки полис тафтишро сар мекунад.

„Дар бораи духтар ягон маълумоте ҳаст?“ — бепарвоёна пурсидам.

„Не, Бегима Соҳиб“ — бо овози паст ҷавоб дод Райшам, ки мӯйҳоямро бо диққат мебофт. Дар бораи ин куштор гап назадани Райшамро, ки худ ботаквост, ман мефаҳмам. У ҳам мисли ман медонист, ки қотили духтарак кист! Хулосаи гап, духтарак аз дини мусулмонӣ рӯй тофта, дини Исоро қабул кардааст. Он гоҳ бародараш аз шармандагӣ, аз ин гуноҳи азиме, ки ба сари тамоми оила бор мешуд, ба ғазаб омада, ба ҳукми қонуни шариат — куштани каси аз дин рӯй гардонда, итоат кард.

Ҳарчанд шариасти ислом ба назар қатъию бераҳм намояд ҳам, аксаран таъбироташ бо раҳму шавқат пайваста аст. Аммо ҳамеша тарафдорони шариасти Қуръон ёфт мешаванд, ки онро ба ҳадди ифрот мерасонанд.

Ҳама медонистанд, ки кушандаи духтарак кист. Аммо ҳеч кас ягон тадбире намеандешид. Ҳамеша ҳамин хел буд. Як сол муқаддам хизматгори тақводори яке аз тарғибгаронро аз сари қарӣ бо гулӯи бурида ёфта, боз ҳам ягон чора надиданд. Ман фикри ин таърихи ғамангезро монда, хестанӣ шудам. Хизматгорон шитобон аз ҷевон якчанд сариҳои абрешимиамро оварданд, то ман дилхоҳамро интиҳоб кунам. Онеро, ки бо ҷавохирот оро ёфта буд, интиҳоб намудам, баъди он ки бо кӯмаки онҳо пӯшидам, онҳо таъзим карда, оҳиста баромаданд.

Нури офтоб ба хонаи хобам паҳн шуда, деворҳои сафед ва мебелҳои ранги устухони филдоштаро ҷилвагар месохт. Шӯлаи офтоб ба расми дар чорҷӯбаи тиллоӣ гирифташуда, ки дар болои мизи ороишиам менестод, афтид. Ман рафта расмро гирифтаму оташин шудам. Охир як рӯз пеш ман онро рӯгардон карда будам! Вале кадоме аз хизматгорон онро ба мисли пештара гузоштааст. Аз он чорҷӯба ҷуфти босалиқае, ки паси мизи кунҷи яке аз тарабхонаҳои боҳашамати Лондон менишаст, бо табассум ба ман менигарист.

Сарфи назар аз ҳама, ман боз тавре рафтор кардам, ки гӯё ба ҷароҳат намак мепошанд. Ман ба марди зебои сиёҳбурути чашмдурахшон назар дӯхтам. Ин шавҳарам — генерал Холид Шайх буд. Ҷаро ман ин расмро нигоҳ медоштам? Ба одаме, ки як вақтҳо бе ӯ зиндагиро тасаввур намекардам, нигариста, нафратам бедор шуд. Шаш сол қабл, вақте ки ин сурат аккосӣ шуда буд, Холид вазири умури дохилаи Покистон буд.

Зани базеби ҳамроҳаш нишаста ман будам. Ман духтаре аз оилаи мусулмони кӯхнапараст будам, ки дар давоми ҳафсад сол дар ин музофоти шимолу ғарбии иқлимаш хунук заминдор буд. Ман дар хонаи худ сиёсатнадорон ва сарватмандонро аз тамоми гӯшаву канори дунё қабул мекардам. Ман ба сафарҳои Парижу Лондон одат кардам барои харид маҳсус ба растаҳои Сулҳу Ҳэрродз мерафтам. Он зани зебо, ки аксаш ба ман табассум мекард, дигар вучуд надорад, ба оина нигариста фикр мекардам. Пӯсти сафеди маҳинаш қаҳваранг, мӯйҳои сиёҳи пурчилояш сафед шуда, маъъюсӣ дар чеҳрааш нақш гузоштааст.

Олами зебои ин суратҳо, ханӯз 5 сол муқаддам, хангоми маро партофтани Холид, тика-тика гашта буд. Баъди он таҳқир, ранҷи кашиданҳо, ба сабаби аз ман рӯй тофтани шавҳарам, зиндагии зарифонаи Лондону Париж ва Равалиндиро вогузашта, кӯшидам оромиро дар Ҳимолой пайдо намоям. Дар ин мулк деҳаи хурдакаки Ваҳ ҷойгир шуда буд, ки он ҷо бехтарин рӯзҳои айёми кӯдакиам гузаштааст. Ваҳро

боғҳо ихота карда буданд, ки дар ободиашон саҳми наслҳои авлоди ман зиёд буд. Хонаи бузурги сангини манорадор бо суфа ва утоқҳои калон, чун қуллаи барфпӯши Сафедкӯх, ки аз ғарб ба чашм менамуд, қадимӣ метофт. Аммо ҳолаам ҳам дар ҳамин хона мезист ва ман дар чустучӯй танҳои ба хонаи хурдтаре, ки оилаамон дар канори Ваҳ бино карда буд, кӯчидам. Ин хона бо утоқҳои хоб дар ошёнаи дуввум ва меҳмонхонаву ошхонаи хизмати дар поён, дар байни 12 акри боғистон, ба мисли гавҳари пурқимате ниҳон буд ва ба танҳои, ки ман ба он эҳтиёҷ доштам, маро умедвор мекард.

Вай ба ман ҳатто аз ин ҳам бештар дод. Вақте ки ман омада будам, қисми зиёди боғҳо ба ҳоли худ монда буданд. Ин бароям аини муддао буд, зеро метавонистам ба кори барқарории боғ андармон гашта, андаке бошад ҳам, аз ин ғам раҳо ёсам. Қисми ин заминҳоро ман ба боғи ҳақиқӣ, бо деворҳои баланд ва гулгаштҳои табдил додам. Қисми дигараш дар ҳолати пешина монда буд. Бо мурури замон боғҳо бо шир-шири чашмаҳои бешуморашон дунёи ман шуданд, то замоне ки дар соли 1966 чун гӯшанишине, ки дар гӯшаи шаҳр байни гулҳои танҳои мечӯяд, шӯҳрат ёфтам.

Ман нигоҳамро аз акси дар чорчӯбаи тиллоӣ дар дастам буда, барканда, боз онро чапагардон кардам, баъд назди тиреза омада, назаре ба деҳа афкандам. Ваҳ... Як худи номи деҳа чӣ фароҳамбахшест. Чандин аср муқаддам, вақте Ваҳ тамоман майда буд, императори шӯҳратманд Муғул Акбар бо корвони худ дар ин ҷо дам мегирад. Вай миннатдорона зери маҷнунбед нишаста аз таъриф „Ваҳ! — меғӯяд, ва ин нидо номи ҳамешагии ин манзил мегардад.

Аммо аз ин хотираҳо он ҳиссиёти ваҳмангезе, ки баъди ҳодисаи аҷиби оншаба ҳар лаҳза дар ман боло мегирифт, дур намешуд.

Назди тиреза истода мекушидам, ки худро аз он озод кунам. Боз субҳ дамид ва ман худро бовар мекунонам, ки рӯзи нав ба ман осудагӣ оромӣ меорад ва як рӯзи муқаррарии гарму равшани офтобӣ мешавад. Ҳодисаи шаби гузашта ҳанӯз ҳам ҳақиқат менамуд, лекин мисли ҳоби бад хеле дур буд. Ман пардаҳои сафедро кушода аз ҳавои тозаи сахарӣ нафаси чуқуре кашидам, ба садои чорӯбзании хизматгорони ҳавлии хеш гӯш андохтам. Ба димоғи бӯи дуди ҳезум меомад ва садои якнавохти чархи осӣи обиро аз дуриҳо мешунидам. Ман қаноатмандона нафас кашидам. Ин Ваҳ, хонаи ман, дар ниҳоят пушту паноҳи ман аст. Маҳз дар ин ҷо, 700 сол муқаддам, Навоб Муҳаммад Ҳаётхон, шоҳзода, заминдори феодал мезистааст. Мо бошем, авлоди бевоситаи ӯ будем ва дар сар то сари Ҳиндустон оилаи мо ҳамчун ашрофони Ваҳ машҳур аст. Садсолаҳо пеш императорон корвонхояшонро аз роҳ мегардонданд, то гузаштаҳои моро зиёрат кунанд. Ҳатто он вақте ки ман хурд будам,

тамоми аёнӯ ашрофони Аврупӯ ва Осиё ба Ҳиндустон омада, моро зиёрат мекарданд. Аммо акнун танҳо аҳли оиламон ин роҳро тай намуда, назди ман меоманд. Албатта, ин маънои онро дорад, ки ман алоқамандони ин хонаро кам дидаам. Лекин он бароям он қадар муҳим набуд. Чамъияти 14-нафараи хизматгорон бароям кифоя буд. Онҳо низ чун гузаштагонашон аз насл ба насл ба оилаи мо хизмат мекарданд. Лекин аз ҳама муҳимаш, ман Маҳмуд доштам.

Маҳмуд — ин набераи 4-солаам. Модараш Тоонӣ аз 3 фарзандам хурдиаш, зани хушқомати дилкаш, дар касалхонаи Оилаи муқаддас, дар ҳамсоғии Равалпинди, духтур буд. Шавҳараш — заминдори машхур буд.

Аммо никоҳи онҳо бебарор буд. Муносибаташон сол то сол бадтар мешуд. Ҳангоми нотифоқиҳои талхашон Тоонӣ Маҳмудро ба назди ман мефиристод ва хоҳиш мекард, ки то хуб шудани муносибаташон дар назди ман монад. Боре Тоонӣ ва шавҳараш назди ман омаданд. Аз ман хоҳиш намуданд, ки Маҳмуди яқсоларо то ҳалли муносибатҳояшон нигоҳ дорам.

„Не — гуфтам ман. — Ман намехоҳам, ки ӯро чун тӯбчаи теннис ҳар тараф ҳаво диҳанд. Лекин ман бо майли том ӯро ба писарӣ қабул намуда, ҳамчун фарзандам тарбия менамоем“.

Мутаасифона Тоонӣ ва шавҳараш муросо карда натавониста дар охир аз ҳам ҷудо шуданд. Вале онҳо розӣ шуданд, ки ӯро ба фарзандӣ қабул намоям. Ҳамааш хуб буд. Тоонӣ тез-тез Маҳмудро хабар мегирифт ва мо ҳар се бо ҳам хело наздик будем. Бахусус аз он лаҳзае ки ҷои зисти ду фарзанди дигарам аз мо дур шуд.

Он рӯз Маҳмуд дар велосипеди сечарха, рӯи суфаи хиштин, дар сояи дарахти бодом бозӣ дошт. Вай аллакай зиёда аз се сол мешавад, ки бо ман аст. Ин писарчаи ҷаққони фариштанамо, бо ҷашмони сиёҳи мешӣ ва биничаи пучуқаш ягона хушнудии зиндагиям буд. Гӯё хандаи баланди бегашаш ин хонаи қадимаи танҳомондари рӯҳ мебахшид. Ман дар ташвиш будам, ки бо ин маҳдудӣ ҷӣ гуна ба ҳаёти ӯ таъсир мерасонам. Ман мекӯшидам, ки барои баровардани ин қусур ҳама шароитро барояш муҳайё созам. Ӯ ҳатто се хизматгори алоҳида, бар замми 11-то, дошт, онҳо ӯро мепӯшонданд, бозичахоҷашро мебароварданд ва ҳамин ки ба дилаш заданд, боз ҷамъ мекарданд.

Вале ман аз Маҳмуд дар ташвиш будам. Якҷанд рӯз боз аз хӯрок рӯ метофт. Ин ба назарам ғайримӯқаррарӣ буд, зеро одатан ӯ зуд-зуд ба ошхона рафта, ошпазҳоро маҷбур мекард, ки ба ӯ кулчақанд ва хӯришҳои лазиз диҳанд. Он пагоҳ ман поён фаромада, ба суфа баромадам ва баъди оғӯшириҳо бо Маҳмуд аз хизматгораш пурсидам, ки ӯ хӯрок хӯрдааст ё не.

„Не, Бегима Соҳиб, вай рад кард“ — оҳиста гуфт хизматгор. Вақте ман Маҳмудро ба хӯрдани ақаллан ягон чиз розӣ кунонданӣ шудам, ӯ гуфт, ки ханӯз гурусна нашудааст. Вақте ки Нурҷон ба наздам омада бечуръатона гуфт, ки ба Маҳмуд рӯҳи бадҳох таъсир кардааст, ман ба ташвиш афтодам. Ҳодисаи ваҳмангези он шабро ба ёд оварда, мани дар шигифтафтода ба ӯ бо диққат назар дӯхтам. Ин ҳама чӣ бошад? Ман боз Маҳмудро ба хӯрдан водор кардам. Лекин бефоида. Ӯ ҳатто ба шоколади дӯстдоштаи швейтсарӣ, ки махсус ба ӯ фармуда шуда буд, даст нарасонд. Вақте ки ман ба ӯ шоколад пешниҳод кардам, нигоҳи чашмони намнокашро дидам. „Ман бо ҷону дил шоколадро мехӯрдм, модар, — гуфт ӯ — вале, ҳамин ки ягон чизро фуру бурданӣ шавам, азоб мекашам“. Ба дӯстрӯяки чанде пеш чакқону бозингар, вале ҳоло беҳавсалаю рӯҳафтодаам нигариста, танам карахт шуд.

Ман ба ронандаам Манзур фармудам, ки мошинро зуд барорад. Пас аз як соат мо аллакай дар Равалпинди, дар назди духтури Маҳмуд будем. Духтур бо диққат Маҳмудро муоина намуда ягон касалие наёфт.

Ман ҳангоми ба хона баргаштан тамоман карахт шуда будам. Ба набераякам, ки дар паҳлӯям хомӯшона менишаст, нигариста ба фикр рафтам. Оё мумкин аст, ки Нурҷон хато накарда бошад? Шояд дар ҳақиқат ягон чизи ғайритабӣи вучуд дорад? Шояд... чизе аз олами рӯҳ ба вай асар карда бошад? Ман майдаякамро ба канор гирифта, аз ин андешаҳоям ба худ табассум мекардам. Ёдам омад, ки боре падарам дар бораи мӯъҷизаофарии авлиёи мусулмоне нақл карда буду ман ҳатто ба фикри ин андешаҳо хандида будам. Падарам аз ин норозӣ буд, вале муносибати ман бо ҷунин андешарониҳо айнан ҳамин хел буд. Ба ҳар ҳол, дар бозгашт Маҳмудро ба оғӯш кашида, худро дар сари ин фикрҳои аҷиб ёфтам: шояд мушкilotи Маҳмуд бо тумани дар боғ дидаам алоқаманд бошад?

Вақте ки ман ҳаросамро ба Нурҷон иброс доштам, вай дастони нӯги панҷаҳояш ҳинокардаи худро афшонда, зорию тавалло намуд, ки муллоеро даъват намоям, то Маҳмудро дуо бихонад ва боғро бо оби муқаддас пок созад.

Ман ба ин хоҳишаш розӣ нашудам. Ҳарчанд ба асоси таълимоти исломӣ боварӣ доштам, вале чанд сол шуд, ки аз бисёр расму русум: панҷ вақт намоз, рӯзагирӣ, қоидаҳои душвори покизагӣ дур шуда будам. Аммо норозатӣ аз Маҳмуд бар шубҳаҳоям ғолиб омад ва ба Нурҷон иҷозат додам, ки аз масҷиди маҳалла муллоеро даъват кунад.

Субҳи дигар ману Маҳмуд назди тиреза нишаста, бесаброна муллоеро интизор будем. Дар ниҳоят, дидам, ки ӯ аз зинаҳои долон оҳиста — оҳиста боло мебарояд, шамоли хунуки тирамоҳ домани ҷомаашро бозӣ

медоронд ва ман дар як вақт афсӯс хӯрдм, ки ўро даъват кардам ва қахрам омад, ки чаро зудтар намеояд.

Нурҷон мӯйсафедро ба назди мо оварда, худ баромад. Маҳмуд то кушодани Қуръон бо шавқ муллоро назорат мекард. Мулло, ки ранги пӯшташ ба ранги пӯсти Китоби Муқаддас мемонд, чашмони бозингарашро ба ман дӯхт, дастони сербуғумашро ба сари Маҳмуд гузошт ва бо овози ларзон ояти „Қул“-ро қироат кард. Ин оятро мусулмонон ҳамеша пеш аз корҳои муҳим мехонанд. Баъд мулло қироати Қуръонро ба забони арабӣ оғоз кард. Қуръон ҳамеша ба забони арабӣ хонда мешавад. Тарҷумаи он ғалат ҳисобида мешавад, чунки ҳар калимоти онро фариштаи Худо ба пайғамбар Муҳаммад расонидааст. Поямро тақ-тақ меадад, чунки тоқатам тоқ шуда буд.

„Бегима Соҳиб, — гуфт ў ва ба ман китоби Қуръонро дароз кард, — шумо ҳам бояд ин суҳанхоро хонед“. У сураҳои „Фалақ“ ва „Нос“-ро, ки хангоми ҳолатҳои ташвишвар хонда мешаванд, нишон дод. „Чаро шумо ҳамроҳи ман ин суҳанонро тақрор намекунад?“

„Не — гуфтам ман, — тақрор намекунам. Худо маро аз ёд бароварду ман Уро!“ Вале ба рӯи мӯйсафед назар дӯхта, ман мулоим шудам. Охир, ў бо даъвати ман омадааст ва барои манфиати Маҳмуд ин корхоро кард. „Хуб“, — гуфтам ва китоби фарсударо ба даст гирифтам. Ман онро кушода, ояти якумашро, ки ба чашмам бархӯрд, хондам:

Муҳаммад фиристандаи Худо ва қасон, ки бо ў ҳастанд, ба муқобили беимондорон равона шудаанд...

Ман дар хусуси духтари тақводори кушташуда ва он тумане, ки баъди куштор дар боғам пайдо шуд ва дар бораи он чи, ки бо Маҳмуд рӯй дод, ба хотир овардам. Ин ходисаҳо оё бо ҳам робитае доранд? Албатта, ягон қувваи рӯҳи бадӣ наметавонад ману Маҳмудро бо масеҳиҳо пайваст созад. Танам ларзид.

Лекин мулло ба назар қаноатманд буд. Бо вучуди канораҷӯии ман, вай 3 рӯз пай ҳам омада, дар сари Маҳмуд оят хонд.

Барои он ки ба ин силсилаи ходисаҳои асрорангез хотима диҳам, мегӯям, ки Маҳмуд ҳудашро хуб ҳис мекардагӣ шуд.

Ман дар бораи ҳамаи ин бояд чӣ фикр мекардам?

Ба зудӣ ҳамаро хоҳам донист. Худ онро надониста ангезандаи ходисоте шудам, ки баъдтар дунёи муқаррарии маро тағйир доданд.

2

КИТОБИ АЧИБ

Пас аз ин ҳодисаҳо дар ман майлу хохиши Қуръон хондан пайдо шуд, шояд вай барои ҳалли ин ҳама мушоидат кунад ва холигии дарунамро пур кунад. Албатта, матни арабӣ ҷавобҳо дар худ дошт, ки аксаран оилаамон тарафдори он буд.

Бешубҳа, ман Қуръонро пештар ҳам мехондам. Дар ёд дорам бори аввал омӯхтани арабиرو кай сар карда будам: он вақт 4 солаву 4 моҳа ва 4 рӯза будам. Дар ин рӯз ҳар кӯдаки мусулмон ба омӯхтани забони арабӣ сар мекунад. Барои ин ҳодиса зиёфати боҳашамати оилавӣ ташкил шуд, ки ба он тамоми аъзоёни хонаводаи ман ташриф оварданд. Маҳз ҳамон вақт, дар маросими махсус, зани муллои мо таълими ҳуруфи арабиرو оғоз намуд.

Бахусус амаки Фотех дар ёдам аст (мо, кӯдакон уро амаккалони Фотех мегуфтем; вай дар асл амаки ман набуд, — хешҳои калонсолро дар Покистон амаку хола мегӯянд). Амаккалони Фотех хеши аз ҳама наздики хонадони мо буд ва ман баръало ёд дорам, ки чӣ гуна қиёфаи серҳаракаташ гул-гул шукуфт, вақте ки ман тарихи ба Муҳаммад соли 610-и милодӣ суханони Қуръонро расонда сар кардани фаришта Ҷабраилро гӯш мекардам. Ҳафт сол лозим омад, ки бори аввал китоби муқаддасро бихонам, аммо хатми он сабабгори боз як иди дигари хонаводагӣ гардид.

Пештар ман вазифадор будам, ки Қуръонро бихонам. Ҳоло ҳис намудам, ки ҳақиқатан ҳам бояд онро варақ занам. Ман Қуръонро, ки аз модарам ба ман мерос монда буд, гирифта, дар рӯҷоии сафеди ҷои хобам нишаста, ба хондан сар кардам. Аз оғоз, аз аввалин пайғоме, ки ба пайғамбари ҷавон-Муҳаммад хангоми гӯшанишини ғори Ҳира буданаш расид, сар кардам:

Ба номи Худое, ки туро аз нутфае сирӣшт.

Ва Худо бахшояндаи меҳрубон аст.

Вай бо кӯмаки қалам ба одам онро омӯхт,

Ки ӯ намедонист.

Аввал мафтуни ин суханҳои зебо шудам, вале баъдтар суханҳоеро хондам, ки ҳаргиз маро тасалло додан наметавонистанд:

*Вақте ки аз занҳо ҷудо мешавӣ,
Вақте, ки мӯҳлаташон мерасад,
Онҳоро дар некӯӣ нигоҳ дор
Ё бо некӯӣ озод нам.*

Чашмони шавҳарам, вақте ки „ман туро дигар дӯст намедорам“ — гуфт, ба мисли шиша буданд. Ман ботинан инро шунида, ларзидам. Солҳои якҷо буданамон чӣ мешаванд? Магар онҳоро хат задан мумкин аст? Оё ин, аз рӯи Қуръон, маънои расидани „мӯҳлати ман“ -ро дорад?

Рӯзи дигар боз Қуръонро кушодам, то аз матни печ дар печ боварие, ки ин қадар мӯҳтоҷи он будам, пайдо карда, умед бандам. Аммо пайдо кардан муяссарам нашуд, ман фақат дастури чӣ тавр бояд зист ва эҳтиёткорию зидди эътиқоди ғайрро ёфтаму халос. Дар он ҷо ояте дар бораи Исо Пайгамбар ҳаст, ки ба назари Қуръон, он аз тарафи масеҳиёни аввалин қалбаки сохта шуда буд. Ҳарчанд Исо аз зани бокира таваллуд ёфтааст, аммо писари Худо набуд. „*Барои ин „Се“ нагӯӣ,* — огоҳ мекунад Қуръон бар зидди фаҳмиши Сегонаи масеҳиён. — Ин бароят беҳтар. *Худо — фақат яқто ҳаст*“.

Баъди чандрӯз омӯхтани Китоби Муқаддас онро бо афсӯс гузошта, ба умеди дарёфти роҳату осудагӣ аз табиат ва хотироти ширин, ба боғ раҳсипор шудам. Ҳатто дар ин фасли сол низ кабудии зиёде бо гулҳои рангоранг ба чашм ҳаловат мебахшиданд. Барои тирамоҳ ин рӯзи гарм буд. Маҳмуд дар пайраҳае, ки як замон дар кӯдакиам ман бо падарам сайр мекардам, мегашт. Ман ба осонӣ падарамро ба хотир овардам, ки ӯ чӣ тавр бо саллаи сафеди худ, бо костюми тағйирнопазири кӯҳнапарастонаи англисии Севил Роу, чун вазири ҳукумат, аз пасам ҷиддӣ қадам зада меомад. Аксаран ӯ маро бо пуррагӣ Билқис Султон ном мегирифт ва медонист, ки ин ба ман маъқул аст. Охир, Билқис — шоҳдӯхтари Саба буд ва ҳама медонистанд, ки Султон — шукӯҳу ҳашаматро мефаҳмонд.

Мо дуру дароз сӯҳбат мекардем. Вақтҳои охир бароямон дар хусуси мамлақати нав — Покистон сӯҳбат намудан хуш буд. Ӯ аз Покистон ифтихори зиёде дошт. „Ҷумҳурии исломии Покистон маҳз барои он ташкил шуд, ки ватани тамоми мусулмонони Осиёи ҷанубӣ гардад“ — мегуфт ӯ. „Мо дар яке аз кишварҳои бузурги дунё, дар шароити исломӣ зиндагӣ мекунем“ — илова менамуд ӯ ва ишора мекард, ки 96% аҳолии мамлақати мо мусалмонанд, боқимонда — гурӯҳҳои парокандаи буддӣ, масеҳӣ ва ҳинду мебошанд.

Ман нафас гирифта, аз болои дарахтони боғ ба теппахон дур, ки бо лаванда пӯшида шудаанд, назар дӯхтам. Ман аз сӯхбат бо падарам ҳамеша тасалло меёфтам. Вақтҳои охир ман бо ӯ ҳамкорӣ менамудам. Мо ҳар замон дар хусуси вазъи зудтағйирёбандаи сиёсии мамлакат муҳокимаронӣ мекардем ва ман нуқтаи назари худамро мегуфтам. Вай маро мефаҳмид, чунки ниҳоят зирак буд. Ҳоло ӯ нест. Ман он рӯзро ба ёд овардам, ки сари гӯри тозааш, дар қабристонии мусулмони Бруквуд, аз Лондон берун, меистодам. Вай барои ҷарроҳӣ ба Лондон рафт, аммо сиҳат нашуд. Мувофиқи одати мусулмонӣ часадро баъди 24 соат ба хок месупоранд. Вақте ки ман ба гӯристон расидам, аллакай тобуташро ба қабр дароварданд. Боварам намеомад, ки падарамро дигар намебинам. Сарпӯши тобутро андаке кушоданд, то ки ман тавонам охири бор ба ӯ назар андозам.

Вале часаде, ки дар тобут дидам, падарам набуд. Вай кучо рафт? Ман хомӯшона то пӯшондани тобут дар ин хусус андеша мекардам.

Модар низ, ки бо ман бисёр наздик буд, пас аз 7 сол вафот кард ва маро батамом танҳо гузошт.

Сояҳои боғ дарозтар шуданд, шом мефаромад.

Не, тасалло, ки ман кӯшидам аз хотиротҳо пайдо кунам, боз ҳам алаамро тозатар намуд. Дар ким-кучо, аз дур, муаззин азони шом мехонд, ин садо ҳиссиёти танҳоиямро боз ҳам пуршиддат намуд.

„Кучост? Ох, Оллоҳ, — чун ду пичиррос задам, — кучо дилбардорие, ки ваъда додаӣ?“ Он бегоҳ ман ба хонаи хобам баргашта, аз нав Қуръони аз модарам мондари гирифтам. Маро боз ишораҳои фаровон ба навиштаҷотҳои яҳудиёну масеҳиён, ки қадимтар аз Қуръон буданд, ба хайрат гузошт. Шояд маро лозим бошад, ки ҷустуҷӯро дар ин сарчашмаҳои қадимтар давом диҳам? — фикр кардам ман.

Ин маънои онро дошт, ки бояд Каломи Худоро мехондам. Каломи Худо ба ман чӣ гуна ёри дода метавонист, дар ҳоле ки, тавре маълум аст, эътиқодмандони аввалин онро хеле тағйир додаанд. Вале фикри зарурати хондани Каломи Худо боз ҳам меафзуд. Дар Навиштаҷот Худоро чӣ хел фаҳмида мешавад? Каломи Худо аслан дар хусуси пайғамбар Исо чӣ гуфтааст? Аз ҳама хубаш, онро хонданам лозим.

Вале ин ҷо мушкилоти нава пайдо шуд: аз кучо Китоби Муқаддасро ёбам? Ин гуна адабиёт дар ягон мағозаи гирду атроф пайдо намешавад.

Шояд Райшам дошта бошад. Лекин аз фикрам гаштам. Ҳатто, агар медошт ҳам, хоҳиши ман ӯро метарсонд. Покистониҳо танҳо барои кӯшиши масеҳӣ гардондани мусулмон одамро мекуштанд. Ман дар худуди хизматгорони дигари имоноварда ҳам андеша кардам. Хешу табор ба ман таъкид карда, барои содиқ ва арзанда набуданашон намехостанд, ки онҳоро ба қор гирам. Аммо ман аз ин беҳудагӯӣ парво надоштам,

фақат вазифаашонро ичро кунанд кифоя буд. Бешубҳа, онҳо пурра бо садоқат набуданд. Дар ниҳоят, вақте ки таблиғгарони масеҳӣ дар Хиндустон пайдо шуданд, онҳо тарафдорони аввалинашонро аз байни табақаи аз ҳама поён пайдо карданд. Қисми зиёди онҳо фаррошон, одамони дар чамъият мавқеи паст дошта буданд, ки кори онҳо танҳо рӯбучини роҳу кӯчаҳост. Мо, мусулмонон, онҳоро „эътиқодмандон барои биринҷ“ — меномем. Шояд маҳз барои хӯрок, либос ва маълумот, ки таблиғгарон ваъда мекунанд, аксари онҳо дини дурӯғинро қабул карда бошанд.

Мо худ бо завқ мушоҳида менамудем, ки чӣ хел он таблиғгарон ба ин бечорагон таваҷҷӯҳ зоҳир мекарданд. Чанд моҳ пеш ронандаам Манзури имоноварда аз ман иҷозат пурсид, ки боғамро ба чанде аз таблиғгарони маҳаллӣ, ки онро аз пушти панчара дида ба ҳайрат омадаанд, нишон диҳам.

„Албатта!“ — бо хушнудӣ гуфтам ман, ба андешаи он ки Манзури бечора меҳода ба ин одамон таассуроти хубе гузорад. Пас аз чанд рӯз, аз тирезаи утоқи кориам мушоҳида кардам, ки чӣ хел чуфти чавони америкой дар боғ гардиш мекунанд. Манзур онҳоро эҳтиромона ном мебурд. Мӯи дуяшон сиёҳ, чашмони дурахшон, либосҳои арзони ғарбӣ дар тан доштанд. Чӣ хел офаридаҳое набошанд ҳам, ман ба боғбон иҷозат додам, ки агар хохиш дошта бошанд, ба онҳо тухмӣ диҳад.

Андешаҳо дар бораи онҳо ба ман хохиши ёфтани Каломи Худоро хотиррасон карданд. Манзур метавонист онро ба ман пайдо кунад. Пагоҳ дар ин хусус дастур медихам.

Пагоҳии дигар ман ўро назди худ даъват кардам. Вай дар назди ман бо ҳамон шалвори сафедаш истода, сухани маро бо диққат интизор буд ва асабонияти тарҳи рӯяш чун ҳамеша маро маҷбур месохт, худро нороҳат хис кунам.

„Манзур, меҳодам, ки ту бароям китоби Каломи Худо пайдо намой“.

„Каломи Худо?“ — чашмонаш аз ҳайрат мош барин кушода шуданд.

„Албатта!“ — гуфтам ман, сабрамро аз даст надода. Азбаски Манзур хонда наметавонист, ман боварӣ доштам, ки ў худ надорад. Лекин хис мекардам, ки ў метавонад онро пайдо кунад. Вақте ки вай ким-чӣ гуфта ғур-ғур кард, ман ўро нафаҳмидам ва оддӣ, вале қатъӣ такрор кардам: „Манзур, ба ман Каломи Худо ёб!“

Вай сар ҷунбонду таъзим карда, баромад. Ман мефаҳмидам, ки чаро ў хохиши маро рад намудан меҳодад. Манзур ҳам аз ҳамон ҳамирест, ки Райшамро сохтаанд. Онҳо ҳар дуяшон духтари кушташударо дар хотир доштанд. Каломи Худо ба фаррош додан як гапу овардани он ба одами табақаи боло аллақай гапи дигар. Як ҳуди дар ин бора хотиррасон намудан, метавонад ўро дар ҳолати тамоман душвор мононад.

Баъди ду рӯз Манзур маро ба Равалпинди, барои дидани Тоонӣ бурд.
„Манзур, ман ҳоло Каломи Худо нагирифтам“.

Ман дидам, ки вай рулро чунон фишурд, ки буғумхояш сафед шуданд.
„Хонум, ман меёбам“.

Пас аз 3 рӯз ман уро ба хона даъват кардам:

„Манзур, ман аз ту се дафъа хохиш кардам, ки Каломи Худо биёр,
аммо ту ин корро накардӣ“.

Асабоният дар рӯяш зиёдтар гардид. „Ба ту боз як рӯз мӯхлат
медихам. Агар фардо ту онро наорӣ, аз кор озод мекунам“.

Ранги рӯяш канд. Вай медонист, ки ман таҳдидамро амалӣ мекунам.
Вай ба қафо гашту рафт. Ман шарфай пойафзоли ронандагиашро аз
пешайвон шунидам.

Рӯзи дигар, пеш аз омадани Тоонӣ, Каломи Худо ба таври асрорангез
дар утоқи хурди кориам, дар поён пайдо гашт. Ман онро гирифта, бо
дикқат омӯхтан гирифтам. Ин наشري арзони бо латтаи хокистарранг
муқовакарда ва бо лаҳҷаи маҳаллии хиндӣ — урду нашр шуда буд. 180
сол муқаддам инглизе онро тарҷума кардааст. Ибораҳои аз истифода
баромада ба ман мушқил буданд. Комилан яқин, ки Манзур онро аз
дӯсташ гирифтааст, вай қариб ки нав буд. Ман саҳифаҳои тунуки онро
варақ зада мондам ва онро фаромӯш кардам.

Баъди чанд дақиқа Тоонӣ омад. Маҳмуд аз хурсандӣ хеззанон аз
пасаш медавид. Вай медонист, ки модараш ба ӯ тӯхфа овардааст. Баъди
дақиқае Маҳмуд бо аэроплани наваш давида, ба рӯи суфа баромад,
ману Тоонӣ барои як пиёлагӣ чой нӯшидан нишастем.

Фақат ин ҷо Тоонӣ китоби рӯи мизи ман бударо дида — „Ох,
Каломи Худо“ — гуён нидо кард. — Кани кушо, бинем ин ҷо чӣ
навиштаанд“. Дар оилаи мо ба ҳамаи китобҳои динӣ бо эҳтиром
менигаранд. Барои мо одати муқаррарӣ шуда буд, ки ҳар замон бо
китобҳои муқаддас фол мекушодем. Яъне ангуштамонро бо чашмони
пӯшида ба рӯи ягон поре мегузоштем, то бинем, ки дар он ҷо чӣ
гуфта шудааст.

Ман Каломи Худои хурдакакро бо хотири чамъ кушода, ба саҳифааш
назар дӯхтам. Баъд як чизи ғайримуқаррарие рӯй дод. Ҳамин хел
таассурот, ки тавачҷӯхи ман ба шеъри дар поёни кунҷи ростии саҳифаи
рост буда ҷалб шуд. Ман ҳам шудам, то ки онро хонам:

*„Онҳоеро, ки қавми Ман нестанд, қавми Худ хоҳам хонд, ва
онеро, ки маҳбуб нест, маҳбуба хоҳам хонд. Ва дар он ҷое
ки ба онҳо гуфта шудааст:*

*«Шумо қавми Ман нестед», онҳо фарзандони Худои Зинда
номида хоҳанд шуд“.* (Рум. 9:25–26).

Ман нафасгир шудам, тамоми вучудам ларзид. Барои чӣ ин суханҳо ба ман чунин таъсир расонданд? „Онҳоеро, ки қавми Ман нестанд, қавми Худ хоҳам хонд... ва дар он ҷое ки ба онҳо гуфта шудааст: шумо қавми Ман нестед, онҳо фарзандони Худои Зинда номида хоҳанд шуд“.

Хонаро хомӯшӣ фаро гирифт. Ман ба Тоонӣ, ки мунтазири аз китоб чӣ ёфтаним буд, нигаристам. Вале ман он суханҳоро ба забон оварда натавонистам. Онҳо як қизи аниқе доштанд, ки онро сархушона хонда наметавонистам.

„Хайр, чӣ ёфтӣ, модар?“ — гуён пурсид Тоонӣ ва чашмони рахшонаш саволомез дар ман қарор гирифтанд.

Ман китобро пӯшидам ва чизе дар бораи он гуфтам, ки ин аллақай бозӣ нест. Сипас ман суханро ба дигар тараф тофтам.

Вале суханҳо дар дилам садо медоданд. Онҳо гуё омодагӣ ба хобҳои тамоман ғайриоддӣ буданд, ки диданашон муяссарам шуда буд.

3

ХОБХО

Танҳо рӯзи дигар ман боз китоби хурдакаи хокистарранги Каломи Худоро ба даст гирифтам. На Тоонӣ ва на ман пас аз он ки гапро ба дигар сӯ тофтам, ба он тавачҷӯҳ зоҳир накардем. Вале суханҳои он пора тамоми рӯз дар майнаам садо медоданд.

Рӯзи дигар ман барвақт ба ҷои худ рафтам. Мехостам дар меҳмонхона каме дам гирифта андеша ронам. Ман Каломи Худоро гирифта, саҳифаҳои нозуки онро варақ зада, боз як сухани аҷибро хондам:

*„Аммо Исроил, ки дар паи шариати адолат буд,
ба шариати адолат нарасид“ (Рум. 9:31).*

„Оҳ!— фикр кардам. Ҳамааш чун дар Қуръон; яҳудиён худро беобрӯ кардаанд. Шояд ин сатрҳои мусулмоне навишта бошад. Чунки ӯ халқи Исроилро ба надонистани адолат айбдор мекард.

Вале аз порои дигар нафасгир шудам:

*„Чунки Масеҳ анҷоми шариат аст барои адолати
ҳар касе, ки имон меоварад“ (Рум. 10:4).*

Лаҳзае китобро мондам. Исо? Вай анҷоми шариат аст?

Ман хонданро давом додам:

*„Калом назди туст, дар даҳони ту ва дар дили туст...
Зеро агар ту бо даҳони худ эътироф кунӣ, ки Исо Худованд
аст, ва бо дили худ имон оварӣ, ки Худо Ӯро аз мурдагон эҳё
кард, наҷот хоҳӣ ёфт“ (Рум. 10:8–9).*

Сар чунбонда китобро мондам. Ин муҳолифи Қуръон буд. Мусулмонон медонистанд, ки Исо пайгамбар, инсонӣ муқаррарӣ буд. Ин одам дар салиб намурдааст, Ӯро Худо ба наздаш хонд. Оне, ки дар салиб мурд, ба Ӯ монанд буд. Исое, ки ҳоло дар осмон аст, замоне бояд ба замин баргардад, то ки 40 сол дар он ҳукмфармой кунад, оиладор шуда, фарзанддор шавад ва пас аз он бимирад. Ман шунидам, ки ҳатто барояш

дар Мадина, шаҳре, ки Муҳаммад пайғамбар ба хок супурда шудааст, мақбараи махсусе нигоҳ дошта мешавад. Дар рӯзи қиёмат Исо ҳам зинда шуда, чун дигарон аз аъмолаш ҷавоб хоҳад гуфт. Вале дар Каломи Худо гуфта шудааст, ки Исо аллакай зинда шудааст. Ин куфр аст, ё...

Ақлам хиҷолатзада буд. Ман медонистам, ки ҳар касе номи „Худо“-ро ба забон орад, наҷот меёбад. Оё ба Худо будани Исо бовар кунам? Ҳатто Муҳаммад — охирин ва бузургтарин пайғамбари Худо, хотам-ул анбиё ҳам миранда буд.

Ман худро ба диван партофта, бо дастон чашмонамро пӯшондам. Агар Каломи Худо ва Қуръон дар барои як Худо аст, пас чаро ин қадар нофаҳмӣ ва муҳолифатҳо байни онҳост? Чӣ гуна сухан дар бораи як Худо меравад, модоме ки Худои Қуръон пур аз қасду ҷазост, вале Худои имондорони Навиштаҷоти Муқаддас — Худои шафқату бахшоиш аст? Намедонам маро кай хоб бурд. Одатан ҳеч гоҳ хоб намебинам, аммо он шаб ман хоб дидам. Чунон хоби аниқ ва воқеаташ ҳақиқӣ буд, ки субҳи дигар боварам намеомад, ки ин танҳо ҳаёлот аст. Ана, ман чиро дидам:

Хоб дидам, ки ман бо шахсе наҳорӣ мекунам ва медонам, ки ин Исост. Вай ба хонаи ман меҳмонӣ омада, 2 рӯз монд. Вай дар рӯ ба рӯям, аз паси миз менишаст ва мо хурсанду дӯстона наҳорӣ мекардем. Баногоҳ хоб тағйир ёфт. Акнун ман дар қуллаи кӯҳ бо шахси дигаре будам. Ӯ дар тан либоси рӯпӯшии мардона ва дар пой шиппак дошт. Аҷиб, аз куҷо ман номи ӯро донистам? Яҳёи Тағмиддиханда! Чӣ номи аҷибе. Ман худро дар лаҳзае дарёфтам, ки ба ӯ чӣ тавр ба наздикӣ ба наздам омадани Исоро нақл мекардам. „Худо назди ман омад ва 2 рӯз меҳмони ман шуд, — гуфтам ман. Вале Ӯ ҳоло рафт. Куҷост Ӯ? Ман бояд Ӯро ёбам. Шояд ту, Яҳёи Тағмиддиханда, маро наздаш бубарӣ?“

Ин хоб буд. Даме ки бедор шудам, аз забонам фақат ҳамин ном мебаромад: „Яҳёи Тағмиддиханда!“

Нурҷон ва Райшам тозон ба хонаи ман омаданд. Онҳоро дар хоб дод заданам безовита кардааст. Ва онҳо зуд ба пӯшонидани ман сар карданд. Ман кӯшиш намудам, ки воқеаи рӯй додари нақл намоям.

„Ох, чӣ хел аҷоиб“, — қикиррос зада Нурҷон табақчаи атриётро овард. „Бале, ин хоби муборак аст!“ — пичиррос зад Райшам. Ман ба таачҷуб афтадам, ки Райшами имоноварда аз ин на он қадар ҳайрон шуд. Ман мехостам, ки аз ӯ дар хусуси Яҳёи Тағмиддиханда пурсон шавам. Вале қарор додам, ки худам бифаҳмам; дар ниҳоят Райшам як

зани одди дехотӣ буд. Охир, Яҳёи Таъмиддиҳанда кӣ буд? Ин номро дар он саҳифаҳои Каломи Худо, ки ман хонда будам вонахӯрдм.

Дар давоми 3 рӯзи дигар ман дар як вақт хондани Каломи Худоро ва Қуръонро давом додам, гоҳ ба ину гоҳ ба он китоб муроҷиат мекардам. Ман эҳсос намудам, ки Қуръонро бо амри вичдон мехонам, аммо баъд бетоқатона ба хондани китоби нав мегузаштам ва ғарқи он гашта, олами аҷибу наверо бароям кашф мекардам. Ҳар бор, ки ман Каломи Худоро мекушодам, маро ҳисси гунаҳкорӣ фаро мегирифт. Шояд сабаби ин ҳама тарбияти сахтгиронаи ман буд. Ҳатто, вақте ки ман калон шудам, падарам китобҳои мувофиқро бароям чудо мекард. Боре ман бо бародарам пинҳонӣ китоберо ба хонаи худ овардем. Ҳарчанд ин китоби тамоман безарар буд, мо онро хонда истода, сахт метарсидем.

Акнун низ Навиштаҷотро кушода, ман ҳамон гуна тарсро эҳсос мекардам. Таърихе тавачҷӯҳи маро ба худ ҷалб кард. Дар он гуфта мешуд, ки чӣ тавр пируни яҳудӣ зани зиноқору бадрафтореро ба назди Исо оварданд. Ман пешакӣ қисмати ин зани бадбахтро тасаввур карда, дар вучудам ларзишро ҳис кардам. Дар Китоби Муқаддас дар бораи занҳое, ки дар назди айбдоркунандаҳояшон меистоданд, хонда будам ва медонистам, ки санги аввалро ба сӯяш бародар, амак, амакбача ҳаво медоданд.

У... ба онҳо гуфт: „Он ки аз шумо бегуноҳ аст, аввалин касе бошад, ки ба вай санг андозад“ (Юҳанно 8:7).

Ман тасаввур мекардам, ки чӣ хел айбдоркунандаҳо яке аз паси дигаре мерафтанд. Ба ҷои он ки марги қонунии ўро назорат кунад, Исо айбдоркунандаҳоро маҷбур мекард, ки ба гуноҳҳояшон иқроӣ шаванд. Китоб болои зонухоям афтид, ман ба фикр фуру рафтам. Дар ин гуфтаҳо як чизи хеле дуруст ва мантиқӣ буд — ин одам ҳақиқатро гуфт. Пас аз се рӯзаш ман хоби дуввуми аҷибе дидам.

Вақте ки хизматгорзан даромада гуфт, ки атрфуруш маро дидан мехоҳад, ман дар меҳмонхона будам. Ман хушнудона аз диван хестам, зеро дар Покистон ҳоло атриёти хориҷӣ хеле кам буд. Ман худро аз чизҳои дӯстдоштаам манъ карда наметавонистам. Ва ана дар ҳол ман бо шавқ аз хизматгорзан хоҳиш кардам, ки савдогарро назди ман орад.

Вай ба мисли савдогарони замони модарам, ки хона ба хона гашта, молашонро пешкаш менамуданд, либос пӯшида буд. У камзӯли сиёҳ дошт, молашро дар ҷомадони калон гирифта мегашт. Ҷомадонро кушода, атрдони тиллоиро баровард ва даҳонашро кушода, ба ман дод. Ба даруни атрдон нигариста, ман дар ҳайрат мондам: атр ба мисли шишаҳои ях ҷило медод.

Хостам ангуштамро ба он расонам, вай дасташро бардошт.

„Не, — гуфт вай, атрдони тиллоиро аз ман гирифта ақибтар рафту онро рӯи мизи назди катам гузошт. „Ин бӯи муаттар тамоми оламро фаро мегирад“, — гуфт вай.

Пагоҳии дигар бедор шудам, хобам хеле хуб дар хотирам монда буд. Офтоб аз тиреза нурпошӣ мекард ва ман ханӯз ҳам бӯи хуши он атрро ҳис мекардам. Бӯи хуши мӯъҷизанокаш хонаро пур карда буд. Ман хестам ва боварӣ доштам, ки дар рӯи мизчаи ороишӣ нигариста, атрдони тиллоиро мебинам.

Ба ҷои он ман Каломи Худоро дидам!

Ба ларза афтадам. Рӯи бистарам нишаста, дар хусуси хоби дидаам андеша намудам. Он ҷӣ маъно дошт? Хеле шуд, ки ман хоб надидаам, аммо холо ду хоб паи ҳам. Оё онҳо бо ҳам алоқаманданд? Ҷӣ алоқаест байни онҳо ва дучор омадани ман ба олами фавкуттабий?

Дар он рӯз, чун хамеша, ба сайру гашти боғ равона шудам. Ман ханӯз ҳам дар хусуси хобхоям андеша мерондам. Вале акнун ба он чизи дигаре илова шуда буд. Ба назарам, гӯё дар ман шавқу завқ, хурсандӣ ва олами зебое пайдо гашта буд, ки мислашро ҳаргиз намедонистам. Маро чунин намуд, ки ман ба хузури Худо наздик мешавам. Нохост ман ба ҷои кушода, ки офтоб нурпошӣ дошт, баромадам, ҳавои атрофам ба назарам зинда менамуд, гӯё дар он бӯи ачибе паҳн шуда буд. Ин бӯи гулҳо набуд, — вақти шукуфтани боғот аллақай гузашта буд, вале ба ин нигоҳ накарда, ин бӯи хуши гулҳои хақиқӣ буд.

Ман ба хона ошуфтаҳол баргаштам. Ин хушбӯӣ аз кучо буд? Ба ман ҷӣ воқеа рӯй дод? Бо кӣ ман метавонам дар хусуси ин ҳама рӯйдодҳо гуфтугӯ намоям? Одаме бояд ёфт, ки Каломи Худоро донад. Ман аллақай фикри пурсидани хизматгорони имондорамро рад кардам. Пурсидани онҳо аз тарафи ман пеш аз ҳама рафтори беақлона ҳисобида мешуд. Онҳо, аниқтараш, ҳеч гоҳ Каломи Худоро нахондаанд ва маро намефаҳманд. Не ман бояд бо шахси маълумотноке сӯҳбат кунам, ки ин китобро медонад.

То даме ки ман ҳамаи инро андеша менамудам, дар сарам фикри тасаввурнопазире пайдо гашт. Кушидам, ки аз он даст кашам. Камтар аз ҳама ман мехостам ба ин суроға муроҷиат кунам.

Вале ин ном боз ва боз ба зеҳнам зад ва ман Манзурро ҷеғ задам:

„Ман мехоҳам мошинро бароям тайёр намой!“ Баъд фикр карда, илова намудам: „Ман мошинро худам меронам“.

Чашмони Манзур калон кушода шуданд: „Худи шумо?“

„Бале, худам, агар ту муқобил набошӣ“. Вай бо дили нохоҳам рафт.

Ман баъзан амр мекардам, ки мошинро дар бевақтӣ омода кунанд. Ман офицери артиши шоҳии Ҳиндустон будам. Дар замони ҷанги ҷаҳонии дуввум дар дивизияи занона мошинаи ёрии таъҷилий ва мошинҳои дигари хизматиро дар ҳама гуна роҳ ва ба масофаҳои дур мерондам. Дар замони ҷанг ин гапи дигар буд ва ҳатто ҳамон вақт ман шарик доштам. Духтари асилзодаи навобӣ набояд танҳо мошин ронад, бахусус дар бевақтӣ.

Аммо ман натавонистам таваккал кунам ва Манзурро бохабари қорам созам, чунки нодаркори хизматгоронро намехостам. Ман боварии қалон доштам, ки танҳо аз як сарчашма ба саволам ҷавоб меёбам: „Яҳёи Таъмиддиҳанда кист? Хоб ва рӯххоро чӣ хел метавон фаҳмид?“

Ҳамин тавр, бо дили нохоҳам, дар он шом ба хонаи зану шавҳар ҷаноб ва хонум Митчелл, ки он тобистон дар боғи ман буданд, равона шудам. Азбаски онҳо таблиғгарони масеҳӣ буданд, ман мехостам, ки ҳар чӣ камтар дар ҷамъияти онҳо намоён шавам.

4

ВОХҶҶРӢ

Мерседеси сиёҳи ман дар роҳаки даромадгоҳ интизор буд. Манзур назди дари ронанда истода, то дақиқаҳои охир гармии дохили онро аз вазиши шамоли баҳорӣ муҳофизат мекард. Чашмони сиёҳаш чун пештара саволомез ба ман нигоҳ мекарданд, вале калимае ҳам намегуфт. Ман ба мошинаи гарм нишаста, дар паси рул ба роҳат ҷой гирифтам ва ба пешвози шом раҳсипор шудам. Каломи Худо дар нишастгоҳи паҳлӯям мехобид.

Дар деҳаи Ваҳ ҳама якдигарро медонистанд, медонистанд кӣ дар кучо зиндагӣ мекунад. Митчеллҳо, тақрибан 5 мил дуртар аз деҳа зиндагонӣ мекарданд. Хонаҳои ин минтақа, чун бошишгоҳҳои муваққатӣ барои армияи британи, дар замони ҷанги дуввуми ҷаҳонӣ бино шуда буданд. Ман ба ёд овардам, ки ин хонаҳои камбағалонаи якхеларо, ки бисёрии ранги сафедашон pariда буд, борҳо дидаам. Бомҳои тунуки онҳоро зуд-зуд таъмин мекарданд.

Омезиши аҷиби интизорӣ ва тарс дар роҳ маро фаро гирифта буд. Ман пеш аз ин ҳеҷ гоҳ дар хонаам вазифадорони масеҳиро надида будам. Ман умедвор будам донам, ки ин одами пурасрор — Яҳёи Таъмиддиханда кӣ буд, вале ба ҳар ҳол аз чизи аниқе, шояд „таъсир“ аз тарафи онҳое, ки ба саволам ҷавоб медиҳанд, метарсидам.

Атрофиёнам дар бораи ин ташрифам ба хонаи имондорони масеҳӣ чӣ мегуфта бошанд? Ман сонияе дар бораи бобокалони худ фикр кардам, ки дар яке аз ҷангҳои афғонӣ генерали машҳури британи Николсонро дар ағбаи Хайбар ҳамроҳӣ карда буд. Чӣ шармандагӣ аз ин ташриф ба сари оиламон мешавад! Барои он таблиғгарон ҳамеша ба мисли бечорагони радди мардумшуда буданд. Ман сӯхбати худро бо амаку холаҳоям тасаввур кардам, ки чӣ гуна худро муҳофизат намуда, дар барои хобҳои аҷибам ба онҳо нақл мекардам.

Ба минтақае, ки Митчеллҳо мезистанд, наздик шуда, дар шулаи тираи шом дидам, ки ин ҷо ҳама, ҷуноне ки дар хотир дарам, ба таври пештара монда буд, эҳтимол, хонаҳои шинос боз ҳам фарсудатар гашта

бошанд. Баъди сустҷӯҳо дар кӯчаҳои танг хонаи Митчеллхоро маҳз дар ҳамон ҷое ёфтам, ки ман дар назар доштам. Ин хонаи хурди ранги сафедкардашуда дар байни тутзорон пинҳон монда буд. Аввал аз рӯи эҳтиёт хостам, ки мошинро дуртар монам, вале баъд худро ба даст гирифтам. Ман аз он метарсидам, ки оилаам чӣ фикр мекарда бошад. Ҳарчӣ набошад, ба хулосае омадам, ки мошинро дар рӯ ба рӯи хонаи Митчеллҳо монам, Китоби Муқаддасро гирифта, зуд сӯи хона равон шудам. Ҳавлӣ, чӣ хеле ки мушоҳида кардам, тозаву озода ва пешайвон дар ҳолати хуб нигоҳ дошта мешуд. Ин таблиғгарон тозагӣ ва тартибро риоя мекарданд.

Баноҳост дари хона кушода шуд ва аз он як гурӯҳ занҳои деҳотӣ куртаҳои хилъатмонанд ва гарданбанд дошта баромаданд. Ман шах шудам. Охир, онҳо мешиносанд, қариб ҳама маро дар ин шаҳр мешиносанд. Акнун дар ҳама ҷо ғайбат паҳн мешавад, ки Бегима Шайх ба меҳмони таблиғгарони масеҳӣ рафтааст.

Ҳамин ки равшанӣ ба ман афтид ва занҳо маро диданд, сӯхбаташон ҳамонро канда шуд. Онҳо аз паҳлӯям ба кӯча шитобиданд ва ҳар яке дасташро чун саломӣ анъанавӣ ба пешонӣ гузошта буданд. Маро илочи дигаре намонда буд, ба ҷуз давом додани роҳам ба сӯи даре, ки хонум Митчелл дар остонааш ба торикӣ нигариста меистод. Аз наздик вай ҳамон хеле менамуд, ки ман боре дар шаҳр дида будам; ҷавон, рангпарид ва қариб нозук. Фақат акнун ӯ чун занҳои деҳотӣ либос пӯшида буд. Маро дида, аз таачҷуб даҳонаш боз монд: „Чӣ тавр... чӣ тавр, Бегима Шайх! — нидо намуд ӯ. Чӣ шуд?... Охир... дароед, — гуфт ӯ. Дароед!“

Ман шод будам, ки ниҳоят дохили хона шудам, то аз чаши деҳотизанҳо дур бимонам, зеро медонистам, ки онҳо аз пасам нигоҳ мекарданд. Мо ба меҳмонхонаи хурдак ва ба таври оддӣ ҷиҳозонида рафтем. Хонум Митчелл ба ман таклифи нишастан намуд. Ӯ худаш нанишаста бо асабият даст афшонда дар наздам меистод. Ман ба курсиҳои зиёди дар миёнаи хона буда чашм дӯхтам. Хонум Митчелл фаҳмонд, ки навак таълими Каломи Худоро бо занҳои таҳҷой ба охир расонданд. Ӯ бо асабоният сулфида „Ой, шояд шумо ҷой меҳоҳед?“ — муйҳояшро ба тартиб оварда пурсид ӯ.

„Не, ташаккур, ман барои пурсидани як чиз ба наздатон омадам“ Ман ба қафо нигаристам. „Ҷаноби Митчелл дар хонаанд?“

„Не, ӯ ба Афғонистон рафт“.

Ман барои ин афсӯс хӯрдм. Зане, ки дар рӯ ба рӯи ман меистод, хеле ҷавон буд! Магар ӯ ба саволҳоям ҷавоб дода метавонист.

„Хонум Митчелл, — ба ӯ муроҷиат кардам ман. Шумо дар барои Худо ягон чиз медонед?“ Ӯ ба яке аз курсиҳои ҷубин нишаст ва бо ҳайрат ба ман нигарист. Ягона овозе, ки дар хона шунида мешуд, фиш-

фиши алангаи оташдон буд. Пасон ӯ оҳиста гуфт: „Метарсам, ки дар бораи Худо кам медонам, вале ман худи Уро медонам“.

Чӣ тасдиқи ачибе! Чӣ тавр одам исбот менамояд, ки ӯ Худоро медонад? Аммо боварии ачиби ин зан ба ман низ таъсир кард. Ҳанӯз ба дарки ходиса фурсат наёфта, дарёфтам, ки ба вай хобҳои худро дар бораи Исо ва Яҳёи Таъмиддиханда нақл карда истодаам. Ачиб, вале вақте ки эҳсосотамро ба хотир овардам, бароям идора намудани овоз хело мушкил буд. Ҳатто дар бораи хобҳоям ба вай нақл карда, ман бори дигар ҳамон таассуротеро, ки аз ҳаяҷони дар қуллаи кӯҳ доштам, аз сар гузарондам. Баъд хобамро нақл намуда, ба тарафаш ҳам шудам.

„Хонум Митчелл, ман дар бораи Исо шунидаам, аммо Яҳёи Таъмиддиханда кӣ буд?“

Хонум Митчелл ба ман нигоҳ намуда, абру дарҳам кашид. Ман ҳис намудам, ки ӯ пурсиданист, оё ман ҳақиқатан ҳам ҳеч гоҳ дар бораи Яҳёи Таъмиддиханда нашунидаам. Лекин ба ҷои ин ӯ дар курсӣ бароҳаттар нишаст. „Бегим Шайх, Яҳёи Таъмиддиханда — пайғамбари пешгузаштаи Исо, таблиғгари тавбафармой ва барои омуда намудани роҳ барои У фиристода шуда буд. Маҳз ӯ Исоро нишон дода гуфт: „Ана, барраи Худо, ки гуноҳҳои оламо ба дӯшаш мегирад“. У Исоро ғусли таъмид намуда буд“.

Бо кадом сабабе аз шунидани сухани „ғусли таъмид“ нороҳат шудам. Ман дар бораи ин имондорон чизи зиёде намедонистам, вале ба ҳамаи мусулмонон ин одати ачиби ғусли таъмид маълум буд. Зуд одамони зиёдеро, ки пас аз ғусли таъмид кушта шудаанд, ба ёд овардам. Чунин ходисаҳо дар замони ҳукмронии британиягӣ, ки он вақт озодии эътиқод дар назар дошта шуда буд, низ мавҷуд буд. Ҳанӯз дар кӯдакӣ ман муқоисаи ду воқеаро омӯхта будам:

— мусулмон ғусли таъмид намуд, мусулмон мурд.

„Бегима Шайх?“

Ман ба худ омадам. Чӣ қадар мо дар хомӯшӣ нишастаем? „Хонум Митчелл, — гуфтам ман, вале аз чӣ сабаб даҳонам қоқ шуда буд, — фаромӯш кунед, ки ман мусулмонам. Бигӯед, шумо чиро дар назар доштед, вақте ки Худоро медонам гуфтед?“

„Ман Исоро медонам!“ — гуфт Хонум Митчелл ва ман донистам, ки ӯ гӯе ба саволам ҷавоб гуфт.

Баъд ӯ ба ман нақл намуд, ки Худо фосилаи чудокунандаи байни одами саркаш ва худи Уро барҳам дода, ба шакли одами зинда ба ин замин омада барои ҳар яки мо маргро дар салиб қабул намуда, барои У ва тамоми оламиён чӣ кор кард.

Дар хона боз хомӯшӣ ҳукмфармо гашт. Ман шунидам, ки аз роҳи калон мошини боркаш гузашт. Ба назар чунин менамуд, ки хонум

Митчелл ба ҷавоб гуфтан шитоб намекунад. Баногоҳ ман нафаси чуқур гирифта, бурро ба сухан гуфтан сар кардам: „Хонум Митчелл, вақтҳои охир дар хонаи мо воқеаҳои ачибе рух доданд. Воқеаҳои рӯҳонӣ. Ҷам хубу ҳам бад. Ман гӯё дар майдони ҷанг афтадам ва ба ёри мӯхтоҷам. Шумо дар ҳаққам дуо намехонед?“

Ӯ ба назар, аз хоҳишам ҳайрон шуд, баъд худро ба даст гирифта, аз ман пурсид, ки чӣ хел дуо хондан меҳоям: рост истода, чорзону шуда ё нишаста? Ман баногоҳ, аз тарс ларзидам. Ҷамаи инҳо ба назарам ғайри қобили қабул намуданд. Лекин дар пеши назарам ин зани лоғарандом зонухояшро қат намуд, ман низ ба ӯ пайравӣ намудам!

„Рӯҳи Худо! — охишта ба забон овард Митчелл, — Ман медонам, ки ҳеҷ як сухане Бегим Султонро қаноат намесозад, ки Исо дар асл кист? Вале ман аз Ту миннатдорам, ки Ту пардаи пеши чашмонамонро гирифта, Худ дар дилҳои мо Исоро падидор месозӣ. Эй „Рӯҳи Муқаддас“, бикун инро барои Бегим Султон. Омин!“

Ба назари ман мо як умр ба зону истода будем. Ман аз хомӯшии фарорасида хурсанд будам, чунки дар дилам гармии ачибе пайдо шуд.

Ниҳоят, хонум Митчелл ва ман бархестем. „Ин Каломи Худо аст, хонум Шайх?“ — пурсид ӯ, ба китобчаи хурди хокистарранг, ки бо дастам ба синаам пахш намуда будам, ишора намуд. Ман китобро ба ӯ нишон додам. „Дар борааш чӣ фикр доред? — пурсид ӯ. — Фаҳмиданаш бароятон осон буд?“

„Он қадар не, — гуфтам ман — ин тарҷумани кӯҳна аст ва ман онро он қадар намефаҳмам“.

Вай ба хонаи дигар рафта, бо китоби дигар баргашт.

„Ин Аҳди Ҷадид бо англисии ҳозира“ — гуфт ӯ.

„Инро тарҷумани Филиппус мегӯянд, вай фаҳмотар аст. Шояд онро гиред?“

„Бале“, — гуфтам бе ҳеҷ дудилагӣ.

„Аз Инҷили Юҳанно сар кунед, — маслиҳат дод хонум Митчелл ва китобро кушода саҳифаи лозимиро хатҷӯб гузошт. — Ин Юҳанно дигар аст, аммо ӯ дар бораи Яҳёи Таъмиддиханда хеле равшан мегӯяд“.

„Ташаккур, — гуфтам, аз диққаташ мутаасир шуда, — ҳоло бошад фикр мекунам, ки бе ин ҳам вақти зиёди шуморо гирифтам“.

Вақти рафтан хонум Митчелл гуфт: „Медонед, ин хеле ачиб аст, ки маҳз хоб шуморо ба ин ҷо овард. Худо аксаран бо фарзандонаш ба воситаи хобу рӯёҳо сӯҳбат мекунад“.

Ҳангоме, ки дар пӯшидани палто ба ман кӯмак менамуд, фикр кардам: шояд меарзад, ки дар бораи хоби дуввумам низ ба ӯ бигӯям? Дар бораи фуруҳтани атриёт. Вай ин қадар ачиб буд. Чун на як бор ин бегоҳ, ман баногоҳ ғалаёни ғайримунтазири часорати гӯё аз даруни вучудам

баромадаро хис намудам. „Хонум Митчелл, бигӯед, оё алоқае байни атриёт ва Исо вучуд дорад?“

У як дақиқа ба чорчубаи дар така намуда, истод: „Не, — гуфт у, — холо дар ин бора чизе намедонам. Вале ман дар ин бора дуо хоҳам кард.“

Вақти ба хона баргаштан боз бӯи хоши ачиберо, ки ба наздикӣ дар боғам пайдо шуда буд, хис намудам!

Ба хона расида, ман ба хондани „Инчили Юҳанно“ — қисме аз Каломи Худо сар кардам. Муалифи он дар бораи Яҳёи Таъмиддиханда, одами ачибе, ки дар тан либоси аз мӯи асп бофта дошт ва аз биёбон омада, мардумро ба тайёрии зуҳури Парвардигор даъват мекард, нақл менамуд. Баъд дар хомӯшии хонаи хобам, рӯи диван нишаста, дар ихотаи хотираҳо ва анъанаҳои ҳафт авлоди пешгузаштаи ман худро сари фикри робита надошта, нолозим дарёфтам ва ҳамаро рад кардам. Агар Яҳёи Таъмиддиханда — рамзи Худо, аломати ишорате ба Исо бошад, шояд ҳамон одам маро ҳам хидояти Исо намуда аст.

Албатта, ман кӯшидам, ки таъсири хатарноки масехиятро аз худ дур намоям.

Ин дам Райшам, на бо чой, балки бо хатчае, ки ба гуфтаи худаш навакак ба хона оварда буданд, даромад.

Онро хонум Митчелл фиристодааст. Дар он чунин навишта шуда буд: „Номаи дуввум ба Қуринтиёнро хонед, боби 2, ояти 14“. Аз Китоби Муқаддас, ки вай ба ман дода буд, саҳифаи заруриро кофта ёфтам. Ба ин суханҳо назар дӯхта, „забонам лол гашт“:

„Аммо Худоро шукр, ки У ҳамеша ба мо дар Масеҳ зафар мебахшад ва нақҳати дониши Худо ба воситаи мо дар ҳар ҷо паҳн мекунад“.

Ман дар ҷои хобам нишаста, оятро такрор кардам; аз боварие, ки як дақиқа пеш дар ман буд, нишоне намонд. Шинохти Исо ба мисли бӯи хоши атрафшон паҳн мешуд. Дар хоб савдогар атрдони тиллоиро ба болои кат гузошт ва гуфт, ки „ин бӯи муаттар ба тамоми олам паҳн мешавад“. Субҳи дигар ман Китоби Муқаддасро дар ҷое ёфтам, ки атрдони тиллоӣ гузошта шуда буд. Ҳамааш, ниҳоят фаҳмост! Дар ин бора дигар фикр кардан намехостам. Бояд зангӯла навохт, ки чой биёранд ва зиндагӣ ба маҷрои доимиаш дарояд, то даме ки ягон ҳодиса рӯй надодааст.

Ҳарчанд хонум Митчелл даъват кард, ки бори дигар биёям, ман хулоса кардам, ки ин корро накунам. Ба назарам чунин намуд, ки ман қарори оқилона ва бомантиқи пайгирии мустақилонаи Каломи Худоро қабул кардам. Ман намехостам чизе аз атроф ба ман халал расонад.

Вале рӯзона Нурҷон бо қиёфаи ачибе давида ба хона даромад. „Хонум ва чаноби Митчелл шуморо дидан мецоҳанд“, — хабар расонд ӯ.

Ман тарсидам. Барои чӣ онҳо ба ин чо омаданд? Вале даррав худро ба даст гирифта, хошиш намудам, ки онҳоро ба наздам биёрад.

Дэвид Митчелл одами қоқинаи қадбаланд, бо мӯйҳои регранг, дар қиёфааш чун завчааш нури некӯӣ дошт. Зохиран, онҳо аз диданам чунон хурсанд буданд, ки ман нороҳатиеро, ки аз омаданашон эҳсос намуда будам, фаромӯш кардам. Хонум Митчелл салом дода, дастамро фишурд ва пас оғӯшам гирифт. Ин маро ба ҳайрат мононд. Ҳеч кас, ҳатто дӯстони наздики ман низ, ба ғайри аъзоёни оилаам, маро ин тавр ба оғӯш нагирифта буданд. Асабҳои таранг шуданд, вале хонум Митчелл, аз афташ, инро пай набурд. Баъдтар ман ба худам иқрои шудам, ки чунин изҳори ҳиссиёт бароям гуворо буд. Дар саломи ӯ аз сохтакорӣ нишоне набуд.

„Ман аз дидори „Гулхонум“ бениҳоят шодам“, — нидо баровард Дэвид бо лаҳҷаи амриқоӣ.

Ба хонум Митчелл нигоҳ кардам, вай хандид. „Ман бояд як чизро бифаҳмонам. Вақте ба назди мо омадед, ман хостам ба Дэвид дар ин бора бо телеграмма хабар диҳам, чунки мо дар бараи шумо бисёр гап мезадем. Вале ман намехостам, ки номатонро, барои ҳифзи танатон, номбар кунам. Фикр кардам, ки чӣ тавр шуморо дар телеграмма ном барам ва аз тиреза нигоҳ карда гулхоеро, ки аз тухмии додаи шумо рӯидаанд, дидам. Ва худ ба худ ном пайдо шуд: „Гулхонум“, ин ибора номи рамзии шумо гардид“

Ман хандидам: „Ҳеч гап не, аз ин рӯз сар карда метавонед маро Билқис номед“.

„Шумо, марҳамат карда, маро Синов номед“ — гуфт хонум.

Ин ташрифи аҷиб буд. Дар аввал онро кӯшиши зӯран ба ман наздик шудани Митчеллҳо гумон кардам. Аммо ин тавр набуд. Мо чой нӯшида сӯхбат мекардем. Ман пурсидам, ки чаро Исоро писари Худо мегӯянд, охир барои мусулмон аз ин гап дида гуноҳи азимтаре нест. Дар Қуръон на як бору ду бор такрор ёфтааст, ки Худо фарзанд надорад. „Ин сегонагӣ? — пурсидам ман. — Чӣ тавр Худо сетост?“

Дар ҷавоб Дэвид Худоро ба офтоб монанд кард, ки се намуди қувва дорад: — гармӣ, рӯшанӣ ва радиатсия. Ин муносибати сегона дар якҷоягӣ офтобро ташкил медиҳад, вале ҳар кадоми он дар алоҳидагӣ офтоб нест. Даре нагузашта онҳо рафтанд.

Ва ман боз чанд рӯзи дигар бо Қуръон ва Каломи Худо нишастам. Ман онҳоро баробар мехондам, Қуръонро барои содиқ будан ба тарбияи худ меомӯхтам, ба Каломи Худо аз рӯи ташнагии аҷиби вучудам ғӯтавар мешудам.

Аммо баъзан ин корро як сӯ мегузоштам. Ман медонистам, ки Худо дар ду китоб падидор намешавад, чунки мазмунашон аз ҳам фарқ дорад. Вале ҳар дафъае ки Аҳди Ҷадидаи хонум Митчелл ба ман додари кушоям ё на гӯён дар дилам шубҳа пайдо мешуд, гунаҳкориин ачиберо дар худ эҳсос мекардам. Тамоми ҳафтари ман дар олами зебой, на дар боғи ҳақиқие, ки ман аз тухмиҳо сабз намудам, балки дар боғи ботинам, ки аз дониши маънавий бунёд шудааст, гузарондам. Бори аввал ман ба ин олами зебой бо мадади хоб дохил шудам, бори дигар ин оламро дар он шабе, ки дар боғ хузури ҳайратангезро хис намудам, дафъаи дигар хангоми ба майли ботинӣ итоат намуда ба дидани Митчеллҳо рафта нам дарк кардам.

Дар зарфи чанд рӯзи охир ман оҳиста-оҳиста, донистам, ки роҳ ба сӯи олами зебой вучуд дорад. Мутолиаи ин китоби масеҳӣ бо қадом сабаби ба ман номаълуми асроромез калиди дарёфти ин олам буд.

Ва боре Маҳмуди хурдсол гӯшашро дошта, гирияшро нигоҳ дошта, давида ба наздам омад. „Модарҷон, гӯшам, — ҳикқос зад вай ва дар овозаш дард баръало шунида мешуд. — Дард мекунад“.

Ман ҳам шуда, уро хуб аз назар гузарондам. Ранги гандумгуни Маҳмуд париди ва агарчӣ ӯ шикоят намекард, дар руҳсорачаҳои сафедаш қатраи ашк меистод.

Ман дарҳол уро рӯи ҷойгаҳ гузошта, бозҳтиёт болаяшро пӯшондам. Ҳамин ки чашмонашро пӯшонд, ман бо телефон ба касалхонаи Оилаи муқаддас дар Равалпинди занг задам. Баъди дақиқае Тоонӣ бо ман дар алоқаи телефонӣ буд. Ӯ розӣ шуд, Маҳмудро рӯзи дигар дар беморхона муолиҷа кунем. Дар он ҷо ба ман ҳам хонаеро ҷудо мекунам.

Вақте ки мо дар утоке ҷой гирифтём, рӯз ба шом наздик мешуд. Тоонӣ аз қор холӣ буд ва қарор дод шабро бо мо гузаронад. Баъди чанде Маҳмуду модараш барои ким-чӣ хел суратҷаҳое, Маҳмуд дар китоби Тоонӣ овардагӣ ранг мекард, механдиданд. Ман дароз кашида, Қаломи Худоро мехондам. Ман инчунин Куръонро низ бо худ гирифта будам, вале ҳоло онро фақат ба амри вичдон, бе ҳеҷ шавқ мехондам.

Ногаҳон равшании хона тира гашт ва баъд тамоман хомӯш гашт. Торикӣ ҳукмфармо гардид. „Боз нарасидани қувваи барқ, — гуфтам ман. — Ин ҷо шамъ ҳаст?“.

Баъди дақиқае дар кушода шуд ва роҳибое бо чароғчаи барқӣ даромад. „Гумон дорам Шумо аз торикӣ наметарсед, — хушнудона гуфт вай. — Ба зудӣ шамъ мебиёранд“. Ман доктор Пиа Сантяго, зани филиппиниеро, ки ҳамаи беморхонаро роҳбарӣ мекунад, шинохтам. Мо аллақай дар ташрифи аввалаам вохӯрда будем. Қариб ҳуди ҳамон дам боз як роҳибайи дигар бо шамъҳо ба дарун даромад ва пас аз лаҳзае утоқро равшани

роҳатбахш фаро гирифт. Маҳмуду Тоонӣ дар утоқи худ буданд, аммо ба ман лозим омад, ки бо доктор Сантяго сӯҳбат намоям. Ман пай бурдам, ки ӯ ба Каломи Худои ман бо диққат нигоҳ мекунад.

„Шумо муқобил нестед, агар каме бишинам?“ — пурсид доктор Сантяго. Ӯ курсиро ба ҷои хобам наздик намуда, нишаст.

„Ох, — гуфт ӯ ва айнаки чашмасро гирифта, бо рӯмолча пешониашро тоза намуд, — ин шаби ноором буд“.

Дилам гарм шуд. Мусулмонон ҳамеша чунин занҳои покдоманро, ки дар роҳи Худо аз ҳама чиз даст мекашанд, эҳтиром менамоянд. Шояд бовариашон дурӯғин аст, аммо садоқаташон беандоза самимӣ мебошад. Мо дар бораи чизҳои беҳуда сӯҳбат мекардем. Аммо ман пай бурдам, ки дар фикри ин зан ким-чӣ нехон аст. Ин — Каломи Худои ман буд. Ман дидам, ки вай бо мароқи афзоянда ба китоб менигарист. Ниҳоят ба пеш ҳам шуда бо овози махфиёна пурсид: „Хонум Шайх, Каломи Худо ба шумо чӣ лозим?“

„Ман Худоро меҷӯям“, — ҷавоб додам ман. То тамоман сӯҳтани шамъҳо ман аввал нобоварона, аммо сонӣ ҷасуронам, ба вай дар бораи хобҳои, меҳмони Митчеллҳо шуданам ва муқоисаи Қуръон бо Китоби Муқаддас нақл кардам „Ҳар чӣ шавад, — қайд кардам, — ман бояд Худоро ёбам, аммо маро дини шумо дар ҳиҷолат менамояд“, — гуфтам дар охир ва медонистам, ки дар рафти гап заданам як-чизе маро дар ҳиҷолат менамояд. „Ба ман чунин менамояд, ки шумо Худоро... ман наменамонам... шахсӣ кардаед!“

Чашмони роҳиба ба ман бо дилсӯзӣ менигаристанд ва вай ба тарафам ҳам шуда: „Хонум Шайх, — гуфт ва овозаш лабреси ҳиссиёт буд, — фақат як воситае мавҷуд аст то бидонед, ки чаро мо чунин фикр мекунем. Ҳарчанд ин ба шумо аҷиб намояд ҳам, шумо бояд худатон инро бифаҳмед. Чаро шумо ба Худое, ки ӯро меҷӯед, ибодат намекунед? Аз Ӯ хоҳиш кунед, ки ба шумо роҳ нишон диҳад. Бо Ӯ чун бо рафикатон сӯҳбат кунед“.

Ман табассум намудам. Вай айнан ҳамин тавр метавонист бо Тоҷмаҳал сӯҳбат карданро ба ман пешниҳод намояд. Аммо баъд доктор Сантяго чизе гуфт, ки чун қувваи барқ вучудамро сӯроҳ намуд. Ӯ наздиктар омада, дастамро ба дасташ ниҳод, ашк дар руҳсораҳояш ҷорӣ мешуд: „Бо Ӯ гуфтугӯ кунед, — хеле оҳиста гуфт вай, — тавре ки гӯё Ӯ падаратон бошад!“

Ман зуд худро қафо кашидам. Хомӯшии вазнине хонаро фаро гирифт. Ҳатто гапзании Тоонӣ ва Маҳмуд низ шунида намешуд. Ман ба роҳиба, ки рӯшноии шамъ дар айнакҳояш аксандозӣ мекард, нигоҳ кардам.

Ба Худо чун бо падар гуфтугӯӣ кардан! Ин андеша диламро ларзонд ва пас, аввал ҳайрат, баъд дилбардорӣ ҷояшро иваз намуданд.

Боз ҳама ба гуфтугӯ сар карданд. Тоонӣ ва Маҳмуд чатрро бо ранги қирмизӣ ранг мекарданд. Доктор Сантяго табассумкунон аз ҷой хеста, ба мо хубиҳо таманно намуд ва куртаашро ба тартиб дароварда, аз уток баромад.

Дигар дар бораи ибодат ё дини масеҳӣ сухане нашуда буд. Вале тамоми шаб аз ҳайрат ба худ наомада будам ва ҳатто баъд дар вучудам ҳиссиёти муаммонокии афзуд. Табибон дар Маҳмуд ягон хел бемории чиддиеро наёфтанд ва ӯ мегуфт, ки гӯшаш дигар дард намекунад.

Дар аввал ман аз ташвиши ба сари мо овардааш қаҳр кардам. Баъд ба сарам фикре омад, ки шояд Худо ҳамаи ин вазъиятро барои бо доктор Сантяго вохӯрданам истифода намуд.

Баъдтар, он рӯз Манзур ҳамаамонро ба Ваҳ бурд. Вақте аз Шоҳроҳи Бузург ба роҳи мо тоб хӯрдем, аз байни дарахтон боми хокистарранги хонаи худро дидам. Одатан ба он ҷо барои паноҳ бурдан аз олам мерафтам. Хона дигар хел буд, гӯё ягон чизи ғайриоддие бояд бо ман дар он ҷо рӯй меод.

Вақте ки ба назди хона меомадем, Манзур сигнал дод. Хизматгорҳо давида мошинаро ихота карданд. „Писарча хуб аст?“ — ҳама бо як овоз пурсиданд. Ман онҳоро бовар кунондам, ки Маҳмуд худро хеле хуб ҳис мекунад. Вале ман фикрамро ба бозгашти шодиовар ба хона равона карда наметавонистам. Ман ба роҳи ҷустуҷӯи Худо баромадам. Ба ҷои хоб даромадам, то дар бораи ҳамаи он чизе ки гузашт, андеша намоям. Ман боварии комил доштам, ки ҳеҷ як мусулмон дар бораи Худо чун падар фикр намекунад. Аз кӯдаки ба ман таълим меододанд, ки роҳи аз ҳама дурусти дарки Худо — панҷ вақт намоз, омӯхтани Қуръон ва фикр дар бораи он аст. Бо вучуди он гаштаву баргашта суханҳои доктор Сантягоро ба ёд меовардам:

„Ба Худо гуфтугӯ кунед. Бо Ӯ чун бо падаратон сӯҳбат кунед“.

Дар хона танҳо монда, ба зону нишастам ва кӯшиш намудам, ки Уро Падар номам. Вале ин кӯшиши беҳуда буд ва ман бо ноумедӣ аз ҷо бархестам. Умуман, ин хандаовар буд. Магар ин гуноҳ нест, Бузургро бо худат баробар мекуни? Он шаб бо паршонӣ зиёд хоб рафтам.

Пас аз чанд соат бедор шудам. Шаб аз нисф гузашта буд ва рӯзи таваллудам — 12 декабр фаро расид. Ман 47-сола шудам. Лаҳзае хурсандиро ҳис намудам, ки аз замони тифлӣ ҳамроҳам буд: хангоме рӯзи таваллуд зиёфатҳо барпо мешуданд, ҳама ҷо оро меёфт, бозиҳо мекарданд ва ҳешу табор тамоми рӯз меомаданд. Ҳоло ид барпо намешавад, шояд чанд занги телефон ва боқӣ ҳеч.

Ох, чӣ қадар он айёми кӯдакиамро ёд мекардам! Ман дар бораи волидаинам фикр кардам ва мехостам онҳоро фақат ба некӣ ёд намоям. Модарам ниҳоят пурмехр, боҳашамат ва соҳибҷамол буд. Падарам чӣ!

Ман бо ӯ фаҳри зиёд доштам, зеро ӯ дар ҳукумати Ҳиндустон мансабҳои олиро ишғол мекард. Ман ӯро чун ҳамеша дар либоси бисёр хуб, то аз идора баромадан саллаашро назди оина ба тартиб меоварда, бо чашмони меҳрубони зери абрувони анбӯҳаш, табассуми пурмеҳр, олиҳиммат ва бо бинии уқобиаш тассавур мекардам.

Ёдоварӣ он, ки чӣ тавр ӯ дар идорааш кор мекард, бароям хеле гуворо буд. Ҳатто дар чамъияте, ки писарон нисбати духтарон зиёдтар кадр доштанд, падарам ба ҳамаи фарзандонаш як хел муносибат мекард. Айёми тифлӣ ман зуд-зуд меҳостам ӯро дар ҳар хусус пурсучӯ намоям ва оҳиста ба идорааш мебаромадам, дар назди дар истода, чуръат намекардам, ки ба корҳояш ҳалал расонам. Ҳамон замон нигоҳаш ба нигоҳам бармеҳурд. Ӯ қаламро як сӯ гузошта, пушт ба курсӣ мепартофт ва мепурсид: „Кеес а?“ Ман бо сари ҳам оҳиста ба наздаш мебаромадам. Ӯ табассум намуда, курсиро ба наздаш мекашид: „Ин чо биё, азизам, шин“. Баъд маро саҳт ба оғӯш мегирифт. „Акнун, Кеесаи хурдтаракам, — ниҳоят мулоимона мегуфт ӯ, — ба ту чӣ ёрӣ диҳам?“

Падар ҳамеша чунин буд. Ӯ норозӣ набуд, агар ман ба ӯ ҳалал мерасондам. Ҳангоме ки ягон савол пайдо мешуд ва ё ягон мушкилоте, сарфи назар аз серкориаш, корро партофта, тамоми диққаташро ба ман равона мекард.

Вақте ки ман дар чогаҳам дароз кашида ин ёддоштҳои олиҷанобро аз сари нав тагу рӯ менамудам, аллакай шаб ба охир мерасид. „Ох, ташаккур ба Ту...“ — пичирос задам ба Худо. Наход ман ҳақиқатан ҳам бо Ту гуфтугӯ намудам?

Ва ногаҳон умедворӣ маро фаро гирифт. Тасаввур намо, фақат тасаввур намо, ки Худо ба падарат монанд аст. Агар падари заминиам ҳамаро монда, маро гӯш мекард, Падари Осмониам чӣ гуна рафтор мекарда бошад?

Аз шавқ ларзида, аз кат хестам ва рӯи қолинча ба зону фурумадам. Чашм ба сӯи осмон намуда, бо фаҳмиши нав ба Худо мурочиат намудам „Падари ман!“ Ба ҳамаи он чизе ки баъдтар рӯй дод, тайёр набудам.

ДАР ДУРОҲА

5

„Падар, Падари ман... Падар Худо...“

Ман бечуръатона бо садо номашро ба забон овардам. Ман ҳамона мекушидам, ки бо Ӯ гуфтугӯ кунам. Дар ниҳоят ким — ҷи дар ботинам канда шуд ва ман дар ҳақиқат бовар кардам, ки Вай маро мешунавад, айнан ҳамон тавре ки падари заминиаам маро ҳамеша мешунид.

„Падар, ох, Падарам Худо“ — ман бо боварии афзуншаванда даъват намудам. Овози ман дар хонаи калони хобам, вақте ки дар назди кат дузону меистодам, паҳн шуд. Вай ин чо буд. Ман ҳузури Вайро ҳис мекардам. Ман ҳис кардам, ки ҷи хел дасташ маҳин ба сарам расид. Чунин намуд, ки ман қариб чашмонашро медидам. Чашмони пур аз муҳаббат ва раҳму шафқаташро. Вай чунон наздик буд, ба назарам чунин тофт, ки сарам ба зонуяш бархӯрд, айнан ҳамон тавре ки духтарчаи хурдак ба зонуи падараш бармехӯрад. Ман дергоҳ ашкрезон фарқи муҳаббати Ӯ шуда ба зону истодам. Ман бо Ӯ гуфтугӯ кардам. Барои Ӯро пештар надонистанам узрҳои кардам. Ва ман боз раҳму шафқати Ӯро, ки ба мисли кӯрпаи гарм маро печонда буд, ҳис кардам.

Алҳол ман ҳамон Ӯзури дар боғам эҳсос кардаамро, ки бӯи хушу фораме маро печонда буд, донистам. Ана ҳамон Ӯзурро ман зуд-зуд, хангоми хондани Каломи Худо ҳис мекардам.

„Ман рохгумзадаам, Падар...“, — гуфтам. Ман ба назди мизи Каломи Худо ва Қуръон дошта омада, ҳардуяшро яктоғӣ бо ду даст бардоштам: „Қадомаш... Падар, — пурсидам, — қадоми инҳо аз Туст?“

Баъд як чизи ҳайратоваре иттифоқ афтод. Ин хел бо ман ягон бор пеш аз ин рӯй надода буд. Охир, ман дар ботинам овозро шунидам, овоз чунон фаҳмо буд, ки беихтиёр ман онро такрор мекардам. Ин суханҳо ҳама нек ва дар айни замон пурқудрат буданд.

„Дар қадом китоб ту Маро чун Падар донистӣ?“

Ман ҷавобамро шунидам: „Дар Каломи Худо“. Ҳамин аст он чи ки талаб карда мешуд. Акнун ман дигар худро намепурсидам, ки қадоме аз ин китобҳо аз Ӯст. Ман ба соат нигариста, таъҷуб кардам. Се соат

гузашта буд. Аммо ман ҳеҷ хаста набудам. Ман мехостам ибодатро, хондани Каломи Худоро давом диҳам, зеро ман медонистам, ки Худо ба воситаи он бо ман гуфтугӯ мекунад. Ман ба ҷойгаҳам дароз кашидам, зеро мефаҳмидам, ки саломатиро ҳам фаромӯш кардан мумкин нест. Аммо пагоҳии дигар ман ба хизматгорунам фармудам, ки маро ноором накунад, Каломи Худоро гирифта ба диван нишастам. Аз Инчили Матто сар карда, ман хондани Аҳди Ҷадидро калима ба калима оғоз намудам.

Ман дар ҳайрат монда будам, ки дар Инчили Матто, Худо бо халқи худ дар хоб 5 маротиба гап зада буд! Ў ба Юсуф дар хусуси Марям гуфтугӯ карда буд, Ў хирадмандонро аз Хиродус оғоҳ карда буд ва боз се бор Ў ба Юсуф мурочиат карда буд, то Исои кӯдакро ҳимоя кунад.

Ман ҳеҷ наметавонистам аз китоб дур шавам. Чунин ба назар мерасид, ки ҳамаи он ҷӣ ки хондам, маро бо Худо наздиктар мекунад. Ман фаҳмидам, ки дар дуруҳа истодаам. Ман Худоро шинохтам. Ў барои ман Падар шуд. Дар қаъри дилам ман мефаҳмидам, ки ё худро бояд ба пуррагӣ ба Писари Ў бахшам ё аз Ў рӯ гардонам.

Ман медонистам, ки ҳамаи наздиконам маслиҳат хоҳанд дод, ки аз Исо рӯ гардонам. Ман яке аз рӯзҳои гузаштаи ба ман азизро ба ёд овардам. Ин рӯзе буд, ки падарам маро ба масҷиди оилавӣ бурда буд. Мо он ҷо ҳар ду будем. Мо ба хонаи гунбаздори баланд даромадем. Вай дасти маро дошта, бо ифтихор ва боварӣ гуфт, ки 12 насли гузаштаҳои мо маҳз дар ҳамин ҷо ба Худо сачда кардаанд. „Барои ту ин ифтихори бузург аст, духтаракам, охир туро бо онҳо ҳақиқати куҳан пайванд месозад“.

Ман дар фикри Тоонӣ шудам. Дар ин зани ҷавон аллакай мушкилоти зиёде буд. Ман дар фикри фарзандони калон низ шудам. Ҳар чанд онҳо дур мезистанд, имондор шудани ман онҳоро озурда месохт. Дар бораи амаки Фотех, ки барои дар чорумин солу чорумин моҳу чоррӯзагӣ ба хондани Қуръон сар карданам ифтихор мекард, фикр кардам. Дар хусуси холаи азизам Амина ва дигар хешовандон низ. Ман садҳо амаку хола, амакбачаю холабачаҳо доштам. Оила дар шарқ як иттиҳодест, ки ҳар як аъзои он дар назди дигарон масъул аст. Ман метавонистам аз ҳар ҷиҳат ба оилаи худ зарар оварам, ҳатто ба обрӯи ҷиянҳоям. Зеро онҳоро лозим меояд, ки дар зери ҳукми ман зиндагонӣ кунанд, ҳатто агар ман қарор диҳам, ки бо „кӯчарӯбон“ ҳамроҳ шавам.

Аммо ман беш аз ҳама аз Маҳмуд, набераи хурдакакам дар ташвиш будам. Бо ӯ ҷӣ мешавад? Дилам дар сина ях баст, вақте ки ман дар хусуси падараш андеша кардам. Вай одами исроркор буд, агар ман имондор мешудам, вай дар чашми бисёриҳо, нолоиқиамро исбот карда, метавонист, бачаро аз ман гирад. Дар ин рӯзе, ки ман дар хона нишаста китоб мехондам, ин андешаҳо ҳеҷ аз сарам дур намешуданд. Ногаҳон

дарде, ки ман ба дигарон овардан мехостам, бароям тоқатнопазир гашт ва ман ашкрезон хестам. Рӯмоли шоҳиямро ба китф партофта, ман ба боғи зимистонаи хунук баромадам. Паноҳгоҳи ман он ҷо буд. Ба назарам, он ҷо хубтар андеша мерондам.

„Ох, Худоё! — дуо кардам ман, — нахонд Ту дар ҳақиқат мехоҳӣ, ки ман аз оилаам ҷудо шавам? Нахонд Худои муҳаббат хоҳад, ки ман ба дигарон дард оварам?“ Ва ҳамин ҷо дар қаъри ноумедиҳо ман суханони Уро шунидам, чӣ тавре ки ба наздикӣ дар Инчили Матто хонда будам:

„Ҳар кӣ падар ё модарашро аз Ман бештар дӯст медорад, лоиқи Ман нест; ва ҳар кӣ писар ё духтарашро аз Ман бештар дӯст медорад, лоиқи Ман нест“ (10:37–38).

Исо ба созиш намеомад. Вай ҳеҷ ягон мусобиқаро намехост. Суханхоӣш ҷунун саҳт ва нохуш буданд, ки ман намехостам онҳоро шунавам. Кифоя! Ман бори вазнини ин қарорро дигар дар худ кашида наметавонистам. Ман худро гунаҳкори ин ғалаён дониста, тозон ба хона баргаштам, Манзурро ҷеғ задам, чанде аз вазифаҳои ба хизматгор дахл доштаре хабар додам. Ва гуфтам, ки ба муддати якчанд рӯз ман ба Равалпинди меравам. Бо исрор гуфтам, ки агар лозим шавам, маро дар хонаи духтарам пайдо мекунам. Манзур маро ба Равалпинди бурд ва ман якчанд рӯз машғули хариди бозичаҳо барои Маҳмуд ва либосу атриёт барои худ шудам. Ман ҳис мекардам, ки худро аз ҳузури гарми ӯ маҳрум месозам. Боре дӯкандор матои зебо ва гулдӯзии қиматбаҳои бо санғо оро додашударо ба наздам гузошт. Ва ман дар нақшу нигораш шакли салибро дидам. Норозигии худро баён карда, ман аз мағоза шитобон баромадам. Ҳамин тавр мусулмон ва ё масеҳӣ шуданамро ҳал накарда, рӯзи дигар ба Ваҳ баргаштам.

Боре, бегоҳӣ дар назди оташдон дам гирифта, ман боз ба Каломи Худо кашида шудам. Маҳмуд аллакай хобида буд. Мехмонхона ором буд. Шамол дар боғ исён дошт ва бо шиддат аз тиреза садо мекард. Оташи оташдон часар-ҷусуркунон аланга мезад. Маро китоби „Ваҳӣ“, ҳар чанд онро ман хеле кам мефаҳмидам, мафтун кард. Ман онро ҷунун осон ва бо боварӣ мехондам, ки гӯё касе маро идора мекард. Ва баногоҳ ман суханхоёро хондам, ки ҳавои атрофамро пур мекард. Ин ояти 20-уми боби севвуми Ваҳӣ буд.

*„Инак, назди дар истода, тақ-тақ мекунам:
агар касе овози Маро шунида, дарро воз кунад, назди ӯ даромада,
бо ӯ таоми шом хоҳам хӯрд, ва ӯ бо Ман“.*

„Бо ӯ хӯроки шом мехӯрам ва вай бо Ман“. Ман масхуш гаштам ва китоб ба зонуям афтид. Охир он хоби ман аст, хобе ки Исо бо ман

наҳорӣ карда буд! Он вақт ман дар хусуси китобе ба номи „Ваҳй“ чизе намедонистам. Ман чашмонамро пӯшида, боз ба мисли он вақт Исоро дар он тарафи миз, рӯ ба рӯям нишаста дидам. Ман табассуми нек, эҳсоси онро, ки У маро қабул мекунад, ба ёд овардам. Чунки охир шараф ҳам Уро ихота карда буд. Шӯҳрати У чун шӯҳрати Падар аён буд. Ин шӯҳрат Ҳузури Уро фарқ мекунонд.

Акнун ман донистам, ки хоби ман аз ҷониби Худо буд. Роҳ бароям равшан гашт. Ман метавонистам Уро қабул ё рад кунам. Ман метавонистам дарро кушода, даъват намоям, ки дарояд ва ба ҳамешагӣ монад ё дарро ба рӯяш бубандам (бипӯшам). Ман зуд бояд ба қароре меомадам. Чӣ хеле ки он набошад.

Ман фикр кардам, ки ба хулосае омадан лозим ва дар назди оташдон ба зону истодам. „Ох, Худо, тезтар биё. Илтиҷо мекунам, ба ҳаётим ворид шав. Ҳар як зарраам барои Ту кушодааст“. Ман дар хусуси он чӣ ки ба амал омаданаш мумкин буд, бояд ташвиш намекашидам ва бояд „Ҳа“ мегуфтам. Акнун Исо ба зиндагиам ворид гашт, ман ба ин боварӣ доштам. Чӣ зебоии ифоданопазир! Дар давоми чанд рӯз ман Падар Худо ва Писари Худоро донистам. Ман оҳиста ба хобидан омода шудам. Вучудам ҷӯш мезад. Наход ман ҷуръат карда, қадами дигаре мондам? Ман ба хотир овардам, ки дар китоби Аъмол Исо дар хусуси бо Рӯҳи Муқаддас пур шудан гуфта буд ва дар рӯзи Панतिकост шогирдони Худо таъмид дод. Бо ман ҳам ҳамин тавр мешуда бошад? „Худоё, ғайри Ту роҳнамоё надорам“, — гуфтам ман вақте ки сарамро ба болишт мегузоштам. „Агар Ту бароям аз ҷониби Рӯҳи Муқаддас пур гаштанамро омода карда истода бошӣ, ман низ ҳамонро мецоҳам. Ман тайёрам. Ман акнун дар дасти Худо буданамро дониста, хобам бурд“.

Вақте ки ман бедор шудам, ханӯз торик буд. Пагоҳии 24-уми декабри соли 1966 аз ҳиссиёти интизорӣ пур буд. Ман ба соати рақамхояш ҷилодиҳанда нигаристам, ки соат 3-и пагоҳӣ буд. Хона хунук гашта буд, вале ман аз ҳаяҷон месӯхтам. Ман аз бистарам берун шуда, ба рӯи қолини хунук ба зону истодам. Вақте ки сарамро бардоштам, ба назарам равшание намудор гашт. Ашк руҳсорахоҷамро сӯзонида, қорӣ мешуд ва ман дастамро ҷониби Ҷ дароз намуда садо кардам: Падари ман, Худовандо, маро аз Рӯҳулқудс пур кун!“

Ман Каломи Худоро гирифта, онҷоеро кушодам, ки Худо мегуфт:

„Зеро ки Яҳё бо об таъмид меод, лекин шумо, баъд аз чанд рӯз бо Рӯҳулқудс таъмид хоҳед ёфт“ (Аъмол 1:5).

„Худоё, — гуфтам ман. Агар ин суҳанони Ту ҳақ бошанд, пас худӣ ҳозир амалӣ гардон“. Дар фарши хона хобида, руҳсораамро ба он пахш намуда мегиристам. „Худоё, — зор мегиристам, — ман хестан

намехоҳам, то он даме, ки Ту маро таъмид надихӣ“. Баногоҳ дар ман эҳсоси муъчизаи эҳтиром пайдо гашт. Ва дар он соати пеш аз субҳ ман чеҳраи Ӯро дидам. Як чизи бузурге вучудамро пур намуд ва ман ҳис кардам, ки чӣ хел покшавие дар ман мавҷ мезанад. Вай мисли баҳр ба ман реҳт ва маро ба пуррагӣ фаро гирифта, рӯхамро пок месохт.

Баъд, ин резिशҳои илоҳӣ басанда гашт ва укёнуси осмон ором шуд. Ман ба пуррагӣ пок гашта будам. Хурсандӣ маро фаро гирифт ва ман вайро ҳамду сано мехондам.

Баъди чанд соате Худо маро ба по хезонд. Вай мехост, ки ман хеста бошам. Ман аз тиреза дидам, ки аллакай қариб субҳ дамида буд.

„Ох, Худо, — гуфтам, худро чо ба чо карда. — Наход, коиноте, ки ту мегӯӣ, метавонад аз ҳамаи ин боз ҳам хубтар бошад? Туро донистан хушнудист. Туро ситоиш намудан хушбахтист ва дар паҳлӯи Ту будан оламест. Ин аст малакути Ту“.

Субхидам, ба гумонам, аз ду соат беш хоб накардам. Хизматгорон бемаврид барои либоспӯшониам омада буданд. Чӣ хеле ки ёд дорам, ин аввалин пагоҳӣ буд, ки ман ягон бор онҳоро мазаммат накардам. Баръакс, дар утоқи ғарқи офтоб осудагию оромӣ ҳукмфармо буд. Райшам ба мӯйҳоям шоназанон сурудеро замзама мекард, ки ҳаргиз ин пештар рӯй надода буд. Тамоми рӯз хурсандиамро базӯр дошта, бесадо Худоро ҳамду сано гуфта, дар хона гардиш кардам. Ҳангоми нахорӣ хӯрдан Маҳмуд аз нон дасташро кашида гуфт: „Модар, ту имрӯз чунон чеҳрахандонӣ. Чӣ гап шуд?“

Ман ба ӯ наздик шуда, мӯйҳои сиёҳи ялтиросиашро сила намудам. „Ба ӯ камтар ҳалво диҳед,“ — гуфтам ман ба ошпаз. Ин ғизои аз орду равған ва қанд тайёр карда, хӯроки дӯстдоштааш буд. Ман ба Маҳмуд гуфтам, ки мо мавлуди Исоро дар хонаи Митчеллҳо қайд мекунем.

„Мавлуд?“ — пурсид Маҳмуд.

„Ин ид аст, — гуфтам ман. — Вай каме ба Рамазон монанд аст.“ Инро Маҳмуд мефаҳмид. Рамазон ин моҳи соли мусулмонист, ки Муҳаммад ваҳӣ нахустинро ба даст оварда буд. Барои ҳамин, ҳар сол, дар ҳамин моҳ мусулмонон, то садо додани бонги нақораҳо аз масҷид, яъне аз субҳи содиқ то фуру рафтани офтоб рӯза мегиранд. Ва шом бо хӯрокиҳои бехтарин ифтор меороянд. Ман дар ҳақиқат фикр кардам, ки Мавлуд каме ба Рамазон монанд мешавад. Гапам ҳақ баромад, вақте ки Девид маро дар даромадгоҳи хонаи Митчеллҳо вохӯрд, бӯи хӯрданиҳои лазиз ба димоғамон мерасиданд ва аз хона хандаи баланди бачаҳои Митчеллҳо, ки аз Маҳмуд каме калон буданд, шунида мешуд. Маҳмуд бо иштиёқ ба бозии онҳо шарик гашт.

Ман дигар хурсандиамро нигоҳ дошта натавонистам. „Девид! — садо кардам ман, ном гирифтаниамро фикр накарда. — Ман акнун имондорам!“

Ман бо Рӯҳи Муқаддас таъмид шуда будам!“ Вай дақиқе ба ман нигариста, баъд маро ба хона даровард. „Кӣ дар бораи таъмиди Рӯҳи Муқаддас ба Шумо гуфт?“ — пурсид вай ва чашмони хокистариаш бо тааҷҷуб ба ман менигаристанд. Вай хурсандона хандид ва Худоро ҳамду сано хонд. „Ҳалилуё“ — овози ӯро Синов шунида, аз ошпазхона назди мо давида омад ва Девид боз маро пурсид: „Кӣ ба шумо гуфт?“

„Дар ин бора Исо гуфт, — ханидам ман. — Ман дар ин хусус аз Каломи Худо дар китоби „Аъмол“ хондам. Ман инро аз Худо пурсидам ва он чӣ пурсида будам, гирифтам“.

Девид ва Синов ба ман бо тааҷҷуб менигаристанд, баъд нохост худро ба пешам партофтанд. Синов гирия мекард ва Девид ба ӯ ҳамроҳ шуд. Мо сеямон истода, ҳамдигарро ба оғӯш кашида, Худоро барои кардааш ҳамду сано мегуфтем.

Он бегоҳ ман рӯзнама кушодам ва дар он ҳамаи он чиро, ки Худо ба ман карда буд, навиштам. Агар мурданам амри қисмат бошад, — ман мефаҳидам, ки бо ман чӣ рӯй медиҳад, агар донанд, ки имондор шудам, — ман хостам, ки баъди сари худ хотироте монам. Дар сари миз нишаста, хотироти зиндагиамро навишта истода, ман медонистам, ки Вай ба сар кардани таълими ман омодагӣ мегирад.

ОМЎХТАНИ ЧУСТУЧЎИ ХУЗУРИ Ў

Баъди чандин рӯзҳои наздик аз паи мурочиати деринаам, маро ҳодисаҳои ғайриҷашмдошт интизор буданд.

Аввалаш, дар хобам рӯёҳо мебаромаданд, вале онҳо ба ду хобе, ки ба нооромихоём сабаб гашта буданд, ҳеҷ монанд набуданд. Росташро гӯям ҳодисаи аввал маро ба ларза андохт. Боре баъди хӯроки нимрӯзӣ ман дар бистарам истироҳат карда, дар фикри Худо будам, ки баногоҳ дар худ хиссиёти аҷибро пай бурдам, гӯё ман аз тирезаи хона парвозкунон мебаромадам. Ман аниқ медонистам, ки хоб нестам, вале хис мекардам, ки аз тиреза парвоз карда, хонаро тарк мекунам. Ман ҳатто заминро дар зери худ дар поён дидам. Ман чунон тарсидам, ки фарёд задам. Ва боз ғайри ҷашмдошт худро дар бистар ёфтам. Ман дароз кашида будам, намефаҳмидам, ки ба ман чӣ ҳодиса шуд. Нафас кашидан душвор гашта, пойҳоям карахт буданд, гӯё ки шах шуда бошанд. Вале акнун гардиши хунам барқарор мешуд.

„Худоё, ин чӣ буд?“ — пурсидам ман. Баъд фаҳмидам, ки Ў хост як чизе омӯзад, чизе нишон диҳад. „Маро бубахш Худованд, — изҳор кардам ман, — тарсончакӣ кардам“.

Баъдтар, бегоҳӣ боз айнан худи ҳамон такрор ёфт. Аммо акнун ман дар вақти ин эҳсоси аҷиб, бо Ў гуфтугӯ карда, боварӣ доштам, ки дигар аз ҳеҷ чиз наметарсам. Боз дар утоқи худ шуда, ман гуфтам, ки „шино“-и рӯҳӣ кардам. „Вале ин ҳама барои чист, Худованд?“ — пурсидам ман.

Ман тарсида фикр кардам, ки чунон эҳсосҳо на ҳамеша аз Худованд мешаванд, бинобар ин „Навиштаҷот“-ро кушода, ба тадқиқи Каломи Худо оғоз кардам. Ман нафаси худро кашида, чун дар Аъмоли Ҳаввориён хондам, ки чӣ хел Рӯҳи Худованд Филиппусро ба Азоти дур овард ва баъд чӣ хел хочасарои ҳабаширо таъмид дод. Баъд, вақте ки номаи дуввуми Павлусро ба Қуринтиён хондам, тасдиқи дигаре ёфтам. Дар боби 12, кашфиёт ва диди худро аз Худованд тасвир карда, вай дар хусуси „ваҷд то осмони севвум“ навишта буд Вай мефаҳмид, ки эҳсосоти

чисмонӣ будан ё набудани онро фақат Худованд медонист. Дар давомаш Павлус навишта буд: „... вай... калимоти ба забон наовардаро, ки ба одам нақл карда намешавад, мешунид“.

Ман ҳам калимаҳоеро, ки қудрати тарҷума кардан надоштам, мешунидам, аммо ман ҳеҷ вақт дидаҳоямро фаромӯш намекунам. Дар вақти яке аз ҳамин гуна саёҳатҳои рӯхонӣ ман калисои хурдиро дидам, ки ба баландии осмонҳо мерафт. Банохост дар пешам садҳо калисои — кӯҳнаву нав, онҳо бо услубҳои меъмориашон аҷоиб аз ҳамдигар фарқ мекардан. Баъд ман боз як калисои зебои тиллоӣ дидам. Баъд сахна боз тағйир ёфт ва ман марказҳои шаҳрҳоро дидам, ки дар таги ман табдил меёфтанд. Инҳо марказҳои замонавии шаҳрҳои бузург ва марказҳои кӯҳнаи беруни шаҳр буданд. Ҳамааш бароям намудор буд. Ман ҳатто манораи соатдорро фарқ кардам. Бинои осмонбӯси муъҷизавор ороёфта.

Баъд дилам тез-тез зад, зеро ман савораи аспи сурхро дидам, ки дар дасти росташ шамшер дошт. Вай аз рӯи замин то таги абрҳо мерасид. Баъзан, вақте ки аспаш баландтар мепарид, сари вай бо абрҳо бармехӯрд. Гоҳо асп то ба ҳадде поён мафаромад, ки сумаш ба замин мерасид.

Ман аз эҳсоси он, ки ин диданиҳо бо сабабҳои муайян, ҳарчанд номаълум, ба ман пешкаш шудаанд, халос шуда наметавонистам.

Ман ҳамчунин мушохида кардам, ки хондани Китоби Муқаддас бароям дигар шуд, ки пештар ин тавр набуд. Ман ҳамту намехондам, бо назарам чунин мерасид, ки ман дар он зиндагӣ мекунам. Гуё ба саҳифаҳои даст мерасонам, дар Фаластини Кӯҳан мешавам, ки замоне дар роҳҳои сангинаш Исо қадам зада буд. Ман дидам, ки чӣ хел У хидоят мекард, меомӯхт ва мувофиқи таълимоташ мезист. Ман дидам, ки чӣ хел У қувваи Рӯхро намоиш дод ва ниҳоят, ман дидам, ки У чӣ хел дар солиб чормех шуду бар марг ғолиб омад.

Ман ҳамчунин бо тааҷҷуб дидам, ки хондани Китоби Муқаддас ба дигарон низ таъсири худро мерасонад. Ман дар ин хусус як пагоҳӣ, вақте ки хизматгорон ба кори ороишам машғул буданд, фаҳмидам. Нурҷон шонаи нуқрагӣ, ҷутқаро дар лаъли ҷо ба ҷо мекард ва тассодуфан лаълиро батамом ғалтонд. Садо дахшатнок буд. Вай дар ҷояш шах шуду чашмонаш аз тарс мош барин кушода шуданд. Вай интизор буд, ки ман чун ҳарвақта дармеафтам. Ман дар ҳақиқат тайёр шуда будам, ки ўро саҳт танбеҳ диҳам, аммо дар вақташ худдорӣ карда, бо тааҷҷуб суханҳои худамро шунидам: „Ғам маҳӯр Нурҷон. Онҳо нашикастанд“.

Баъд дар ман як ҷуръати ғайримуқаррарие пайдо гашт. То он вақт метарсидам, ки ягон кас ба Худо бовар карданамро нафаҳмад. Ман аз андешаи он, ки мардум ба ман механданду маро „Бегимаи кӯчарӯб“ мегӯянд, як қад паридам. Вале аз ҳама бештар муносибати оила маро

ба ташвиш меовард. Ман метарсидам, ки оилаам аз ман рӯ мегардонад. Падари Маҳмуд шояд кӯшиши ӯро аз ман гирифтаан кунад. Ман ҳатто метарсидам, ки ягон фанатик суханҳои „аз динаш рӯ гардонда, бояд кушта шавад“ -ро дар асл қабул мекунад.

Ман на он қадар мекӯшидам, ки дар хонаи Митчеллҳо бошам, зеро намехостам, ки маро он ҷо бинанд. Гуруҳи занҳоеро, ки он беғоҳӣ аввал дар даромадҳои Митчеллҳо вохӯрда будам, то ҳол маро ором намегузоштанд. Хизматгорином, албатта, мушоҳида карданд, ки бо ман ким-чии ғайримуқаррарӣ рӯй медихад. Дар хусуси ҳамаи ин андеша карда, ман ҳамеша дар як ҳолати нобоварӣ зиндагӣ мекардам. Ман аниқ намедонистам, ки қай ба ман таъкиб шурӯъ мешавад. Вале баъди се вохӯрӣ бо Худованд ман барои худ қарори ҳайратоваре баровардам. То ҷое, ки ман мефаҳмидам, қарори масеҳӣ шудани ман акнун ахбори ҷамъияти гашта буд. Чӣ хеле ки дар Китоби Муқаддас гуфта мешавад, ман „Исоро бо забон эътироф кардам“. „Хайр чӣ, — ба худ гуфтам назди тирезаи утоқи хобам истода, — натиҷаашро интизор мешавем, қай ва дар кучо пайдо мешавад“.

Аммо ман интизор набудам, ки натиҷааш ин қадар ба зудӣ пайдо мешавад. Баъди Мавлуди соли 1966 хизматгор бо қиёфаи ҳайратоваре наздам даромада, хабар дод, ки: „Ба наздатон хонум Митчелл омадааст“.

„Ҳа? — ба забон овардам ман, кӯшиш кардам, ки сӯхбатро дар шакли орифона гузаронам. — Бигзор дарояд“. Вақте, ки ба назди дар, барои пешвозаш мерафтам, тапиши дилам меафзуд. „Бароям ин шарафи бузург аст“, — гуфтам ба хонум Митчелл, шунидани хизматгори дониста.

Синов омад, ки маро ба хӯроки нимрӯзӣ таклиф наояд. „Он ҷо одамоне мешаванд, ки бо онҳо вохӯрдан ба шумо маъқул меафтад...“, — гуфт вай. „Одамон?“ — тарсҳои кӯҳнаам боз аз нав бедор шуданд. Шояд Синов боварӣ надоштани маро ҳис кард, ки ҳамоно кӯшиши маро ором кардан намуд. „Бештарашон имондоранд, — гуфт вай. — Якчанд англису амриқой. Шумо меоед?“ — чашмонаш бо умед ба ман нигаристанд.

Бо исрор гуфтам, ки даъватро бо дилу ҷон қабул мекунам. Дар андеша рафтам, ки чаро аксари имондорон шармгин мешаванд. Ман онҳоро пеш аз ин ҳам вақте ки хӯчаинзан будаму дар хонаашон қабули расмӣ баргузор мегашт, вохӯрданд. Ин хел нишастҳо аз ҳад зиёд сохта буданд. Хизматгорином дар либосҳои махсус хизмат мекарданд. Тамоми хонаро ба гул оро медоданд. Дар вақти наҳорӣ, хусусан байни хӯрокҳо, ки ҳар дафъа чиниворихояш иваз мешуд, сӯхбатҳои дурудароз барпо мегашт. Дар байни меҳмонон имондорон аз миллатҳои гуногун буданд, аммо ягон нафарашон, боре ҳам дар хусуси динаш ёдовар

намешуд, ҳарчанд ин бадие надошт. Ман ҳис кардам, ки дар хонаи Митчеллҳо одамони тамоман дигаре чамъ меоянд.

Рӯзи дигар ман аллақай бо роҳи шинос ба хонаи Митчеллҳо равон шудам. Девид ва Синов маро гарму ҷӯшон пазирой карда, меҳмононашонро ба ман шинос намуданд. Аҷиб, чӣ ҳис мекардам, агар он рӯз медонистам, ки аксари онҳо дар ҳаёти ман чӣ нақшаҳое хоҳанд бозид!

Ќуфти якум Кен ва Мери Олд буданд. Кен англис. Чашмони кабудаш аз паси шишаҳои ғафси айнакаш ҳазломез чило медоданд. Вай механдид ва озод аз ҳама гуна расмиятҳо буд. Занаш Мери ҳамшираи шавқат аз Амрикоист. Табассумаш ба ман маъқул шуд. Хуллас, ҳамаашон одамони дилкашу меҳрубон буданд.

Ва баногоҳ, аз он чӣ ки метарсидам, ба сарам омад, ман дар маркази диққати онҳо шудам. Ҳамаашон меҳостанд, ки аз чустиҷӯҳоям воқиф шаванд. Ман ҳаёл карда будам, ки ин наҳорӣ ором мегузарад, вале он ба сӯҳбати саволу ҷавоб табдил ёфт. Вақте ки ман дар бораи хобҳоям ва воҳӯриям бо се шахсият нақл мекардам, ҳама орому сокит гаштанд, ҳатто кӯдакон аз шӯҳӣ монда буданд. Дар охири наҳорӣ Девид ба занаш барои хӯрокҳои болаззаташ миннатдорӣ намуда, қайд кард, ки он ғизои рӯҳоние, ки ман бахшидам, болаззаттар буд.

„Бо шумо розиям, — гуфт Кен. — Ман ҳатто шуморо пеш аз ин воҳӯрӣ ҳам медонистам охир, ман дар Ваҳ мезистам. Пагоҳиҳо ман аз назди боғатон мегузаштам ва аз гулҳои зебоаш лаззат мебурдам. Гоҳо шуморо ҳам медидам, вале икром мешавам, ки шумо ба он зани пешина монанд нестед“. Ман хуб мефаҳмидам, ки ӯ чиро дар назар дорад. Ман на он Билқис Шайх будам, ки якчанд моҳ пеш аз он, боре ҳам табассум намекард. „Шумо ба кӯдаке монанд ҳастед, ки нохост ба вай тӯҳфае такдим мекунад, — суҳанашро давом дода, гуфт Кен. Ин тӯҳфа дар чехраи шумо тааҷҷуб ба вучуд овардааст. Шумо онро аз ҳамаи он чӣ ки ягон вақт ба даст оварда будед, азизтар медонед“.

Ин одам ба ман маъқул шуд. Бо чандин нафари дигар ҳамсӯҳбат шуда, фаҳмидам, ки онҳо дар ҳақиқат аз имондорони дигар фарқ мекарданд. Он шаб ҳар яке дар хусуси он, ки Худованд дар ҳаёташон чӣ кардааст, нақл карданд. Девид ҳақ буд. Наҳорӣ олиҷаноб буд, вале ғизои ҳақиқиро мо аз Ҳузури Худованд дарёфтем. Пеш аз ин, ман ҳеҷ ин гуна лаззатро эҳсос накарда будам ва ҳоло меҳостам, ки ҳар чӣ бештар аз ин ғизо баҳра бардорам.

Вақте ки ман рафтани шудам, қайди Кен ба ман таассуроти амиқ гузошт ва ба андеша водор сохт. Кен ва Мери назди ман омада, дастонамро гирифтанд. „Акнун шуморо зарур аст, ки ҳамеша бо

имондорон дар алоқа бошед, — гуфт Кен. — Шумо метавонед, ҳар бегоҳи якшанбе наздамон биёед“.

„Шумо метавонед?“ — боумед пурсид Мери.

Ана, ҳамин тавр, ман бо имондорон доимо вомехӯрданро сар кардам. Ҳар якшанбе мо дар хонаи оилаи Олд чамъ меодадем. Дар меҳмонхонаи хурдакаки хонаи хишти ҳамамон ба зӯр чо мешудем. Фақат ду нафарашон покистонӣ буданд, дигарон англису амрикоӣ. Ман бо одамони нав шинос шудам, аз ҷумла бо доктор Кристи ва хонумаш. Ин духтури серҳаракати амрикоӣ ихтисосманди чашм буд ва занаш ҳамшираи шафқат. Дуяшон дар беморхонаи таблиғгарон кор мекарданд. Дар ин гуна чамъомадҳо мо месурудем, Китоби Муқаддас мехондем ва дуо мекардем. Даре нагузашта ин шабнишиҳо бароям муҳимтарин ҳодисаҳои ҳафта шуданд.

Дар яке аз рӯзҳои якшанбе аз чӣ сабаб бошад, ки ба чамъомад рафтан нахостам. Ба Олд занг зада, огоҳ кардам. Ба назарам ин ҳама бемаънӣ намуд, вале ҳамоно ман худро нороҳат ҳис кардам. Ин худаи чӣ гап! Ман ноором дар хона гашта, корҳои хизматгоронро аз назар мегузаронидам. Ҳама чо ба чо буд, вале ба назарам чунин менамуд, ки ин тавр нест.

Пас, ман ба утоқам баргашта ба зону истодам, то, ки ибодат намоям. Баъд аз лаҳзае Маҳмуд даромад. ӯ чунон оҳиста даромада буд, ки то расидани кафи дастони гармаш ба дастам, даромаданаширо пай набурдам. „Модар ба ту чӣ шуд? — пурсид вай. Ту ким-чӣ хел ачиб метобӣ“. Ман табассум карда, кӯшидам, то ӯро бовар кунонам, ки бо ман ҳеҷ чиз нашудааст. „Ту ҳар тараф мегаштӣ, нигоҳ мекардӣ, гӯё чизеро гум карда бошӣ“.

Баъд вай рафт. Наход ман дар ҳақиқат ҳамин хел намоям, мисли он ки чизеро гум карда бошам? Маҳмуд ҳақ буд. Ман дар ҳақиқат медонистам, ки чӣ гум кардам. Ман эҳсоси ҷалоли Худовандро гум карда будам. Вай ғайб зада буд! Чаро? Шояд ин алоқамандие дошт ба он ки ман барои вохурӣ ба хонаи Олда нарафтаам? Шояд ин барои он бошад, ки ман аз он робитае, ки барояш эҳтиёҷ дорам, маҳрумам?

Бо эҳсоси ташвишангезе ба Кен занг зада гуфтам, ки ба ҳар ҳол ман меравам. Чӣ тағйироти? Дарҳол ман ҳис кардам, чӣ хел гармӣ ба ҷисму ҷонам баргашт. Ман чӣ хеле ки ваъда кардам, ба чамъомад рафтам. Он чо ягон чизе ғайримӯқаррарие рӯй надод ва ба ҳар ҳол ман донистам, ки боз ворида шӯҳрати ӯ мешавам. Кен ҳақ баромад. Ба ман робита зарур буд. Ин дарсро ман аз бар кардам. Ман аз худи ҳамон рӯз қарор додам, ки дар чамъомад ҳамеша иштирок намоям ва танҳо худи Исо метавонист маро аз ин боз дорад.

Ҳар чӣ қадаре ки ба Худо наздик шудам; қадам ба қадам ҳис мекардам, ки хоҳиши омӯзиши Каломи У дар Китоби Муқаддас ҳамон қадар дар ман бештар мешуд. Ҳар рӯз, ҳамин ки аз хоб бедор шудам, ба хондан шуруъ мекардам ва ҳисси он, ки ҳамаи ин навиштаҳо худӣ ҳозир рӯй медиҳанд, ҳеҷ аз ман дур намешуданд. Китоби Муқаддас бароям зинда буд, вай ҳар рӯзамро равшанӣ бахшида, ба ҳар қадамам нури худро мерехт. Аммо ин ҷо ҳам маро ким-чизи аҷиб интизор буд. Боре ману Махмуд барои дидорбинии модараш роҳсипор шудем. Он шаб ман дер хобида будам. Нахостам, ки субҳи барвақт хеста, як соат бо хондани Китоби Муқаддас машғул шавам. Аз ин рӯ аз Райшам хоҳиш карда будам, ки маро пеш аз сафар бедор намояд.

Ман он шаб қариб ки хоб накардам, хобҳои бад дидам. Тамоми шаб печутоб хӯрдам. Вақте ки Райшам даромад, ман тамоман хестам ва беҳол будам, гӯё ки тамоми рӯз саропо гашта бошам.

Аҷиб! Худо чӣ гуфт ба ман? Шояд У мехост, ки ман Китоби Муқаддасро ҳар рӯз хонам?

Ин бори дуввум буд, ки ман аз ҷалоли Ҳузури Худованд дур шуда будам.

Аммо ба ин нигоҳ накарда, худӣ ҳиссиётам маро пур аз ҳаяҷони аҷиб сохт. Ба ман чунин менамуд, ки ман дар пеши ҳақиқати муҳиме истодаам, вале онро дарк намекунам. Замоне буд, ки ман дар Ҳузури Худованд будам, олами зебо ва хурсандии бузургро аз сар мегузаронидам ва баъд вақте фаро расид, ки ман эҳсоси Ҳузури Уро гум кардам. Калид кучост? Ман чӣ коре кунам, ки бо У наздик бошам?

Ман ба ёд овардам, ки чӣ хел бори аввал бо хонаи Митчеллҳо рафтам ва чанде пеш аз ин чӣ хел ба Китоби Муқаддас дода шуда будам ва чӣ хел фаъолна дар ҷамъомадҳои якшанбегӣ иштирок мекардам ва медонистам, ки Худо ҳамеша бо ман аст.

Ман дар бораи чизҳои дигар, он ҳолатҳои низ фикр мекардам, ки эҳсоси наздикии Худовандро гум карданамро аниқ медонистам. Дар ин хусус дар Китоби Муқаддас чӣ гуфта шудааст? „Ва Рухулқудси Худоро андӯхгин накунед“ (Ба Эфсӯсиён. 4:30). Наход, вақте ки хизматгоронро сарзаниш мекардам, айнан ҳамин чиз ба вуқӯъ меомад? Ё вақте фаромӯш мекардам, ки рӯхамро ҳамешагӣ аз Китоби Муқаддас ғизо бахшам? Ё вақте ки ба хонаи Олд намерафтам?

Қисми муаммоҳо ба итоат вобаста буд, агар ман дар ҳақиқат мехостам, ки дар Ҳузури Худованд монам.

Вақте ки итоат менамудам, иҷозат доштам, ки дар Ҳузури У бошам. Ман Китоби Муқаддасро гирифта, Инҷили Юҳанноро варақ задам, то ояти Исоро ёбам, ки он ҷо гуфтааст:

„Ҳар кӣ Маро дӯст дорад, каломи Маро риоя хоҳад кард; ва Падари Ман вайро дӯст хоҳад дошт, ва Мо назди вай омада, бо вай маскан хоҳем гирифт“ (Юҳанно 14:23).

Ва ҳамин тавр, итоат калиди муаммо гашт, „Падари Осмонӣ, — дуо кардам ман, — ман мехоҳам ба Ту тарзе хизмат кунам, ки дар Китоби Муқаддас гуфта шудааст. Ман ба Ту итоат мекунам. Ҳамеша ба ман чунин менамуд, ки ихтиёри худро ба Ту тобеъ кардан қурбонист. Аммо дар асл ин қурбонӣ нест, зеро он маро бо Ту наздик мекунад. Чӣ гуна Ҳузури Ту метавонад қурбонӣ бошад!“ Ман, ҳамин тавр, ба он ҳолатҳое, ки Худованд бо ман бе парда гуфтугӯ мекард, одат карда натавонистам, аммо бовар дорам, ки он лаҳза айнан ҳамин хел шуд. Боз кӣ ғайри Худованд метавонад аз ман хоҳиш намояд, ки аз гуноҳи шавҳарам гузарам! „Шавҳаратро дӯст дор, Билқис. Уро бубахш“.

Аввал ман ба хулосае омадам, ки ҳис кардани муҳаббати Ӯ ба одамон ба маънои умумиаш як ҷиҳати масъала аст, вале дӯст доштани одаме, ки ба ман ин қадар бадихо кардааст?

„Падар, ман наметавонам. Ман Холидро дуои хайр гуфтан ва ё бахшидан наметавонам“. Ба ёд овардам, ки боре чӣ хел бо якравии кӯдакона аз Худованд хоҳиш карда будам, ки ӯро имондор нагардонад, чунки дар ин ҳолат вай ҳамон хурсандиеро ҳис мекард, ки ман эҳсос мекунам. Ҳоло Худованд хоҳиш мекунад, ки ман ин одамро дӯст дорам?

Ҳамин ки Холид ба ёдам мерасид, дар вучудам қаҳру ғазаб чӯш мезад. Ман кӯшидам, ки хотироти ӯро аз худ дур кунам. „Шояд, ки ман ҳамту фаромӯш кунам, Худованд. Магар ин кофӣ нест?“

Ин бозии тасавури ман буд, ё ин ки дар ҳақиқат гармии Ҳузури Худованд хунук мешуд? „Ман шавҳарамро бахшида наметавонам, Худованд. Ман барои ин қувват надорам“:

„Зеро юги Ман хуш ва бори Ман сабук аст“ (Матто 11:30).

„Худованд, ман ӯро бахшида наметавонам!“ — гуфтам ман. Баъд ман ҳамаи кардахояшро як-як номбар кардам. Ва ин боиси кушодашавии чароҳатҳои дигарам гаштанду ранҷҳое, ки ман меқӯшидам аз худ дур намоям, бароям боз ҳам нанговартар гаштанд. Вучудам пур аз нафрат гашт ва акнун ман ҳис кардам, ки аз Худо тамоман чудо гаштам. Аз тарс мисли кӯдаки майда дод задам. Худованд дар паҳлӯи ман буд. Ӯ бо ман дар ҳамин хона буд. Дар пеши пой вай ғалтон, ман барои ҳамон нафрате, ки маро пур карда буд ва бахшида натавонистанам омуризиш хостам:

„Зеро юги Ман хуш ва бори Ман сабук аст“ .

Оҳиста, босаброна ман кӯшидам, ки аз он бори ғаму ташвиш озод шавам. Ман кӯшидам, ки ин хама нафрату ранҷишхоро бо дасти Вай

бисупорам, озод шавам. Баногоҳ хис кардам, ки нуре дар ман эҳё мешавад, Вай дамидани субҳро мемонд. Он гоҳ ман назди мизи ороиши истода, акси дар ҷубаи тиллоӣ бударо ба даст гирифтам, ба чехраи Холид назар дӯхтам. Ман дуо кардам: „Падарҷон, маро аз нафрат озод гардон, пур аз муҳаббатат нисбати Холид гардон, ба номи Худовандам ва Наҷотбахшам Исо“.

Ман дуру дароз истода, ба акс назар дӯхтам. Оҳиста эҳсосҳои манфӣ ғайб мезаданд. Ҷои онҳоро муҳаббати ногаҳонӣ ва ҳисси дилсӯзӣ ба одами дар акс буда мегирифт. Ман бовар карда наметавонистам. Ман дар ҳақиқат бо шавҳари собиқам некӣ мехостам.

„Худоё, ҳидоятгараш бош, ба У хурсандӣ ато кун, мон, ки вай дар зиндагии нав хушбахт бошад“.

Ҳангоме ки ман дар ҳақиқат инро хостам, абрҳои торик маро тарк карданд. Аз гаронии фишор озод шудам. Ман хис кардам, ки воридаи ҷаллоли Вай мегардам.

Ва боз дар ман ҳамон эҳсоси гум накардани ҳузури У пайдо гашт. Барои он ки ин хоҳишамро ҳамешагӣ ёд дошта бошам, дер шуда бошад ҳам, ба поён фаромада, каме ҳино пайдо кардам. Ба ҷоям баргашта, бо ҳино дар дастонам салиб кашидам, то ки он маро ҳамеша аз он ёд оварад.

Дигар ҳеч гоҳ дидаву дониста, аз ҳузури У қафо нарафтам. Ман медонистам, ки бароям вақти зиёд лозим аст, то ки дар ҳузури У зистанро омӯзам, лекин ман бо хурсандии зиёд ба он шуруъ намудам.

Ва баъд боре шабона, хобҳои даҳшатноке дидам. Ман намедонам, ки ин аз берун ҷӣ хел менамояд.

7 ТАЪМИД БО ОТАШУ ОБ

Дар он шаби январӣ соли 1967 маро хоби саҳт бурда буд ва ногаҳон аз такон хӯрдани бошиддати кати хоб бедор шудам.

Заминларза? Аз даҳшати номаълум дилам ба тапиш даромад. Ин ҷо хузури ваҳмангези бадеро ҳис намудам ва шубҳае надоштам, ки хузури бадист.

Ногаҳон ман ҳис намудам, ки чизе маро аз кат поён партофт, намедонам ин кор бо ман ҷисман рӯй дод, ё ин дар ҳаёлам буд. Лекин маро мисли ҳасе дар тӯфон, партофт. Рӯи Маҳмуд пеши назарам пайдо шуд ва дар дилам дуои ҷони ўро мекардам.

Фикр кардам, ки марг ба сарам омад ва вучудам такон хӯрд. Хузури ваҳмангез ҳастиямро фаро гирифт ва ман беихтиёронро Ҳамон Касеро, ки бароям ҳама чиз буд, ҷеғ задам. „Исои Худованд!“ — ин лаҳза ҳис намудам, ки касе маро мисли саге, ки қурбониаширо ба ҳар тараф мекашад, бошиддат такон медихад.

„Магар ман наметавонам Исоро даъват кунам?“ — ва ба Худо мурочиат намудам. Дар ҳамин асно қувваи бузурге ба ҷисмам халид ва ман нидо бардоштам: „Ман Ўро даъват мекунам! Исо! Исо! Исо!“

Такони бошиддат нест шуд. Ман афтодам ва Худоро ҳамду сано мехондам. Ва оқибат, тахминан соати сеи пагоҳӣ пилкҳои чашмам вазнин шуданд ва маро хоб бурда буд.

Саҳарӣ маро Райшам бедор карда, ҷои субҳонаро овард. Ман чанд дақиқаи дигар дароз кашида, худамро сабук ҳис карда, ҳаловат мебурдам. Ман чашмонамро пушидам ва ҳангоми ибодатам айнан Худо — Исои Масеҳро дидам, ки дар паҳлӯям меистод, дар тан либосҳои сафед ва дарози аргувонӣ дошт. Ў ба сӯям табассум намуда, гуфт: „Натарс, ин дигар такрор намешавад“. Ман ҳис кардам, ки он хузури тарсноки шайтонӣ санҷише буд, ки Исо барои манфиати худи ман раво дид. Ман фарёддеро, ки аз дилам баромад, ба хотир овардам: „Ман исми Ўро даъват мекунам, номи Исоро ба забон меорам!“ Худои ман ҳанӯз дар паҳлӯям буд. „Вақти қабули таъмиди обӣ расид Билқис“, — гуфт.

„Таъмид бо об!“ Ин суханонро баръало шунидам ва чизе ки ман шунидам, ба ман маъкул нашуд.

Ман ҳар чӣ зудтар либос пӯшидам ва Нурчону Райшамро хоҳиш намудам, ки то дами хӯроки нисфирӯзӣ касе ба ман ҳалал нарасонад. Ман назди тиреза истода, андеша мекардам, ҳавои субҳ салқин буд, ғубори шаффоф рӯи чашмаҳои боғ баланд мешуд. Ман муносибати мусулмононро нисбати таъмид медонистам. Кас метавонад Каломи Худоро бихонад ва ҳеҷ гуна душмание нисбати худ пайдо накунад, аммо фарзи таъмид — ин тамоман кори дигар аст. Барои мусулмон ин аломати беҳатоест, ки аз ислом рӯ гардонда, ба дини масеҳӣ гузаштани шахсро нишон медиҳад. Барои мусулмон таъмид — ин динфурӯшист.

Дар пеши ман санчиши хеле муҳиме меистод. Ниҳоят ба ман фаҳмо буд. Ё метарсам ки ба ман чун ба динфурӯш ва аз он ҳам бадтар, чун ба хоин муносибат мекунам, ё ин ки ба Исо итоат мекунам?

Пеш аз ҳама, ба ман боварӣ лозим буд, ки ҳақиқатан ҳам итоати Парвардигор менамоям, на чизи дигар. Охир, барои ба „овозҳо“ бечуну чаро бовар намудан ман ҳанӯз эътиқодманди нав будам. Беҳтараш дар ин ҳел ҳолатҳо ба Каломи Худо муроҷиат намоям. Каломи Худоро гирифта, дар бораи дар дарёи Урдун таъмид ёфтани Исоро, хондам. Боз як бори дигар Номаи Павлус ба Румиёноро хондам, ки дар бораи ин маросим чунин мегуфт: „Инсонӣ қадим мемирад, махлуқи нав гуноҳи гузаштаро партофта, аз нав тавлид мешавад“.

Ана, айнан чизе ки лозим аст. Агар Исо таъмид ёфта бошад ва Каломи Худо ба таъмид ҳидоят намояд, пас ман бояд итоат намоям. Ман худи ҳамон замон занг зада, Райшамро даъват намудам. „Марҳамат карда хоҳиш намо, ки Манзур мошинаро омода созад, — гуфтам ман. — Пас аз хӯроки нисфирӯзӣ ба меҳмонӣ ба назди Олдҳо меравам“.

Дере нагузашта, ман аллакай дар меҳмонхонаи хурдакаки Мери ва Кен нишаста будам. „Кен, ман боварӣ дорам, ки Парвардигор таъмиди маро хоҳон аст“.

Ҷу қавоқ кашида, дуру дароз ба ман нигоҳ кард, меҳост ки асли нияти маро донад. Баъд ҳам шуда, ба таври ниҳоят қиддӣ гуфт:

„Билқис, шумо ба он, ки чӣ ходиса хоҳад шуд, тайёред?“

„Бале, лекин...“ — сар кардам ман, вале ӯ гапамро бурид. „Билқис, покистониеро, ки ба қарибӣ вохӯрда будам, пурсид, ки оё ман фаррош шуда кор накардаам?... Медонед, ки шумо аз он баъд дигар он Бегима Шайх, заминдори ашрофзода ва мӯътабар нахоҳед буд? Акнун шумо ба имондорони фаррош алоқаманд мешавед“.

„Бале, — гуфтам. — Ман медонам“.

Суханони вай торафт бераҳмонатар шуданд ва ман худро маҷбур сохтам, ки ба чашмонаш нигоҳ кунам.

„Шумо медонед, — давом дод ӯ, — падари Махмуд метавонад ӯро аз шумо ба осонӣ бигирад? Ӯ шуморо парастори ношоиста эълон мекунад“. Дилам аз тапиш монд. Ман аз ин метарсидам, аммо ин суханонро аз забони Кен шунида хубтар сарфаҳм рафтам, ки ҳамаи ин чӣ қадар воқеӣ аст.

„Бале, ман медонам Кен, — охиста гуфтам ман. — Ман медонам, ки биёрихо фикр хоҳанд кард, ки гӯё ман ҷинойт содир мекунам. Аммо ман мехоҳам таъмид гирам, дар итоати Худо бошам“.

Сухбати мо бо омадани Митчеллҳо ногаҳон қатъ шуд. Кен зуд ба онҳо гуфт, ки мо мавзӯи муҳиме барои суҳбат дорем. „Билқис таъмид мехоҳад“ — гуфт ӯ.

Хомӯшӣ. Синов сулфид. „Вале мо барои он ҷоё надорем“ — гуфт Дэвид.

„Калисон Пешовар чӣ?“ — пурсид Мери. — Магар онҳо ҳавз надоранд?“ Ман шах шудам. Пешовар — маркази музофоти сарҳади шимоли ғарбист. Ба маънои то маш ин макони сарҳади аст, шаҳри музофотиест, ки аксари аҳолии он мусулмонони кӯҳнапараст ва барои ба ҷазо додан тайёр буданашон машҳуранд. Аз хотирам гузашт, ки дар он ҷо ман имкон надорам таъмиди худро махфӣ нигоҳ дорам. Пас аз соате тамоми шахр инро мефаҳмад.

Мо қарор додем, ки Кен ҳама чизро барои ба Пешовар рафтан омода месозад. Мо бояд пас аз чанд рӯз ҷавоби кашиши он калисоро мегирифтем.

Он бегоҳ ба ман занг заданд. Ин амаки Фотех буд. Ман ин мӯйсафедро хеле дӯст медоштам, ӯ ҳамеша ба тарбияи диниям шавк зоҳир мекард.

„Билқис?“ — Овози омирони амак андаке оҳанги озурдагӣ дошт.

„Ҳа, амак?“

„Ин рост аст, ки ту Каломи Худоро мехонӣ?“

„Бале“.

Ман дар хайрат будам, ки ӯ инро аз кучо фаҳмида бошад. Ӯ дар бораи ман боз ҷиро шунидааст?

Амаки Фотех гулӯ тоза намуд. „Билқис, ҳеҷ гоҳ бо ин имондорон дар бораи Каломи Худо сухан нақун. Ту медонӣ, ки онҳо суханонашонро хеле хуб асоснок мекунанд. Ин асосҳояшон ҳамеша ба роҳгумӣ мебарад“.

Ман кӯшиш кардам, ки суханашро бурам, аммо ӯ ба ман имконият надод. „Ҳеҷ касро ба наздат даъват нақун..., — таъкид кард ӯ, — ҳеҷ касро, то бо ман гуфтугӯ нақунӣ. Агар ту ин корро кунӣ, медонӣ, ки оила аз ту рӯ мегардонад“.

Амаки Фотех як лаҳза хомӯш монд гӯё худро ба даст мегирифт. Ман аз ин фурсат истифода бурдам.

„Амак, маро гӯш кун!“ Дар дигар тарафи алоқа ман интизори шиддатнокеро ҳис кардам. Ман ҷассорат пайдо намудам. „Амак, чуноне ки медонӣ, ҳеҷ гоҳ касе бе даъват ба наздам наомадааст“. Фотех амак хуб медонист, ки бе розигии пешакӣ ҳеҷ касро қабул намекардам.

„Ту медонӣ, — давом додам ман, — ман бо онҳое вомехӯрам, ки дилам мекашад. Хайр, то дидан, амак!“ Ман гӯшакро овехтам.

Шояд ин башорате ба он буд, ки маро дар муносибати оилавӣ интизор аст. Агар амаки Фотех Каломи Худо хонданамро шунида чунин мутаассир шуда бошад, тамоми хонавода таъмиди маро фаҳманд, чӣ мешуда бошад? Ман намехостам дар ин бора фикр кунам.

Ин ҳодиса қарори таъмид намуданамро боз ҳам мустаҳкамтар намуд. Ман боварӣ надоштам, ки дар зери фишори наздикон ва азизони худ истодагарӣ карда тавонам.

Аз Кен ҷанӯз ҷавобе набуд.

Субҳи дигар, вақте ки Каломи Худоро хондам, ман боз ба ҳикояти хочасарои ҳабаши, ки Филипп дар бораи Худо ба ӯ ваъз хонд, дучор шудам. Амали аввалинаш ин буд, ки обро дида ҳоҷасароӣ аз ароба поён шуд ва таъмид гирифтани хост. Худо гӯё ҳар замон бароям такрор мекард: „Таъмид намо, зудтар таъмид намо!“ Ман бо кадом сабабе боварӣ доштам, ки ӯ ба ман ишора мекард. Агар ман боз каме дер намоям, он гоҳ касе ё чизе ба ман халал хоҳад расонд. Ман аз ҷои хоб хеста, ҳис намудам, чӣ қувваи бузурге ба ман барои иҷрои хоҳиши Худо халал расондан мехост. Каломи Худоро гузошта, хизматгорҳоро ҷеғ задам, онҳо зуд ба пӯшиданам ёрӣ доданд ва ман ба хонаи Митчеллҳо раҳсипор шудам.

„Дэвид, — гуфтам аз остонаи дар нагузашта, — оё аз Пешовар ҷавобе аст?“

„Не, холо нест“.

Ман баландтар гуфтам: „Ту метавонӣ маро дар ҳамин ҷо таъмид намоӣ? Имрӯз? Ҳозир?“

Дэвид абру дар ҳам кашид. ӯ маро ба хона даровард, чунки дар берун ҳаво салқин буд.

„Билқис, вақте ки суҳан дар бораи чунин иқдоми муҳим меравад, мо шитоб карда наметавонем“.

„Ман бояд зудтар ба итлоати Худо дароям. ӯ инро ба такрор мегӯяд“. Ман ба ӯ дар бораи пагоҳӣ Каломи Худодро хонданам ва дар бораи он нақл кардам, ки Худованд мехоҳад, ҷанӯз ки бо ман воқеае рӯй надодааст, таъмид қабул намоям. Дэвид беҳолона китф дар ҳам кашид. „Ман бояд Синовро имрӯз ба Абботтобод бубарам, бинобар ин ҳеҷ коре карда наметавонам, Билқис“.

У дасти худро ба дасти ман гузошт. „Тоқат кун Билқис. Ман боварӣ дорам, ки худи пагоҳ мо аз Пешовар ҷавоб мегирем“.

Ман ба назди Олдҳо рафтам.

„Хоҳишмандам, — ҳамин ки Кен ва Мери бо ман ахволпурсӣ карданд, бонг задам, — наҳод илоҷи ғаврии таъмили ман набошад?“

„Мо шубонамонро пурсидем. — Гуфт Кен ва аз дастам гирифта, ва ба меҳмонхона бурд. — Вай гуфт, ки ин масъаларо шӯро бояд ҳал намояд“.

„Шӯро? — Такрор кардам ман. — Вай чист?“

У ба ман фаҳмонд, ки шубон меҳост маро таъмид намояд, вале барои ин бояд иҷозати роҳбарони калисоро гирад „Ин бошад чанд рӯзро талаб мекунад, — илова намуд ӯ, — дар ин байн ҳар ҳодиса шуданаш мумкин аст.“

„Бале“ — оҳ, кашидам ман. Фикран, дар ҳолати ноумедӣ ҳамаи имконияти воқеиро тасаввур намудам.

Вале дар ин ҳол Кен қизи ҳайратоваре гуфт. Шабона ӯ садое шунидааст, ки гуфтааст: „Саҳифаи 654 — *уми Каломи Худоро кушо*“. Ин ишораи хеле аҷиб буд. Ин китоби Айюб буд. Ӯ бароям оятҳоеро хонд, ки ӯро баракат меоданд ва гӯё айнан дар бораи ман навишта шуда буд. Он чунин садо меод: „*Барои чӣ гӯшти худро бо дандони худ бигазам ва ҷони худро ба қафи худ бигирам? Инак, маро қатл кунад ҳам, ба Ӯ умед хоҳам баст...*“ (13:14–15)

„Оё ман ба ин тайёрам? — Фикр кардам ман. — Оё ба Худо ин қадар боварӣ дорам?“ Ман бархоста, аз дасти Кен доштам. „Худи ҳозир маро бо об таъмид намо. Ва баъд маро кушанд ҳам, ман умедвор мешавам, беҳтараш дар осмон бо Худои худ бошам“.

Ман боз дар курсӣ нишаста, ба Кен нигоҳ кардам, гӯё аз ӯ узр пурсидам: „Бубахш, Кен! Ман хеле озурдаам. Вале як чизро аниқ меонам: — Парвардигор гуфт, ки бояд ҳозир таъмид намоям. Ман саволро дар наздат ин тавр мегузорам: — Ту ба ман ёрӣ мерасонӣ, ё не?“

Кен пушт ба қафои курсӣ партофт ва бо панҷа мӯйҳояшро ба боло шона намуд. „Албатта, — гуфта ба Мери нигоҳ кард. — Чаро мо ба назди Митчеллҳо рафта нафаҳмем, ки мо чиро метавонем?“

Мо аз кӯчаҳои Ваҳ ба қафо баргаштем. Пас аз чанде мо аллакай дар меҳмонхонаи Митчеллҳо нишаста, ибодат мекардем. Баъд Кен нафаси чуқур кашида, ба пеш ҳам шуд ва гуфт: „Ман боварӣ дорам, ки ҳамаи мо ба он чизе, ки Худо Билқисро ба таври ғайриоддӣ роҳнамоӣ кард, ҳамфикрем. Агар ӯ ба он истодагарӣ мекунад, ки ин боварӣ аз Худост ва ҳар чӣ зудтар таъмидаш намоем, биёед ба ӯ монёе нашавем“. Вай ба Дэвид гуфт: „Шумо ба Абботтобод рафтаниед. Пас чаро ману Мери

низ Билқисро ҳамроҳамон гирифта, ба он чо наравем? Он чо ту ва Синовро вохӯрда, ҳама чизро барои худ имрӯз таъмид намудани Билқис омода месозем. Биёед дар барои Пешовар фаромӯш кунем“.

Ногаҳон ба ҳамамон чунин намуд, ки ин қарори дуруст буд ва мо тайёр шудан гирифтём. Ман шитобон ба хона рафтам ва ба Райшам фармудам, ки бароям либоси эҳтиётӣ биёрад, зеро Олдҳо ба ман гуфтанд, ки он ба ман даркор мешавад. „Чизе бо худ гир, ки аз об вайрон нашавад“, — гуфт Кен.

Ба ҳар ҳол, ба ин кор тайёри дида, худамро норохат ҳис мекардам. Ман ҳатто пай бурдам, ки аз Худо андаке дур шудаам. Вале магар У ба ман ишора накарда буд, ки ҳар навъе набошад тайёр шавам. Магар У нагуфта буд, ки ман бояд ҳар чӣ зудтар бо об таъмид намоям?

Фикре ба сарам зад. Ман мехостам аз он халос шавам. Он гӯшношунид буд. Вале, вақте ки ин фикр гаштаву баргашта дар майнаам чарх мезад, ман дар ибодатам аз Худо пурсидам: „Падар, оё ҳамааш дуруст мешавад?“

Ҳамин тавр, 24 январӣ соли 1967 таъмиди тамоман ғайриоддие оғоз гардид.

Райшам ба наздам омад, чунки ман ўро ҷеғ задам. „Райшам, марҳамат карда, ваннаро аз об пур кун“. Ў бо хайрат ба кор сар кард, чунки ман дар ин вақти рӯз ҳаммом қабул намекардам. Райшам гуфт, ки ҳаммом тайёр аст ва ман ўро ҷавоб додам. Он чиро, ки иҷро кардан мехостам, баъзе масъалаҳои илоҳиётшиносиро ба миён оварда метавонад, аммо он вақт ман дар ин бора фикр намекардам. Ман танҳо мехостам ба майли пурзӯре итоат намоям, ки он аз Навиштаҷоти Муқаддас қувват мегирифт. Ман бояд ҳамин замон таъмид гирам, вале ҳамаи монеаҳоро, ки худ ба худ дучорам мешуданд, дида дар дилам шубҳа афтод, ки ҳатто то нисфирӯзӣ мунтазир шуда метавонам ё не.

Пеш аз ҳама дар дунё ман дар Ҳузури Парвардигор будан мехостам ва ин танҳо бо итоат намудан ба даст меояд; ман ҳаммом даромада, ба об гӯта задам.

Вақте ки нишастам, об то китфам меомад. Ман худ дастамро ба сар гузошта, бо овози баланд гуфтам: „Билқис, ман туро бо номи Падар ва Писар ва Рӯҳи Муқаддас ғусли таъмид медиҳам“. Бо даст сарамро зер намудам, то тамоми баданам дар об биғӯтад. Аз об баромада бо ҳисси шодӣ Худоро мадҳу сано мехондам. „Падар, Туро сипосгузорам. Ман чунон хушбатам“. Ман дониستم, ки гуноҳҳои ман шуста шудаанд ва акнун ман метавонам дар назди Парвардигор бошам.

Ман чунин кор карданамро ба Райшам нафаҳмондам ва вай ҳам бо худдории ҳамешагӣ ҳеҷ чиз напурсид.

Пас аз чанд лаҳзае ман либос пӯшида, мунтазирӣ Олдҳо будам, ки бояд маро ба Абботтобод, барои ғусли таъмид баранд. Ва боз ҳам ман

масъалаҳоеро, ки ба ин ҳолат вобаста буданд, намедонистам. Ман хоҳиши худро медонистам. Дӯстони имондорам ташвиш кашида, ба ман ёрӣ медоданд. Онҳо барои ман шуда бисёр корхоро анҷом доданд, ман намехостам, ки дигар мушкилие ба миён ояд. Ман барои ғусли таъмиде, ки бароям омода намудаанд, меравам, агарчӣ дар ботин боварӣ доштам, ки он чизеро, ки Парвардигор аз ман мехост, ба иҷро расондам. Ман хостам Каломи Худоро бихонам, вале аз болидагии рӯҳам фикрамро дар як ҷо ҷамъ карда наметавонистам. Ман боз аз сари нав ба шӯҳрат баргаштам, чуноне ки ҳамеша амаламро бо Навиштаҷоти Муқаддас муқоиса намуда, фармонбардории Парвардигорро менамудам.

„Бегима Соҳиб, Бегима Соҳиб!“

Ба ақиб гашта, Райшамро дидам. Олдҳо маро дар поён мунтазир буданд. Ман ба Маҳмуд гуфтам, ки то бегоҳӣ намешавам. Шояд худамро бехтар ҳис мекардам, агар ишторокчии воқеае, ки эҳтимол оқибати хуб надошта бошад, намебудам. Ба назди Кен ва Мери фуromaдам.

То Абботтобод ду соат роҳ буд, роҳе ки санавбарҳо ҳошия гирифта буданд. Дар бораи дар ванна ғусли таъмид намуданам ба онҳо чизе нагуфтам. Ба ҷои он ман ба онҳо нақл мекардам, ки чӣ тавр дар ин роҳ ҳамроҳи аҳли оилаам, бо чанд мошини сабукрави пур аз асбобу анҷом сафар мекардам. Ба худ савол меодам, ки оё метавонам садоқатро ба ин мероси хонаводагӣ ҳалалдор созам!

Мо ба ҷои ибодат омадем, ки он ҷо моро Митчеллҳо, духтури канадагӣ бо завҷаш — Боб ва Мадлен Бланчард, онҳое, ки бояд мо дар хонашон дам мегирифтём, моро интизор буданд. Ҳамроҳашон покистоние буд. „Ин кас, — гуфт Синов, — шубон Баҳодур, шубоне, ки шуморо ғусли таъмид менамояд.“

Ман ҳамаро аз назар гузарондам, аз духтури англис то як шубони покистонӣ.

„Шояд пешбинӣ ҳамин бошад, Билқис, — гуфт Синов. — Шояд ба воситаи шумо масеҳиёни зиёде бо ҳам наздиктар шаванд, чунки ин эҳтимол аввалин бор аст, ки дар Покистон баптистҳо, присвитерианҳо ва англиканҳо барои фарзи таъмид ҷамъ гаштанд.“

Дар хона ҳаяҷони шодиоваре ҳукмфармо буд. Дарҳо пӯшида, тирезаҳо торик карда шуда буданд ва ман тасаввур намудам, ки ғусли таъмиди имондорони асри яқум дар ғорҳои Рим чӣ гуна сурат мегирифт.

Ҳангоме, ки ба маросим тайёр мешудем, ман гашта пурсидам: „Ҳавз дар кучост?“

Маълум шуд, ки ҳавз набудааст. Кен гуфт, ки маро бо пошидани об таъмид менамоянд.

„Вале Исо ба дарёи Урдун ғӯтавар шуда буд, — гуфтам ман. Дар роҳ дарё дучорамон шуда буд. Чаро ба он ҷо барнамегардем?“ —

пурсидам ва баъд ба ёдам омад, ки об бениҳоят хунук буд ва баъд мардум ҳам маро мездид. Бинобар ин истодагорӣ накардам. Асосан барои он ки дар дилам боварии комил доштам, ки ман аллакай ин фарзро гузашта будам.

Ман боз ғусли таъмид гирифтаам. Ин бор бо обпошӣ. Ҳангоми об пошидан ман фикр мекардам, ки ҳамин ҳоло шояд Худо табассум дорад. Баъди маросим ман дар чашмони онҳое, ки дар хона хузур доштанд, ашк дидам. „Бале, — хандидам ман, — ҳамаи ин гирияҳо маро рӯҳбаланд месозанд!“

„Ох, Билқис“, — гириялуд гуфт Синов ва ба пешам омада, маро оғӯш кашид. Ӯ суҳан гуфта натавонист.

„Муборак шавад“, — ҳама ба ман мегуфтанд. Синов суруд хонд, Кен поре аз Қаломи Худо хонд, баъд вақти ба хона баргаштан расид.

Роҳ тинҷ буд, ҳеҷ кас ҳаяҷон надошт, бароям дар чамъияти имондорон будан хело гуворо буд. Мо ашк рехта, хайрухуш намудем ва ман ба хона даромадам.

Оромие ки доштам, баробари аз дар даромаданам дар як дам нопадид гардид. Қадбону ба наздам давида бо чашмони ҳайратзада ва бо лаҳни ноором гуфт:

„Ох, Бегима Соҳиб аҳли хонаводаатон шуморо мепурсанд. Онҳо гуфтанд, ки аз алоқаи шумо бо имондорон бохабаранд ва...“

Ман даст бардоштам. „Хомӯш! — фармон дода чараёни гапзаниширо боз доштам. — Гӯй, кӣ омада буд?“

Вақте ки қадбону онҳоеро номбар мекард, ки он рӯз ба хонаи ман омада буданд, ҳиссиёти навест маро фаро гирифт. Онҳо аъзоёни калонсоли хонавода буданд; амакҳо, амакбачаҳои аз ман калонтар, аммаҳо, хулоса одамоне, ки ба хонаам фақат ҳангоми ҳодисаҳои муҳим меоманд.

Дилам аз тапиш монд. Он бегоҳ ман бо Маҳмуд хӯрок хӯрда, мекӯшидам, ки тарсамро нишон надихам, вале, ҳамин ки ӯ хобид, ман ба хонаи худ гузаштам. Ман аз тиреза нигаристам, барф аз боридан монда буд ва дар рӯшноии маҳтоби зимистона суроби боғи дӯстдоштаамро дидам. Дар тамоми гирду атроф ҳаловати хонаи қадимаро, ки он қадар дӯст медоштам, ҳис намудам: — муқаддасгоҳи ман, паноҳгоҳи ман.

„Акнун чӣ? Оё ин хонаро нигоҳдошта метавонам?“ — фикри ғалатӣ, чунки ман худамро ҳамеша дар хонадони худ, бо сармояву обрӯяш, бехатар ҳис мекардам. Ва дарҳол аз хотирам гузашт, ки ин фикр як навъ пешгӯие буд. Қувваҳое, ки ба муқобилам мебароманд, аллакай дар хонаводаи худам пайдо шуданд. Нисфи зиёде решаи „ҳукм ва бехатарӣ“ — ям аз хонаводаам ғизо мегирифт. Чӣ ҳодиса рӯй медихад, агар баногоҳ ҳама якборагӣ аз ман рӯй гардонанд?

Албатта, маҳз ба ҳамин сабаб Парвардигор исрор менамуд, ки ман ҳар чӣ зудтар таъмид намоям. У маро медонист. У медонист, ки чӣ қадар беқувватам.

Ман истода, аз тиреза нигоҳ мекардам. Сояи дарахтон нақшҳои галатӣ ба вучуд меовард.

„Ох, Худо, — дуо кардам, — нагузор, ки ҳама якбора ба ман дарафтанд. Бигузур инҳо якто-якто ба наздам биёянд“.

Дуоямро ба охир нарасонда дарро тақ-тақ заданд. Хизматгорзан аз поён омада, ба ман лифофаеро дод. „Инро навакак барои шумо оварданд“ — гуфт ӯ. Ман бо иштиёқ онро дарронда, дар дарунаш Каломи Худоро ёфтам. Дар саҳифаи аввал навишта шуда буд: *Ба хоҳари азизамон дар рӯзи таваллудаш*, имзо: Кен ва Мери Олд.

Ман Навиштаҷотро ба синаам ҷафс намуда, барои чунин дӯстон ба Худо шукр кардам. Баъд онро кушодам ва назарам ба саҳифае бархӯрд, ки аз он суханҳое гӯё ба ман равона шуда буданд: „*Ман онҳоро парешон мекунам...*“

Дар он лаҳза маънои ин суханҳо бароям муаммо буд.

ОЁ ХИМОЯ Х'АСТ?

Пагоҳии дигар ман бо ҳисси шиддатнокӣ бедор шудам. Ин рӯз боз ҳама аҳли оила чамъ меоянд, ҳамаашон якҷоя ё яктой. Ҳам дар ин ва ҳам дар ҳолати дигар ман мурданивор аз ин вохӯрӣ метарсидам. Ман аз гуноҳкоркунӣ, огоҳониданҳои ғазаболуд, маломат ва таҳдид, ки аз онҳо ҷои гурез набуд, метарсидам, вале бештар аз он метарсидам, ки онҳоро озор медиҳам.

Ба он, ки Худованд ба хоҳишҳоям ҷавоб медиҳад, на он қадар бовар карда, Райшамро фармудам, ки куртаҳои беҳтаринамро биёрад. Аз ҳама дилкашашро ҷудо карда, ба хизматгори супориш додам, ки меҳмонҳоро дар назди дарвоза пешвоз гиранд ва худам ба утоқам баргаштам. Он ҷо ман ба яке аз курсиҳои лифофааш шоҳии сафед нишастаму фарқи қироат шудам, ин ҳангом Маҳмуд дар рӯй қолини порсӣ машғули мошинҷабозӣ буд.

Соати калони деворӣ аз даҳ, ёздаҳ ва дар ниҳоят аз ним шудани рӯз хабар дод. „Хайр чӣ, — фикр кардам, — шояд онҳо баъди нимирузии омаданро қарор дода бошанд“.

Хурок доданд ва вақте ки Маҳмуд ба истироҳат рафт, ман боз интизор шудам. Ниҳоят соати сеи рӯз ман дар назди дарвоза истодани мошинеро шунидам. Ман худро пеш аз муҳориба ором мекардам, аммо мошин равона шуд! Худаш чӣ гап? Хизматгори пурсидам, вай ҷавоб дод, ки кадом касе қуттие овард.

Шом фаро расид, тирезаҳои утоқ торик шуданд. Ва дар шифт сояҳо пайдо шуданд. Ба ман занг заданд. Ба соат нигаристам, ки ҳафт шуда буд. Ҷаро онҳо наомада, занг мезананд?

Ман гӯшакро бардошта, садои маҳинеро шунидам ва дарҳол фаҳмидам, ки Мери Олд аст. Овозаш пурҳаяҷон буд. Хабарӣ имондор шуданам ба бисёриҳо расида буд, инро хурӯши дирӯзаи хешовандон нишон дод. Чӣ ўро ба ҳаяҷон овардааст? „Шумо тинчу осудаед? — пурсид Мери. Ман аз шумо дар ташвиш будам“.

Ман ўро бовар кунонидам, ки ҳамааш хуб аст. Гӯшакро монда, амр кардам, ки рӯймоли шоямро биёранд ва мошинро омода созанд. Дар

ин вақти сол аҳли оилаи мо одатан баъди соати ҳашт ба ҳеч кучо ташриф намеоварданд ва аз ин рӯ ман метавонистам ором хонаро тарк намоям. Ва воқеан аҷиб, на ягон нафаре аз аҳли оила занг заду на ягон нафаре омад.

Ман мехостам дастгирии оилаи масеҳии худро эҳсос намоям. Шояд, Олдхоро? Чаро овози ӯ ин қадар пурҳаяҷон ва сарбаста буд? Ман ба назди хонаи Олдҳо расида, бо тааҷҷуб мушоҳида кардам, ки ҳаман тирезаҳояшон торик буд. Дар ҳамин ҷо, тамоман ногаҳон ва тез ман хатари ҳақиқиро ҳис кардам, вучудамро тарс фаро гирифт, даҳшати хунук пахш кард. Гушаҳои торики ҳавли андешаҳои торик мерехтанд. Албатта, ман хато кардам, ки дар ин бевақтӣ танҳо баромадам. Дар он торики чӣ бошад? Дилам беист ба задан даромад.

Ман қафо гашта, тайёр шудам назди мошин давам. Ва ин ҷо худро ба даст гирифтам. Не! Ин хел рафтор қардан мумкин нест, агар ман қисме аз Малакуташ бошам, ман ҳақ дорам аз Шоҳ химоя хоҳам. Дар ин торики ваҳмангез ҳанӯз ҳам тарсро эҳсос карда истода, ман худро бошуурона ба ихтиёри Шоҳ супурдам. „Исо, Исо, Исо“, — ин номро гаштаву баргашта такрор мекардам. Ба тааҷҷуби ман, тарс басанда шуд. Вай чӣ хеле ки омада буд, ҳамон хел рафт. Ман озод будам!“

Акнун табассумкунон ман боз ба тарафи хона гаштам. Якҷанд қадам монда, ман аз байни пардаҳои фаровардаи меҳмонхона равшанӣ мушоҳида кардам. Ман садо кардам. Дар оҳишта кушода шуд. Ин Мери буд. Вақте ки вай маро дид, сабук нафас гирифта, тез маро ба хона кашиду оғӯш гирифт.

„Кен! Кен! — ҷеғ зад вай. Вай ҳамонро ҳозир гашт. Ох, Худоро шуқр! — гуфт вай. — Мо аз хусуси шумо хеле дар ташвиш будем“. Кен нақл кард, ки шубони покистонӣ, ҳамоне ки таъмиди маро гузаронида буд, аз бехатарии ман бисёр хавотир шуда, гуфтааст, ки ўро танҳо гузошта, гуноҳи нобахшидани содир қардед.

„Ана, барои чӣ овозатон аз телефон чунин пураҳаяҷон садо додааст, Мери! — ман лабханд намудам. — Хайр чӣ, ба гумонам ба наздикӣ тамоми мамлакат аз имондор шудани ман хабардор мешавад, дар ҳама ҳолат ташаккур. Ҳоло ҳеч гап нашудааст. Ҳатто оилаам ҳанӯз ташриф наовардааст ва шумо ҳатто тасаввур карда наметавонед, ман барои ҷавоби дуоҳоям аз Худованд чӣ қадар миннатдор ҳастам“.

„Биёед ба Худованд миннатдорӣ мекунем“, — таклиф намудам ва ҳама якҷоя дар меҳмонхона ба зону шудем. Кен барои маро ҳифз қарданаш шуқри Худованд намуд ва илтиҷо кард, ки дар оянда низ амон нигоҳ дорад.

Ҳамин тавр, ман дар худ боварӣ эҳсос карда, ба хона баргаштам, зеро ман дар рӯ ба рӯи тарс аз Худованд мадад хостам. Ман ҳуқуқи

даъвати номи Исоро истифода намудам. Хизматгорон гуфтанд, ки он бегоҳ касе занг назад. „Хайр чӣ, фикр кардам ман, ба хоб омода шуда истода, — мебинем, пагоҳ чӣ мешавад.“

Ва боз тамоми рӯз дуо хонда, миннатдорӣ намуда, кандакории фарш ва нақшу нигори қолини форсияро омӯхта, интизорӣ кашидам. Аз ҳеч кас садое набуд.

„Сабаб чӣ бошад? Шояд ин мушу гурбазӣ бошад?“

Баъд қарор додам хизматгоронро санҷам, ки онҳо чӣ медонанд. Дар Покистон агар чизро доништан хоҳед, қадбонуи худро пурсед. Онҳо ҳамма чизро хуб медонанд.

Дар ниҳоят ба хизматгорам Нурҷон мурочиат намудам: „Ба ман гӯй, ки ба оилаи ман чӣ гап шудааст.“

„Ох, Бегима Соҳиб, кори тамоман аҷиб шудааст. Гӯё ҳамин ҳешовандонатро дар як вақт қорашон баромадааст, — гуфт вай хандаи асабонияшро фуру нионда. — Бародаратон ба мусобиқаи ҳарсолаи зимистонии крикет рафтааст“. Ман лабханд намудам: ба бародари ман крикет аз хоҳараш, ки дар роҳи „дӯзах“ истода буд, муҳимтар будааст. „Ҳолаатон Амина бошад ба Лаҳор равона шудааст, ду амакбачаатро ба шаҳр даъват кардаанд, ва...“

Ман давом додан намондам, ба ин хоҷат набуд. Худованд гуфта буд, ки онҳоро пароканда месозад ва дар ҳақиқат пароканда сохт. Ман қариб мешунидам, ки чӣ хел Худованд механдад. Ман боварӣ доштам, ки ҳешавандони ба ташвиш афтадам маро ором намегузоранд, вале акнун онҳо танҳо меоянд.

Ва ҳамин хел буд. Фиристодаи аввалин Аминахола буд, занани бавиқори ҳафтоду панҷсола, ки зебоии шарқӣнаш ба утоқи аврупоӣ орофтаи ман мувофиқат намекард. Муносибати хуб, муҳаббат ва боварӣ солҳост, ки моро ба ҳам пайваст менамуд. Ҳоло, вақте ки вай даромад, чеҳраи бе ин ҳам сафедаш, ки ранги мониториро ба хотир меовард, боз ҳам сафедтар, чашмони хокистариашро бошад ҳам печонда буд.

Мо каме лаққидем. Баъд ман ҳис кардам, ки вай ба мақсади ташрифаш наздик мешавад. Ниҳоят, вай гулӯяшро тоза намуда, ба курсӣ таъя намуд ва ба гуфтугӯямон оҳанги ашрофона додани шуда пурсид: „...Билқис... ҳа, ман шунидам..., ки ту имондор шудай, ин рост аст?“

Ба ҷои ҷавоб ман фақат лабханд намудам.

Вай давом дод: „Ман фикр кардам, ки овозаҳо бардурӯғ ҳастанд“. Вай каме калавиш хӯрд, чашмони маҳинаш аз ман илтиҷо дошт, ки „ин дурӯғ аст“ гӯям. „Ин дурӯғ нест Аминахола, — ман худамро ба тамоми мутеъи Исо намудам. Ман таъмид гирифтаам, имон овардам“.

Вай бо дастонаш гиребонашро гирифт. „Ох, чӣ хатои даҳштангез!“ — гуфт вай. Мо суҳанҳоямонро ҳамчун қарда натавониста, дақиқае хомӯш

мондем. Сонӣ вай ғичими куртаашро дуруст карда истода, аз чояш хест ва бо дили хунук хонаро тарк намуд.

Ман рӯҳафтода будам, вале илтичо намудам, ки Худованд ўро аз он дарде, ки эҳсос мекунад, озод созад. Ман медонистам, ки бояд дуои тамоми аҳли оилаамро кунам, вагарна аз пасам одамонеро дар азият мемондам, ки онҳоро бениҳоят дӯст медорам.

„Худованд — гуфтам, — албатта хуб мебуд, ки Ту ба ҳар яки онҳо назар мекардӣ. Ман медонам, хатто ҳозир, ки онҳо имон наовардаанд, Ту онҳоро дӯст медорӣ ва илтимос дорам, ки Ту ҳар яки онҳоро, аз Аминахолаам сар карда, раҳм, меҳрубонӣ намой, агар ин иродаи Туст“.

Рӯзи дигар лозим донистам, ки ҳамон дуохоро боз такрор намоям. Акнун ман дуои амакбачаи солхӯрдаам Асламро мекардам, ки маро диданӣ омада буд. Вай ҳуқуқшинос буд ва 45 мил дуртар аз Ваҳ мезист. У писари бародари падарам буда, аз падарам бисёр сифатҳояш: ҳамон табассуми гарм, ҳисси маҳини ҳазлро мерос гирифта буд. Ман Асламро бисёр дӯст медоштам. Аз муносибаташ донистам, ки вай ҳамаашро то охир намедонад, ки бо ман чӣ рӯй додааст. Мо бо ҳамдигар чанде меҳрубонӣ зоҳир намудем ва баъд Аслам гуфт: „Кай аҳли оила чамъ меоянд? Ман наздат медароям ва ҳарду ҳамроҳ меравем“.

Ман лабханд намудам: „Ман намедонам кай чамъ мешаванд, Аслам, аммо ман медонам, ки маро даъват намекунанд, зеро сабаби ин чамъомад ман мебошам“.

Вай ба ман бо ҳайрат нигоҳ кард ва ман фаҳмидам, ки бояд ҳамаашро ба вай гӯям. „Марҳамат, ба вохӯрӣ рав, Аслам, — гуфтам, нақлавро тамои кардам. — Шояд, ки ту маро дастгирӣ намой“.

Вақте ки аз хона мерафт, ба ӯ маҳзунона нигаристам, яқин, ки бӯрон наздик мешуд. Ман бояд ҳар чӣ зудтар ба Равалпинди ва Лаҳор биравам. Ман намехостам, ки Тоонӣ ва писарам Холид нақлҳои муболиғанокро дар хусуси ман шунаванд. Ман натавонистам, ки бо духтарам Холида шахсан гуфтугӯ кунам, зеро вай дар Африка мезист, аммо ман тавонистам ба Холид ва Тоони сӯхбат намоям. Рӯзи дигар ман ба Лаҳор равон шудам. Холид тоҷири пешқадам буд, инро аз хонааш пай бурдан мумкин буд.

Ман аз дарвозааш ворид гашта, мошинро дар даромадгоҳ мондам ва ба айвони васеаш даромадам. Холид омаданамо ба воситаи телефон фаҳмида, ба пешвозам давид. „Модар! Ман аз дидорат беҳад шод шудам“, — гуфт ӯ, ҳарчанд ман ҳис кардам, ки вай нороҳат бо ман ҳолпурсӣ мекунад. Рӯзи дароз мо дар хусуси амали ман гуфтугӯ кардем. Аммо дар ниҳоят ман дидам, ки Холид чизе нафаҳмид.

Пас аз ин, ман бояд бо Тоонӣ гуфтугӯ мекардам. Ман ба Равалпинди рафтам ва рост ба беморхонае. ки Тоонӣ он ҷо кор мекард, равон

шудам. Ман хоҳиш намудам, ки ўро чеғ зананд ва ўро интизорӣ кашида, дар хусуси он фикр кардам, ки чӣ хел дар ин бора ҳамаашро ба ў гуям. Бе ҳеҷ ягон шубҳа вай аллақай ҳама гапро дар бораам шунида аст. Мумкин аст вай ҳатто гуфтугуямро бо роҳиби католик духтур Сантяго, ки дар ҳамин беморхона ҳангоми ташҳиси Маҳмуд сураат гирифта буд, шунида бошад. Аммо як чизро аниқ намедонист, ки он ташрифи духтур Сантяго чӣ хел зиндагии маро тағйир дода буд, зеро маҳз ҳамин роҳибаи майдак маро илҳом бахшида буд, ки ба Худованд дуо кунам ва ба Вай чун ба Падар мурочит кунам.

„Модар!“ — Ман дидам, ки вай дастонашро ҷониби ман дароз карда, чӣ гуна сӯям мешитобад.

Ман хестам ва дилам саҳт ба тапиш даромад. Ман чӣ гуна ин хабарро ба ў расонам? Ман кӯшиш мекардам, ки роҳи осонтаре ёбам, аммо тарси эҳсоси фишор аз берун тоқатнопазир буд. Ҳатто бе ягон эҳтиёткорӣ, ҳамаашро якбора гуфтам. „Тоонӣ, — гуфтам, худро ба даст гир азизам. Ман ду рӯз пеш таъмид гирифтаам“.

Тоонӣ қарахт шуда, чашмони ҳасосаш пуроб шуданд. Вай ба ҳараки паҳлӯям нишаст. „Ман медонистам, ки ҳамааш ба ин мебарад“, — гуфт бо овози паст, ки ман базӯр шунидам.

Ман кӯшидам, ки ўро ором намоям, вале бенатиҷа.

„Худро дар кор вонамуд кардан маънӣ надорад“, — гуфт Тоонӣ. Вай руҳсат гирифт ва мо ҳар ду ба хонааш рафтем. Ҳамин ки Тоонӣ дарро кушод, занги телефон садо кард. Вай давида гӯшакро гирифта, ба тарафи ман гашта гуфт „ин Нина“. Ин — ҷиянам буд, ки дар Равалпинди мезист. „Вай донистан мецоҳад, ки оё ин рост аст“. Вай боз рӯяшро сӯи телефон кард, зеро Нина гапашро давом медод. Ҳатто аз ҷои истода шунидам, ки Нина овозашро баланд намуд, сонӣ Тоонӣ бо овози паст гуфт: „Ҳа, Нина ин ҳақиқат аст. Вай аз ростӣ чунин кардааст“. Ба назарам Нина гӯшакро партофт, ки Тоонӣ гӯшакро аз гӯшаш гирифта, ба он нигарист ва китф бар ҳам кашиду гӯшакро ба ҷояш гузошт. Аз ҳама бехтараш ба вай имконият додан лозим буд, ки фикрашро чамъ намояд. Ман чизҳоямро ғундоштам.

„Азизам, ба назди ман биё, — гуфтам, — ҳамин ки қувват пайдо кардӣ. Мо гуфтугӯ мекунем“. Тоонӣ инкор накард ва баъди чанд дақиқа ман роҳи хонаамро пеш гирифтаам. Ҳамин ки ман расидам, ҳамаи хизматгорон дар атрофам гирд омаданд. Нурҷон дастони фарбеҳакашро саҳт паҳш мекард ва ҳатто ранги рӯи Райшам канда буд. Телефон тамоми рӯз занг зад, хешовандон аз саҳар назди дарвоза тӯда шуда буданду маро мепурсиданд. Ҳанӯз хизматгорон гуфтугӯ доштанд, ки телефон боз занг зад. Ин шавҳари хоҳарам Чамил буд, ки дар ширкати британиаи нафт кор мекард. Ман ҳамеша фикр мекардам,

ки вай одами хурофотпараст нест, аммо овозаш ба зудӣ ин фикрамро тағйир дод.

„Билқис, ман овозаҳои ачибе шунидам ва ҳеҷ бовар карда наметавонам, ки ин рост аст, — кушод гуфт вай. — Ҳамкорам хабар дод, ки ту масеҳӣ шудай. Албатта, ман хандидам ва ўро бовар кунонидам, ки ин номумкин аст“.

Ҳа, хабар ба ҳама расидааст. Ман чизе нагуфтам.

„Билқис! — Ҷамил маҷбур мекард. Ту маро мешунавӣ?“

„Ҳа“.

„Ин рост аст?“

„Ҳа“.

Боз хомӯшӣ ҳукмрон шуд. Баъд: „Чӣ илоҷ, нағз — гуфт Ҷамил, — фақат ту чизи бештаре аз даст додӣ, нисбат ба он ки тасаввур мекардӣ. Ва ба хотири чӣ? Ба хотири боз як нуқтаи назари динӣ? Фақат барои ҳамин“. Вай гӯшахро монд.

Баъди даҳ дақиқааш Тоонӣ гирён ба ман занг зад. „Модар, ҳуди хозир амаки Навоз занг зада мегӯяд, ки падараш Маҳмудро аз ту мегирифтааст. Навоз мегӯяд, ки ҳеҷ ягон суд иҷозат намедиҳад, ки вай бо ту монад“.

Ман кӯшидам, ки ўро ором созам, вале вай бо гиря гӯшахро овехт. Бегоҳ, вақте ки мо бо Маҳмуд дар хонаи хобам хӯрок мехӯрдём, Тоонӣ ҳамроҳи ду ҷиянам ба хонаи ман омаданд. Ман ранги рӯяшонро, ки хокистарӣ шуда буд, дида, ба ҳайрат афтадам.

„Марҳамат, шинед ва бо мо ҳамроҳ шавед“ — гуфтам ва фармудам, ки хизматгорон барои онҳо низ ғизо биёранд.

Тоонӣ ва ҷиянҳоям камакак хӯрок хӯрданд. Ман аз дидори ин ду духтар хурсанд будам, аммо медидам, ки онҳо аз вохӯрдан бо ман шод нестанд. Гуфтугӯ бисёр вазнин буд, ҳар се занҳо ба Маҳмуд нигаристанд ва таклиф намуданд, ки рафта бозӣ кунанд. Фақат баъди он ки вай рафт, яке аз ҷиянҳоям ҷониби ман ҳам шуд.

„Хола, шумо мефаҳмед, ки ин барои дигарон чист? — вай гирифт. — Шумо дар хусуси ягон нафари мо фикр накардед“. Саволи ӯ дар чашмони сиёҳи ҷияни дуюмам, ки хомӯшона дар рӯ ба рӯям менишаст, акс ёфт. Ман аз болои миз дароз шуда, дастакони маҳинашро доштам. „Азизакам, — бо ғамгинӣ гуфтам ман. — Ман бо худ ҳеҷ чиз карда наметавонам, ман бояд итоат кунам“.

Акнун Тоонӣ аз байни ашк ба ман менигарист ва гӯё ҳеҷ чиз нашунида бошад, вай аз ман хоҳиш намуд: „Модар, чизхоятро ғундору рав. Рав, ҳоло ки имконияти бо чӣ... ё бо кӣ рафтан ҳаст...“

Вай овозашро баланд намуд. „Ту медонӣ, одамон чӣ мегӯянд? Ба ту ҳучум меоранд. Бародари хуниат маҷбур мешавад, ки ба ту ҳучум

орад. “Баъд зор-зор гирист. „Дӯстонам мегӯянд, ки туро мекушанд, модарчон!“

„Бисёр афсӯс меҳӯрам, Тоонӣ, аммо ман нияти гурехтан надорам, — мулоим ҷавоб додам. — Агар ман ҳозир гурезам, пас лозим меояд, ки тамоми умр дар гурез бошам“. Ҳангоми гапзаданҳоям қатъият пайдо шуд. „Ин хости Худост, ӯ хоҳад дар хонаам ҳам мададгор мешавад ва ҳеч кас, ҳеч кас маро аз ӯ ронда наметовонад.“ Ман ба курсӣ нишастам, баногоҳ „Бигзор онҳо биёянд ба ман ҳучум оранд!“ — ҳаяҷоновар будани ҳолатро хис намудам.

Ва худӣ ҳамон дам, вақте ки ман худро боваринок эҳсос намудам, ким-чӣ рӯй дод. Ҳузури гарми Худованд ғайб зад: „Ман қариб ба воҳима афтада, ба садоҳои атроф беларво будам. Аммо ҳамин хел ногаҳонӣ ман фаҳмидам, ки гап дар кучост. Ин ахлоқи пешинаи ман пур аз якрывию ғурурам буд, ки ҳоло боло гирифта буд. Ман худсарона хулоса намудам ва боварӣ доштам, ки ҳеч кас маро аз хонаам берун карда наметавонад.“

Ман ба курсӣ фуру рафта, намефаҳмидам, ки Тоонӣ чӣҳо мегӯяд.

„... майлаш, модарчон, — гирия намуд Тоонӣ, — ту масеҳӣ шудӣ, акнун ту бояд масеҳии чафокаш ҳам шавӣ?“ Вай дар назди курсиям сарашро ба китфам ниҳода, меистод. „Ту мефаҳмӣ, ки мо туро дӯст медорем?“

„Албатта, азизам, албатта“, — мӯйҳояшро молиш дода, нимғурма гуфтам. Дар дили худам аз Худованд илтиҷо намудам, ки худсариямро бубахшад. Бо хости Худованд, дар пешомадам ҳар чӣ маро интизор бошад, ман бо ҳамааш омода будам, ҳатто тарк намудани хонаам ҳам бошад. Ин андешаҳоро дар қаъри дил такрор намуда, ман боз Ҳузури Падарамро эҳсос намудам. Ҳамаи ин тағйиротҳо дар ман хеле ба зудӣ ба амал омаданд. Ҳангоме ин се зан рӯ ба рӯям нишаста гуфтугӯ мекарданд, зиндагии ман ба сатҳи дигар гузашт. ӯ дар ман амал мекард ва маро таълим меод. Вай нишон меод, ки чӣ хел дар Ҳузури Вай бошам.

„... мо ҳамин хел мекунем? Майлаш?“ Ин овози Тоонӣ буд, аммо ман ҳеч фаҳмида наметавонистам, ки вай дар чӣ хусус маро бовар мекунонад. Ба бахти ман вай суханашро давом дод. „Агар падари Маҳмуд барои гирифтани вай биёяд, ту рухсат медиҳӣ, ки ман ӯро гирам. Охир ман имондор нашудаам“, — илова намуд.

Бо ҳамин духтарон ором шуданд. Ман тақлиф намудам, ки шаб монанд, онҳо розӣ шуданд. Ба Тоонӣ ва ба ҷиянҳоям хоби хуш орзу намуда, фикр кардам, ки то чӣ андоза мо нақшҳоямонро иваз намудем. Замоне ман онҳоро ҳимоя менамудам ва ғами онҳоро меҳӯрдям, ҳоло бошад мо як хел барои ҳамдигар дар ҳаяҷон будем. Он шаб ман ибодат

намудам: „Худовандо, чӣ қадар душвор аст гап задан бо одаме, ки ба Ту Худованд эътиқод надорад. Илтиҷо дорам, ба оилаам кӯмак намо. Маро осоишии одамони наздикам ба ташвиш овардааст“.

Ҳангоме ки газаб кардам, ба ман боз чунин намуд, ки рӯҳам чисмавро тарк намуд. Ман худро дар сабззори хуррами бо санавбарҳо ихоташуда дидам. Дар атроф баҳор ҳукмронӣ мекард. Дар ҳама ҷо маро фариштаҳо ихота мекарданд, онҳо хеле бисёр буданд. Ман як номи „Михаили Муқаддас“-ро шунидам. Фариштаҳо маро рӯҳбаланд менамуданд. Ва баъд ман боз дар бистар шудам. Ман хеста ба утоқи Маҳмуд рафтам, он ҷо ман ба ӯ ишора кардам, баъд ба хонаи қиянҳоям рафта, айнан чунин кардам. Баъд ба хонаи хобам баргаштам ва ба зону шудам... „Худованд, — дуо кардам. Ту ба ман чунон бисёр ҷавобҳо нишон додӣ, акнун нишон деҳ, зорӣ мекунам Туро, ки бо Маҳмуд чӣ қор кардани ҳастӣ. Ман мехостам, ки Тоониро осуда созам“.

Ман хоҳиши рафънопазири Каломи Худовандро эҳсос намудам ва як пора диққати моро ба худ ҷалб намуд: „*Дастӣ худро ба писар дароз нақун ва ба ӯ чизе нақун, ...*“ (Ҳастӣ 22:12).

„Ташаккур, Падар“, — нафас кашидам.

Ҳангоми ноништа ман тавонистам, ки Тоониро дилбардорӣ кунам. „Азизам, бо писарат ҳеҷ ҳодиса намешавад, ташвиш нақаш“. Ман Навиштаҷотро, ки бароям кушоиш шуда буд, нишон додам. Мумкин аст эътиқоди ибратбахш буд ё Рӯҳи Муқаддас даҳолат карда буд, ман намедонам, лекин чеҳрааш ором гашт ва бори нахуст дар давоми ду рӯз лабханд намуд.

Духтарам ва қиянҳоям каме рӯҳбаландона хонаамро тарк намуданд. Вале сели ҳешовандони дигар ва дӯстонам давом мекард.

Баъди чандин рӯз, Райшам эълон дошт, ки наздам ҳафт нафар омаданд, инҳо дӯстони азизи ман буданд ва дар поён интизор буданд. Ман намехостам, ки бе Маҳмуд бо онҳо вохӯрам. Маҳмуд аз ҳар чизи рӯйдода бояд хабардор бошад. Ман ӯро пайдо карда, ҳар ду якҷоя поён фаромадем. Онҳо дар утоқи кориам, расмиятро бо ҷо оварда, дар курсиҳо рост нишаста буданд. Баъди чойнӯшӣ ва сӯҳбати кӯтоҳ яке гулӯяшро тоза намуд, ман ба он чӣ баъд аз ин бояд сурат мегирифт, омодагӣ гирифтам.

„Билқис, — гуфт дӯстам, ки ман ӯро аз бачагӣ мешинохтам, — мо туро дӯст медорем, мо дар хусуси ту ва амалат бисёр андеша намудем ва мехоҳем, ки ба ту кӯмакмонро пешниҳод намоем“.

„Ҳа?“

Вай ба пеш ҳам шуда, табассум намуд.

„Дар назди мардум эълон мақун, ки ту имондор ҳастӣ“.

„Ту гуфтан мехохӣ, ки бояд имони худро пинҳон дорам?“

„Хайр...“

„Вале ман наметавонам, — гуфтам ман, — ман бо Худованд бозӣ намекунам. Агар мурдан лозим бошад, ман мемирам“.

Ба ман чунин намуд, ки он ҳафт нафар наздиктари ман омаданд. Дӯсти деринаи падарам ба ман тунд назар афканд. Ман ҳам хостам, ки бо чунин нигоҳ ҷавоб гардонам, вале дар вақташ худро нигоҳ доштам.

„Афсӯс, ки он кореро ба ман пешниҳод мекунед, карда наметавонам“, — ман ба онҳо фаҳмондам, ки дини қабул кардаам дар давоми камтар аз як моҳ ба ҳодисаи асосии зиндагиям мубаддал гашт. „Ман дар ин хусус хомӯш буда наметавонам“, — гуфтам ва аз Навиштаҷот иқтибос овардам, ки Худованд мегуфт: „Пас, ҳар кӣ Маро дар назди мардум эътироф кунад, Ман низ ўро дар назди Падари Худ, ки дар осмон аст, эътироф хоҳам кард. Лекин ҳар кӣ Маро дар назди мардум инкор кунад, Ман низ ўро дар назди Падари Худ, ки дар осмон аст, инкор хоҳам кард“ (Матто 10:32–33).

„Вале, — гуфт марди миёнасоли дигар, — ту дар он вазъияти мураккаб мондаӣ. Ба фикрам, Худованд муқобил намешавад, агар ту хомӯш бошӣ. Вай медонад, ки ту ба Ӯ эътиқод дорӣ. Ҳамин кофист“. Вай дар хусуси маслакфурӯшон аз Қуръон иқтибос овард. „Мо метарсем, — гуфт вай, — ки ту дучори бадбахтӣ мешавӣ, ҳеҷ касе аз дӯстон ё хешовандон туро дастгирӣ намекунанд. Онҳое, ки ту барояшон беҳад азиз ҳастӣ, маҷбур мешаванд аз ту рӯ гардонанд“.

Ман сар чунбондам. Ман суҳанхояшонро хуб мефаҳмидам. Акнун хостам, ки Маҳмудро барои бозӣ ба боғ фиристам, то ки вай ин суҳанхоро нашунавад. Вақте ки ман ба ӯ, ки дар курсичаи паҳлуям менишаст, нигаристам, вай лабханда намуд. „Ҳамааш хуб аст“, — гӯё мегуфт ба ман.

Дар чашмони дӯстон ашк ҳалқа мезад, вақте ки аз хона мерафтанд. Дугонаи наздики модарам маро бӯсид. „То вохӯрӣ“, — гуфт. Вай ин суҳанхоро бо як задаи аҷибе такрор намуд. Сонӣ гирён шуда, аз ман дуртар рафт ва ба баромадгоҳ шитобид.

Баъди рафтани онҳо хона ба назарам чун қабристон тофт. Ҳатто бозиҳои пуршавққунии Маҳмуд ҳам бас шуда буд.

Се ҳафта гузашт ва ягона садо дар хонаам овози хизматгорон буд. Агар Митчеллҳо, Олдҳо ва чамъомадҳои муқаррарии якшанбегӣ намебуданд, эҳтимол ман тоқат карда наметавонистам.

Ҳар рӯз муҳориба бо оила равшантар мешуд. Ман қиёфаи рӯи амакдухтарам, ки дар бозор дучор омадам, мушоҳида намудам. Ман онро дар нигоҳҳои дурушти ҷиянам дидам, ки дар кӯчаи Равалпинди дучор омадам. Ман онро дар овози хуноки холаам, ки занг зада таклифи

наҳор хӯрданро рад карда буд, шунидам. Тарки алоқа оғоз шуда буд. Телефон хомӯш ва ҳеҷ кас аз аҳли оила, ҳатто барои маломат ҳам занг намезаданд. Занги дарвоза ҳам хомӯш буд. Ман наметавонистам, ки як порай Қуръонро ба ёд наорам: „Агар ту аз дин рӯй гардонӣ, ту ба мамлакат бадӣ меорӣ ва пайвандҳои хуниро вайрон месозӣ. Инҳо лаънатзада мебошанд ва Худованд онҳоро аз шунавой ва биной маҳрум месозад“ (Сураи 74:20).

Дар ҳақиқат ҳамааш ҳамин хел ҳам буд. Ман риштаи хешу табориро канда будам ва шубҳае надоштам, ки дигар хешонамро намебинам ва аз онҳо сухане намешунавам.

Лаққиданҳои муқаррарӣ ва хандаи хизматгори хангоми баромадан ё даромадан ба хонаам хомӯш мегаштанд.

Боре пагоҳӣ тарки алоқа гардиши аҷиб гирифт. Дар ғичиррос зад, ман баргашта Нурҷонро дидам, ки оҳиста ба хона даромад. Ин рафтор ким чӣ хел ба майдагиҳои ҳамешагиаш намечаспид. Райшам, ҳам ба хона даромад. Онҳо бо ҳамдигар гап намезаданд ва ман дар нигоҳашон тахлуқаро мушоҳида намудам.

Ман интизор будам, ки онҳо чӣ мегӯянд, вале Нурҷон корашро хомӯш давом медод, мисли пеш налаққидаву хабаркашӣ накарда. Чехраи Райшам хеле чиддӣ буд. Ниҳоят гуфтам: „Хайр майлаш, ман мебинам, ки ягон гапе ҳаст. Гӯед, чӣ гап ҳаст?“

Шона задан қат гардид ва ман навигарӣ шунидам. Ба ғайр аз Райшами дар пешам истода, ҳамаи хизмагори имондор ҳамроҳи Манзур шаб аз хона гурехтаанд.

9 ТАРКИ АЛОКА

Ин гурухан чӣ маънӣ дорад? Чор хизматгор корро тарк карданд? Дар шаҳре чун Ваҳ, ки кор пайдо кардан бағоят душвор аст, ин қарори онҳоро фаҳмидан мушкил буд.

Албатта, ҳамаи гап дар сари тарс аст. Манзур тарсид, зеро ман аз ӯ хоҳиш карда будам, ки Каломи Худоро пайдо кунад ва маро назди таблиғгарон барад. Боз се хизматгори масеҳӣ, эҳтимол, ба тарс дода шуданд. Эҳтимол, онҳо ғурриши вулқонро, ки ба наздикӣ бояд таркад, шуниданд ва нахостанд, ки дар зери сӯзон бимонанд.

Райшам чӣ, хизматгори бовариноке, ки ҳоло мӯйҳоямро шона мекунад? Ман ҳис кардам, ки дастони маҳинаш ҳангоми кор меларзиданд.

„Ту чӣ?“ — пурсидам ман.

Вай лабҳояшро газида, мӯйҳоямро шона задан гирифт. „Шояд монданам лозим набуд, — мулоим гуфт вай. — Ин хеле...“

„Хеле танҳо“, — ба ҷои вай тамом кардам.

„Ҳа, — халқашро тар карда, гуфт, — ва...“

„Ва ту метарсӣ. Хайр чӣ, Райшам, агар ту маро тарк мекардӣ, ман туро маҳкум намекардам. Ту бояд ба қароре биёӣ, айнан ҳамон тавре, ки ман кардам. Бо вучуди ин, агар ту монӣ, дар хотир дор, Исо ба мо гуфт, ки моро барои ӯ шуда таъқиб мекунанд“.

Райшам сар чунбонд ва чашмони сиёҳаш нам шуданд. Вай санҷокакро, ки дар байни дандонҳояш буд, кашид ва ба тартиб овардани мӯйҳоямро давом дод. „Ман медонам“, — ғамгинона гуфт вай.

Райшам тамоми боқимондаи рӯз хомӯш буд, танҳоӣ таъсир расонд. Пагоҳии дигар, вақте ки ман бедор шудам, ба ман душвор буд, ки ҳатто худро ба занг задан маҷбур намоям. Кӣ ба занги ман ҷавоб медиҳад? Дари хонаи хоб охиста кушода шуд ва Нурҷон даромад. Баъд дар торикии пагоҳии барвакти зимистон суроби дигаре пайдо гашт. Ин Райшам буд!

Баъдтар барои монданаш ба ӯ миннатдорӣ намудам. Вай сурх шуд. „Бегима Соҳиб чӣ, мулоим гуфт вай ва ин саломӣ охирро ҳамроҳ кард,

ки „Бигзор умратон дароз бошад“-ро ифода мекард. — Шумо хизмати Худоро мекунад, ман бошам, хизмати Шуморо“.

Аз ҳамон вақт, ки хизматгори дигари имондор хонаамро тарк карданд, хона боз ҳам ҳомӯштар гашт, шояд ин аз он сабаб бошад, ки ман ҷояшонро бо одамони нав иваз накардам. Дархостҳоям ихтисор шуданд, зеро ҳеҷ як оила ба хонаи ман ба меҳмонӣ намеомад. Ман қарор додам, ки чанд муддат имондоронро киро накунам. Ман бароям ронандаи нав, Фазад ном мусулмонро ёфтам ва ёрдмчи ошпази нав гирифтам, ки ӯ ҳам мусулмон буд. Дигар нахостам, ки касеро киро кунам. Дар хонаву боғ хурсанд шуда бозихояшро давом додани Маҳмуд маро беҳад шод мегардонд. Ман хоҳиш намудам, ки аз деҳа дӯстонашро даъват намояд ва ин хоҳиш ӯро ба шавқ меовард. Асосан, бачаҳо аз ӯ калон буданд, онҳо шаш, ё ҳафтсола бошанд, Маҳмуд он вақт панҷсола буд. Ба ин нигоҳ накарда, Маҳмуд сардори онҳо шуд. Ба фикрам ин на аз он сабаб буд, ки вай онҳоро меҳмон мекард, балки аниқтараш барои он, ки 700 соли ҳукмронӣ ва идоракунии дар ин кӯдак таъсири калон гузошта буд.

Чӣ қадар аз ин меросҳои оилавино ман дар зери хавф гузоштам? Ва чӣ қадар ба пайвандҳои оилавии ин кӯдак таҳдид намудам. Худи дирузакак аз ман пурсид, ки амакбачааш Карим кай ӯро ба моҳидорӣ мебарад. Карим ваъда дода буд, ки тамоми ҳикмату нозукиҳои доштани гулмоҳиро, ки дар байни санғҳои чашмаи назди боғамон шино менамуд, ба Маҳмуд ёд медиҳад.

„Модар! — пурсид Маҳмуд. — Карим кай ба назди мо меояд?“

Ман ба ин бачаи дурахшончашм менигаристам ва чуръат накардам гӯям, ки моҳидорӣ ҳеҷ вақт баргузор намегардад.

Ҳоло Маҳмудро дини нав он қадар ба худ намекашид. Ман ба ӯ ҳикояҳоро аз Каломи Худо мехондам. Вай онҳоро чунон дӯст дошта буд, ки маро лозим омад ӯро соати 8 не, балки соати 7.30 ҷо ба ҷо кунам, то ки барои хондан ҳар чӣ бештар вақт дошта бошад. Аммо якҷанд ҳикоя магар метавонад, барои моҳидорӣ ва ба дӯстон баробар бошад? Бадтар дӯстони Маҳмуд ба хонаи мо намеомадагӣ шуданд. Маҳмуд инро намефаҳмид.

„Модар, — гуфт вай, — киро бештар дӯст медорӣ, маро ё Исоро?“.

Ман чӣ гуфта метавонистам? Бахусус ҳозир, ки вай ончунон танҳо буд. „Худо ҳамеша бояд дар ҷои аввал бошад, Маҳмуд“, — гуфтам ман ва ба огоҳсозии Худованд дар хусуси он, ки агар оила бароямон аз Ӯ муҳим бошад, пас мо Ӯро дар асл дӯст намедорем, ишора кардам. „Мо ҳамеша бояд Худовандро дар ҷои аввал гузорем, — гуфтам ман, — ҳатто назар ба онҳое, ки мо онҳоро дар ин дунё аз хама бештар дӯст медорем“.

Гуё Махмуд инро мефахмид. Гуё, вақте ки ман Каломи Худоро мехондам, ӯ маро гуш мекард. Боре, баъди он ки ман порай: „Ба назди Ман биёед, ҳама заҳматкашон ва ба мушкilot пеш омадагон ва Ман шуморо осуда месозам“ — ро хондам, пеш аз хобаш дуохонияшро шунидам: „Худованд Исо, ман Туро дӯст медорам ва ба назди Ту меоям, аммо, ... илтимос маро осуда насоз. Ман намеҳоҳам истироҳат намоям ва ором зиндагӣ кунам“. Вай ҳатто дастонашро ба ҳолати дуохонӣ монда буд, ман медонистам, ки вай дар танҳои азоб мекашад ва маро танҳо дидан барояш мушкil буд. Ҳеч як аз ҳешовондон, дӯстон, ё шиносон ба тарафи хонаи мо намегаштанд. Телефон тамоман занг намезад.

Аммо боре соати 3–4 пагоҳӣ телефони дар болои мизи назди бистарам буда занг зад. Дастамро ба гушак дароз карда истода, дилам саҳт ба тапиш даромад. Дар ин бевақтӣ ҳеч кас занг намезанад, магар касе аз аҳли оила вафот карда бошад? Ман гушакро ба гушам бурда, нафаскашии вазнинро шунидам. Баъд ин се калима чун санг ба ман заданд: „Бедин, Бедин, Бедин.“

Телефон хомӯш шуд. Ман боз дароз кашидам? Ин кӣ буд? Яке аз мутаасибон, ки дар хусуси чӣ онҳо маро огоҳ мекарданд? Боз онҳо ба чӣ қор кодиранд?

„Ох, Худованд, Ту медонӣ, ки ман ба мурдан тайёр ҳастам, вале ман метарсам. Ман аз дард метарсам. Ту медонӣ, ки хангоми сӯзандору кардани духтур, ман беҳуш мешавам. Аммо ман аз Ту илтиҷо мекунам, ки агар ин зарур шавад, ба ман қувват дех, то дардро паси сар кунам“. Чашмонам пур аз ашк шуданд. „Худовандо, ба хаёлам ман бо азиятмондагон, аз як хамир нестам. Аз ин афсӯс меҳӯрам. Имконият дех, то ҳамаи он чиро, ки барои ман омода гаштааст ва маро интизор аст, бо Ту ҳамроҳ гузарам“.

Баъд номаҳои таҳдидомези беимзо сар шуданд — „вақти муайян кунист“. Фақат ба як калима Туро метавон номид: „Хоин!“ Сонӣ боз як нома гирифтаам ва баъд боз номаи дигар. Ҳамаи онҳо маънии огоҳкунӣ доштанд. Ман динфурӯш будам ва ба ман чунин муносибат мекарданд.

Боре рӯзона, дар аввали тобистони соли 1967, пас аз ним соли имондор шуданам, яке аз чунин номаҳоро дар дастам ғичим карда, дар боғ меистодам. Ин нома бағоят оштинопазир буд ва дар он маро на танҳо бедин, балки аз роҳ барорандаи диндорон меномиданд. Имондорони ҳақиқӣ бояд маро чун қарасон дар бадани солим сӯзонанд, — гуфта шуда буд дар мактуб.

Маро сӯзонанд? Наход ин танҳо ифодаи образнок набошад? Ман то мобайни боғ, он ҷое ки гулзор буд ва лолаю гулҳои дигар шукуфта буданд, даромадам. Баҳор ба тобистон мубаддал мегашт. Дар боғ бихӣ

гул карда буд ва охирин баргчаҳои сафедаш аз дарахт пош мехӯрданд. Ман баргашта ба хонаам назар дӯхтам. „Онҳо чуръат намекунанд, ки ба хонаам даст расонанд!“ — садо кардам ман худ ба худ. Онҳо Бегимаро сӯзонда наметавонанд! Ҳамин дам, гӯё барои огоҳ кардани ман, ки ба нигоҳ доштани мақом ва дороиям умед набандам, ба наздам меҳмон омад. Инро хизматгор ба ман гуфт.

„Генерал Умар мехоҳад шуморо бинад“ — гуфт вай.

Дилам чаппа шуд. Ба тарафи дарвоза нигариста, мошинаи шиноси кумандонро дидам. Генерал Умар дӯсти хуби кӯхнаи ман буд, ки аз давраҳои бо армия алоқаманд буданам дӯстӣ доштам. Дар давраи ҷанги дуввуми ҷаҳон мо тез-тез вомехӯрдём, ҳоло бошад вай яке аз генералҳои воломақоми армияи Покистон аст.

Мо солҳои зиёд муносибат доштем, хусусан, вақте ки шавҳарам вазири умури дохила буд ва бо ӯ алоқаи зичи қорӣ дошт. Наход вай ҳам барои гунаҳкор кардани ман омада бошад?

Ҳамин дам қадамҳояш дар роҷаи боғ садо доданд ва ӯ ба воҳӯрии ман, чун ҳамеша муназзам, дар тан либоси якхелаи хокиранг ва дар пояш ботинкаи чармӣ, меомад. Вай ҳам шуда, дастонамро гирифта бӯсид. Шиддати ман охиста паст мешуд ва ин ҷой дошт, зеро ӯ барои муҳориба наомада буд.

Вай ба ман назар дӯхт ва ҷашмони сиёҳаш ҳазломез ҷило медоданд. Чун ҳамеша генерал ба суҳан оғоз кард. „Он ҷи одамон мегӯянд, рост аст?“

„Ҳа“, — гуфтам ман.

„Ҷи туро ба ин тела дод? — пурсид вай. Ту худро дар вазъияти бисёр ҳафнок монондӣ! Ман овозаҳо шунидам, ки туро мехоҳанд нобуд созанд!“

Ман ба вай ором назар кардам.

„Хайр, нағз —, ба ҳарак нишаста истода илова кард ва ман садои тасмаи ҷарминашро шунидам. — Ту медонӣ, ки ман ба ту чун бародар ҳастам?“

„Ман умедворам, ки ҳамин хел аст.“

„Ва чун бародар ба ту меҳрубон ва дилсӯз ҳастам?“

„Ман ба ин умедворам.“

„Пас, дар хотир дор, ки дари хонаи ман ҳамеша барои ту боз аст“.

Ман табассум намудам. Ин аввалин пешниҳоди ҳайрхоҳона буд, ки ман вақтҳои охир мешунидам.

„Аммо, — давом дод генерал, — мехоҳам, ки ту доништа бошӣ. Ин таклифи шахсист“. Вай ҳам шуда, гулуро қанда бӯй кашид ва баъд ба ман доду илова намуд. „Дар сатҳи расмӣ, ба гумон аст, ки бароят қоре карда тавонам, Билқис.“

„Ман медонам“. Ман генералро аз дасташ гирифта ҳар ду болои суфа баромадем ва баъд дохили хона шудем. Роҳ ба роҳ ман дар хусуси мушкилотам нақл кардам.

„Интизор нашав, ки ба ту осон мешавад, азизам“, — бо одати дӯстдоштааш гуфт дӯстам. Баъдтар, вақте ки ман ба утоқ фурумадам, вай бо табассум аз ман пурсид. „Нақл кун Билқис, чаро ту ин корро кардӣ?“

Ман ба вай фаҳмондам, ки бо ман чӣ рӯй дод мушоҳида намудам, ки генерал Умар маро бо диққат гӯш мекунад. Ғайримуқаррарӣ! Маълум мешавад, ки ман худ надоништа кореро кардам, ки таблиғгарон онро шаходат меноманд. Ман дар хусуси Исо бо мусулмон ва илова ба ин бо мансабдори воломақом гап задам. Ва ӯ маро гӯш кард. Шубҳа дорам, ки он бегоҳ суханони ман то генерал Умар расида бошанд, вале ӯ одами боандеша буд ва пас аз ним соат, вақте ки мо хайрухуш намудем, вай боз дастонамро ба лабаш бурд.

„Дар хотир дор, Билқис, — гуфт вай, — кадом вақте набошад, хамин ки ба кӯмаки ман эҳтиёҷ пайдо шуд... ман ҳар коре, ки аз дастам ояд барои ту, ҳамчун дӯст дарег намерорам...“

„Ташаккур, Умар“, — гуфтам ман.

Вай ба қафо гашт ва қадамҳояш дар толор гулдуррос заданд ва дар торикии шомгоҳон, дар он ҷое, ки мошини қумандонӣ интизор буд, хомӯш гаштанд. Ин ягона ташрифи аҷиб ба охир расид. „Аҷиб, ман ӯро боз ягон вақт медида бошам?“ — фикр кардам.

Бори нахуст дар замони тарки алоқа, мактубҳои беимзо, зангҳои телефонӣ ва огоҳонидани дӯстони собиқ, ман мефаҳмидагӣ шудам, ки зиндагӣ аз соате то соате чӣ маънӣ доштааст. Ин бар хилофи изтироб буд. Ман интизор будам ва мехостам бинам, ки Вай чиро раво мебинад. Ман боварӣ доштам, ки бе хости Вай ҳеҷ чиз рӯй намерид. Масалан, ман дониستم, ки фишор ба ман боз ҳам меафзояд. Модоме ки ин рӯй дод, пас ин хости ӯ аст ва ман бояд ҷустуҷӯи Ҳузурӣ ӯро омӯзам, ҳатто дар чунин ҳолатҳои бадбахтӣ. Маро зарур буд, ки соат ба соат зиндагӣ кунам ва кӯшиш намоям, ки ҳамеша назди ӯ бошам.

Бале, ин аст калиди ман. Ман бояд дар Ҳузурӣ ӯ буданро омӯзам, то ки тавонам дар шарафи ӯ зиндагӣ кунам.

Вақте ки фишор аз атроф зиёд гашт, ман фикр кардам азобҳои шоҳ Довудро, ки маҷбур буд аз дасти фарзандаш Абшолӯм гурезад, акнун фаҳмидам. Ман метавонистам тасаввур кунам, ки вай чӣ хел ғазалро гирифта саройид: „Валекин Ту, эй Худованд, сипаре дар гирди ман, ҷалоли ман...“ (Забур 3:4). Ин суханхое буданд, ки ба фаҳмиши ман, бехтарин дуои хайр, хурсандию вачди авлиёҳоро дар осмонҳо ифода мекард.

Дар он хангом фишори оилаи ман, мисли пешин, дар тарки алокаи ифода меёфт. Ягон нафар аз аъзоёнаш ба ман занг намезад. Ҳатто барои мазаммат кардан ҳам занг намезаданд. Ба истиснои гоҳ-гоҳе, дӯстони кӯҳнаам низ занг заданро бас карданд. Масхара дар бозор давом мекард. Маро ҳамчунин аз ҳамаи ходисаҳои муҳими оила — таваллуд, марг, ақди никоҳ берун карданд.

Ҳамин ки ман ба худ имконияти дар хусуси танҳоям фикр карданро медодам, ҳис мекардам, ки шараф тира мешавад, пас бо кӯшише иродаи худро маҷбур мекардам андеша кунам, ки Исо ҳам танҳо буд. Ин ба ман кӯмак мекард. Аммо ҳис мекардам, ки ба ман робита лозим аст. Ман аз ҳама дур шудам, акнун ба наздикшавӣ эҳтиёҷ доштам. Ҳатто Олдҳо ва Митчеллҳо ба хонаам намеомаданд, ба хотири бехатарияшон ман маслиҳат дода будам, ки ба хонаи ман наоянд.

Боре, дар як рӯзи ҳавояш тираю дилтангкунанда худро ба утоқи хобам гирифта, хостам Навиштаҷотро хонам. Ҳавои аввали тобистон ғайримуқаррарӣ хунук буд. Шамол саҳт вазида, тирезахоро мекуфт. Хонданро оғоз намудаму дар дастонам гармӣ эҳсос намудам ва ба дастонам нигаристам. Шулаи нури офтобро дидам. Аз тиреза сарамро берун нигоҳ карда, дидам, ки боз офтоб дар паси абрҳо пинҳон шудааст. Ба ман чунин намуд, ки гӯё дар як лаҳза вай фаромад ва ба ман расид, то ки маро тасаллӣ бахшад.

„Ох, Худованд — гуфтам. — Ман чунон танҳоям, робита кардан мехоҳам. Зорӣ мекунам, ягон касро фирист, ки ман бо ӯ гуфтугӯ карда тавонам“. Ба Худованд чунин хоҳишҳои густохонаро гуфта, худро дар ҳолати аблаҳона ҳис кардам ва боз ба хондани Навиштаҷот баргаштам. Охир, ба ман Ҳузури Вай кифоя аст. Аммо баъди чанд муддате ман гӯш андохта, дар хона садои аҷиборо шунидам, аҷиб барои он ки он дер боз набуд. Овозҳо аз поён мерасиданд.

Ман халъатро ба китф партофта, ба дахлез баромадам ва Нурҷонро вохӯрдм, ки зуд нафаскашон ба назди ман меомад. „Ох, Бегима Соҳиб, — гурунғоз зад ӯ — Олдҳо омаданд“.

„Худоро шукр“ — гӯён ба пешвозашон шитофтам. Бешубҳа, ман ҳамон Кен ва Мериро дидам, ки ба ҷамъомадҳои якшанбегӣ ба хонашон мерафтам. Ин ташриф ба мобайни ҳафта рост меомад. Мери назди ман омада, дастонамро гирифт: „Мо хостем, ки шуморо бинем, — гуфт ва чашмони кабудаш дурахшиданд. — Ин ташрифи мо ягон бахонаи махсус надорад, мо ҳамин хел шуморо дӯст медорем“.

Ин чӣ ташриф аст! Ҳангоми гуфтугӯ ман фаҳмидам, ки ба наздам одамонро таклиф накарда, хато содир кардам. Ғурур намегузошт, ки ба чунин эҳтиёҷ доштан иқрор шавам. Ногаҳон ман худро рӯҳбаланд эҳсос намудам. Чаро ман одамонро ба хонаам ба ҷамъомади якшанбегӣ

даъват накунам? Аммо, магар ин маънои ба оташ равған пошиданро надорад? Ман мекушидам, ки ин андешахоро аз сар дур кунам вале онҳо аз фикрам берун намешуданд. Ва вақте ки дӯстон рафтани шуданд, ман гуфтам: „Шумо метавонед, ин якшанбе ба хонаи ман биёед“.

Олдҳо ба тааҷҷуб ба ман нигаристанд.

„Чиддӣ меғӯям, — гуфтам ман. — Ба ин хонаи кӯҳан зиндагӣ лозим аст“.

Ва ҳамин тавр қарор додем.

Он шаб, вақте ки ба хобидан омода мешудам, фикр кардам, ки Худованд нисбати мо то чӣ андоза ғамхор аст. Вақте ки аҳли оила ва дӯстонам маро танҳо гузоштанд, Вай бо оилаи имондори Худаш онхоро иваз намуд. Шаб осуда хобидам ва бо эҳсоси гармӣ ва равшании офтоб, ки аз тиреза мебаромад, бедор шудам. Ман хеста, тирезаро кушодам ва аз шаббодаи маҳине, ки хонаро пур мекард, фараҳ бурдам. Ва дар ин хушбӯии заминӣ ман нафаси гарми тобистони ҳақиқиро, ки ниҳоят ба зиндагӣ ворид мегашт, эҳсос намудам.

Ман чамъомади якшанбегири интизор шуда наметавонистам. Бегоҳӣ, рӯзи шанбе ин хонаи кӯҳан пур аз гулҳо гашт, фарш, тирезаҳо ҳама ҷо аз тозагӣ чило медоданд. Ман ба Райшам гуфтам, ки метавонад ба мо ҳамроҳ шавад, аммо вай ҳанӯз бо чунин қадами бочуръатона омода набуд, аз ин рӯ ман ўро маҷбур накардам.

Якшанбе фаро расид, ман мекушидам, ки Маҳмудро ба утоқ намонам. Қолини форсиро дуруст кардам, ҳар замон ҷои гулхоро иваз мекардам. Ҳар замон гоҳ дар ин ҷо, гоҳ дар он ҷо чанг медидам ва он ҷоро пок мекардам. Ниҳоят ман кушодашавии дарвоза ва наздикшавии мошинахоро шунидам.

Шабнишинӣ, ҳамон тавре ки ман умед карда будам, гузашт, бо дуову сурудхонӣ ва шинос намуданҳои якдигар аз амалҳои Худованд. Мо дувоздаҳ нафар будем ва боз Маҳмуд буд, мо дар утоқ давра гирифта, бо роҳат менишастем, қасам меҳӯрам, ки дар он нишаст боз ҳазорон меҳмонони диданашаванда, вале дилхоҳ бо мо буданд.

Чамъомад боз як мақсади дигар доштааст, ки ман онро мушоҳида накарда наметавонистам. Маълум шуд, ки дӯстони масеҳиям аз ман хеле дар ташвиш буданд.

„Умедворам, шумо эҳтиёткориҳои махсус зоҳир мекунед?“ — пурсид Мери.

„Хайр, — хандидам ман. — Гумон аст, ба муқобили оне ки ба ман зарар расонданист, чизе карда тавонам“.

Кен бо нигоҳаш утоқро аз назар гузаронда, бо дари калони шишагии ба боғ бароянда назар дӯхт. „Ин ҷо гумон аст, ки шумо бехатар бошед, — гуфт вай“. — Ман ҳатто ҳаёл намекардам, ки чихати мудофиавии хонаатон ин қадар суст аст.

„Чои хобатон чӣ?“ — хитоб кард Синов. Ҳама хостанд, ки ба утоқи ман назар андозанд ва мо боло баромадем. Кенро хусусан тирезаҳои тарафи боғ ба ҳаяҷон оварданд. Онҳоро фақат шишаи тунук ва пардаи нақшин муҳофизат мекарданд.

Вай сарашро чунбонд. „Шумо худатон мефаҳмед, ки ин тамоман беҳавф нест. Шумо бояд ягон чора андешед, Билқис, шумо бояд панҷараҳои оҳанини вазнин гузоред. Душман метавонад аз тиреза дарояд“. Ман ба вай гуфтам, ки рӯзи дигар дар ин хусус фикр мекунам.

Ин бозии тасаввур ё дар ҳақиқат буд, ё дар ҳақиқат Шарафи У, ҳамин ки ман чунин ваъда додам, каме хира гашт?

Ниҳоят, мо хайрихуш кардем ва ман худро аз пештара хушбахттар эҳсос намуда, ба хоб тайёри дидам. Рӯзи дигар барои овардани усто аз деҳа фикр карда истода, хис кардам, ки чалоли Худованд аз ман дур мешавад. Барои чӣ? Наход сабабаш он бошад, ки ман аз тарс ин корро мекунам? Ба ман чунин менамуд, ки ҳангоме ки ба усто занг задани мешудам, ким-чӣ садди роҳам мешуд.

Баъд дониستم, ки гап дар кучост. Ҳамин ки дар деҳа овоза мешавад, ки ман панҷараи фулузӣ ба тирезаҳо мемонам, ҳама мефаҳманд, ки ман метарсам. Ба ман чунин менамуд, ки ман гапҳои ғайбатиро мешунавам: „Чӣ хел! Ин чӣ гуна дин аст! Магар масеҳият дини ҳақиқӣ аст, агар имондор шуда аз ҳама тарсӣ, пас ин чӣ гуна дин аст!“

Не. Ман қарор додам, ки тирезаҳоро руст намекунам. Он шаб аз қарорам қаноатмандӣ эҳсос карда, бо роҳат хобидам, аммо ким кадом садое зуд бедорам кард. Асабонӣ хеста нишастам, вале эҳсоси тарс набуд. Дар пешам манзараи аҷиб менамудор гашт.

Аз байни деворҳои утоқам, бо ким-кадом тарзи ғайритабиӣ, ман тамоми боғро дидам. Он ғарқи нури сафеди осмонӣ буд. Ман ҳар як барги гул, ҳар як барги дарахт, ҳар як алафро меидидам. Дар боғ оромии аҷиб ҳукумфамо буд. Дар замири қалбам ман суханони Падарро шунидам: „Ту дуруст рафтор кардӣ Билқис. Ман бо туям“.

Оҳиста равшанӣ хира гашт ва утоқ боз торик шуд. Ман шабчароғро гирон карда, дастонамро бардошта, Худовандро ҳамду сано гуфтам. „Падар, магар ман метавонам, ҷавоби он ҳама некиҳоетро гардонам? Ту чунон ғамхорӣ ба мо, ба ҳар яки мо“.

Пагоҳии дигар ман ҳамаи хизматгориҳо чамъ намуда, эълон доштам, ки агар хоҳиш дошта бошанд, метавонанд дар хонаҳои худашон бихобанд. Танҳо Маҳмуд ва ман дар хонаи калон мехобем. Хизматгориҳо бо ҳаяҷоне ба ҳамдигар нигаристанд, баъзе ҳайрон мешуданд, баъзе хурсанд, як ё ду кас дар ташвиш афтоданд. Аммо, ман медониستم, ки ниҳоят кореро ба ҷо овардам. Ман ба ҳама гуна кӯшишҳои худмуҳофизаткунӣ хотима гузоштам. Баъди ба ин қарор омаданам шараф боз ба ман баргашт ва аз

пештара дида зиёдтар бо ман монд. Шояд, ин барои гардиши ояндаи ходисаҳо зарур буд.

Боре пагоҳӣ Райшам мӯйҳоямро ҳамин хел безавқ шона карда истода, дар омади гап гуфт: „Ман шунидам, ки писари холаатон Карим вафот кардааст“.

Ман ба гӯшҳоям бовар накарда, якбора аз курсӣ хеста, ба ӯ нигаристам. „Не, — гуфтам ман. — Фақат Карим не!“ Вай яке аз дӯстоштаҳоям буд! Чӣ ходиса шудааст? Чаро ман бояд марги Каримро ба воситаи хизматгорҳо донам! Бо кӯшиши иродаи оҳанин худро ба даст гирифта, маҷбур кардам, ки ба курсӣ нишинам, то ки Райшам корашро идома диҳад. Аммо фикрҳоям парешон буданд. Мумкин ин танҳо овоза бошад, — фикр кардам. Райшам шояд номро хато фаҳмида бошад. Баъдтар ман аз сардори хизматгорон хоҳиш намудам, ки ба деҳа рафта фаҳмад, ки чӣ ходиса рӯй додааст. Вай ба деҳа рафта, пас аз як соат хеле мутаасир баргашт.

„Бисёр афсӯс меҳӯрам, Бегима Соҳиб, — гуфт вай. — Вале ин рост аст. Вай шаби гузашта аз сактаи дил фавтидааст. Чанозааш ҳамин рӯз“.

Баъд аз ин хизматгоре, ки қобилият дошт ҳама чизро дар бораи ҳар кас донад, ба ман хабарҳои наватарро гуфт, ки аз он ман хеле ғамгин шудам. Холаам медонист, ки ман писарашро саҳт дӯст медоштам ва ӯ маҳсус аз аҳли оила хоҳиш намудааст: „Ҳатман ба Билқис гӯед, ки писари ман мурд“.

Аммо ҳеҷ кас ин хоҳишашро ба ҷо наовард. Баъдтар ман ба назди тиреза нишаста, дар хусуси ҳама чиз андеша намудам. Ман аз ходисаҳои оилавӣ аллақай ним сол мешавад ки берун монда будам, аммо тарки алоқа ба ман мисли ҳозир чунин аламовар нагашта буд. Дар курси таконхӯрон аз Худованд ёри талабон ба ибодат оғоз кардам ва чун ҳамеша мадад расид. Ва ин дафъа ман онро чун китфпӯшаки гарм дар китфонам эҳсос намудам. Ва якҷоя бо ин ҳиссиёт, нақшаи ғайримуқаррарии амал пайдо шуд. Худи ин андеша маро дар ҳайрат гузошт. Вай бисёр далерона буд, аммо ман медонистам, ки он аз Худованд аст.

10

ДАР ЧАЛОЛИ Ҷ БУДАНРО ОМУҶТАН

Вақте дар назди тиреза нишаста, ба боғ, ба ҷое ки бо Карим айёми кӯдакӣ бозӣ менамудем, назар дӯхтам, шамоли саҳти муссонӣ аз ҷониби Ҳиндустон вазида, нӯги дарахтонро ба ҳаракат даровард. Дар ин лаҳза ман пайғомро шунидам ва ба гӯшҳоям бовар накарда, шубҳа намудам, ки наҳод дар ҳақиқат ҳам шунида бошам.

„Парвардигоро, Ту наметавонӣ инро ба ман гӯӣ, — гуфтам ман бо табассум. — Фақат овоз мешунавам ба! Ту меҳаҳӣ, ки ман ба ҷанозаи Карим равам. Ин номӯжкин аст. Ин нишон додани завқи паст аст. Ман онҳоро, ки барои шахси фавтида оби дида мерезанд, озор медиҳам“.

Ин кори шунидаамро давом дода, ман даррав пай бурдам, ки эҳсоси Ҳузури ӯ оҳиста-оҳиста хомӯш мешавад. Инро пай бурда, аз худам мепурсидам, ки шояд дар ҳақиқат ҳам ба ман иҷозати чунин амалӣ ғайриоддӣ, барқасди душманӣ ва тарки алоқа, фармуда шуда буд. Оқибат, нафаси чуқур кашида, аз ҷой хестам, китл дар ҳам кашида бо овози шунаво гуфтам: „Ман омӯхтанро сар мекунам, Парвардигор. Амали дуруст карда тавонишам ба амали Ту баробар карда намешавад! Ман меравам, агар Ту инро фармой“.

Ва, албатта, эҳсоси Ҳузури ӯ боз баргашт.

Вобаста ба ин пайдо ва пинҳоншавии ҷалоли ӯ таассуроти ғайриоддии зиёде доштам. Ва ба ҳар ҳол ман ҳис менамудам, ки ин танҳо қадамҳои аввалин барои фаҳмидани моҳияти ҳамаи ин воқеият аст. Муддати зиёде дар Ҳузури ӯ буданро чӣ тавр омӯзам? Ман ҳатто фикр накардам, ки баъди ду моҳ бо воқеияте бармеҳӯрам, ки водорам месозад боз як қадами дигаре дар ин ҷараёни омӯзиш гузорам.

Ман дар роҳи санғфаршшудаи назди хонаи Карим бечуръатона меистодам. Сарфи назар аз он ки ман худро мисли қабӯтари танҳое, ки дар миёни ҳазорон мори афъӣ афтадааст, ҳис мекардам. Нафаси чуқур кашидам, ба сӯи хонаи санғии байни хонаҳои дигари якранг истода шитофтам. Ман ба ҳавлӣ даромадам, дохили даҳлез гардидам, мавриди диққати одамони деҳотӣ, ки дар зинапояҳо хомӯшона менишастанд,

шудам. Ман ба хонаи қадимаи сақфаш кандакорӣ шуда ва деворҳои сафедшуда, дар он ҷое, ки ҳамроҳи Карим зуд-зуд шӯхию бозӣ мекардем, қадам ниҳодам.

Ҳоло ин ҷо ханда набуд; бо вучуди азою мотами хонадон, ман нигоҳи ҷиддии атрофиёро ба худам хис намудам. Ман ба амакдухтарам, ки бо ҳам хеле наздик будем, назар дӯхтам. Нигоҳҳоямон як лаҳза бо ҳам бархӯрданд, вале вай зуд рӯй гардонда, бо ҳамсояш ба сӯхбат саргарм шуд.

Қомат рост намуда, ба меҳмонхонаи Карим даромадам. Болои тағандози ғафси пахтагин, ки рӯи фарш партофта буданд, нишастам. Ман сарияро гирди пойҳоям ба тартиб овардам. Баногоҳ мардум ба ҷунбиш даромаданд, аз афташ кӣ буданамро шинохтанд. Сӯҳбати таскиндихандае, ки утоқро фаро гирифта буд, ногаҳон қатъ гардид; ҳатто занҳои навҳагар, ки ба Худо дуруд мефиристоданд, хомӯш гашта, ба ман нигаристанд. Утоқи аз мардуми зиёд ва ҳарорати тобистон тафсида ғайри чашмдошт салкин менамуд.

Ман ҳеч чиз нагуфта, кӯшише барои сӯхбат нанамуда, бо сари ҳам дуоҳоямро хондан гирифтам. „Парвардигор Исо, — пичиррос задам дар қаъри вучудам, — бо ман бош, барои он ки ман Туро байни дӯстони наздик ва ҳешу табор, ки аз марги Карим ин қадар андӯхгинанд, муаррифӣ менамоям“.

Пас аз понздаҳ дақиқа сӯхбат охиста — охиста барқарор гардид. Навбати ба зани Карим изҳори ҳамдardӣ намудан ба ман расид. Сарамро баланд бардошта аз ҷой бархоста ва ба хонае, ки тани Карим дар тобути баланди чуқур меҳобид, даромадам. Аз рӯи ақидаи муслмонӣ тобутро барои он ин тавр месозанд, ки марҳум имконияти ҳангоми пурсиши малоикаҳо пеш аз ба ҷаннат афтидан нишастанро дошта бошад. Ман ба завҷаи Карим изҳори ҳамдardӣ намудам, баъд ба киёфани ороми амакзодаи бароям азиз, ки бо чодари сафед печида шуда буд, нигоҳ кардам ва зери лаб ибодате, ки ба Исо нигаронда шуда буд, тақрор кардам. Ман барои ҷони ин одам ибодат намудам. Оҳ, кош инконияте медоштам, ки пеш аз мурданаш бо ӯ сӯхбат кунам!

Гур-ғури паст хонаро фаро гирифт, чунки наздикону аъзоёни оила барои Карим ибодат менамуданд. Занҳо бархоста оятҳои Қуръонро меҳонданд. Ҳамаи ин қисме аз ҳаёту мамотанд, ки ба ман ошно буданд. Ман аз ҳамаи ин рӯ гардондам. Имрӯз, то офтобшинам, мардум аз қафои тобут ба сӯи қабристон мераванд. Дар назди гур тобутро гузошта, мулло ба хондан сар мекунад: „Худо бузург аст! Парвардигоро, ин бандаи ту писари бандаи туст. Ӯ шаҳодат медиҳад, ки „Ло илоҳа иллаллоҳ, Муҳаммадун расулulloҳ“.

Истода, навҳаи охистаро гӯш намуда, ман модари Каримро дидам, ки дар назди тобут ба ду зону нишаста буд. Ӯ чунон парешонҳол буд, ки ман ногаҳон хоҳиши ғайричашмдошти ба наздаш рафтан пайдо намудам. Наход ман чуръат мекунам? Шояд ин таҳқир ба ӯ бошад? Оё метавонам дар бораи Исо ба ӯ чизе бигӯям? Шояд натавонам. Як худи дар ин чо буданам барои ба Исо наздик намудани модари Карим ёри мерасонад.

Ман ба назди модари Карим рафта, уро оғӯш гирифтам. Охиста ба ӯ гуфтам, ки аз марги ӯ хеле афсӯс меҳӯрам. „Мо бо Карим хело қарин будем. Бигузур Худо ба шумо баракат ва тасалло бахшад“. Модари Карим ба тарафи ман гашт. Чашмони сиёҳи пури ашқаш ба ман изхори миннатдорӣ намуданд, ман медонистам, ки Исо ҳамон вақт ҳам дили пурдарду аламашро тасалло бахшид.

Вале модари Карим дар ин ҳолат ягона касе буд, ки ба гумонам, он чиро ки ман кардам, пазируфт. Ҳамин ки ӯро гузошта баргаштам, то дар байни ҳозирон бишинам, як амакзодаам, ӯ ҳам шахси наздикам, — намоиши томе барпо намуд: аз қояш хеста, зуд аз хона берун рафт. Боз як амакзода ҳам, аз паси ӯ дигаре низ баромада рафтанд.

Ман нишаста бо таассуроти худ аз марги Карим ва муносибат нисбати оилаи ӯ аз як тараф ва бо парешонии амике аз тарафи дигар мубориза мебудам. Дилам бо шиддат мезад. Душманӣ бар худ муҳофизаткунӣ ғолиб мебаромад. Ман метавонистам фақат каме нишинам, баъд бархезаму хайрухуш намоям ва аз хона бароям. Оқибат, вақте ман рафтани шудам, ҳис намудам, ки ҳамаи чашмони ҳозирин ба ман дӯхта шуда буданд.

Ба пеши мошин баргаштам, даме нишастам, то фикрамро чамъ намоям. Ман фармонбардорӣ намудам, аммо нарх хеле гарон буд. Албатта, аз он ки ба истиқболи ин гуна душмании ошкоро рафтам, дар хона нишастанам беҳтар буд.

Вале агар ман фикр мекардам, ки ин роҳро бори охирин тай менамоям, ман хато карда будам. Пас аз чанд ҳафта, айнан, ҳамон вақте, ки тобистон дар авҷи гармӣ буд, боз як писари амакам вафот кард. Ва боз хабари маргашро аз хизматгорҳо шунидам. Чун пештара, ба хоҳиши Парвардигор итоат намуда, бо дили нохоҳам, ба хонаи пур аз одамони азодор даромадам ва ҳисси бадбинии сарде нисбати худ пай бурдам. Бо кӯшиши иродаам худро маҷбур сохтам, ки дар бораи худ фикр накунам, ва танҳо дар бораи оне фикр намоям, ки ҳаққи шиква кардан дошт, — ин зани беваи писарамакам буд. Писарчаи ӯ мисли Маҳмуди ман ба қарибӣ панҷсола мешуд. Вай тамоман рӯҳафтода буд; дар назди тобут истода, ҳам барои ӯ ва ҳам барои шавҳараш гирия мекардам.

Ва айнан, чун дар мотами Карим, ман хоҳиши ба назди ин маъюс рафтан ҳис кардам. Вақте ки ба ӯ наздик шудам, нигоҳҳоямон бархӯрданд

ва ман дар рӯи пур аз ашқаш ҳисси нобоварие дидам. Пас, ӯ ғайри чашмдошт, бар хилофи ақидан оилааш, ҳасурона даст ба сӯям дароз намуд. Даст гандумгуни ларзонашро ба кафи дастам гирифта, хомӯшона гиристам. Мо чанд сӯхан рози дил намудем, вале дилам самимона дуои он мекард, ки Рӯҳи Муқаддас ба ӯ расад, ваъдааш — „Гиряндаҳо хушбахтанд“ -ро ба ин мусулмон низ амалӣ гардонад.

„Ташаккур, Билқис, ташаккур“ — гуфт пичирроскунон бевазан дастамро сар дод. Ман оғӯшаш гирифта, аз хона баромадам.

Аҷоиб, вале дере нагузашта, маро боз ду ҷанозаи дигаре мунтазир буданд. Ин ҳатто барои оилаи калоне чун оилаи мо ҳам тамоман ғайриоддӣ буд. Аммо дар ҳар яке ин ҳодисаҳо бароям равшан ва кушод гуфта шуда буд, ки бояд итлоқи Парвадигор карда, хонаи хурди бехатарамро монда, ба он ҷое ки мӯхтоҷи ман буданд, биравам. Гапи зиёд гуфтан ба ман даркор набуд. Ва ман бояд танҳо бо иштироки дилсӯзонаам чун шохид иштирок мекардам.

Ва тамоми ин муддат Парвардигор дар вучудам амал мекард. Ӯ маро хеле омӯзонд, ин ҷанозаҳоро ба сифати хонаи сабақдихӣ истифода намуд.

Маҳз дар ин маросимҳои таъзия бароям боз як сирри дигари дар Ҳузури Ӯ будан кашф шуд. Ҳангоми дафни мусулмоне ҳеҷ кас то он даме, ки ҳасадро гӯр нақакунанд, на хӯрок мепазад ва на меҳӯрад. Одатан он рӯз рӯза мегиранд, вале аслан ин шарт нест. Аммо он рӯз, дар хонае ки одами бисёр дошту ман танҳо менишастам, ғайримунтазир нӯшидани ҷои пас аз хӯроки нисфирӯзиро хостам.

Бе он наметавонам, — гуфтам ба худам. Охир ба хоҳиши худ муқобилият карда натавонистам. Ман узр пурсида бархостам. „Ман бояд дастонамро бишӯям“, — гуфтам ва баромада, ба тарафи қаҳвахонаи хурдакае раҳсипор гардидам. Дар он ҷо ман ҷой хӯрдам ва ба назди гиряндаҳо баргаштам.

Ва ҳамон дам ман танҳои аҷиб дар худ хис намудам, гӯё рафиқи наздикам маро партофта буд. Албатта, ман намедонистам, ки ин чист. Ҳузури тасаллибахши Рӯҳи Ӯ маро тарк намуд.

„Худоё — худ ба худ гуфтам. — Ман чӣ кардам?“

Баъд ман фаҳмидам: барои худсафедкунӣ дурӯғ гуфтам.

„Аммо, ин ҳамагӣ дурӯғи хурде буд, Парвардигоро“, — имдодталабона овоз баланд намудам. Аммо тасаллое аз Рӯҳ набуд. Ӯмуман, ҳеҷ чиз набуд.

„Вале, Парвардогори, — истодагарӣ кардам ман, ба ман риояи ҳамаи ин шариати мусулмонӣ даркор нест. Дигар ин ки ман бе ҷой будан наметавонам“.

Ҷавобе набуд.

„Охир Падарҷон, — давом додам ман, — ман наметавонистам ба онҳо гӯям, ки рафта торт ва ҷой нӯшам. Ин онҳоро меранҷонд“.

Сабукие набуд.

„Хуб, Падарчон, — гуфтам. — Ман фаҳмидам. Кори хуб накардам, ки дурӯғ гуфтам. Ман фаҳмидам, ки таҳсини одамонро интизор будам, дар ҳоле ки бояд фақат интизори таҳсини Ту бошам. Ман барои ин афсӯс меҳӯрам, Парвардигорро. Ман Туро озор додам, бо мадади Ту дигар ин корро такрор намекунам“.

Ҳамин ки ин суҳанҳоро ба забон овардам, ҳузури Тасалобаҳши У, чуноне ки борон кӯли хушкро пур месозад, маро аз сари нав фаро гирифт.

Ман ором шудам. Ман медонистам, ки У бо ман аст. Ҳамин тавр ба ҳузури У баргаштанро омӯхтам. Ҳамин ки ҳузури Уро хис намекардам, ман медонистам, ки озораш додам. Ман андеша менамудам, ва ҳаёлам ба замоне бармегашт, ки У он вақт дар наздам буд. Пас аз он, ман ҳар як амал, суҳан ё фикрамро ба хотир меовардам, то он даме, ки хатоҳоямро меёфтам. Баъди он дарҳол назди Худо омурзиш хостам ва баҳшиш пурсидам.

Ман инро бо часорати томи афзоянда омӯхтам, ба воситаи ин машқи фармонбарорӣ ва сирри хеле оличаноби тавба намуданро дарк намудам. Чӣ тавре ки дарёфтам, тавба қардан на танҳо бо оби дида иқрор шудан, балки бештар иқрор шудан ба хатоии худ ва барои дар оянда такрор накардани хатокорӣ аз У мадад пурсидан аст.

Сустиродагиамро фаҳмида, ман қувваи Уро ба ёрӣ меҳостам.

Танҳо ҳамон вақт донистам, ки дурӯғ „сафеди“ беғуноҳ буда наметавонад. Дурӯғ ҳамеша дурӯғ аст, вай аз Иблис аст, ки ӯ падари дурӯғ аст. У дурӯғи „беозор“-ро истифода мекунад, то ки он ҳукмрони мо бошад. Дурӯғ роҳи васвасаи зӯртареро мекушояд. Иблис ба гӯшамон меҳонад, ки дурӯғ „ғамхорӣ“ нисбат ба дигарон аст. Вале мо майли оштӣ мекунем, ба ҷои он ки майли Исо кунем, охир Исо худаш ҳақиқат аст.

Ҳарчанд ман ин сабақро дар ҷанозаи ҳешам аз худ намудам, он бароям ибтидои зиндагии нав буд, зиндагӣ, ки меқӯшидам аз ҳар гуна дурӯғ барканор бошам. Аз ҳамон рӯз сар карда, ҳар боре ки дурӯғ гуфтам, кӯшиш мекардам, ки худамро дорам. Рӯзе тарғиботгар маро ба маҷлисе даъват намуд, ки рафтани намехостам. Хостам узр пурсида, бигӯям, ки вохӯрием дорам. Ва ҳамон дам аз дарун овози огоҳкунанда садо доду ман фавран бозистодам. Ва ман ҳис намудам, ки бояд ҳақиқатро гӯям, вале ҳеҷ касро ранҷондан нахоста, гуфтам: „Хеле афсӯс, аммо ман омада наметавонам“.

Боре ман нишаста ба дӯсти дар Лондон будаам нома менавиштам. Ва қариб буд менавиштам, ки чанд муддат дар шаҳр набудам, бинобар ин ба номаи охиринаш ҷавоб навишта натавонистам. Ман истода, қаламро як тараф гузоштам... Дар шаҳр набудам? Охир, ман ҳама вақт дар ин

чо будам. Ман пораи қоғазро пачақ карда партофтам ва аз нав сар кардам: „Дусти азиз, маро маъзур дор, ки номаи зебоятро дер ҷавоб гардонидам...“

Албатта, ин майда-чуйда аст. Вале ман дар кори худ бодикқат буданро омӯхтам, то агар васвасаи бузурге ба миён ояд, даррав ҳал намоям. Ғайр аз ин, зиндагиам низ, аз боз ҳам барои баҳона ҷустан вақт сарф намекардам, бароҳаттар гардид.

Оҳиста-оҳиста равшанам шуд, ки ман кӯшиш дорам, ки ҳамеша дар Ҳузури Исо зиндагӣ намоям! Албатта, на ҳама вақт он муяссарам мегашт. Бисёр вақт ман худро дар он медоштам, ки аз нав бо роҳи пештара равонаам! Лекин ман кӯшишамро давом меодам.

Дар омӯзиши маърифат ман бароям тарафи амалии аҳдро кашф намудам: „Аммо аввал Малакути Худо ва адолати ӯро бичӯед, ва ҳамаи ин чизҳо ба шумо ба таври илова дода хоҳад шуд“ (Матто 6:33). Ҳар боре ки Худоро дар ҷои аввал гузошта озмоиш мекардам, норасоихои пештараам мукамал мешуданд.

Боре Райшам чехрааш тааҷҷубомез ба наздам даромад.

„Шуморо дар утоқи корӣ хонуме мунтазир аст“, — гуфт ӯ „ӯ кист?“ — пурсидам ман.

„Агар хато накунам, Бегима Соҳиб, вай модари Карим аст“.

Албатта вай хато кардагист! Модари Карим ба ин ҷо намеояд.

Аз зинапоя фууромада, фикр мекардам, ки ӯ кӣ бошад? Вале ҳамин ки ба утоқ даромадам, ҳамон замон фаҳмидам, ки ин ҳамон модари амакбачаи раҳматиям буд. Садои пояро шунида, ӯ ба тарафам гашт, ба пешвози ман омад ва канорам гирифт.

„Билқис, — гуфт ӯ ва аз чашмонаш ашк ҷорӣ шуд, — ман ба наздат барои як гап омадам. Аввал, дар маросими дафн, ту дар байни одамон ба назарам нанамудӣ. Аммо ягона ту бароям таскини бузурге будӣ. Ин... ман намедонам... як чизи фавқуллодае буд. Як чизи пурмеҳр ва махсус.“

Охир дониستم, ки чаро он вақт барои бо модари Карим дар бораи Исо сӯҳбат намудан иҷозат надоштам. Ин аз вазъият истифода бурдан ҳисоб мешуд. Акнун вазъият тамоман дигар буд. Бо эҳтиёт ва мулоимона дар бораи он ки, Исо бароям кист ва ҷӣ гуна ӯ оҳиста — оҳиста дар зиндагониям тағйироти зиёде ворид сохт ва дар ивази он муҳаббати Худо бахшид, ба ӯ нақл кардам.

„Ин ҳақиқат аст, — гуфт модари Карим. — Ту, ба ростӣ ба ман ғамхорӣ намудӣ. Ту ҳақиқатан ҳам меҳости ба фоҷиаи ман ҳамдард бошӣ“.

Ин ташрифи кӯтоҳ, вале бисёр хуб буд. Вай маро аз ду ҷиҳат дилпур намуд: аввал ин ки, каси бегона дар ман тағйиротро пай бурд,

дуввум он ки ман ба оғози шикасти тарки алоқаи оилавӣ умед пайдо кардам.

Аммо ин ҳама ба зудӣ рӯй надод. Ҳар боре ки телефон занг мезад, он аз дӯстони тарғиботгари ман буд. Вале, як саҳарӣ, дар арафаи 6-солагии Маҳмуд, телефон занг зад ва ман фикр кардам, ки ин Мери будагист. Ба ҷои ӯ ман овози навозишомези модари амакбачаи дуввуми раҳматиамро шунидам.

„Билқис?“

„Бале“.

„Билқис, ман мехостам танҳо барои ба келинам ёрӣ расонданат ба ту сипосгузори намоям. Вай гуфт, ки суханҳои ту ба дилаш асар кардаанд“.

Чӣ хел аҷоиб. Охир, ман ҳамагӣ чанд калима гуфтаму халос. Рост. Уро Исо тасалло бахшид.

Мо чанд сухани хуши дигарро радду бадал намуда, гӯшаки телефонро овехтем.

Ва боз ҳам ман дар тааҷҷуб набуда наметавонам, ки чӣ тавр Исо амалашро бо воситаи ман ба ҷо овард, дар ҳоле ки ман кам гап мезадам, ё умуман чизе дар бораи ӯ рӯи рост намегуфтам. Як ҳуди будани ман дар лаҳзаи зарурӣ, барои муаррифии Рӯҳи ӯ ёрдамчии бехтарине буд.

Дере нагузашта, чанде аз аъзоёни оила ба наздам ташрифи кӯтоҳмуддат оварданд. Онҳо дар рӯзи таваллуди Маҳмуд бо дастовезу бозичаҳо омаданд. Сабаби зохирии ташрифашон дидани писарбача буд. Ман медонистам, ки ин баҳонаи хеле хуб аст. Дар асл онҳо барои он омада буданд, ки каме ҳам бошад, ранчи аз тарки алоқа пайдошударо сабук гардонанд. Ин гуна ташрифҳо одатан ботакаллуф ва кӯтоҳмуддат мешуданд. Аммо онҳо пуртаъсир буданд, онҳо ба девори мудҳише, ки дар гирди ман пайдо шуда буд, раҳнае ворид сохтанд.

Аз он даме ки қарор додам даъвати Исоро бипазирам, қариб як сол гузашт. Вақт чӣ қадар зуд мегузашт! Баъди чанде ман рӯзи таваллуди навбатиамро қайд менамоям. Аз рӯзе, ки ман худамро ба дасти Парвардигор супурда будам, як соли пурра гузашт. Ҳоло ман хаёлан ба аввалин иди Мавлуди Исо, ки дар ёдам мондааст, баргаштам. Албатта ман чӣ тавр қайд намудани Мавлуди Исоро ҳангоми дар Аврупо буданам дида будам. Аммо пештар намедонистам, ки аз тахти дил гузарондани Мавлуди Исо чӣ маъно дорад. Вақте ки Митчеллҳо ба наздам омада, барои гузарондани саҳнаҳои Мавлуд ҳама чизи лозимиро оварданд, онҳо инчунин арҷаи хурдакае гузоштанд ва мо дар бораи арҷаи мавлудӣ суруд хондем. Маҳмуд бениҳоят шод буд. Хизматгорҳо арҷаро дар утоқи корӣ рост намуданд ва ҳамаи мо онро бо лентаҳои қоғазӣ оро додем.

Аммо, на ҳама табъи дил буд.

Агарчӣ ман аз ин омодагиҳои иди ҳаловат мебурдам, вале ба ҳар ҳол онҳо маънии ҳақиқӣ надоштанд. Ман мулоҳиза намудам, оё мумкин аст Мавлудро ба сурате гузаронем, ки тағйироти дар зиндагиам рӯйдодаро ифода намоям?

Ҳамон лаҳза дар сарам фикри наве пайдо шуд. Чӣ мешуд, агар шаби идонаро барои ҳама — ҳам тарғиботгарон, ҳам мардуми дехотӣ ва ҳатто барои фаррошон низ барпо менамудем? Худи ҳамон дам огоҳии ботинӣ аз қониби хонавода ба ман расид, ки хочати эътиқодамро ошқоро нишон додан нест, инчунин овози генералро ҳам шунидам, ки огоҳ менамуд, агар ман ба бадбахтии дучор гардам, ӯ дигар маро расман тарафгирӣ карда наметавонад. Ман медонистам, ки чунин шаби мавлуд бисёр чизхоро зери хатар мегузорад. Бо вучуди ин, пас аз ибодати зиёде, ба ман чунин намуд, ки Ҳузури Худо аз замоне, ки ба барпо намудани чунин чамъомад речагузорӣ менамудам, боз ҳам зиёдтар хис мешуд.

Ва ман ҳақиқатан ҳам ҳамин тавр амал намудам, дар арафаи Мавлуд иде барпо намудам, ки дар шаҳр хангомаи зиёде ба вучуд овард. Меҳмонон аз дехот барвақт омаданд ва дар атрофи арча чамъ шуданд, пасон тарғиботгарон омаданд. Синов ба сурудхонӣ сар намуд ва ғайриҷашмдошти ман яке аз хизматгарон хабар расонд, ки аммаам ва чанд нафари амакбачаҳоям аз Равалпинди омадаанд, то маро бубинанд!

Дилам қариб аз тапиш бозмонд — онҳо ба ин ҳама чӣ гуна нигоҳ мекарда бошанд! Ташвиш кашидан лозим набуд — онҳо ба тавре, ки хоси намояндагони табақаи боло аст, нигоҳ намуданд. Дар аввал дахонашон аз ҳайрат кушода шуд, баъд онҳо хомӯшона аз он ҷо баромада, ба утоқи дигар гузаштанд ва дар танҳонию хомӯшии пуршиддат нишастанд.

Ман ҳеҷ қадом гурӯҳеро махсусан бартарӣ надодам, бинобар ин тамоми шаб гоҳ ба ин хона ва гоҳ ба он хонаи дигар мегузаштам. Ин ба мисли оббозии яквақта, ҳам дар оби гарму ҳам хунук буд.

Дар охир, шояд аз истодагариӣ ман буд, ки чанде аз аъзоёни оила аз шиддат фуромаданд. Баъзеҳо ҳатто ба ҷои чамъомад даромада, ба хушнудиву бозиҳо ҳамроҳ шуданд. Дар охири шабнишинӣ онҳо аллакай бо Олдҳо сӯхбат мекарданд. Фақат фаррошҳоро назарашон намегирифт.

Ин шаб, чуноне ки ман умедвор будам, аз фаро расидани соли нав хабар дод. Ин маънои онро надорад, сол оромтар мешавад, балки он дигархелтар хоҳад шуд. Дар пешорӯям чорроҳаҳои зиёде баромаданд ва ман метавонистам гардиши ночоя намуда, осонакак ба фалокате дучор гардам.

Ҳамроҳи ҳешу табор ва дӯстони бо ман оштӣ намуда, ки ҳоло ба

наздам бармегаштанд, меҳмонони навъи дигаре низ пайдо шуданд. Онҳо одамоне буданд, ки мекӯшиданд маро ба дини мусулмонӣ баргардонанд. Ман пайҳас намудам, дар ин кор ҳавасманд буданд, ки аксуламали маро ба чунин кор бо рағбат тамошо кардан мехостанд. Шояд меарзад, ки хомӯшии ботинамро нигоҳ дорам, ё гуфтани он чизе ки дар майнаам хаст, фойдаовар мебошад?

Чавоби инро боз ҳам ба воситаи Ҳузури Ё дарк намудам. Ҳамин ки кӯшиши худдорӣ менамудам, ҳамон замон худро норухат ва танҳо ҳис менамудам. Вале ҳамин ки ба саволҳои мушкӣл бо оромӣ ва муҳаббат ҷавоб мегардондам, Ҳузури Худо Парвардигорро дар наздам ҳис менамудам.

Барои мисол, як дафъа дари маро бо эҳтиёт кӯфтанд. Ман ҳайрон мондам. Чунки соат дуи рӯз буд.

„Бале?“ Дар кушода шуд. Ин Райшам буд. „Бегима Соҳиб, ба наздатон меҳмон омад“.

Дар овози нарми вай оҳанги нобоварӣ шунида мешуд. Ман ба Райшам гуфтам, ки намехоҳам маро байни соати 12 то 3-и нисфирӯзӣ ташвиш диҳад. Аммо ин фармон набуд. Як сол пеш, шояд Райшамро дағалона амр мекардам, ки маро бо ҳеч сабабе ташвиш надихад. Ҳоло бошад ба ӯ фаҳмондам, ки ман дигар вақтро моли худ намешуморам, чунки он ба Худо тааллуқ дорад. Агар кори муҳим барояд, албатта ӯ метавонад, ҳар вақте ки бошад, ба наздам дарояд.

„Бегима Соҳиб, ин шахс англис аст“. Дар чашмони сиёҳаш оташаки хурсандиро меиддам. „Ё меғӯяд, ки дар бораи Худо сӯҳбат кардан мехоҳад“.

„Хуб, — гуфтам бо ҳайрат. — Ман ҳозир мефароям“.

Дар утоқам маро англиси бо мӯйҳои регранг, интизор буд. Ман бо иштиёқ ба либосҳои муқарарии покистонӣ — перохани сафед ва шалвор зехн мондам. Либосҳои ӯ бо девору шифти сафеди утоқ қариб омезиш ёфта буд. Аз ташрифи ногаҳонаш узр пурсида, аз мақсади омаданаш гап оғоз намуд. Ё гуфт, ки аз Карочӣ ба ин ҷо, барои диданам омадааст; аз он ки вай аз дини масеҳӣ ба ислом гузаштааст, аҳли оилаам қарор додаанд, ки мо бо вай мақсади ягона дорем. „Ох, — гуфтам ба худам, — акнун маълум шуд. Медонистанд, ки ба англисҳо ҳусни тавачҷӯҳ дорам, онҳо ба ҳулосае омадаанд, ки англиси аз масеҳият рӯ гардонда ва ба ислом омада ба ман таассуроти амиқ мегузорад“.

Меҳмон гулӯ тоза карда, ба баёни мақсади ташрифаш гузашт:

„Бегима, — гуфт ӯ, — ҳар гоҳе ки дар бораи мусулмонони ба дини масеҳӣ рӯ овардари шунавам, маро як чиз ба ташвиш меоварад — ин Навиштаҷоти Муқаддас аст. Мо ҳама медонем ки Аҳди Ҷадиди масеҳӣ аз оне, ки Худо фиристода буд, фарқ дорад“.

ӯ нуқтаи назари асосии исломро бар зидди Каломи Худо баён намуд, ки гӯё он ба қуллӣ тағйир ёфта ва ба нусхаи ҳозираи он бовар кардан мумкин нест. Нусхаи асл, назар ба ақидаи мусулмонон, ба Қуръон мувофиқат мекунад.

„Ман боварӣ дорам, ки шумо маро одами кунҷков намешуморед, — гуфтам ман, — вале ман ҳақиқатан мехоҳам аз шумо як чиз бипурсам. Ҳар вақт мешунавам, ки Каломи Худо тағйир ёфтааст, вале ман ҳеҷ фаҳмида натавонистам, кӣ онро тағйир додааст. Ин тағйиротҳо кай пайдо шудаанд ва кадом пораҳо тағйир ёфтаанд?“

Меҳмон пушт ба курсӣ ниҳода, ба шифт назар дӯхт, ангуштонаш дар болои курсӣ сахт фишурда шуданд. ӯ ҷавоб надод. Фикр мекунам, ки чунин савол додан аз тарафи ман беинсофӣ мебуд. Чуноне ки медонам, онҳо ҷавобро намедонистанд.

„Медонед, — давом додам, ба саволам истодагарӣ карда, — дар осорхонаи Британия матнҳои қадимаи Навиштаҷот маҳфузанд, ки тахминан сесад сол пеш аз таваллуди Муҳаммад тартиб дода шудаанд. Бешубҳа, ин дастхатҳо тасдиқ мекунанд, ки аз ҷама чиҳат Каломи Худои ҳозира аз нусхаи асл фарқ надорад. Барои ман ин нуқта хеле муҳим аст, чунки Каломи Худо бароям Каломи Зинда ҳисоб меёбад. Ин Калом бо чони ман суҳан меронад ва маро ғизо мебахшад. Он маро роҳнамо аст...“

Меҳмон то охир маро гӯш накарда, аз ҷо бархест.

„... — ва барои ин, — давом додам ман, — бениҳоят доништан мехоҳам, ки дар кадом пораҳо ман фиреб меҳӯрам? Шумо ба ман гуфта метавонед?“

„Шумо дар бораи Калом чунон гап мезанед, ки гӯё вай зинда бошад“ — гуфт меҳмон.

„Ман боварӣ дорам, ки Исо зинда аст, агар шумо ҳамин чизро дар назар дошта бошед, — гуфтам ман. — Дар ҳуди Қуръон гуфта шудааст, ки Исо — Каломи Худо буд. Ман инро ба камоли майл бо шумо дафъаи дигар муҳокима мекардам“.

„Вақти рафта нам шуд“.

Ана тамом. Ман меҳмонро то даҳани дар гусел намуда, барои воҳӯрии оянда даъваташ кардам. ӯ дигар барнагашт, аммо одамони дигар омаданд, аксарияташон ба ҷанҷолу хархаша умедвор буданд, вале ба болокорӣ дар бораи мавзӯи сӯҳбаташон тасаввуроте надоштанд. Ман шахсеро ҳеҷ гоҳ фаромӯш намекунам, ки масеҳиёнро барои ба се худои гуногун итлоат намуданашон муттаҳам менамуд.

„Ба номаш, сегонаи шумо аз Худо, Марям ва Исо иборат аст! — гуфт вай. — Шумо, имондорон, тасдиқ менамод, ки Худо Марямро ба занӣ гирифт ва аз онҳо Исо таваллуд шуд. Вале Худо зан дошта наметавонад!“ — хандид вай.

„Шумо Куръонро хондаед?“ — пурсидам ман.

„Албатта“.

„Пас, шумо бояд дар ёд дошта бошед, ки дар Куръон гуфта шудааст, ки ба Исо Рӯҳи Парвардигор ато гардидааст?“ Ман бисёр вақт таачҷуб менамудам, ки дар Куръон чунин ҳақиқати галатӣ вучуд дорад.

„Шояд шумо дар бораи Садху Сундар Сингҳ, сикхи ботақво, шунидагистед, ки Исо дар хаёлаш падидор гашта буд. Исо барои ӯ Сегонаро чунин фаҳмондааст: „Айнан, мисли офтоб — он ҳам ҳарорат ва ҳам рӯшноист, аммо рӯшноӣ — ин ҳарорат нест ва ҳарорат — рӯшноӣ нест. Сарфи назар аз он ки дар шакли гуногун падидор мегарданд, онҳо ҳар ду яканд. Ҳамин тавр, Ман ва Рӯҳи Муқаддас аз Падар ба вучуд меоем ва ба олам равшанию ҳарорат мебахшем... Пас ба ин сурат мо сето нестем, балки як ҳастем, чуноне ки офтоб — яқтост.“

Дар утоқ хомушӣ ҳукмрон гардид.

Меҳмон ба хаёл фуру рафт. Пас аз муддате бархест, ба ман барои вақти барои сӯҳбат пайдо кардаам миннатдорӣ намуду хомӯшона хонаамро тарк намуд. Вақте ки дар роҳрави назди хона ба қомати хамидаи ӯ назар намудам, чунин фикр ба сарам зад, ки шояд Парвардигор ин ташрифҳоро барои санҷидани ман истифода бурда бошад. Инро ман намедонам, чунки дигар дар бораи он инглис ва ин зилот чизе нашунидам. Ва ин муҳим ҳам нест. Шояд умуман дар бораи натиҷаҳо фикр карданам лозим набошад. Барои ман танҳо иттиҳоди муҳим аст. Агар Парвардигор хоҳиши бо онҳо сӯҳбат карданамро дошт, пас бояд ҳамин тавр ҳам амал менамудам.

Зимистон рафту баҳор омад ва Парвардигор ба ман роҳҳои дигари мулоқот бо одамонро кушод. Ман ба Лаҳор рафтам ва пас аз ташрифи хубу вале беалокаи аҷиб ба назди писарам Холид, ман чандсад Китоби Муқаддасро барои ба завқмандон тақдим намудан, харидам. Ман, инчунин мақолаҳои зиёде оиди Навиштаҷот харидам. Онҳоро, чӣ қадаре, ки имконият буд, тақсим намудам. Ҳатто дар утоқҳои чамбиятии истироҳатӣ чандтояшро гузоштам. Ман боварӣ надорам, ки ҳамаи онҳо кори худро карда бошанд. Боре ба утоқи истироҳатӣ даромада, дидам, ки банди мақолаҳо хеле кам шудааст, вале зуд сабади қоғазпартоиро нигоҳ карда, дидам, ки мақолаҳо ғичиму дарронда партофта шуда буданд.

„Ба назарам, ҳамаи ин бефоида аст, Парвардигоро! — гуфтам. — Наход, ман амалеро иҷро мекунам, ки Ту мехоҳӣ? Чаро дидани натиҷаи сӯҳбатҳоям дар бораи Ту ҳеҷ гоҳ муяссарам намешавад? Ман бо инглисе, ки ба ислом рӯ овардааст, бо генерал ва бо ҳамаи хизматгорҳо, ки аз наздам гурехта буданд, сӯҳбат намудам, даххо бор бо аъзоёни оилаи

худам ва дӯстон сӯхбатҳо оростам, вале ягон бор меваи ин сӯхбатҳоро начашидам. Парвардигоро! Ин хеле ачиб аст! Ман фаҳмида наметавонам, ки чаро Ту маро истифода намебарӣ?”

Вақте ки дуо мекардам, ҳисси Ҳузури Исо дар хона боз ҳам зиёдтар гашт. Гуё ӯ муҳитро бо тавоноӣ ва тасалло лабрез намуда буд. Ман дар қаъри вучудам суҳанонери шунидам: „Билқис, Ман мехоҳам саволеро аз ту пурсам. Дар бораи лаҳзаҳои бо дӯстон ва аъзоёни оила сӯхбат намуданат андеша намо. Лаҳзаҳои қабули касоне, ки бо ту баҳс кардан мехостанд. Оё дар ҳамон вақт Ҳузури маро ҳис менамудӣ?”

„Бале Парвардигор. Ман ҳис менамудам“.

„Чалоли Ман он чо буд?”

„Бале, Парвардигор“.

„Пас ба ту танҳо ҳамин лозим буд. Аксар бо дӯстону аҳли хона ҳамин тавр мешавад. Натиҷа — ин кори ту нест. Ту бояд танҳо дар бораи итоаткорӣ фикр намоӣ. Ҳузури Маро дарёб, на натиҷаро“.

Ман қорамро давом додам. Аҷоиб, аммо вай бароям шавқовар ва илҳомбахш буд. Ҳамин ки Парвардигор диққатамро аз натиҷагирӣ дур андохта, онро ба Ҳузури Худо равона сохт, ман аз мулоқоти бо дӯстону хешовандон доштаам на ҳисси ноумедӣ ё маъюсӣ, балки изхори хурсандӣ менамудам. Ман аз имкониятҳо истифода бурданро омӯхтам. Агар аз сиёсат ё сару либос суҳан сар мезад, ман Худоро хоҳиш менамудам, ки саволро тавре гузоранд, ки ман гапро сар карда тавонам. Барои мисол, боре бо ҷиянам сӯхбат менамудам. Гап дар бораи шавҳари собиқи ман баромад, ки ҳоло сафири Покистон дар Япония буд.

„Агар Холид ба наздат мебаромад, чӣ мекардӣ — абрӯяшро боло намуда бо табассум пурсид ӯ.“

Ман ба тарафаш рост нигоҳ кардам. „Ба ӯ салом дода, як пиёла чой меодам“. Ҷиянам бо хайрат ба ман нигоҳ мекард. „Ман ӯро бахшидаам ва умедворам лаҳзаҳое, ки ӯро ранҷондаам, ӯ низ маро бахшидааст“.

„Ин чӣ гуна бахшишест!“ Ҷиянам медонист, ки чудошавиямон бароям чӣ тавр вазнин буд. Ман ба ӯ фаҳмондам, ки бо қувваи худам шояд ӯро бахшида наметавонистам. Ман аз Исо мадад хостам. „Ва Ту медонӣ, — гуфтам ман, — Исо ҳамаи моро ба наздаш хонд, то мо бо ҳамаи мушкилотамон ба назди ӯ биравем. Ва Исо маро аз бадбинӣ, ки бори гароне бар дӯшам буд, озод намуд.“

Ҷиянам як дақиқа ба фикр фуру рафт. „Набошад, — гуфт вай, ин масеҳиятест, ки дар борааш ман нашунидам. Агар ту минбаъд ҳам чунин муҳокимаронӣ намоӣ, ман яке аз аввалинҳое мешавам, ки ба наздат омада, суҳанхоятро дар бораи Исо гӯш мекунам“.

Хатто дар ин чо ҳам ман ноумед гаштам. Умедворию зиёде доштам, ки қиянам, ба ростӣ ба сари ин масъала хоҳад баргашт. Аммо ин тавр нашуд.

Лаҳзаҳое буданд, ки ҷалол маро тарк мекард. Ин ҳамеша як хел сурат мегирифт. Ман ба доми иблис афтидам, ки дилпурам менамуд, ки хуб муҳокимаронӣ менамоям! Далелҳоям ҳақиқатан аниқанд!

Боре, масалан, дӯстам маро пурсид: „Чаро шумо худро ягона мешумуред? Шумо бояд қонл бошед, ки ҳамаи мо — ҳам масеҳиён, ҳам мусулмонон, ҳам хиндуҳо, ҳам буддоиҳо, ҳам яҳудиҳо ба ягона Худо итоат мекунем. Мо метавонем Уро бо номҳои гуногун ёд намоем, ба У бо роҳҳои гуногун наздик шавем, лекин охир боз ба ҳамон Худо бармегардем“.

„Шумо гуфтаниед, ки ба мисоли қуллаи кӯҳест, ки ба сӯи он пайроҳаҳои зиёде ниҳода шудаанд?“

Вай пиёлаи ҷойро гузошта, ба тарафам сар ҷунбонд. Ва ҳамон замон ман ба ҳуҷум гузаштам.

„Хайр, — гуфтам ман, — бигузур У қуллаи кӯҳ бошад, вале роҳ ба сӯяш яқест — танҳо Исо. Парвардигор гуфтааст: „Ман роҳ, ҳақиқат ва зиндагӣ“, У нагуфтааст: „Ман яке аз роҳҳоям“, — бо қатъият илова намудам.

Дӯстам боз пиёларо гузошта бо табассум сар ҷунбонд. „Билқис, оё ба ту ягон кас гуфтааст, ки ту ҳоло ҳам феъли тез дорӣ?“

Ман зуд фаҳмидам, ки шахси дар рӯ ба рӯям нишаста аз тарафи Худо гап мезанад. Далелҳоям дуруст буданд. Пойдевори онҳо Каломи Худо буд ва бо пурмазмуниашон фарқ карда меистоданд. Вале Рӯҳ маро тарк карда буд. *Билқис* ҳақ буд. *Билқис* ҳақиқатро исбот мекард. Ман зуд ибодат намудам, ва дар назди Парвардигор тавба хостам ва аз У илтимоҷ кардам, ки аз номи ман сӯҳбатро пеш барад.

„Бубахш, — хандида гуфтам, — агар ман хини сӯҳбат, бо вучуди имондор буданам оташин шавам, пас рафторам ғайри хости Исо аст. Ҳар қадаре, ки дар бораи У бештар бифаҳмам, то ҳамон андоза зиёдтар бояд ислоҳ шавам. Парвардигор метавонад маро бештар омӯзонад ва ман медонам, ки ҳоло У бо ман ба воситаи ту сӯҳбат намуд“.

Меҳмони ман шояд ба Худо наздик шуд ва ё шояд не, барои рафт. Гумон аст, ки дар ин бора ман чизе хоҳам донист. Вале як чизро медонам, ки қадам ба қадам дарси гоҳо талхи итоаткориро омӯхтам.

Баъдтар, як шаб боз дахшате, ки дарҳол баъди имондор шуданам бо ман рӯй дода буд, аз сар гузарондам. Ман дар хонаам ба хобидан омода мешудам, ки баногоҳ ҳузури бузурги бадиро назди тирезаи хонаи хоб ҳис намудам. Худи ҳамон лаҳза ҳаёлан ба муҳофизаткунандаам муроҷиат намудам ва У огоҳонид, ки ба тиреза наздик нашавам. Ман ба зону

нишаста, ибодат намудам, ки Парвардигор маро дар паноҳаш нигоҳ дорад, чуноне ки мокиён чӯчаҳояшро муҳофизат менамояд ва дарҳол қувваи Ҷро ҳис намудам. Вақте ки аз ҷо бархестам, ҳузури бадӣ дар назди тирезаам аллакай набуд.

Пагоҳии рӯзи дигар ба назди Митчеллҳо рафтам. Офтоб кӯчаро мунаввар гардонда буд, аммо ман ботинан меларзидам. Вале, ҳар чӣ бодо бод, ман ба хонаашон даромадам, аммо шубҳа мекардам, ки оё ба онҳо гуфтани он чизе ки дирӯз бо ман рӯй дода буд, меарзад ва оё онҳо маро мефаҳмида бошанд.

Дар назди дар Синов маро ба оғӯш гирифт, баъд қафо рафта, чашмони кабудаш саволomez ба ман дӯхта шуданд.

„Чӣ ҳодиса рӯй дод, Билқис?“ — пурсид ӯ.

„Охир, — сар кардам ман, — чаро ҳодисаҳои даҳшатнок бо кас замоне рӯй медиҳанд, ки ӯ имондор мешавад?“

Ҷ маро ба меҳмонхона бурд ва мо нишастем.

„Ман чизеро нафаҳмидам, ки шумо чиро дар назар доред, — гуфт ӯ бо ҳайрат. — Ягон кас ба шумо таҳдид намуд?“

„Ягон кас не, — ҷавоб додам ман, балки ягон чизе“. „Наход? — гуфту аз ҷо хеста Каломи Худоро гирифт. Ана, дар боби шашуми ояти 12 нома ба Эфсӯсиён дар ин бора чӣ гуфта мешавад. — Ҷ хонд: „Чунки муборизаи мо на бар зидди хун ва ҷисм аст, балки бар зидди сарварон, бар зидди ҳукуматдорон, бар зидди фармонравоени ин олами зулмот аст, бар зидди қувваҳои рӯҳии шарорат, ки дар афлок аст“.

Ҷ ба сӯям нигарист.

„Бале, ҳақиқатан ҳам дар ин бора аст“, — гуфтам ва ба ӯ дар боран ҳодисаи дар шаби гузашта бо ман рӯйдода накл кардам.

Ҷ андешамандона маро гӯш кард ва гуфт: „Шояд шумо бо Олдҳо дар ин бора сӯҳбат мекунед?“

Ман асабомез хандида гуфтам: „Намедонам, оё бори дигар дар ин хусус ҳатто гуфтан мехоста бошам“.

Худамро дар оғози чамъомадамон бо Олдҳо дар он шаб айнан ҳамин гуна ҳис намудам. Қарор додам, ки бо ин худамро дар ҳолати аҳмақона мегузорам. Шояд ин бозии хаёли ман бошад.

Аммо, ҳангоме ки бо Мери рӯи дивани назди оташдон менишастам, худамро дошта натавониста, гапро кушодам. Кӯшиш намудам, ки ҳаяҷони қалбамро пинҳон бидорам.

„Дирӯз бо ман як ҳодисаи ниҳоят ғалатӣ рӯй дод, Мери, — гуфтам ман. — Ба гумонам ин гуна даҳшатро бори аввал аз сар гузарондам, ман онро баён карда наметавонам“.

Шавҳараш Кен чун одати пештараш озодона назди тиреза нишаста, китоб мехонд.

Нақли маро шунида, китобро монд ва ба мо назар дӯхт ва дар ин бора сухан нахостанамро ҳис намуду оромона кӯшиш кард, ки тамоми ходисаро фаҳмонда диҳам.

Вақте ки нақлам ба охир расид, хостам ханда намоям. „Ва баъд, — бо сабуки гуфтам ман, шояд хангоми хӯроки шабона қаламфури зиёде хӯрда бошам“.

„Онеро, ки ба воситаи, Парвардигор шуморо роҳнамоӣ менамояд, таҳқир кардан лозим нест, — оҳиста гуфт ӯ. — Ҳодисаҳои ғайритабиӣ ҳақиқатан вуҷуд доранд“. Ӯ диванро давр гашта, дар рӯ ба рӯи мо рӯи курсӣ нишаст. Қиёфааш чиддӣ буд.

Ӯ ҳузури ғайритабиӣ бади ро фаҳмонд ва гуфта дод, ки чӣ гуна Парвардигор метавонад одамро аз ин озмоишҳо гузаронад, то бовар намояд. Ба сифати мисол, Кен Аҳди Қадимро нишон дод, ки нақл мешуд, ки дар он ҷӣ тавр Худо имконият дод, то иблис ба Айюб ҳамла намояд ва ҷӣ гуна дар биёбон ба маккор иҷозат дод Исоро ба васваса андозад. „Ҳар дуи ин амал озмоиш буданд. Дар ҳар кадоми ин ходисаҳо, — илова намуд ӯ, — иблис дид, ки қурбониҳои ғолиб бароманданд, чунки эътиқодашонро нисбати Худо исбот намуданд“. Ман он чизеро, ки дар арафаи таъмид бо ман рӯй дода буд, ба хотир овардам.

Омӯзиш бо гузашти вақт давом меёфт. Вале омӯзиши Кенро гӯш карда, баъзе чизҳоро намефаҳмидам. Парвардигор аз ҳамон замон маро якка гузоштан гирифт, вале на тани танҳо, боз ва боз ҳам аҳли оила ва решаҳое, ки дар Ваҳ бароям хеле муҳим буданд, қанда шудан гирифтанд; аммо аз пештара бештар решаҳои чуқуртаре дар „шаҳр“-и нав пайдо намудам. Маҳз барои чунин озмудани сабру тоқат маро пай дар пай дар ҳолатҳое мегузошт, ки лозим меомад тамоман умедвори Ӯ бошам.

11

НАСИМИ ДИГАРГУНШАВӢ

Чараёни „чудошавӣ“ дар як рӯзи якшанбе пас аз чанд ҳафтаи чамъомади муқаррарии ибодати мо сар зад. Ба ман чунин намуд, ки Олдҳо ва Митчеллҳо дар он бегоҳӣ тамоман парешонхотир буданд.

„Чӣ ходиса рӯй дод?“ — ба меҳмонхонаи онҳо даромада пурсидам ман. Кен сарашро боло карда, ба шифт нигоҳ кард.

„Мо бо Мери ба рухсатӣ меравем“, — бо қатъият гуфт ӯ.

Дар аввал аксуламалам дахшатнок буд, фикр менамудам, ки маро тарк менамоянд. Ман бе Олдҳо чӣ кор мекунам? Албатта, Митчеллҳо монда буданд, вале ман ба ҳардуи ин оила дилбастагӣ пайдо намуда будам. Онҳо ҳар ду тарафдори ман буданд. Митчеллҳо маро бори аввал бо калисо шинос намуда буданд, Олдҳо бошанд аз аввал бо ман хеле наздикӣ доштанд. Вале, шояд ин аввали кор аст? Наход ба зудӣ ҳар дуи ин оиларо аз даст диҳам?

Мери гӯё фикрамро хонд. Ӯ ба наздам омада, дастамро гирифт. Вақте ки ба суҳан сар кард, чашмонаш аз ашк пур шуданд.

„Азизам, — гуфт ӯ, — ту бояд донӣ, ки ҳамеша ҳамин тавр хоҳад буд. Онҳоеро, ки дӯст медорем, моро ҳамеша тарк мекунанд. Танҳо Исо ҳамеша бо ту хоҳад монд.“

Кен ба наздамон омада дар паҳлӯям истод. „Боз як чизи дигар, Билкис, — гуфт Кен. — Ту бояд боварӣ дошта бошӣ, ки Парвардигор ҳеҷ гоҳ туро аз вазъияти хавфнок намебарорад, агар Ӯ барои ин мақсад надошта бошад. Барои ин ту ба вазъияти ҳозира нигоҳ накарда, ҳоло ҳам бояд хурсандӣ намой“.

То рӯзи видоъ ҳамагӣ ду ҳафта монда буд ва ман тамоми ин муддат бо Олдҳо ва Митчеллҳо буда метавонистам. Рӯзи рафтани наздик мешуд ва дилтангиам зиёдтар мегашт. Ҳама мекӯшиданд, ки холигии пас аз рафтани Кен ва Мери ба вучуд меомадаро бо боварӣ пурра намоянд, аммо он ҳақиқӣ не, балки бозие буд.

Рӯзе ки бо гурӯҳи хурдакаки эътиқодмандон Ҳангоми маҷлиси видоъ дар хонаи Олдҳо чамъ омадем, ниҳоят рӯзи ғамангез буд. Ҳамамон

кӯиши менамудем, ки ин чамъомадро ба як ид табдил диҳем, вале ҳар кадоме дар дил вазниние дошт. Мо нишон додан мехостем, ки онҳоро муваққатан гусел менамоем, на батамом мефиристам.

Ин сохтакорӣ буд. Аммо рафтани мошинаи вазнини пур аз анҷоми Олдхоро дида, ҳис намудем, ки зиндагӣ он қадар пурмазмун нахоҳад шуд.

Он рӯз ба хона баргашта, танҳоиро ҳис намудам, ба ман чунин менамуд, ки гуё дар иҳотаи душманон яккаву танҳо мондаам. Чӣ беақлиест! Охир дар Ваҳ Митчеллҳо мондаанд!

Пас аз чанд моҳи рафтани Олдҳо, вақте ки доктор Даниел Бекш ба ман телефон намуд, чараёни „чудошавӣ“ шакли нави ғайри — чашмдоштеро ба худ гирифт. Ӯ гуфт, ки бо доктор Стенли Мунихэм — намояндаи гурӯҳи бо номи „Рӯъёи умумичаҳонӣ“, ки дар Калифорнияи ШМА ҷойгир аст, барои диданам меоянд. Ман дар бораи ин ташкилот чизе нашунида будам, аммо дари ман барои ҳама кушода буд. Ҳатто ба касе, ки барои кунҷковӣ шуда мусулмонзани ба дини масеҳӣ рӯовардари дидан хоҳад.

Онҳо пас аз чанд рӯз омаданд. Вақте ки хӯроки нисфирузиро хӯрда шудем, доктор Мунихэм сухан оғоз намуд ва ман даррав фаҳмидам, ки ӯ на аз рӯи кунҷковӣ ба ин ҷо ташриф намудааст. Ӯ ба табдили диниам рағбат зоҳир намуд, вале ман ҳис кардам, ки ӯ бо чунин рағбат маро дар бораи табдили дини боғбонам низ пурсида метавонист. Чой нӯшида, аз мақсади асосӣ гап кушод.

„Оё шумо метавонед ба Сингапур равед, хонум Шайх, — пурсид доктор Мунихэм, — то дар бораи Парвардигор шаҳодат диҳед?“

„Ба Сингапур?“

„Билли Грэм дар он ҷо конфронси калоне бо унвони „Исо дар ҷустуҷӯи Осиё“ ташкил менамояд. Ин конфронс барои масеҳиёни осиегии ҳамаи миллатҳо — индонезиҳо, японҳо, ҳиндуҳо, кореягӣҳо хитоӣҳо ва покистониҳо. Шаҳодати шумо моро илҳом мебахшад“.

Ин нияти хеле хуб буд, аммо ман дар ин ҷо, дар Воҳ кори зиёдеро монда, ба гӯшаи дигари дунё рафта наметавонистам.

„Хайр, — гуфтам ман, — ман дуоғӯи ин кор мешавам“.

„Хоҳишмандем!“ — гуфт доктор Мунихэм ва чанде пас бо ман хайрухуш намуд.

Пас аз рафтани доктор Мунихэм ман дар даҳлез хеле нишаста, дар хусуси ваъдаам барои даъват фикр кардам. Аз як тараф тасдиқ намудам, ки ман бояд аз ин имконият истифода бибарам. Аз тарафи дигар бовар мекардам, ки ман бояд дар ин бора ҳатто фикр нанамоям. Дар ин ҳолат фикре ба сари ман омад.

Шиносномаам. Албатта. Мӯҳлаташ ба охир мерасид. Агар ман ба Сингапур равам, онро боз барқарор менамоям. Дар он замон масъалаи шиноснома дар Покистон мушкилоти зиёд дошт. Шароит номумкин буд. Баъзеҳо шиносномаҳояшонро барои барқарор намудан ё дигар кардан фиристода, дигар онро гирифта наметавонистанд.

Чаро дар чунин шароит ба овози Парвардигор муроҷиат накунам? Агар ӯ хоҳиши рафтаниамро дорад, пас аз паи шиноснома мешавад.

Худи ҳамон рӯз ман қоғазҳои заруриро пур намуда, шиносномаамро ба ҷои таъиншуда фиристодам. Ба қуттии почта онро партофта, дар дилам шубҳае пайдо шуд ва андешидам, ки ин шояд ҷавоби ба Сингапур рафтан ё нарафтаниам бошад.

Пас аз ҳафтае ман бо воситаи почта мактуби расмӣ гирифтам. Ман табассум намудам: „Хайр чӣ, ин қадами аввалин барои гирифтани шиносномаи нав мебошад, боз чанд мактуби дигар хоҳад омад ва ин то чанд моҳ тӯл мекашад“. Мактубро кушодам. Он ҷо шиносномаи мӯҳлаташ дарозкардашуда, бо ҳамаи мӯҳрҳои расмӣ меистод!...

Пас аз чанд моҳ бо Маҳмуди шашсола хайрухуш намуда, ба Лаҳор раҳсипор шудам. Он ҷо чанде ба писарам Холид монда, ба Карочӣ рафтам, то ба самолёт савор шуда ба Сингапур бипарам. Агарчӣ соли 1968 даромада, аз воҳӯриям бо Парвардигор якуним сол гузашта бошад ҳам, Холид мисли дигар аъзоёни оилаам ба ҷустуҷӯҳои ман кам аҳамият меод. Ман фикр мекунам вай маро одами ниҳоят ғалатӣ мешумурд, модом, ки ман дар 48 солагиам ба чунин сафар чуръат намудаам. Вале ӯ бояд ҳурмати модариамро ба ҷо меовард, бинобар ин воҳӯриамон бо қаноатмандии тарафайн гузашт.

Баъд, ба самолёти Карочӣ нишаста, дар бораи сафари дар пеш истодаам андеша мекардам ва ба хулоса омадам, ки Холид ҳақ буд. Ба самолёти ба сӯи Сингапур паридистода нишаста, дар бораи чӣ ҳам фикр мекардам? Дар он ҷо имондорони зиёде буданд, он чизе ки дидам, ба фикрам, ба ман маъқул нашуд. Ман аз беқарории онҳо ба ваҳм афтадам. Онҳо сурудҳои Инчилро мехонданд, ҳар замон „Ҷалол ба Парвардигор“ — гӯён дод мегуфтанд. Ман худро нороҳат ҳис менамудам. Ин як хурсандии сохтае ба монанди шӯҳихи зӯракӣ буд, ки ҳар замон дар кӯчаҳои Лондон ба назарам мерасиданд. Ман худамро бар он дарёфтам, ки агар сафар дар иҳотаи имондорон чунин бошад, ин ба табъам хуш нест.

Вазъиятро боз он чӣ бадтар сохт, ки ман ҳис намудам, ин сафар ғайр аз ба Сингапур рафтан, бароям аҳамияти шахсӣ низ дорад. Ҳамин тавре буд, ки гӯё он зиндагии бароям фароҳам шударо пешгӯӣ менамуд.

„Оҳ, не Парвардигоро, — худ ба худ гуфтам ман, — шояд Ту бо ман ҳазл менамоӣ? Пешгӯӣ, — бо кадом мақсад? Бо мақсади он ки ман вақти зиёдеро бо эътиқодмандони фаврӣ, ки бо самолёт сафар мекунанд,

мегузаронам? Дар хона, дар Ваҳ ман худамо чун имондор хеле дилпур хис менамудам, вале ин деҳаи кишлоқи буд. Дар он ҷо ҳар ҷи набошад, ман вазъиятро назорат менамудам. Эътиқод бароям шахсан шодмонии беандоза буд, ки ҳар қадар метавонистам онро қисмат менамудам. Албатта, бароям нияти худро назди садҳо, балки ҳазорон, одами ношинос ба намоиш гузоштан хуш набуд.

Вақте ки самолёт баланд шуд, ман аз тирезааш меидидам, ки Покистон дар зери губор мемонд. Гарҷи медонистам, пас аз чанд рӯз бармегардам, чизе маро хавотир месохт. Ба назарам чунин менамуд, ки ман дар пешорӯи оғози кори муҳиме истодаам. Гарҷи ман ҷисман ба хона баргардам ҳам, ба маънои дигар ҳеҷ гоҳ бозгашта намеоям. Ин гурӯҳи имондорон ҳоло хонаводаи ман ба шумор мераванд. Дар охир ман чиро дар назар доштам? Худи фикр дар бораи ин маро метарсонд.

Аз фурудгоҳи Сингапур мо якбора ба маҷлисоғ омадем, ки аллақай маҷлис сар шудааст.

Ғайриҷашмдошт, ман хис намудам, ки муносибатам бо ин гурӯҳи имондорон дигар мешавад.

Он ҷо ҳазорҳо одам чамъ гардида буданд, ки чунин шумораи зиёди одамонро дар як ҷо ҳеҷ гоҳ надида будам. Ҳангоме ки ба толор ворид шудам, ҳама „Ту ҷи гуна бузургӣ“ро мехонданд. Ман Ҳузури Рӯҳи Худовандро хис кардам, ки он ҳеҷ гоҳ чунин ҳаяҷоновар набуд. Мехостам ҳамон лаҳза на аз ғусса, балки аз шодӣ ашк резам. Пештар дидани чунин шумораи зиёди мардуме, ки ҳамди Парвардигор мекарданд, насибам нагашта буд. Дарк намудани ин чиз бароям мушқил буд. Ҷи қадар мардуми зиёд ва миллатҳои гуногун! Чанд миллату либосҳои ҳархела! Чунин ба назар мерасид, ки қатори имондорони ҳамди Худо ҳонда охир надорад.

Ин тамоман чизи дигар буд! Он ба гурӯҳе, ки дар самолёт буданд, умумияте надошт. Ва ҳамон лаҳза фаҳмидам, ки дар самолёт чиро аз сар гузаронидам. Ногаҳон ҳама чиз равшанам шуд. Одамоне дар даруни самолёт шарм доштанд, асабӣ мешуданд, ҳатто шояд метарсиданд. Аз навигарӣ ва аз парвоз метарсиданд. Онҳо худро рӯҳбаланд кардан мехостанд, чунки кайфашон ба ҷи гуфтанишон нигоҳ накарда, парида буд. Кайфияташон аз кайфияти ман зиёдтар набуд, вақте ки хизматгорҳои моро танбеҳ меодам ва ё дар сӯҳбати амакам, ки мехост маро ба ислом баргардонад, ба ғзаб меодам. Гап ҳама дар сари забоне буд, ки онҳо истифода мебуданд. Забони масеҳӣ маро фиреб дода буд. Ман бояд дар тахти ин ҳама истилоҳоти масеҳӣ эҳсосоти одди инсониро дарк мекардам.

Вале дар ин маҷлисгоҳ як чиз тамоман дигар буд. Фарқиятҳои иҷтимоӣ тамоман фаромӯш шуданд. Ибодат оғоз гардид. Агар пешгӯие, ки ман эҳсос намуда будам, маъноӣ гирд омадан дар чунин маҷлисро дошта бошад, пас онро ман ҳам мефаҳмам ва ҳам қабул мекунам. Бо вучуди ин чизе маро нороҳат менамуд. Наход ман бояд пеши ҳазорон мардум баромада гап занам?

Дар назди одамони шинос, дар шаҳри худ, дар бораи воқеаи аз сар гузарондаам нақл намудан, ин гапи дигар аст. Вале, дар ин ҷо?! Пеши назари ин қадар мардуми аз ҳар гӯшаву канори ҷаҳон омада?! Ман ба худам боварӣ надоштам.

Ман шитобон ба меҳмонхона баргаштам, то каме осуда шавам. Аз тиреза Сингапурро тамошо намудам. Байни вай ва Лондону Париж ҷӣ фарқи бузурге буд! Одамон дар кӯчаҳо ба ҳам бармеҳӯрданд, фурушандаҳои кӯчагӣ харидоронро бо овози баланд даъват менамуданд, мошинҳо беист бонг мезаданд. Анбӯҳи одамони ин ҷо чун дар маҷлиско маро ба ваҳм андохта буд. Вучудам мариз, пардаҳои тирезаро маҳкам пӯшида, ба кунҷи дигари хона рафта нишастам, ки осуда шавам.

„Эй, Худо, — гиристам ман, — кучост Рӯҳи таскинбахшат?“

Ва дарҳол ҳодисаи айёми кӯдакӣ, ҳангоми бозорравӣ бо падарам, дар шаҳри азизам Ваҳ бо ман рӯй дода буд, ба хотирам расид. Падарам таъкид намуд, ки аз наздаш дур наравам. Аммо ман ҳамеша гурехтан мехостам. Ва лаҳзае ин ба ман даст дод. Дӯкони гулҳо диққатамро ба худ кашид ва ба назди он дӯкон рафтаму, баногоҳ фаҳмидам, ки падарам дар паҳлӯям нест. Маро воҳима зер кард ва ба гиристан сар кардам: „Дада, хоҳишмандам, маро ёб, ман дигар намегурезам!“ Суханамро нав тамом карданӣ будам, қомати баланди падарамро аз дур дидам, вай шитобон, аз байни одамон роҳ кушода ба наздам меомад. Ман боз бо ӯ будам. Он вақт мехостам фақат дар паҳлӯяш бошам.

Дар утоқи меҳмонхона нишаста фаҳмидам, ки бори дигар аз Падари Осмониям дур шудам. Худамро ташвиш дода, аз Ҳузури тасаллобахши ӯ фирор намудам. Қай мефаҳмида бошам, ки дар як вақт ҳам хавотир шудан ва ҳам бовар намудан ба Худо, мумкин нест. Ман бемадор шудам ва аз нав дар дилам оромӣ ҳукмфармо гардид.

„Ташаккур, Падарҷон, — бо гирияи шодиовар гуфтам ман. — Хоҳишмандам маро бубахш, ки аз Ту дур шудам. Ту ин ҷой. Ту дар он толор будӣ. Бо ман ҳамаш хуб мешавад“.

Пас аз чанд дақиқа дар даромадгоҳи меҳмонхона касе аз дастам гирифт ва ман овози шиносро шунидам. Қафо гашта, доктор Мунихэмро дидам.

„Хонум Шайх, ман бениҳоят шодам, ки шумо дар инҷоед!“ — Доктор Мунихэм аз диданам шод буд. „Шумо баромад кардан мехоҳед?“ Ба ман чунин намуд, ки ӯ фикрамро мехонд.

„Барои ман ташвиш накашед, — бо табассум гуфтам. — Бо ман ҳамааш хуб мешавад. Парвардигор ин ҷост“.

Доктор Мунихэм ба рӯям нигоҳ карда гӯё андеша менамуд, ки суханонамро чӣ тавр бифаҳмад. Охири охирон ман ҳам бо забони масеҳӣ сухан намудам ва шояд чуноне ки ман дар самолёт гаранг шуда будам, ӯ низ аз суханонам гаранг гашта буд. Чашмони доктор Мунихэм гӯё вучудамро меҳонданд. Баъд ба назарам чунин намуд, ки дар қиёфааш қаноатмандӣ падидор гашт.

„Хуб, — бо қатъият гуфт ӯ, — шумо пагоҳ саҳар баромад мекунед. — Ӯ ба соаташ нигоҳ кард. — Барои шумо бисёриҳо дуо мекунам.“

Доктор Мунихэм маро хуб фаҳмида буд. Ҳисси боварӣ рӯзи дигар ҳам маро тарк накарда буд, ҳангоме ки пеши ҳазорон нафар одамони дар толор чамъшуда баромада гуфтам, ки чӣ тавр Парвардигор маро бо ин тарзи аҷиб пайдо кардааст. Сухан гуфтан ҳеҷ мушкилие надошт. Вақте сухан мекардам Ӯ бо ман буд, ба ман ҷасорат мебахшид, бовариам менамуд, ки Ӯ гап мезанад, на ман. Ҳангоме ки одамон баъди баромад намуданам маро ихота намуданд, ман ҳис кардам, ки дар ибодати нав барои Парвардигор қадами аввалинро гузоштам.

Парвардигор низ бароям бо одаме вохӯрӣ фароҳам овард, ки баъд дар зиндагиам мавқеи хеле муҳимро ишғол намуд, агарчӣ он замон дар бораи ин чизе наметодистам. Маро ба доктор Кристи Уилсон, инсоне, ки аз рӯяш нур меборид, муаррифӣ намуданд. Ӯ роҳиби калисои Кобули Афғонистон буд. Мо ҳангоми муҳокимаи амали ӯ корнамоии Рӯхро дидем.

Пас аз анҷоми маҷлис ман ба Ваҳ баргаштам. Ва бори дигар ҳис намудам, ки сафарам хислати пешгӯикунанда дошт, гӯё Худо хоҳиш намуд бо Ӯ ба Сингапур равам, то дар бораи хизмате, ки ба ман супурда буд, чизи зиёдтареро фаҳмида гирам.

„Хайр чӣ, — гуфтам худ ба худ, — охир қароргоҳам дар Ваҳ аст, шояд он қадар ҳам зидди он набошам, ки баъзан аз хонаи бароҳату беҳавфи қадимии аҷдодонам ба ҷое сафар намоям“.

Вале, ҳангоме ки мошин аз роҳи калон ба тарафи хонаам гашт, ман наметодистам, ки чараёни „чудошавӣ“ бовариямро боз ҳам ноустувортар мегардонад.

12

МАВСИМИ КИШТ

Қадами дигар дар тақдири ман хабари аламовар, ба рухсатӣ рафтани Митчеллҳо буд. Якчанд муддат онҳо ба Покистон барнамегарданд.

Баъди Сингапур аллақай як сол гузашт. Ман дар меҳмонхонаи Митчеллҳо дар байни гуруҳи начандон калони имондорон, ки дар ин ноҳия мезистанд, менишастам. Ин рӯзи ғамангезе буд, рӯзи чамъомади охиринамон, пеш аз он ки Девид ва Синов мерафтанд. Ман наметавонистам бори нахуст ба ин хонаи пешайвонаш пастак ба хотир наорам, он ҳама шубҳаю чустучӯҳоямро ба хотир наорам. Аз он замон чӣ қадар гузашт Ман ба ду нафаре назар андохтам, ки ба ман дар роҳи Исо хеле наздик омаданд. Девиди қадбаланди мӯйҳояш сафедшудаистода ва Синови пурҳарорат, ки маро ҳамешагӣ дуои хайр мекард.

„Ман бе шумо дилтанг мешавам, шумо инро медонед, — гуфтам ман, ҳангоме ки мо дар чаманзори начандон калони рӯ ба рӯи хонаи Митчеллҳо меистодем. — Бе робита бо шумо ман чӣ кор мекунам?“

„Мумкин Худованд илочи инро ба шумо меомӯзад, — гуфт Синов. — Вай моро ҳамеша тағйир медиҳад, Билқис, шумо дар ин хусус медонед. Вай моро то замоне тағйир медиҳад, ки дар мо ҳеҷ чиз ба ҷуз Худаш намонад“.

Ин хуш садо медод, аммо ман на он қадар меҳостам, ки тағйир ёбам ва дар ин хусус ба Синов гуфтам. Вай хандид. „Албатта, шумо намехоҳед, азизам Билқис, ҳеҷ касе аз мо намехост, ки ҷои гарм ва беҳавотири батни модарашро тарк кунад. Аммо дар пеш рӯйдодҳо интизор аст! Аммо дар пеш саргузаштҳо интизор аст!“

Синов ба мошинаи кӯҳнашон нишаста, дараширо пӯшид. Боз як оғӯше аз тиреза ва мошинаи Митчеллҳо бо роҳи пурчангу хок аз хонаҳои сафеди фаромӯшшудае, ки замони ҷанг барои афсарон бино карда буданд, дуру дур мешуд ва дар кунҷе нопадид гашт. Дар ҳақиқат, саргузашт! Ана ман, — танҳою имондор, дар шаҳри мусулмонон мондам. Ин роҳро танҳо тай карда метавониста бошам?

Якчанд ҳафта гузашт ва дар ин муддат роставро гӯям, дидани саргузаште, ки Синов гуфта буд, ё фаҳмидани чараён ва мақсаде, ки ба ман Кен Олд ва Мери пеш аз рафтанишон гуфта буданд, мушкил буд. Чунин менамуд, ки ин кайҳо буд. Чамъомадҳои якшанбеги бегоҳӣ, аввал дар як хона, баъд дар хонаи дигар давом мекард. Панҷ нафари мо дар шаҳр мондагон ин чамъомадро бо навбат дар хонаҳои худ, бе сарвари Олдҳо ва Митчеллҳо мегузарондем, вале он мисли пештара набуд.

Боре, баъди чамъомади дилгиркунандае, андешае ба сарам омад. Мумкин мо айнан мисли Митчеллҳо ва Олдҳо карда, хато карда истода бошем. Гурӯҳи хурдакаки мо аз кор мемонад, агар мо ягон чизи наведе ворид насозем. Чӣ мешавад... Ҳангоми андеша дар ин хусус суръати набзам тез гашт, — чӣ мешавад, агар мо аз одамони нав хоҳиш намоем, ки ба гурӯҳи мо ҳамроҳ шаванд? Онҳоеро, ки касби муайян надоранд, на доктору на муҳандис ва на таблиғгар? Чӣ мешавад, агар мо имондор ва беимондорони табақаҳои поёниро даъват намоем, ки бо мо ҳамроҳ шаванд. Мумкин буд, ки ин хел чамъомадҳоро дар хонаи ман гузаронем, зеро он калон ва ҳам мувофиқ аст. Вақте ки ман ин ғояро ба чамъиятамон пешниҳод кардам, аввал ҳама қатъӣ муқобилият намуданд. Аммо сонӣ шубҳаомез розӣ шуданд. Мо қарор додем, ки инро санчем. Бо ёрии даъвати бевосита ва роҳҳои бавосита ман хабарро дар хусуси он ки қабули имондорон дар хонаи ман бегоҳи якшанбе мегузарад, хабар додам.

Маро ҳамовозии зиёди мардум ба ҳайрат овард. Бисёриҳо аз Равалпинди, ки хабар ба онҳо ҳам расида буд, омаданд. Ва чӣ хеле ки интизор будам, бештари онҳо беимон буданд. Аксар ҳамин хел, мехостанд, ки дар бораи Худои масеҳӣ ҳар чӣ бештар донанд. Онҳое, ки дар гурӯҳи ибтидоӣ буданд, сарвар шуданд, мо месурудем, ибодат менамудем ва мекушидем, ки ҳамаи имкониятҳоро истифода барем, то ки ба гурӯҳҳои алоҳидаи хизматгдон, коргарон, муаллимони мактабҳо ва ҳамчунин тоҷирон, ки ба хонаам меомаданд, сарварӣ намоем.

Дере нагузашта, чамъомади якшанбегӣ хеле зинда шуд. Масъулияти калоне ба дӯш доштем. Ман бо онҳое, ки ба гурӯҳҳои худ сарварӣ мекарданд, соатҳои дароз ба зону истода, ба Худованд ва Каломаш муроҷиат намуда, кӯшиш мекардем бовар кунем, ки мо аз роҳе, ки нишон додааст, берун нашудаем. Ва ана, ногаҳонӣ он давран „бенатиҷагӣ“, ки маро бисёр азоб меод, тағйир ёфт. Ман тавонистам муроҷиати ҳақиқиро бинам, — аввалин шуда ба назди Худованд бевазани ҷавоне омад. Вай ба мо дар бораи ранҷу азобҳо ва танҳоияш нақл кард, баъд ба Худованд муроҷиат намуд, ки вориди зиндагиаш шавад. Ман бо тааҷҷуб мушоҳида мекардам, ки чӣ хел шахсияти як мавҷудоти

гамзадаи бе пушту паноҳ аз нав эҳё гашта, ба фарзанди Худо табдил меёфт. Даре нагузашта, механике аз гаражи ҳамсоя вориди даргоҳи Илоҳӣ гашт, сонӣ як хизматчӣ ва баъд кӯчарӯбе.

Ин ҳама дар хонаи ман ба вуқӯъ меомад. Инро бароям шарафи бузург медонистам, ҳарчанд интизор будам, ки ягон кас аз аъзоёни оила маро огоҳӣ медиҳад, ки обрӯямонро паст карда истодаам. Вале ҳеч кас шикоят намекард. Ҳамин хел таассуроте пайдо шуд, ки оила қабул кардани он чиро, ки ба амал меомад, намехоҳад ва наметавонад. Боре ба пешайвон пешпо хӯрда, поям каме маъҷуб шуд. Ягон нафар аз аҳли оила хабар нагирифт, ҳамту занг заданд. Ба ҳар ҳол занг заданд!

Агарчи муқобилияти оила ба ҳаёти фаъолгаштаи имондоронаи ман суғурта шуда бошад ҳам, он дар вучуди ман саҳт ҷо шуда буд. Ман ханӯз ҳам бисёр маҳдуд будам ва бадрашкона чизи ба худам тааллуқдоштаро молу мулкамро муҳофизат мекардам.

Аз чаманзори хонаам он тараф роҳ мегузашт, ки он ҷо хизматгорон мезистанд. Дар атрофи роҳ дарахте мерӯид, ки меваҳои сурхи олуҷамонандаш пухта буданд. Он тобистон ҳангоме ки Митчеллҳо рафтанд, бачаҳои эҳтимол нақлҳои оиди тағйирёбии шахсияти ман ба шавқ оварда бошад, рост ба мулки ман омадан гирифтанд ва ба дарахтон баромада, меваҳои ширини қанда меҳӯрданд. Ин ҳуҷуми онон, маро ташвиш медод ва боре, вақте ки ҳаё хӯяшон ба фароғат халал расонд, сарамро аз тиреза бароварда, ба боғбон гуфтам, ки ҳамаашро даъф кунед. Худи ҳамон рӯз амр кардам, ки ҳамаи он дарахтонро бурранд. Ин мушкилотро батамом ҳал мекард.

Ҳамин ки дарахтонро буридан, ман фаҳмидам, ки чӣ хатое кардам. Бо нобуд шудани дарахт, ман хурсандӣ ва ҷаҳони Ҳузури Худованд — ро ҳам гум кардам. Дер гоҳ назди тиреза истодам, ба он ҷои холие, ки дарахташ бурида шуда буд, назар дӯхтам. Чӣ қадар мехостам, ки дарахт боз дар ҷояш бошад, то ки аз вучудаш шодию хурсандии бачаҳо боз садо бидиҳад! Ман донистам, ки Билқис Шайхи асли чӣ гуна касест. Ва боз онро бо хотир овардам, ки ман ҳеч гоҳ ба қувваи худ наметавонистам худро тағйир диҳам. Танҳо хост ва ҳайру баракати Худованд метавонад маро дигаргун созад.

„Оҳ, Худованд, — гуфтам, — ман ки ман ба Ҳузури Ту баргардам“. Фақат як қор монда буд. Тамоми боғ пур аз дарахтони мевадор буд, ки аз ҳосили тобистон сар ҳам карда буданд. Рӯзи дигар ман кушод бачаҳои деҳотро даъват намудам, ки омада аз меваҳои баҳраманд шаванд. Онҳо омаданд. Ҳарчанд ман медонистам, ки эҳтиёткорӣ мекунанд, лек, шояхона шикаста ва гулҳои паймол шуданд.

„Ман чӣ қор карданамро мебинам, Худованд, — боре баъди парокандашавии бачаҳо, кӯшиши ба тартиб овардан карда гуфтам. —

Ту дидӣ, ки худи боғ таҷассуми ҷоест, ки моро аз ҳам ҷудо медорад. Ту ҳатто маро аз боғ ҷудо месозӣ. Ту аз ман онро гирифтӣ, то ки ба дигарон бидиҳӣ. Хайр, нигоҳ кун чӣ хел онҳо хурсандӣ доранд! Ин боғи Туст. Ман онро бо дилгармӣ бо онҳо мебахшам. Ташаккур, барои он ки Ту онро барои баргардонидани ман ба Ҳузури Худ истифода кардӣ“.

Ва он дар ҳақиқат баргашт. Акнун ин боғ набуд, балки истироҳати киматбаҳои ман буд.

Боре, дар яке аз рӯзҳои хуноки ноябр, ки ман истироҳат доштам, Маҳмуд ба хона даромад. Вай ба назар хеле сабзидар буд. Аз хати чеҳрааш ҷавонмарди дар оянда зебодар буд. Вале ҳоло чеҳрааш парешон буд.

„Модар, он ҷо зане омадааст, меҳодад, ки туро бинад. Вай дар дасташ кӯдак дорад“.

Ман фармуदाҳои шахсиятро ба Нурҷону Райшам фаромӯш намуда, ба ӯ гуфтам, ки: „Маҳмуд, ту акнун ҳаштсола шудӣ! Ту медонӣ, ки ман ҳеҷ гоҳ дар ин вақти рӯз ягон касро қабул намекунам.“ Ҳанӯз Маҳмуд аз уток набаромада буд, ки ман андеша кардам, ки „Худо ин ҳолат чӣ кор мекард?“. Албатта, ман чӣ қардани вайро медонистам: Вай дарҳол он занро қабул мекард, ҳатто агар ними шаб ҳам омада бошад.

Ман Маҳмудро, ки ҳанӯз дур нарафта буд, ҷеғ задам. Ва боз чеҳраи парешонаш аз дар намудор гашт.

„Маҳмуд, он зан чӣ меҳодад?“

„Фикр мекунам, ки кӯдакш бемор аст, — гуфт Маҳмуд, ба хона даромада истода. — Нигоҳаш хеле пурташвиш аст“.

„Хайр, вайро ба меҳмонхона дарор!“ — гуфта, ба поён фаромаданӣ шудам.

Баъди дақиқае ман ба Маҳмуд ва он зану кӯдакш ҳамроҳ шудам. Занак либоси дурушти камбағалона дар тан дошт. Вай ба назари ман библии кӯдак менамуд. Ӯ чеҳраи лоғар, китфони фурурафта ва тани харобе дошт. Танҳо вақте ки сарамро бардошта, чашмони сиёҳашро ба ман дӯхт, фаҳмидам, ки худи ӯ ҳанӯз кӯдак аст.

„Ба шумо чӣ ёрӣ диҳам?“ — пурсидам ва дилам об шудан гирифт.

„Ман дар хусуси шумо дар деҳаамон шунидам ва ин ҷо омадам“.

Ҷоест ки вай мегуфт 12 мил дуртар аз ин ҷо буд. Ҷои тааҷҷуб набуд, ки бечора чунин хаста менамуд. Ман ба хизматгорон фармудам, ки хӯрданӣ биёранд. Ман пурсидам, ки кӯдакшро мемақонад, дар баъзе деҳаҳо то се солагӣ мемақонданд. Чашмони кӯдак бе ҳаракат ба қандили булурин менигаристанд, даҳонакаш хомӯш буд. Ман дастонамро ба пешони кӯдак гузоштам, то ки дуо кунам, пешонааш хушк ва гарм буд. Вақте ки ман дастамро ба сари модараш гузоштам, ман айнан

газаби тамоми насли оилаамро эҳсос намудам. Пештар, агар сояи ягон дехқонзан ба ман афтад, ба даҳшат меафтадам.

Дилам ба ин модару кӯдаки бечора кашида шуд ва аз Худованд ба кӯдак шифо хостам. Вай яку ним соат бо ман монда, дар хусуси зиндагиаш, шавҳари дар натиҷаи ҳодисаи ногаҳонӣ маҷрӯҳи корношоям шудааш, тифли наваш, норасоии хӯрок накл кард. Ва дар ҳақиқат вай кӯдакро мемаканд — ин осонтарин усули ғизо додан буд. Вақте ки модар хеста рафтани шуд, ман ўро бо ишора боз доштам.

„Не, — пичиррос задам, холо не. Мо бояд роҳи ба шумо ва кӯдак кӯмак карданро пайдо кунем“. Ҳамин ки ин суҳанхоро ба забон овардам, Билкис Шайхи асли асабонӣ шудан гирифт. Чӣ мешавад, агар ба эҳтиёчмандони дигари Ваҳ овозае расад, ки Бегима Соҳиб ба бенавоён кӯмак мерасонад? Агар дар назди дарвозаам дигар бенавоёну беморон, дармондаю нодорон, навбат истанд? Ҳарчанд дилам ин саволхоро пешниҳод мекард, ман медонистам, ки маро интиҳоби дигаре нест. Ман инро дар назар доштам, ё надоштам, вақте гуфтам, ки ман ҳар чизе дорам, онро ба Худованд мебахшам.

„...ва, албатта, ба шавҳаратон низ ғамхорӣ лозим аст. Биёед ҳамаатонро ба госпитал фирионам. Шуморо чӣ хеле зарур аст, хӯрондан лозим, агар шавҳаратон кор пайдо карда натавонад, ба ман маълум намоед“.

Бо ҳамин таширифашон тамои шуд. Ман ба беморхона занг зада, хоҳиш намудам, ки суратхисобашонро фиристанд ва интизор шудам. Аммо зан дигар пайдо нашуд. Ман каме ба тааҷҷуб афтадам. Вақте аз хизматгор пурсидам, ки намедонед бо ӯ чӣ шудааст, чун ҳамеша ҷавоб тайёр буд. Вай бо кӯдак ва шавҳараш дар ҳақиқат ба духтурхона рафтааст, холо ҳамаашон худашонро хуб ҳис мекарданд. Шавҳараш кор ёфтааст. Ман ботинан аввал хоҳиш кардам, ки баргашта маро миннатдорӣ накард, вале Худованд маро ислоҳ намуд „Ту магар барои ҳамин кӯмак кардӣ? То аз ту миннатдор шаванд? Ман фикр кардам, ки миннатдорӣ бояд ба ман дахл дошта бошад!“

Ва албатта, ӯ ҳақ буд. Ман кӯшиш намудам, ки фикрам ба он дақиқаҳое баргардад, ки ман бори нахуст эҳсос намудам, ки ба он зан ғамхорӣ мекардам. Баъд аз Худованд хоҳиш намудам, ки маро бахшад ва мададгорӣ кунад, дигар ҳеҷ ба ин дом наафтам. „Худованд, — оҳ кашидам ман, — Ту, шояд, аз доимо бардоштани ман хаста шудӣ“.

Ба назарам, он рӯзҳо ман кӯшиши бо Худованд наздиктар зистан карда, муваффақияти муваққатӣ ба даст оварда будам, вале сонӣ, ҳар бор камбудие содир карда, аз осмон ба замин бармегаштам. Ман аз худ мепурсидам, ки оё ин гуна ҷадвал меъёри зиндагии масеҳиёна аст.

Барои он ки ман он вақт каси ҳамроҳам гуфтугӯ мекардагӣ надоштам, маро лозим меомад, ки ин гуна саволхоро бо худ гирифта гардам.

Боре, як пагоҳӣ, вақте ки Нурҷон бо корҳои ороишии ман машғул буд, ба тирезача паррандаи хурдакаке париданишаст.

„Оҳ, — садо кардам, — ту нигоҳ кун, Худованд ин пагоҳ ба мо чӣ фиристод“.

Оромие ҳукмфармо гашт ва Нурҷон ором шона задани муйҳоямро давом медод. Оромии Нурҷон, ки андаке сергап буд, маро каме ба таачҷуб овард. Баъд вай шармгинона гуфт: „Бегима Шайх, шумо медонед, вақте ки дар хусуси Худованд гап мезанед, ба пуррагӣ тағйир меёбед?“

Дар он рӯз ман ба мағозаи масеҳии Исломобод боз якчанд Навиштаҷот фармудам. Ин Китобҳои Муқаддаси нав барои бачаҳо буданд. Ман ин Навиштаҷотҳои онҳоро хангоми бо Маҳмуд машғул шуданам дарёфтам. Ман ҳамчунин мушоҳида мекардам, ки хизматгорони хонаам бештар китобҳои суратдори рангаро мегирифтанд. Вақте ки Каломи Худоро оварданд, ман қарор додам, ки яктоашро ба Нурҷон диҳам. Хурсандии маро тасаввур кунед, хангоме ки дере нагузашта вай барои гуфтугӯӣ якка ба якка назди ман омад.

„Бегима Соҳиб, — гуфт Нурҷон ва ҳама ҳиссиёташ дар чеҳраи ду рахшонаш ифода меёфт. Ман меҳоҳам ба шумо баъзе чизҳоро гуям. Ба ёд доред, шумо ҳар вақт бо ман мегуфтед, ки агар мо Исоро дарк кардан хоҳем, моро лозим, ки ҳамту Уро ба дили худ даъват намоем? — Ин ҷо вай гирия кард. — Аз ростӣ, ман чин хел кардам Бегима Соҳиб. У дар ҳақиқат ворид гашт. Ман дар тамоми умрам ҳеч гоҳ чунин муҳаббатро эҳсос накарда будам“.

Ба гӯшоям бовариам намеомад. Ман духтаракро саҳт ба оғӯш гирифтам ва каме дар утоқи хобам ҷарҳ задам.

„Чӣ навигарии оличаноб, Нурҷон! Акнун мо се имондорон, — ту, Райшам ва ман. Инро бояд қайд кунем!“

Райшам, Нурҷон ва ман якҷоя ҷой нӯшидем. Ин бори аввал набуд, ки мо якҷоя ҷой менӯшидем. Ҳар чӣ набошад, ин маро каме хичил менамуд. Ҳоло ки мо се имондор, дӯстони дерин якҷоя нишаста ҷой менӯшидем ва дар ҳар хусус сӯхбатҳо доштем, ман дар хусуси худам андеша намудам. Чӣ боис шуд, ки ин зан аз ҷамъияти сарватмандон пинҳон шуда, дар ин мулк канора гирифтааст? Ана, вай бо ду хизматгориаш нишастааст. Чӣ қадар хичолат мекашиданд аҳли оила ва дӯстонам! Дӯстони дерин ва хешонам чӣ хел ба таачҷуб меафтаданд! Ман ба хотир овардам, ки чӣ хел пеш маъюсии худро дар фарёдҳои тезу тунд ва таркиши қаҳру ғазаб ифода мекардам. Агар ман дар курсӣ ҷанг мушоҳида кунам, агар хизматгориам дар ошхона баланд гап зананд, агар нахории ман ақаллан як дақиқа дер монад, хизматгориам метавонистанд

танбеҳи қатъиро интизор шаванд. Худованд дар ҳақиқат бо ман кор кард ва ман бо қаноатмандии бузург Ҳузури Ӯро эҳсос мекардам.

Гап дар сари он нест, ки ман дигар шудан мехостам. Вале ман мефаҳмидагӣ шудам, ки бар дӯши ман масъулияти бузурге истодааст; чунки ман намояндаи Исо будам ва ҳақ надоштам коре кунам, ки номи Ӯро беобрӯ созад. Вақте суҳан аз шоҳидии Исо меравад. Ӯ маро омӯхта буд, ки рафтори одам нисбат ба гуфтораш хубтар аст.

Бо вучуди ин, ман ким-чи ачиберо дар чамъомадҳои беғоҳамон мушоҳида намудам. Нурҷон дар байни истиқоматкунандаҳои деҳа, ки акнун ба чамъомади мо ҳамроҳ шуда буданд, набуд.

Чӣ хел аҷиб! Боре, ҳангоме мӯйҳоямро ба тартиб оварданаш ман хоҳиш намудам, ки андаке сабр кунад. Ман вайро пурсидам, ки агар ман туро рӯзи якшанбе ба наздам таклиф кунам, муқобил нестӣ?

„Аммо Бегима Соҳиб, ранги рӯяш канда, — гуфт, — ман ҳамту дар хусуси он ки бо ман иттифоқ афтадааст, ё ба чамъомад меравам гуфта наметавонам. Шавҳарам, як мусалмони бадрашк аст, мо чор фарзанд дорем, агар ман гӯям, ки имондор шудам, вай аз ман рӯй мегардонад“.

„Аммо ту бояд дар хусуси имонат арз кунӣ, роҳи дигар нест“, — насихат кардам ман. Нурҷон нигоҳи бадбахташро ба ман дӯхт ва сарашро чунбонда, ким-чӣ ғур-ғуркунон, аз утоқ бадар рафт. Ман тавонистам танҳо ин суҳанро шунавам: „Вале ин хел шуданаш мумкин нест“.

Баъди чанд рӯз ман зоти пок, модар Рутро зиёрат кардам, ки бо ӯ дар касалхонаи оилаи Муқаддас шинос шуда будам. Бо вай сӯҳбат кардан ба ман ҳамеша маъқул буд. Вай на як бор дар хусуси чӣ қадар будани имондорони пинҳонии Покистон нақл карда буд.

„Имондорони пинҳонӣ!“, — нидо кардам ман. „Ман намефаҳмам, чӣ хел ин мумкин аст. Агар ту имондор бошӣ, аз ин навигарӣ бояд фарёд занӣ!“

„Хайр, майлаш, — модар гуфт — биё дар хусуси Ниқодимус сӯҳбат мекунем“.

„Ниқодимус?“

„Вай имондори пинҳонӣ буд. Ба боби севвуми Инҷили Юҳанно назар кун“.

Ман Аҳди Қадидро кушода, чӣ хел ин фарисӣ боре шабона ба назди Исо омаданахро хондам, ки Ӯ мехост ҳар чӣ бештар дар хусуси Малакути Вай фаҳмад. Ман ҳар вақт ин бобро мехондам, аммо ҳеч ба сарам наомада буд, ки Ниқодимус имондори пинҳонӣ буд.

„Мумкин аст, ки ягон вақт баъдтар онро баён карда бошад, — гуфт ӯ. — Аммо, чӣ хеле Навиштаҷот нишон медиҳад, вай кӯшиш мекард коре кунанд, ки фарисӣни шиносаш надонанд“.

Рӯзи дигар ман Нурҷонро ҷеғ задам, он пораи ояти ба Никодимус бахшидаро нишон додам. „Мебахшӣ, ки ман туро ба норохатӣ маҷбур кардам. Рӯзаш мерасад, ки худи Худованд ба ту нишон медиҳад, то ки ту имонатро ошкор соӣ. Ҳоло бошад, танҳо аз рӯи фармудааш амал кун“.

Ҷеҳрааш дурахшид, дертар мушоҳида кардам, ки бо ҷӣ хурсандие вай корашро иҷро намуд. „Умедворам, ки ман дуруст рафтор кардам, Худованд, — гуфтам. — Ба ман муҳим аст худро назорат кунам, то ки дигаронро маҳкум нанамоям“.

Пас аз чандин рӯз ман аниқ фаҳмидам, ки дар ин ғӯшаи замин имондор будан хеле мушкил аст.

Боре рӯзона телефон садо кард. Ин амакам буд, ки пештар ҳам хеле кам бо ман гуфтугӯ мекард. Ҳатто вақте ки тарки оила андаке суस्त шуд, ин амакам ҳеҷ вақт ба ман занг назада набуд. Овозаш аз телефон дурушт садо меод.

„Билқис?“

„Ҳа“.

„Ман мешунавам, ки ту дигаронро аз роҳи аслӣ мегардондай. Ту одамонро аз дини ҳақиқӣ берун мебардаӣ“.

„Вале, амаки азиз, ба ин аз ҳар ҷиҳат баҳо додан мумкин аст“.

Ман метавонистам тасаввур кунам, ки аз қаҳр ҷӣ хел ҷеҳрааш сурх гаштааст, ин аз овозаш ҳувайдо мегашт. „Вақте нисбати худат хулоса меорӣ, ин як чиз аст. Чизи тамоман дигар аст, вақте ки ту дигаронро даъват мекунӣ, ки паси ту оянд. Инро бас кун, Билқис“.

„Амак, ман ташвишҳои туро қадр мекунам, аммо ман ба ту хотиррасон мекунам, ки ту ба тавре худ зиндагӣ мекунӣ ва ман ҳам меҳоҳам ҳамон тавре зиндагӣ кунам, ки ба ман маъқул аст“.

Рӯзи дигараш, ҳангоме ки ронанда баъди бозиди Тоонӣ маро ба хона мебард, дар роҳ ким-қадом одаме пайдо шуда, хост мошинро нигоҳ дорад. Ронанда медонист, ки ман бисёр вақт, ҳангоме ки дар роҳ одамон мошинро нигоҳ доштани мешаванд, ман нигоҳ медорам, аммо ин дафъа вай нигоҳ доштан нахост.

„Илтимос, аз ман хоҳиш накунед, ки нигоҳ дорам, Бегима“ — гуфт вай қатъӣ. Вай давр зада, он одамро гузашт ва садои чархҳои баланд шуд.

„Ту ҷӣ гуфтан меҳоҳӣ? — Ба пеш ҳам шудам. — Ту фикр мекунӣ, ки ин одам мекӯшад...?“

„Бегима...“

„Ҳа?“

„Бегима ҳамту...“ Ронанда хомӯш шуд ва ман ба ҷавоб додан маҷбур карда натавонистам. Аммо, ҳамагӣ баъди як ҳафтааш як хизматгор ба утоқам даромад, бади он ки ман барои дамгирӣ баромадам.

Вай дарро аз пасаш пӯшид.

„Умедворам, шумо рад намекунед, бо овози паст гуфт ӯ. — Ман ҳамту шуморо огоҳ карданӣ ҳастам. Бародарам бегоҳ дар масҷиди Равалпинди будааст. Гурӯҳи ҷавонон дар хусуси он зарарҳое, ки мерасонед, гап задаанд. Онҳо мехостанд коре кунанд, ки шуморо хомӯш созанд“.

Овози духтар меларзид.

„Оҳ, Бегима Соҳиб, — гуфт — чаро шумо ин хел кушод гап мезанед? Мо ҳама аз барои шумо ва писарак метарсем!“

Дилам хунук шуд. Акнун мавриди фикр кардани ман расид, ки шояд дар ин мамлакат дар ҳақиқат имондори пинҳонӣ бошам, бахусус дар ин оилае, ки дар он ҷо Исоро лаънат мехонанд.

13

ОГОҲӢ АЗ ХАТАРИ ТҶҶОН

Аз он даме ки маро аз хатар огоҳ намуда буданд, ду моҳ гузашт. Ба ғайр аз нигоҳи адоватангези чавонписар, дигар ҳодисае рӯй надод ва ман фикр намудам, ки оё огоҳӣ дурӯғин набуд.

Иди Мавлуд наздик меомад, аз он лаҳзае, ки ман Тифли Байтул-Лаҳхро пайдо намуда будам, чанд сол гузашт. Гарчӣ аҳли оила ба зиёратам меомаданд, занги огоҳкунандаи амакам хотиррасон кард, ки муносибатҳои байни ману хонаводаам ҳанӯз ҳам бад буд ва ман ҳис кардам, ки вақти он расидааст ҳамаи онҳоро ба хӯроки шом даъват намоям, то вартаи байнамонро бартараф намоем.

Ман вақти зиёдеро барои тартиб додани рӯйхати меҳмонҳо ба харч додам. Баъд, як вақт бегоҳӣ пеш аз хобидан, ин рӯйхатро ба дохили Навиштаҷот, барои гум нашуданаш гузошта, хостам пагоҳ субҳ даъватномаҳоро фиристонам.

Вале ин кор амалӣ нагашт.

Ҳамаи гап дар он буд, ки субҳ Каломи Худоро кушода, хостам рӯйхатро бигирам, вале ногоҳ чашмам ба сатрҳое расид ва бо ҳайронӣ онҳоро хондам:

Ва ба он касе ки Ӯро даъват намуда буд, гуфт: „Вақте ки хӯроки пешинӣ ё хӯроки бегоҳӣ ташкил мекунӣ, дӯстон ё бародарон ё ҳешон ё ҳамсоиягони сарватдори худро даъват накун: мабодо онҳо низ туро даъват намоянд ва мукофоти ту дода шавад“ (Луқо 14:12).

„Худоё, навод ин суҳанҳоят барои мананд?“ — бо ҳайронӣ дар як даст Каломи Худо ва дар дасти дигар рӯйхати меҳмонро дошта меистодам. Албатта, аксарияти ҳешу табор, ҳамсоияҳо ва дӯстонам сарватманданд. Ман худамро бовар кунондам, ки мусулмонон ва масеҳиёнро дар як чо чамъ намудан номумкин аст, вале дар асл фаҳмидам, ки ин аз худписандии ман аст. Ман хостам ба ҳешовандонам нишон диҳам, ки ҳанӯз ҳам аз табақаи сарватмандон дӯстон дорам.

Рӯйхатро ғичим намудам.

Ба ҷои он амалеро ба ҷо овардам, ки дар Навиштаҷот гуфта шуда буд. Ман рӯйхати бева, сағира, бекормонда ва бебизоатнро, ки дар деҳа мезистанд, тартиб дода ҳамаро ба ҷашни Мавлуд даъват намудам. Дар ин рӯйхат ҳама, ҳатто гадоён низ дохил шуда буданд. Қисме аз даъватномаҳоро худам навишта, боқимондашро ба воситаи хизматгорҳо супурдам. Ин гуна навигариҳо зуд паҳн мешаванд ва дере нагузашта хизматгорҳо хабар расонданд, ки қариб ҳамаи одамони деҳа нияти омадан доранд. Як лаҳза ман ба ташвиш афтадам. Ҳамаи ин одамон. Ман дар бораи қолинҳои абрешимии дастбофтаи Эронӣ фикр намудам, ки ба қарибӣ барои меҳмонхона фармоиш дода будам.

Ҳеч гап не, ҳамон вақт асбобу анҷоми қиматбахоро аз хона баровардан мумкин.

Мо ба тайёри оғоз намудем. Рӯҳбаландии Маҳмуди ҳаштсола ниҳоят шавқовар буд, вай дар ҷамъовариҳои тӯхфаҳо барои даъватшудагон ба ман ёри меод. Мо барои бачаҳо ҷемперҳои пашмин, барои духтарҳо куртаҳои гулқорӣ хушрӯ, барои занҳо тӯпи газворҳои ранги сурху чигарӣ ва қирмизӣ, барои мардҳо шалворҳои патдор, барои кӯдакон — болопӯшу пойафзол ёфта мондем. Ману хизматгорҳо вақти зиёдеро барои печонда бастанӣ тӯхфаҳо ва ин бастаҳоро бо лентаҳои нуқрагин оро додан сарф намудем.

Як вақт дарро тақ-тақ заданд. Чанд зани шаҳрӣ дар паси дар меистоданд. Онҳо ёри додан мехостанд. „Барои пул не, Бегима, — фаҳмонд яке аз онҳо, — мо фақат мехоҳем, ки дар омода сохтани мизи хӯроки шом ба Шумо ёри расонем.“

Ва ҳамин тавр ин ид кори умумӣ гардид. Барои оро додани хонаҳо ман кӯзагари деҳаро фармудам, ки ҷароғдонҳои хурди равшанро созад, ки ханӯз ҳам дар ин қисми Покистон мавриди истифода буданд. Ман 500 доноро фармоиш додам. Занҳои деҳаро ба хона даъват намуда, ҳамроҳ пилтаҳои маҳсусеро тайёр намудем. Ҳангоми кор бароям имконияти табиӣ сӯхбат дар бораи Исо фароҳам омад. Масалан, вақте ки дар тамоми хонаҳо ҷароғҳо мегузоштем, ман бо онҳо нақли занҳои боақл ва нодонро кардам.

Даводави зиёфат низ хушҳолона гузашт. Ва боз ҳам занҳои деҳотӣ ба ман кӯмак намуданд: онҳо шириниҳои анъанавии покистонӣ ва чормағзҳои олиҷаноб тайёр намуданд. Онҳо қоғазӣ нуқрагинро чунон устакоронаву борик бурида, дар лаълиҳои ширинидор ҷой намуданд, ки ин ба як манзараи рангине монанд шуд.

Бошандагони деҳа рӯзи 24 декабр ба хона омаданд ва ин омадан давом дошт, барои ҳамин ҳам ид то як ҳафта дароз кашид. Ҷароғҳо хонаро зеб мебахшиданд. Маҳмуд бо бачаҳои деҳа бозӣ намуда, вақташро хеле хурсандона гузаронд. Ҳеч гоҳ надидам, ки ҷашмони ин бачаҳо,

инчунин аз Махмуд ҳам, ин қадар аз шавқ медурахшиданд. Шавкуну ханда хонаро фаро гирифта буд. Ӯар лаҳза Махмуд бо хохише ба наздам меомад.

„Модарҷон, — меғуфт вай, — дар берун боз панҷ бачаи дигар истодаанд, онҳоро даровардан мумкин?“

„Албатта“, — пушти сарашро навозишкорона тап-тап зада, механдидам ва дар ҳайрат будам, ки ҳозир дар хона назар ба тамоми шаҳр бачаи бисёртаре чамъ шудааст. Вақте ки ба бошандағони деҳа дар бораи он нақл кардам, ки чӣ тавр Исо фармуд, ки бо ҳама ба монанди ҳозира муносибат намоем, ҳама маро мепурсиданд: „Наход Ӯ ҳақиқатан ҳам бо мо барин одамҳо мегашт?“

„Бале, — гуфтам ман, — ва ҳозир ҳам чизеро, ки барои дигарон мекунем, мо онро барои Ӯ мекунем“.

Оқибат ид ба охир расид ва ман метавонистам ягон кӯдаки хобидаро зер накунам гуфта натарсида, баҳузур ба курсӣ бишинам. Ман нафаси сабук гирифтам, бо хушҳолӣ ба Худо мурочиат намудам: „Ту ҳаминро аз ман мехостӣ?“ Ба ман чунин намуд, ки ҷавоби мулоими „Оре“ — ро шунидам. Ва он гоҳ дидам, ки гирифтани қолинҳои нави — эрониро фаромӯш кардаам. Онҳо он қадар бад набуданд. Бечораҳои зиёде ин идро ҳеҷ гоҳ фаромӯш нахоҳанд кард.

Пас аз як моҳ ман аз хизматгорҳо дар бораи ҷанозае дар шаҳр шунидам. Зани муллои маҳаллӣ шикоят намудааст, ки гӯё ман аз динам баргашта хатои бузурге содир кардаам. Вале дар ҷавоб каси дигаре ба вай гуфтааст: „Шумо Бегима Соҳибро дидаед? Оё шумо дар тӯли умри худ он амалеро иҷро кардаед, ки вай хангоми имондор шуданаш мекунад? Агар шумо чизеро дар бораи Худо доништан мехоҳед, ҷаро ба назди вай намеравед?“

Аммо ин ҳодиса тарафи манфии худро низ дошт. Ӯамин тавр, маълум гашт, ки дар шаҳр қувваҳое будаанд, ки иди ман барояшон маъқул набудааст. „Бегима Соҳиб, — аз роҳам маро дошта, мурочиат намуд шахси солхӯрдае, ки дар боғи ман кор мекард. Вай дасташро ба пешониаш бурд. — Як дақиқа вақтатонро гирифтан мумкин?“

„Албатта“.

„Бегима Соҳиб, дар шаҳр гап-гап аст, ва шумо бояд онро донед. Меғӯянд, ки Бегима „дарди сар“ шуд. Инчунин баъзеҳо ҳатто меғӯянд, ки бо шумо бояд ягон коре кард“.

„Бо ман? — пурсидам, — ман, намефаҳмам“.

„Ман ҳам Бегима Соҳиб. Ман фикр кардам, ки шумо бояд инро донед“.

Таҳдидҳои ба ҳамин монанд дар давоми соли оянда ба ман бештар аз бештар шуданд. Ба назар мерасид, ки Падар маро барои лаҳзаҳои мушкил тайёр менамояд.

Як бор, масалан, ба хонамон се бачаяки хурдсоли дехотӣ омаданд. Баъдтар фикр кардам, ки оё онҳо фиристодагони Худо набуданд, ки дар сурати кӯдак омаданд. Маҳмуд бо хабари аз ин бачаҳо шунида ба наздам омад. Вай дарақ-дарақ меларзид ва чашмонаш аз даҳшат аз косахона баромада буданд.

„Модарҷон, медонӣ дӯстони ман чӣ гуфтанд? Онҳо гуфтанд, ки дар деҳа одамон туро куштан мехоханд. Онҳо ин корро пас аз намози ҷумъа карданианд“.

Вай гирия сар кард. „Агар ту мурӣ, ман худамро мекушам“. Ман чӣ ҳам мекардам? Маҳмудро ба оғӯш гирифта, мӯйҳои сиёҳашро сила намуда, дилбардорӣ кардан мехостам. „Писарҷонакам, — гуфтам ман, — мехоҳӣ, ки ман бароят як чиз гӯям“. Ва дар бораи мавъизаи аввалини Исо дар Носира нақл кардам, ки он вақт анбӯҳи мардум чунон ба хашм омаданд, ки Ёро сангборон кардан хостанд. „Маҳмуд, — гуфтам, — Исо аз байни онҳо гузашт. Ҳеч каси онҳо бо Исо чизе карда натавонистанд, агар Падар ба он роҳ додан нахоҳад. Инро дар бораи ману ту ҳам гуфтан мумкин аст. Мо дар паноҳи олиҷаноби Ёем. Ту ба ин боварӣ дорӣ?“

„Ту гуфтан мехоҳӣ, ки ба мо ҳеч кас зарар расонда наметавонад?“

„Не, ман инро гуфтан намехоҳам. Исо азоб кашид. Вале ҳамон даме ки вақти азобаш расида буд. Мо набояд ҳамеша дар тарсу ҳароси доимӣ зиндагӣ намоем, ки бо мо ҳодисаи даҳшатноке рӯй медиҳад. Чунки он рӯй нахоҳад дод, агар вақти он нарасад. Шояд, он умуман ҳеч гоҳ воқеъ нагардад. Мо бояд фақат зиндагӣ ва назорат намоем. Вале дар айни замон, мо бояд бо дилпурӣ зиндагӣ намоем. Ту мефаҳмӣ?“

Маҳмуд ба ман нигоҳ кард, дар чашмонаш хурсандӣ ҳувайдо гардид. Баноҳост ӯ табассум намуда, барои бозӣ ба поён давид. Ин ҷавоби беҳтарини вай ба саволи ман буд.

Ман бояд дар бораи худ гӯям, ки бо боварии қатъӣ зиндагӣ мекунам. Гап дар он нест, ки ман суҳанҳои ба Маҳмуд гуфтаам боварӣ накунам. Фақат бовариям ҳанӯз мисли боварии кӯдакона набуд. Ман барҳоста, Каломи Худоро гирифтаму раҳсипор шудам. Аммо дилам қарор надошт. Чӣ тавр онҳо ҷуръат менамоянд, ки маро аз ватанам биронанд!

Ҳавои тирамоҳ салқину хушк буд; бо пайроҳачаи сангфарш оҳиста-оҳиста қадам мемондаму мешунидам, ки дар чашмаҳои хурдак моҳӣ шалаппос мезад, дар дуриҳо паррандае нағмасарой дошт. Гули довудӣ ва дигар гулҳо, ки аз тобистон боқӣ монда буданд, пайраҳачаро зеб мебахшиданд. Ман бо иштиёқи том аз ҳавои форам нафас мегирифтам. Ин замини ман ва ҳалқи ман буд, ин ватани ман буд. Оилаи ман дар муддати ҳафтсад сол ба вай хизмат намудааст. Ин хонаи ман буд ва ман наметавониستم ва намехостам онро тарк намоям.

Бо вучуди он ҳодисаҳое рӯй доданд, ки бо онҳо ман ҳеҷ коре карда наметавонистам ва онҳо ба қарори яқравонаи ман дар хусуси тарк нанамудани хонаам созгор буданд.

Декабри соли 1970, пас аз чор соли имондориам, дар Покистон аввалин бор интихоботи миллӣ барпо гашт. Ба назар чунин мерасид, ки Ҳизби Халқӣ мақоми баландеро ишғол хоҳад кард. Ин хабар маро хушнуд намекард. Касе аз дӯстони дар мақомоти боло будаам ин ҳизбро тарафдор набуд. „Ислом — имони мо, Демократия сиёсати мо, Социализм — иқтисоди мо“ — чунин буд шиори ин ҳизб. Ин шиор бояд мардуми кўчаро ба худ ҷалб менамуд. Ман медонистам, ки покистониҳои оддӣ шиддати қувваи навро пайдо намуданд. Оё ин бароям хуб аст? Шояд ин барои Билқиси нав хуб бошад, аммо он қор хатари худро низ дошт. Ифротӣро аз боварӣ ба он, ки ҳукумат дастгири онҳост, чизи дигаре зиёдтар ба иштиёқ оварда наметавонад. Албатта, шаъну эътибори пештараам маро дар як қатор бо демократҳо чо намедод, социализм ҷавобгӯи талаботи анъанавии чандинасраи оилаи мо набуд.

Ман ба рафти чараёни ҳодисаҳо гӯё аз паҳлӯ назорат менамудам. Боре дӯсти қадимаи падарам Сардор ба наздам омад. Сарфи назар аз ноумедии барои дини навро қабул карданам, ӯ муносибати деринашро бо ман нигоҳ доштан мехост. Ҳар сари вақт ӯ ба ман телефон менамуд ё ба зиёратам меомад, ки оё мушкилие надошта бошам.

Ҳоло ӯ дар рўбарўям, дар болои дивани бо чилди абрешимӣ пўшонда нишаста чой менўшид.

„Билқис, — оҳиста гуфт ӯ, — оё ту мефаҳмӣ, ки ҳодисаҳои рӯйдода ба ту чӣ таъсире расонда метавонанд?“

„Шумо Ҳизби Халқи Покистонро дар назар доред?“

„Оре, онҳо дар интихобот ғалаба намуданд. Ту Зулфиқор Алӣ Бхутторо медонӣ?“

„Ман ўро хуб мешинохтам“ — ҷавоб додам ман.

„Ту рўзнамоҳоро намеҳонӣ? Радиоро гўш намекунӣ?“

„Не, медонед ман барои ин фурсат надорам“.

„Ман маслиҳат медиҳам, ки барои ин фурсат ёб. Вазъият дар ҳукумат тағйир ёфт. Гумон намекунам, ки ту ба он чун ба ҳукумати пештара умед баста тавонӣ, — илова кард ӯ. — Ту, азизам, дар байни табақаи боло нуфузатро гум намудай. Он давра гузашт.“

Пас аз ним соат ман бо дӯсти кўҳансолам хайрухуш намуда, хизматгорро барои ғундоштани дастурхон даъват кардам. Ин дам ман фаҳмидам, ки ташрифи дӯсти кўҳансолам ташрифи ғайриоддӣ буд. Ба назар чунин менамуд, ки ӯ аз номи Худо сухан мекард. У маро ба он омода мекард, ки дӯстони мўътабарам, ки метавонистанд маро химоя

кунанд, акнун ба гузашта тааллуқ доранд. Ва ман қадами дигаре ба мутеъии Парвардигор гузорам.

Дере нагузашта ман афзуншавии душманиро дарк намудам. Ман онро аз нигоҳи чашмони мардҳо дар кӯчаҳои Ваҳ пай бурдам. Ҳеҷ гоҳ тағйир ёфтани муносибати амалдореро нисбати худ фаромӯш нахоҳам кард, ки бо ӯ дар хусуси андоз барои молу мулки ман баҳс мекардем. Пештар ӯ одами меҳрубон буд, ҳамеша таъзим намуда, даст ба пешонӣ мебурд. Ҳоло бошад дар қиёфаи ин одам душмани рӯирост нақш баста буд. Маълум буд, ки муносибаташ ба кулӣ дигар шудааст. Ин аз эродгирии ночой, аз гирифтани ҳуччатҳои ман ва партофтани қоғазҳои зарури дар пешам аён шуда меистод.

Баъдтар, хангоми аз роҳи начандон дур аз хонаам гузаштан, мардеро дидам, ки зуд-зуд ба наздам омада, сӯҳбат мекард. Ҳоло бошад, маро дида, даррав рӯяшро гардонд ва то гузашта рафта нам ба сӯи уфуқ нигоҳ карда, гӯё чизеро назорат мекард. Ман даруннокӣ табассум намудам. „Худоё, аксаран мо муомилаи кӯдакона менамоем“.

Аҷиб он аст, ки ҳукумати нав ба хизматгорҳоям таъсири кам расонд. Ба ғайр аз Нурҷон, ки бо роҳи пинҳонии бо Исо буданаш шодмонӣ менамуд ва эътиқодманди дигар, — Райшам, аксари хизматгорҳо пайрави бозътимоди Муҳаммад буданд. Бо вучуди он, ҳамдигарро хеле дӯст медоштем. Хизматгорони мусулмонам зуд-зуд ба наздам омада мегуфтанд: „Марҳамат, Бегима Соҳиб, агар шумо нияти рафтан дошта бошед, ё... қарор диҳед, ки бояд равед... барои мо ташвиш накашед. Мо қорамонро меёбем“.

Муносибати ман нисбати хизматгорҳоям, назар ба чор соли пештара ба кулӣ тағйир ёфта буд.

Дар ин муддат хобҳо ҳам мавқеи хоси худро пайдо намуда буданд. Аз он рӯзе, ки ман бори аввал бо Исо, ки дар хобам ба зиёфат омад, вохӯрда будам, хобҳо як қузъи ҷудонашавандаи зиндагиам ба ҳисоб мерафтанд. Акнун ин таассуротҳои аҷиби сарбаста ба мисли он ки Павлус аз сар гузаронда буд, боз ҳам фаъолтар шуданд.

Боре шабона бо Рӯҳ будам ва укёнусро бо суръати баланд убуру намудам. Бо суръати рӯшноӣ ҷуноне ки ба назар намуд, ман дар Англияи Нав афтада мондам, гарчӣ боре ҳам Амриқоро надидаам. Дар назди хона ё интернат будам. Ба утоке даромадам, ки ду кати якхела дошт. Дар як кат зани миёнсоли кулчаруӣ, бо чашмони кабудӣ равшан ва бо мӯйҳои сафедафтадаи кӯтоҳ меҳобид. Рӯйҷони сафеди пахтагину гулдор катро бо шакли секунҷаи муаммонӣ печонда буд. Маълум, ки ин зан бемори вазнинест, ман ҳис намудам, ки ӯ саратон дорад. Занаки касалбон дар курсӣ нишаста, китоб меҳонд ва дар кунҷи хона ман Худоро дидам. Ман дар пешаш ба зону нишастам ва пурсидам, ки чӣ қор кунам.

„Дар ҳаққаш дуо кун“ — гуфт Ҷ. Ман ба назди кати ин зан рафта, барои сихат шуданаш бо эътиқод дуо хондам. Пагоҳӣ дар назди тиреза нишаста, ғарқи андешаи он будам, ҳамаи ин чӣ маъно дошт? Чаро Исо фармуд, ки дар ҳаққи он зан дуо хонам? Охир, Ҷ худаш дар он чо Ҳузур дошт. Аммо, бо вучуди он, Ҷ хост, ки ман дуо хонам. Ва ман дурахши кашфиёти бузургеро пай бурдам. Дуоҳои мо барои Худо хеле ҳам муҳиманд. Ҷ ба воситаи онҳо амалашро ба чо меоварад. Бароям боби панҷуми номаи Яъқуб амр шуда буд: „...дуои бо эътиқод беморро сихат мегардонад, ва мустачоб гардонандаи он Парвардигор аст. Ва агар вай гуноҳ карда бошад, баҳшида мешавад. ...дуои бардавоми эътиқодманд тавоноии зиёде дорад“.

Ҳамин тариқ, дуоҳои мо барои шахсе, ки дар ҳаққаш онро мехонем, кувва ва тавоноӣ мебахшад. Бори дигар худро рӯи тахтапуле дидам, ки гӯё ба воситаи он ба сахни киштӣ мебаромадам. Тахтапул маро ба хонае овард. Дар он чо Исо истода буд. Ба назарам ба ман дастур медод. Пас баргашта, бо тахтапул поён шудам. Дар поён занеро дидам, ки либоси ғарбидӯхт дошт. Маълум гашт, ки вай маро мунтазир аст. Аз дастам дошту ба тарафе бурд.

„Парвардигоро, Ту чӣ кор карда истодаӣ?“ — Ба қафо нигоҳ карда пурсидам. Аммо Ҷ ба ман ҷавобе надод. Аз афташ ин хоб маънои онро дошт, ки маро сафари дигаре интизор аст. Гарчанде ин дафъа, ба назарам, ба чои номаълуме равам ҳам, Исо сафарамро назорат менамояд. Ҷ маро омода сохта буд, бинобар ин аз хабари дӯсти деринаам овардагӣ хайрон нашудам.

Моҳи март соли 1971, пас аз чанд моҳи ҳокимияти кабинетӣ Бхутто, ба наздам Яъқуб, дӯсти деринаам, ки дар ҳукумат мақоми намоёнро дошт, ташриф овард. Вай бо онлаи мо робитаи дерина дошт. Ҳангоми вазир будани шавҳарам дар Покистон таназзули иқтисодӣ ҳукумфармо ва дар соҳаи савдо чигилиҳои зиёде вучуд доштанд. Ману Яъқуб дар таъсиси барномаи оддӣ, ки баъдтар *Реҷаи Оддии Зиндагӣ* ном гирифт, иштирок намудем. Ҷояи асосӣ он буд, ки саноати покистониро эҳё намоем, то маҳсулоти худиро истехсол намояд ва талабот ба моли хориҷӣ камтар гардад. Мо сар то сари кишварро гашта, ба заводҳои хурд ва марказҳои саноатӣ барои истехсоли мол ёрӣ меодем. Бошандагони маҳаллиро барои баровардани либосворӣ рӯҳбаланду талкин менамудем. Мо худамон либосҳои истехсоли ватаниро пӯшида, беихтиёр иштирокдори ин барнома гардидем. Ҳамаи ин ба манфиати кор шуд ва Реҷаи Оддии Зиндагӣ муваффақият пайдо намуд. Ҳамин ки корхонаҳои маҳаллӣ ба кор шурӯъ карданд, вазъи иқтисодии Покистон рӯ ба беҳбудӣ ниҳод. Аз ҳамон давра Яъқуб маро гоҳ-гоҳ хабар мегирифт ва ҳамроҳ масъалаҳои сиёсӣ ва ҷаҳониро муҳокима менамудем. Вай

оилаи моро хуб медонист, чунки тамоми мулкҳои сар то сари Покистон мавҷуд будаи моро гашта дидааст. Вай медонист, ки қисми зиёди даромади мо ба ин мулкҳо вобастагӣ дошт.

„Билқис, — ба таври ҷиддӣ гуфт вай, — мо бо дӯстон ба қарибӣ сӯхбат намудем ва... гап аз хусуси беҳбудии молиявии шумо рафт. Шумо дар хусуси имконияти фуруши як қисми хурди заминатон фикр накардаед? Ман гумон намекунам, ки бароятон мисли пештара тамоми пулро сарфи мулкҳоятон намудан беҳавф бошад, хусусан ҳоло, ки Бхутто меҳодад ислоҳоти замин гузаронад“.

Хуб шуд, ки Яъқуб дар ин бора гап кушод! Вале зимнан вай худашро ҳам ба хатар гузошта буд. Дар ҷамъият муносибати душманона нисбати табақаи ҳукмронони пештара рӯз ба рӯз меафзуд ва мошинаи ҳукумати дар назди хонаи ман истодааш метавонист ба сараш бало биёрад.

„Ташаккур, Яъқуб, — гуфтам ман ва кӯшидам, ки садоямро назорат намоям. — Вале дар вазъияти кунунӣ ман қарор додам, ки ҳеҷ чиз ва ҳеҷ кас наметавонад маро ба тарки ватан маҷбур созад!“

Албатта, ин фикри кӯдакона буд. Билқиси пештара бо якравӣ ва тундиаш боз худро нишон дод. Бо вучуди он ин амале буд, ки дӯсти маро дар ҳичолат нагузошт. „Ман ҳам чунин ҷавобро мунтазир будам, — гуфт Яъқуб, мӯйлабҳояшро молиш дода, хандид. — Ба ҳар ҳол, шояд фурсате расад, ки шумо тарки Покистон намоед. Агар кӯмак лозим шавад...“

„Агар чунин фурсат расад, дӯсти меҳрубонам, ман ин пешниҳодатонро истифода мебарам“.

Боз ҳоби дигар, ин дафъа аз Райшам чун ҳамеша ботамкин.

„Оҳ, Бегим Шайх! — нидо намуд хизматгорам ва дар назди диване, ки дар хонаи хоб, ҳангоми ҳамон шаби хуноки бо Парвардигор вохӯрданам дар болояш нишаста будам, ба зону фурумад. — Ман ҳоби дахшатноке дидам, иҷозат диҳед онро ба шумо гӯям“.

„Албатта“

Ман бо диққат гӯш кардам. Райшам гуфт, ки гӯё дар хобаш одамҳои бадҷаҳл ба хона даромада, маро асир гирифтаанд.

„Ман ба онҳо дарафтидам, — гирия намуд ӯ. — Дод задам: „Бегима, гурезед! Ва дар хобам дидам, ки чӣ тавр шумо гурехта, аз назар пинҳон шудед!“

Ҷашмони сиёҳаш пури ашк буданд. Ман ӯро ором намудам. Вале ин бароям осон буд. Аз суҳанҳои ба Райшам гӯфтаам оҳанги маслиҳат ба гӯшам расид, ки меарзад ба онҳо гӯш бидиҳам. „Азизам, — гуфтам ман, — дар рӯзҳои охир ман аз Парвардигор зуд-зуд мешунавам, ки шояд ба гурехтан маҷбур шавам. Ин ҳар вақт рӯй доданаш мумкин аст. Аввалҳо ман онро бовар кардан намехостам. Вале ҳоло дар ин бора андеша менамоям“.

„Шояд, — гуфтам ва манаҳи рангпаридаи ўро бардошта табассум намудам, — ҳақиқатан ҳам маҷбур шавам, ки равам аммо ин корро танҳо бо розигии Парвардигор мекунам. Ман қабул намудани онро меомӯзам. Ту ба ман боварӣ дорӣ?“

Хизматгор хомӯш гашт. Пас аз фурсате гуфт: „Чӣ зиндагии оличанобонае, Бегима Соҳиб“.

„Ҳақиқатан ҳамин тавр аст. Ин роҳи ягонаест. Ман дигар худам чизеро идора карда наметавонам“.

Гарчӣ ба тамоми гапҳоям боварӣ дошта бошам ҳам, ҳамин ки хизматгор баромад, ман ҳис намудам, дар ҳақиқат эҳсосотамро ба он дараҷае ки суханҳо садо доданд, идора карда наметавонам. „Гурехтан? Пинҳон шудан? Ман?“

Хабарҳои ба ин монанд дар тирамоҳи соли 1971 зуд-зуд мерасиданд. Боре Нурҷон нафасгир шуда, ба пешам давид ва ман дидам, ки вай дар изтироб аст.

„Чӣ ҳодиса рӯй дод, Нурҷон?“ — пурсидам ман. Вақте ки вай мӯйҳоямро шона кардан гирифт, ман дидам ки дастонаш меларзиданд.

„Ох, Бегима Соҳиб, — гирияро сар дод Нурҷон, — ман озори шуморо намехоҳам“.

Нурҷон чашмонашро пок кард. Вай ба ман нақл намуд, ки бародараш, бародари хурдиаш чанд рӯз пеш ба масҷид рафта, шундидааст, ки як гурӯҳе дар бораи муқобили ман икдомиро андишидан сӯхбат мекарданд.

„Ту чӣ фикр дорӣ, онҳо чиро дар назар доранд?“

„Ман намедонам, Бегима Соҳиб, — гуфт Нурҷон, — вале метарсам. На танҳо барои шумо, барои Маҳмуд ҳам.“

„Ба кӯдаки нӯҳ сола? Онҳо ба ин чуръат намекунанд...“

„Бегима Соҳиб, ин мамлакат на он мамлактест, ки даҳ сол пеш буд, — бо оҳангӣ чиддӣ гуфт Нурҷон, ки ин ба хушҳолии ҳамешагиаш монанд набуд хоҳишмандам, эҳтиёт шавед“.

Ва ҳақиқатан ҳам, аз ин сӯхбат чанд ҳафта нагузашта, муқобилам икдومه андешида шуд.

Рӯзи кубе буд. Бӯи тирамоҳ дар ҳаво дида мешуд. Корҳои мавсимӣ тамоми шуда буданд ва ҳаво салқину хушк буд. Муддате воқеае рӯй надод. Ман худамро бовар мекунондам, ки охир мо дар чамъияти хозиразамон зиндагӣ дорем. Ин соли 1971 аст, на соли 1571. Ҷангҳои муқаддас дар замони пеш буданд.

Ман ба утоқ барои ибодати муқаррарӣ даромадам.

Вале ногаҳон намедонам барои чӣ, дар ман хоҳиши ҳар чӣ зудтар Маҳмудро гирифта, ба ҷое пинҳон шудан пайдо гардид.

Чӣ аблаҳист! Аммо хоҳиши даруниам чунон аниқ буд, ки зуд давида поён фаромадам, Маҳмудро аз хоби одатии нисфирӯзиаш

бедор намудам ва бе ҳеҷ фаҳмондан ба роҳрави хона кашола карда бурдам.

Ҳанӯз ҳам худро дар ҳолати аблаҳона ҳис намуда, ман бо суръат ба поён фаромадам ва чилпардари кушода, ба куча давидам.

Бӯи дуди хафакунанда ба димоғ мерасид. Чизе месӯхт, бӯи чалғӯзаи арча барин. Мо қоидаи аниқе доштем, ки ҳеҷ кас иҷозати сӯзондани хасу-хошокхоро дар заминам надошт. Ман ба ҷустуҷӯи боғбон ба қафои хона рафтаму ба даҳшат афтидам.

Дар назди девори хона чанд бастаи шохаву чалғӯзаи арча гузоштаанду он месӯхт. Алангаи оташ дам ба дам баландтар мешуд. Ман дод задам, хизматгорҳо давида омаданд. Пас аз чанде аллақай одамҳо бо сатилҳои пури об ин сӯву он сӯ медавиданд. Касе оташро бо об пахш кардан мехост, аммо фишор ниҳоят паст буд. Ба назар менамуд, ки ҳамин дам шифти хона ба сӯхтан мебаромад. Дуди зиёде ғағона мезад. Аллақай имконияти бо сатилҳо ҳомӯш кардани оташ набуд. Фақат умед буд, ки агар алангаи оташ худ ба худ ҳомӯш шавад, хона батамом намесӯзад.

Мо бо оташ мубориза мебардем. Даҳ хизматгор, ки дар ихтиёри ман монда буданд, қатор истода сатилҳои обро даст ба даст медоданд ва саросема оташро ҳомӯш мекарданд. Якуним соати пурра обу арақ рехтем, дар охир алангаи оташ паст шудан гирифт. Мо онро ҳомӯш намудем. Ҳама аз даводави базӯр нафас гирифтаву арақшор шуда будем. Чанд дақиқаи дигар дер кунем, хона ба коми оташ фуру мерафт ва дигар онро ҳомӯш кардан амри маҳол мегашт.

Ман нигоҳи Нурҷонро пай бурдам, вай ба худ печида, ба ман номаълум сар ҷунбонд. Ман аниқ донистам, ки вай дар бораи чӣ фикр кард. Таҳдид амалӣ гардид. Ман ба бомпӯши тахтагини аз дуди оташ сиёҳ гашта ва доғҳои дудаи дар девори сафеди хонаам нигоҳ кардам. Ман шукри Парвардигор менамудам, ки аз ин бадтар ҳодисае рӯй надод ва фикр кардам, чӣ мешуд, агар ман ҳамон дам ба қафои хона намерафтам?

Як соат, пас аз он ки полис омада, ману ҳамаи хизматгоронро пурсуҷӯ намуд, ман боз дар утоқам менишастам. Каломи Худоро гирифта хостам бубинам, ки оё Парвардигор ба ман ягон чиз гуфтанист.

Якбора диққатамро ҷалб намуд:

„Бишитоб, наҷот ёб он ҷо, зеро ман коре карда наметавонам, то даме ки он ҷо наоӣ“ (Ҳастӣ 19:22).

Ман китобро гузошта ба боло нигоҳ кардам. „Ягона чизе ки ба Ту лозим аст, ин ба ман роҳеро нишон додан аст, то мувофиқи он ҳаракат намоям. Оё вай осон мешавад, ё вазнин?“

„Ва боз Парвардигоро, — гуфта, ҳис намудам, ки чашмонам пури ашк мешавад, — бо писарча чӣ хоҳад шуд, оё ӯ бо ман рафта метавонад? Ту ҳамаро аз ман гирифтӣ. Наход аз ин кӯдак ҳам бояд маҳрум шавам?“

Боре, пас аз ним сол, соли 1972 Парвардигор боз ба воситаи хоб бо ман ҳамсӯҳбат гашт.

Райшам ба наздам омад ва ман дар чашмонаш изтиробро дидам. „Бегима Соҳиб, — гуфт вай, — оё сейф дар чояш аст?“

Вай сандукеро дар назар дошт, ки дар он пулҳои нақди хона нигоҳ дошта мешуданд.

„Абатта, дар чояш, ҷавоб додам ман. Чи гап шуд?“

Райшам худро ба даст гирифта, кӯшиш менамуд, ки воқеаро бифаҳмонад. „Шаби гузашта ман хоб дидам, ки шумо ба сафари дарозмуддат равон шудаед. Ҳамроҳатон ҳамин сейф буд“.

„Ҳа? — гуфтам ман. — Дар ин ҷои тааҷҷуб нест, чунки сейфро дар сафарҳо одатан ҳамроҳам мегирифтам.“

„Лекин хоб чунон ҳақиқӣ буд, ки... — бас намеомад Райшам, — аз ҳама аламовараш он буд, ки ким — кадом одамҳо дар вақти сафар шуморо аз роҳ дошта сейфро кашида гирифтанд“.

Вай меларзид ва ман боз ӯро ором намудам ва бовар мекунонд, ки гум намудани пул маро ба Худо бештар наздик менамояд. Баъде ки вай аз паси кораш рафт, ман дар бораи ин хоб андеша намудам. Наход ин хоб дар худ пешгӯӣ дошта бошад? Шояд вай маънои онро дошт, ки боигариямро аз ман кашида мегиранд? Наход баъди чанде ман тамоман бе ягон маблағе монам ва надонам, ки маро дар пеш чӣ интизор аст?

Рӯзҳои мушкиле буданд. Баъди дуюним моҳ, дар гармиҳои моҳи июли соли 1972, хизматгор ба наздам даромада, дар бораи омадани писарам Холид хабар дод.

„Холид?“ Писарам мисли пештара дар Лаҳор зиндагӣ мекард. Чаро ӯ дар ин гармои даҳшатнок ба сафар баромадааст. Кадом кори муҳим ӯро ба наздам овардааст? Наход ҳамин қадар муҳим бошад, ки бо телефон онро гуфта натавонистааст?

Холид маро дар утоқи корӣ интизор буд. „Писарҷонам! Ман аз дидорат хеле хушнудам! Чаро телефон накардӣ?“

Холид наздик шуда, маро бӯсид. Ӯ дарро маҳкам намуд ва бе ҳеҷ пурсупос мақсади омаданаширо баён намуд. „Модарҷон, ман овозаҳои нохуб шунидам“. Ӯ каме истод. Ман кӯшиш намудам, ки табассум намоям. Холид овозашро паст намуда, гуфт: „Қисми зиёди моликияти хусусиро мусодира кардан мехоҳанд.“

Маро дарҳол ташифи дӯсти ҳукуматиям, ки ҳамин гуна гапро як сол пеш, дар моҳи мартӣ 1971 гуфта буд, ба хотир омад. Наход суҳанони пешгӯикунандааш имрӯз амалӣ гарданд? Холид гуфт, ки Бхутто мехоҳад ислоҳоти заминро гузаронад ва табиист, ки заминҳои ман дар қатори аввал миллий кунонда мешаванд.

„Ту чӣ фикр дорӣ, ман бояд чӣ кор кунам? — пурсидам ман. — Онҳо ҳамаро ё қисмеро мусодира мекунамд?“

Холид аз курсӣ хеста, назди тиреза омад ва ба фикр фуру рафт.

„Модарчон, ҳеҷ кас чизеро намедонад. Шояд, бехтар он бошад, ки қисме аз моликиятро кам-кам ба фуруш монӣ. Он гоҳ аз милликунониҳои умумии ҳукумати соҳиби нав дар амон мемонад“.

Чӣ қадаре, ки дар ин бора фикр намудам, аз пешниҳоди Холид бехтараш набуд. Мо ба назди Тоонӣ барои муҳокимаи ҳамин масъала рафтем ва ба хулоса омадем, ки ҳамин тавр бояд амал кунем. Ҳамин тавр ҳам қарор намудем. Холид бояд ба Лаҳор аз паси ба тартиб овардани қоғазҳо равад.

Ва дар гармои июли 1972 ҳар сеи мо омодаи ба Лаҳор рафтан ва аз паси киро намудани вакил ва фуруши мулки ғайриманқул будем. Аз хона баромада мафтунӣ боғи зебои худ гаштам. Ҳама ҷо гулафшон буд ва чашмаҳо ҳатто аз пештара, бештар дар садо буданд.

„Мо пас аз чанд ҳафта ‘бармегардем“, — гуфтам ба хизматгорҳои дар зинапояхо чамъгардида. Ҳама ба ин розӣ буданд. Ҳама, ба ғайри Райшам ва Нурҷон, ки баногоҳ гирияро сар дода, тозон баромада рафт.

Ман маҳзунона ба ҷои хобам даромадам, ки чизи фаромӯшкардаамро бигирам. Вақте ки ба зал баргашта, хостам поён фуриям, Райшамро дидам. У аз дастам гирифт, чашмонаш пури ашк буданд.

„Худо бо шумост, Бегима Соҳиб“, — бо нармӣ гуфт вай.

„Бо ту ҳам“, — ҷавоб додам ман.

Ману Райшам як дам дар зал истодем, хомӯш будем, вале якдигарро фаҳмидем. Ҳис намудам, ки ман ин духтари хушқоматро, ки бо ҳам хеле унс гирифта будем, дигар ҳеҷ гоҳ нахоҳам дид. Ман дасташро фушурда, пичиррос задам: „Ҳеҷ кас мӯйхоҷамро ту барин нахоҳад бофт“.

Райшам рӯяшро пӯшида, давида рафт. Ман мехостам дари ҷои хобамро пӯшонам, вале чизе маро боздошт. Боз ба утоқ даромадам. Офтоби сахари аз тиреза онро мунаввар гардонда буд. Ана дар ҳамин ҷо ман Парвардигорро вохӯрда будам. Ман ба утоқ, ба боғи олиҷаноам, ки он ҷо зуд-зуд дарки Парвардигорро менамудам, пушт гардонда, ба поён, ба назди мошин рафтам.

Дар Лаҳор шахсоне буданд, ки мехостам онҳоро бубинам. Аввал, албатта, Холид занаш ва духтарчаи онҳо. Ман имконияти дидани Олдҳоро низ доштам. Ман ба онҳо навишта будам, ки нияти ба Лаҳор рафтанро дорам. Супориши навашон онҳоро водор сохт, ки дар як деҳаи наздишаҳрӣ сукунат намоянд ва ман умедвори дидани ин дӯстони деринаам будам.

Чун одат моҳи июл Лаҳор аз гармӣ метафсид, кӯчаҳои қадимааш аз борони боридаи мавсимӣ дим буданд. Вақте ки мо аз байни кӯчаҳои

пуродами маркази шаҳр роҳ кушода мерафтем, баландгӯяки болои манора хир-хир карда, баъд овози пурқуввати муаззин баланд гардид, ки мадумро ба намози пеш аз зуҳр даъват менамуд. Ҳаракат баногоҳ камтар гардид, чунки мошинҳои сабукрав ва боркаш дар ҳар тарафи роҳ истоданд. Ронандаҳо аз мошинҳо фаромада, дар роҳравҳо шолчаҳои намозро партофта, ба намозхонӣ шурӯ намуданд.

Тоонӣ барои корхояш шуда бо мо он қадар дер наистод. Пас аз ташифи кӯтоҳмуддат ва иҷрои корҳои зарурӣ бо ҳуччатҳо, Холид моро ба вокзал бурд, то Тоонӣ бо поезд равад. Як чизи ачибе дар вокзал рӯй дод, чунон ачиб, ки нафаҳмидам барои чӣ ин тавр шуд. Аз рӯи нақшаи мо Маҳмуд бояд пас аз чанд рӯз бо модараш дидор бубинад. Бо вучуди он, хангоми хайрухуш як чизи ачибе мушоҳида намудем. Маҳмуд, ки ба қарибӣ бояд 10-сола мешуд, хангоми хайрухуш модарашро бӯсида, кӯшиш мекард, ки оби чашмашро нарезонад. Ғайри чашмдошт, ман ҳам ҳис намудам, ки ашк мерезам ва ҳар се ҳамдигарро саҳт ба оғӯш гирифтем.

Оқибат, Тоонӣ мӯйҳои сиёҳи ҷигарияшро боло намуда, хандид: „Хайр шуд, мо дар чаноза нестем — ку?“

Ман табассум намудам, боз ўро бӯсидам ва ману Маҳмуд бо нигоҳамон гуселаш намудем. Ҳангоме, ки поезд ба роҳ баромад ва вагонҳо оҳиста-оҳиста аз вокзал дур шудан гирифтанд, як изтиробӣ наве дар вучудам ҳис намудам. Ман рӯи Тоониро дар купе меҷустам. Онро ёфта, ҳамроҳи Маҳмуд ба Тоонӣ бӯсаҳои ҳавоӣ фиристодан гирифтем.

Бо як ҳарисӣ тамоми тарҳи рӯи Тоониро ба хотир овардам, то ба хамешагӣ дар лавҳи хотирам боқӣ монанд.

Рӯзи дигар ман бо намояндагони расмӣ вохӯрдм ва онҳо гуфтанд, ки фурӯши молу мулккам чанд ҳафта тӯл мекашад. Холид моро бовар кунонд, ки чӣ қадаре лозим бошад, дар хонааш биистем.

Фақат як қиз маро норохат менамуд — ман имконияти робитаи рӯҳӣ надоштам. Акнун ман мефаҳмам, ки чаро шогирдон ҳама вақт дунафарӣ мегарданд, эътиқодмандон барои дастгирию маслиҳат мӯҳтоҷи якдигаранд.

Ман ба Олдҳо занг задам. Овози шиноси Мериро шунидан хело гуворо буд. Мо якҷоя хандидем, гиря кардем, ва бо телефон дуо кардем. Агарчӣ имконияти ба Лаҳор омаданро надошта бошанд ҳам, онҳо метавонистанд барои алоқа намудан бо эътиқодмандони дар шаҳр буда ба ман ёрӣ расонанд. Мери маҳсусан дар бораи зани профессори коллеч, Пегги Шлорхолтс ба ман нақли зиёде карда буд.

Ачиб! Чаро аз шунидани чунин ном дилам ба задан даромад?

Пас аз чанд дақиқа ман аллақай ҳамроҳи Пегги бо телефон гап

мезадам. Баъди чанд соат ӯ дар утоқи кории Холид нишаста буд. Вақте ки маро дид, дар рӯяш табассум пайдо шуд.

„Лутфан ба ман бигӯед, Бегима Шайх, — гуфт ӯ, — ин дуруст аст, ки шумо бори нахустин бо Исо дар хобатон шинос шудаед? Чӣ тавр шумо Парвардигоро шинохтед?“

Баъд дар он утоқ ман ба Пегги таърихамро аз аввали аввал, аз он лаҳзаи шаш сол қабл нақл намудам. Пегги бо диққати том гӯш мекард. Вақте ки нақлам ба охир расид, ӯ дастамро гирифта, сухани ҳайратангезе гуфт. „Чӣ қадар мехостам, ки шумо ҳамроҳи ман ба Амрико биравед!“

Ман ба ӯ қарахтона нигоҳ кардам, дилам тез-тез задан гирифт. „Ман, аз ростӣ ҳам инро дар назар дорам, — гуфт Пегги. — Ман ба наздикӣ барои он ки писарам аз мактаб намонад, баромада меравам. Дар Амрико чор моҳ мемонам. Шумо метавонед ҳамроҳам рафта дар калисоҳии мо баромад намоед!“

Вай чунон дар чӯшу хурӯш буд, ки ман озурданаширо намехостам. „Хуб, — гуфтам бо табассум, — ман даъвататонро хело самимона қабул менаоям, аммо бояд барои ин дуо кунам“.

Рӯзи дигар хизматгор бароям хатчаеро овард. Ман онро хонда хандидам. Вай аз Пегги буд: „Шумо аллақай дуо кардед?“ Ман хатчаро гичим намуда, ягон коре накардам. Ҳамаи ин хеле аҷоиб буд.

Агар ин... ногаҳон воқеаҳои ду соли охир ба хотирам омаданд. Хобҳо. Эҳтиёткориҳо. Сӯхтор. Қарори ман иҷрои хоҳиши Парвардигор аст, ҳатто агар он далолати тарк намудани ватани худ ҳам бошад.

Не, дар асл ман бо Парвардигор дар хусуси даъвати Пегги сӯҳбате накардаам, вале ҳозир метавонам бипурсам. Ман ин сафарро бовар намуда, ба дасти ӯ супурдам. Барои ман ин хеле душвор буд, чунки боварӣ ҳосил намудам, ки агар ман равам, ин рафтаним на чормоҳа мешавад. Ин тамоман рафтан аст.

„Парвардигор, ман бори дигар такрор намудан мехоҳам. Ту медонӣ, ки чӣ қадар ман дар ватан мондан мехоҳам. Охир ман панҷоҳу ду сол дорам, дар ин синну сол ҳамаро аз сари нав сар кардан хеле мушкил аст. Вале, — нафаси чуқуре кашидам, — вале ин он қадар муҳим нест, ҳамин тавр не? Дар асл муҳимаш, дар Ҳузури Ту будан аст. Хоҳишмандам, Парвардигоро, нагузор, ки қароре қабул намоям, ки аз Ҷалоли Ту маро маҳрум намоед“.

14

ФИРОР

Аҷоиботи кор он аст, ки баъди оне ки Парвардигор фикрамро оиди имкони тарки Покистон тағйир дод, дар сари роҳам монеаҳои ногаҳонӣ пайдо шуданд.

Яке аз ин монеаҳо, масалан он буд, ки мувофиқи қоидаи нав ба шаҳрвандони Покистон аз кишвар танҳо 500 доллар ба ҳориҷ бароварданро иҷозат дода буданд. Маҳмуд иҷозати 250 доллар дошт. Вале дар чор моҳ, бо 750 доллар ҳамроҳи Маҳмуд чӣ тавр зиндагӣ мекунем? Ҳамин амал худаш моро аз маслиҳати Пегги дода дилсард намуд.

Баъди чанд рӯз Пегги маро ба хонааш даъват намуд. Дар вақти сӯҳбат номи доктор Кристи Уилсон ба забон омад. Вай ҳам ўро мешинохтааст. Аз вақте шундаман, ки ўро ҳукумати мусулмонии Афғонистон пеш карда, калисои дар Кобул барои шаҳрвандони хориҷӣ сохташро валангор намудаанд, ман хеле хавотир шуда будам.

„Шумо чӣ фикр доред, ў ҳоло дар кучост?“ — пурсидам ман.

„Намедонам“ — гуфт Пегги.

Дар ин асно телефон занг зад. Пегги гӯшакро бардошт. Вақте ки ў ба тарафам баргашт, дар чеҳрааш нишони ҳайрат буд: „Медонед, ин кист? Кристи Уилсон!“

Мо аз хурсандӣ ва тааҷҷуб хандида ҳамдигарро мепурсидем, ки наҳод ин тасодуф бошад. Духтур Уилсон ба Лаҳор рафтан мехост. Ў назди Пегги ташриф овардани буд. Албатта, ман хурсанд будам, чунки бо ў вохӯрда, ман аз навигариҳои зиёде огоҳ мешудам. Вале ҳисси беихтиёронии ман далолат меод, ки ташрифаш на фақат ташрифи дӯстона хоҳад буд.

Рӯзи дигар дар хонаи Пегги вохӯрии олиҷаноб доштем. Ман аз воқеоти охиринаи Ваҳ ва зиндагии худам доктор Уилсонро бохабар намудам. Баъд Пегги дар бораи кӯшишҳои барои ба Амрико рафтан розигӣ доданамро нақл кард. Вай низ аз шунидани ин фикр рӯҳбаланд гашт.

„Вале баъзе мушкилиҳо монези кор шуданд, — гуфт Пегги. — Аз ҳамма аввалтар, мувофиқи қоидаи ҷоришуда Билқис барои аз кишвар рафтан танҳо 500 долларро бо худ гирифта метавонаду халос“.

„Ман фикр кардам..., — манаҳашро молиш дода гуфт доктор. — Ман дӯстоне дорам, ки метавонанд... Ман бо онҳо алоқа мебандам. Як нафареро дар Калифорния медонам...“

Пас аз чанд рӯз Пегги занг зад. Вай ҳаяҷони хурсандиомез дошт. „Билқис, — бо овози баланд гуфт ӯ, — ҳама чиз тахт шуд! Духтур Боб Пирс ба шумо кӯмак мекунад. Шумо чӣ фикр доред, баъди 7 рӯз рафта метавонед?“

Ҳафт рӯз! Ва ҳамон лаҳза ҳақиқатан воқея равшанам гардид, ки охир ман бояд ватанамро тарк намоям. Ман чун ҳарвақта мӯътақид будам, ки агар равам, батамом меравам. Ман дониستم, ки Редярд Киплинг дар вақти навиштанани ин сатрҳо чиро дар назар дошта буд:

*„Худованд ба мардум тамоми заминро бахшид,
то онро дӯст доранд,
Вале қалбҳои мо кӯҷаканд.
Ва ба ҳар кадоми мо ӯ гӯшаеро
барои муҳаббати абадӣ ҷудо намуд.“*

Вах... боғи ман... хонаи ман... хонадони ман... Наход ман тамоман фикри тарки ин ҳамаро дошта бошам?

Бале, ин чиддӣ буд. Шояд ман дар ин бора фикре ҳам намекардам, агар ба кулӣ бовар намекардам, ки ин талаби Худоианд аст. Ман медонистам, ки агар дидаву доништа аз итоати ӯ сарпечӣ намоям, чӣ хоҳад шуд. Ҳузури ӯ нопадид хоҳад гашт.

Дар байни бисту чор соат боз як тасдиқи дигар ба даст овардам. Холид хангоми хӯроки шом гуфт, ки баъзе чизҳоро аниқ кардан даркор ва баъд ҳамаи ҳалли масъалаҳо доир ба молу амволам ба охир мерасад.

„Ман, модарҷон, бо камоли боварӣ гуфта метавонам, — гуфт Холид, — имрӯз аз молу амволе, ки ту фуруҳтан мехостӣ, ба кулӣ халос шудӣ“.

Ногаҳон дарҳо пӯшида шуданд. Аз тарафи Худо не, балки аз тарафи мамлакати ман. Чунки қоидае пайдо шуд, ки мувофиқи он ягон покистонӣ агар ҳамаи андозҳоро насупурда бошад, аз мамлакат берун рафта наметавонад. Ман андозҳоро супурда будам, танҳо қоғази тасдиқи онҳо лозим буд. Ман бояд гувоҳинома дар хусуси супурдани андози даромадро бигирам. Танҳо баъди ин ман чиптаи парвоз ба Амрико харида метавонистам.

Чор рӯз аз ҳафттояш аллақай гузашт, се рӯз монд ки ману Холид ба идораи расмӣ рафтем, то гувоҳномаи пардохти андозро бигирем. Ману

Холид гумон кардем, ки ягон монее бояд набошад, чунки ҳамаи қоғазҳои мо дар ҷояш буданд.

Идора дар яке аз кӯчаҳои сараҳои маркази Лаҳор воқеъ буд. Вале вақти даромадан чизе ба назарам тамоман ғалатӣ намуд. Як хомӯшии аз ҳад зиёде, ки барои чунин идораҳо хос нест, ҳуқмфармо буд.

Ману Холид, агар хизматчи дар кунҷи идора нишаста ва маҷалла мехондари ба ҳисоб нагирем, танҳо будем. Ба наздаш рафта, фаҳмондам, ки ба ман чӣ лозим аст.

Вай чашмонашро сӯи мо нигаронда, сар чунбонд. „Бубахшед, хонум, — гуфт ӯ ва боз ба хондани маҷалла машғул шуд. — Корпартой эълон шудааст“.

„Корпартой?“

„Бале, хонум — гӯфт ӯ. — Он бас намешавад. Ҳеҷ кас вазифаашро иҷро кардан намехоҳад. Ҳеҷ кас ба шумо кӯмак карда наметавонад“.

Ман гарангона ба ин одам менигаристам. Баъд чанд қадам ақиб рафтам. „Худо, — дуо кардам бо садои баланд, вале тавре ки фақат писарам маро мешунид, — наҳод Ту ин дарро пӯшида бошӣ? Пас чаро то ин дам маро рӯҳбаланд месохтӣ?“

Ва ногаҳон як фикре дар сарам пайдо шуд. Наҳод ӯ дарро пӯшида бошад? „Хуб, Падар — дуо кардам ман, — агар Ту хоҳӣ, ки ману Маҳмуд ба Амрико равем, пас коре хоҳӣ кард, ки ман ҳамаи ҳуҷҷатҳоро гирифта метавонам“.

Ҳисси пурзурии боварӣ маро роҳнамо шуд ва ман боз ба хизматчи муроҷиат намудам:

„Ман мебинам, ки шумо кор мекунед, — гуфтам ман, — чаро шумо наметавонед ҳуҷҷатҳоро ба ман диҳед?“ Вай боз аз маҷалла диққаташро қанда, як қиёфани номаълуме ба худ гирифт. Вай ба гурӯҳи одаме дохил мешуд, ки ҷавоби рад додан барояшон ҳаловат мебахшид.

„Ман гуфтам — ку, корпартой рафта истадааст“ — ғур-ғуркунон гуфт ӯ.

„Хайр, набошад маро ба назди сардор баред“. Дар байни доираи роҳбарият гашта, як чизро омӯхтам: агар хоҳӣ, ки ба мақсадат расӣ, ҳамеша ба шахсони баландмақом муроҷиат намо.

Хизматчи охи вазнин кашида, маҷалларо пӯшонд ва маро ба утоқи хамсоя бурд. „Дар ин ҷо интизор шавед“, — норозиёна гуфт вай ва худаш ба дарун ғайб зад. Аз дарун садоҳои паст шунида шуданд, баъд хизматчи пайдо шуду маро ба утоқи кори даровард. Ману Холид дар рӯ ба рӯи як марди ситорагарми синну солаш миёна, ки паси мизи калоне менишаст, истодем. Ман фаҳмондам, ки ба мо чӣ лозим аст. Вай бо қалам бозӣ карда, ба тарафе хам шуд. „Ман хеле афсӯс мехӯрам, хонум... хонум бубахшед номи шумо чист?“

„Билқис Шайх“.

„Афсӯс меҳӯрам. Мо ба шумо дар вақти корпартоӣ ягон ёрие расонда наметавонем...“

Вале баногоҳ ӯ маро шинохт.

„Шумо ҳамон Бегим Шайх нестед, ки *Резаи Одди Зиндагино* таъсис дода будед?“

„Бале, ин манам“.

Вай ба рӯи миз муште заду аз ҷой бархест. „Хеле хуб, — гуфт ӯ. Ва маро ба нишастан таклиф намуд. — Ман гумон мекунам, ки он то кунун дар мамлакат беҳтарин барнома аст“.

Ман табссум намудам.

Баъд ӯ бо ҳаракати эътимобахшона рӯи миз ҳам шуду гуфт:

„Биёед бубинем, ки ман ба шумо чӣ мададе расонда метавонам?“.

Ман бори дигар пай дар пай ба ӯ фаҳмондам, ки гап дар чист ва зарурияти ҳар чӣ зудтар ба Карочӣ расидан, баъди се рӯз ба самолёт париданамро гуфтам. Дар қиёфаи ин одам як қатъияте намудор гашт. Ӯ бархоста хизматчиеро ҷеғ зад. „Ёрдамчиӣ навро ба ин ҷо даъват намo.“

„Ман, — бо пичиррос гуфт ба ман, — котиби нави муваққатӣ ба кор дохилшуда дорам. Вай ба ҳисоби кормандон дохил намешавад, бинобар ин корпартоӣ иҷро намекунад. Вай метавонад гувоҳномаи шуморо ҷоп кунад. Ман худам мӯҳр мегузорам. Хеле хушнудам, ки ба шумо ёри расондам.“

Пас аз чанд дақиқа ман гувоҳномаи қиматбаҳои бо тамоми қоидаҳои пуркардагиро дар даст доштам. Ҳангоме ки рафтам, бояд иқрор шавам, ки ҳуҷҷатро дар пеши назари хизматчиӣ ҳайроншуда намоишкорона афшондам. Вай аз маҷаллаи чашм канда, таббасуми маро мушоҳида намуд ва аз забони ман „Худо ба шумо баракат диҳад“-ро шунавид.

Вақте идораро тарк намудем, Холиди дар ҳайратмонда хотирнишон намуд, ки барои ба итмом расондани кор ҳамагӣ бист дақиқа лозим шуд. Дар чунин фурсат ҳуҷҷатҳоро ҳатто агар корпартоӣ ҳам намебуд, тайёр карда наметавонистам.

Дилам аз фараҳ лабрес буд ва ман ба Холид фаҳмондан мехостам, ки Парвардигор ба мо ёрӣ додан мехоҳад. Вақте ки мо ибодат мекунем, Ӯ ба ҷои мо кор кардан мехоҳад. Ин услуби асои Мусост. Агар ман танҳо дар бораи мушкilotҳоям ба Парвардигор нақл мекардам, аммо шахсан кӯшиш ба боварӣ коре намекардам, мумкин гувоҳномаи намегирифтам. Ман бояд худам ягон кор мекардам. Бояд ман мепурсидам, ки сардорашон кист. Айнан ҳамон гуна, ки Худо аз Мусо бо асояш кӯфтани харсангро талаб намуд. Ӯ мехоҳад, ки мо ҳам дар мӯъҷизаофарӣ шарик бошем.

Ба назар чунин мерасид, ки Холид аз чидду чаҳди ман андаке дасту по хӯрд, вале даррав ба худ омада, бо табассум илова намуд: „Ман, модарчон, як чизро гуфта метавонам, ки ба зеҳни ман расид. Ту ба ҷои „ташақкур“, доим „Худо ба шумо бараккат диҳад“ мегӯӣ. Вақте ки ту инро мегӯӣ, ба ман чунин менамояд, ки олитарин суҳанхоро мешунавам“.

Ҳоло, замоне, ки ҳамаи қоғазҳо омода шуда буданд, ман хостам чанд муддате ба Ваҳ барои хайрухуш равам, чунки медонистам, ки сафарам аз ҷор моҳ зиёдтар тӯл мекашад. Вале, вақте ки дар ин бора суҳан кардам, Холид гуфт: „Магар дар бораи обхезӣ чизе нашунидаӣ?“

Боронгарии зиёде ноҳияҳои Покистонро, ба хусус байни Лаҳор ва Ваҳро ғарқи об кардааст. Ба масофаи чандин мил замин тамоми зери об монда буд. Ҳаракат хатарнок шуда буд. Тамоми рафту омадро ҳукумат зери назароташ гирифтааст.

Дилам вайрон шуд. Пас, барои хайрухуш имконияте намешавад? Парвардигор мехост ман бо ҳамаи гузаштаи худ батамом хотима диҳам, чуноне ки Лут иҷозати ба қафо нигаристан нашошт. Ман қарор дода будам, ки аз Лаҳор пас аз ду рӯз, субҳи рӯзи ҷумъа биравам. Бояд ба Карочӣ парида, дар он ҷо ба самолёти Штатҳо савор мешудам. Пегги бо писараш бояд ба Деҳлии Нав мерафт, бо самолёти ширкати *Пан Американ* дар Карочӣ фуруд меомад ва ману Маҳмуд бояд бо онҳо ҳамроҳ бишавем. Вале субҳи сешанбе ман як майли сафарро хис намудам. Ташвишам бештар барои Маҳмуд буд. Табиист, ки дар Ваҳ овоза паҳн шуд, ки мо бесабаб ба Лаҳор нарафтем, балки аз он ҷо ватанро тарк карданием. Шояд ҳешу табор меҳоҳанд Маҳмуро аз дасти ман, аз „таъсири зараровор“-и ман бигиранд! Эҳтимол маро ба ҳамин баҳона боздоранд? Ҳисси пуршиддати хатар моро ошуфта гардонда буд.

Не, ман мунтазир нахоҳам шуд. Фавран рафтан лозим. Худи ҳозир ба Карочӣ рафта, назди дӯстон манзил гирифтани даркор.

Ва худи ҳамон рӯз ману Маҳмуд зуд бо Холиду оилааш хайрухуш карда, ба сӯи фурудгоҳ шитофтем. Аз Лаҳор бо як ҳисси ниҳоят тасаллибахш паридем. Мо аллақай дар сафарем!

Карочӣ, ба андозае ки медонистам, як шаҳри биёбонии наздики сохил, на чандон дур аз укёнуси Ҳинд ба шумор мерафт. Дар он кӯҳнаву нав бо ҳам омезиш ёфта буданд, дар миёни ролс — ройсҳо уштурҳо низ ба назар мерасиданд, бозорҳои сермағалу пур аз пашша бо мағозаҳои олиҷаноби замонавӣ, ки мӯдҳои навтарини франсавиро ба намоиш гузаштаанд, ҳамшафат буданд. Он чунон як шаҳри калони сернуфуке буд, ки он ҷо бемалол аз назар пинҳон шуданамон мумкин буд.

Мо пеши дӯстон манзил гирифтем ва ман ба марказ барои дидани мағозаҳо рафтам, то рӯзи дигар ба сафари Амрико тайёри бинам.

Ғайри чашмдошт, аксуламали тавоное ҳис намудам. Ман чашмҳоямро пӯшида, ба девор пушт додам, то такагоҳ бичӯям ва ба Парвардигор дуо карда, аз У паноҳ талабидам. Баъд боварии қатъӣ пайдо намудам, ки ману Маҳмуд бояд шабона дар меҳмохона ҷой гирем. Ман кӯшидам, ки ин фикрро аз худ дур намоям. „Охир, ин беақлист!“ — гуфтам ба худам. Баъд ба ёдам омад, ки одамони оқил дар хобашон огоҳӣ меёфтанд то ба манзил аз роҳи дигар раҳсипор гарданд.

Дере нагузашта мо аллакай дар меҳмонхонаи Айр Франс, дар фурудгоҳи Карочӣ аз қайд гузаштем. Ман Маҳмуро зуд ба утоқи меҳмонхона бурда, барои хӯроқаш фармоиш додам ва ҳар ду нишаста интизорӣ мекашидем. Маҳмуд хеле нороҳат буд. „Модарҷон, чаро мо бояд пинҳон шавем?“ — пурсид ӯ.

„Ман чунин фикр дорам, ки мо бояд якчанд муддат диққати касеро ҷалб нанамоему халос“.

Дар он шаби пеш аз парвоз ман гӯё нахобидам, пайваста фикр мекардам. Чаро ман ин қадар асабонӣ будам? „Охир, барои ин сабабе нест. Наход боз таҳдидҳои пештараро ба хотир овардам? Сӯхтор? Ман ҳамагӣ чанд соат хушёрхобӣ намудаму халос“. Соати ду хатари аҷоиборо эҳсос намудам. Ин бароям боз хандаовар намуд. Ман онро тавре фаҳмидам, ки соати тарки меҳмонхона расидааст. Инро бароям Парвардигор гӯшрас намуд. Ман шитобон Маҳмуро хоболудро пӯшондам ва чомадонхоро дар дами дар гузоштам, то хизматгор онхоро бигирад. Соати сеи пагоҳӣ буд. Парвоз дар соати 5 таъин шуда буд. Маҳмуд ҳоло ҳам хоболудона назди меҳмонхона дар интизори таксӣ меистод, ки моро бояд ба ҷои лозимӣ мебурд. Ман моҳтоби аллакай хирагаштаро нигоҳ карда, фикр намудам, ки наход дар ватанам бори охирин моҳтобро медида бошам? Насими субҳгоҳӣ ба ман бӯи хуши наргисро мерасонд, шояд аз гулзор бошад. Дилам ашк мерехт, зеро ман ҳис намудам, ки дигар боғамро нахоҳам дид.

Оқибат таксӣ омад. Ману Маҳмуд дар мошин нишастем. Вақти ба роҳ баромадан дуо кардам. Ҳатто дар ин бевақтӣ дар фурудгоҳ одами бисёре буд. Вақте ки мошин дар назди чароғак истод, ман аз асабоният ба худ печида, кӯшидам ҳарчӣ зиёдтар ба ҷои нишастии мошин ҷафстар шавам. „Мо бояд чанд вақт диққати касеро ба худ ҷалб нанамоем“, — гапҳои худамро ба ёд овардам. Не, набояд ин тавр бошад. Аслан ман фақат бояд дуо кунаму бас. „Парвардигоро, маро аз ин асабоният халос намо. Он аз тарафи Ту нест! Ман дар як вақт наметавонам, ки ҳам ба Ту бовар намоям ва ҳам дар ташвиш бошам! Агар ин хавотирӣ аз тарафи Ту бошад, Парвардигоро, пас ягон сабабе бояд бошад ва ман итлоат менамоям“.

Хайрият, ки то терминали зарурӣ расидем ва садон ғулғулангези моторҳо ба ғушамон расид. Доду фарёди садҳо нафар одамон хисси хатарро боз ҳам тақвият меоданд. Ҳангоме ки ба боло нигариста парчами кишвари худро бо ситора ва мохтоби ҳилол дар пасманзараи сабз партафишон дидам, дилам такон хӯрд. Ман ҳамеша ин парчам, халқи худ, ақидаи мусулмониашонро хурмат хоҳам кард. Хизматгоре шитобон омада, чомадонҳои моро барои аз назар гузарондан гирифта бурд. Ва ман бо хушнудӣ дидам, ки онҳо ба зудӣ аз назорат гузаштанд. Бароям бо худ бурдани на бештар аз 40 кило бор мумкин буд. Ман сафарҳои пештараи оилавиамонро, ки танҳо барои як ҳафта шуда зиёда аз 1000 кило бағоч мегирифтам ва хоҳарҳоям барои ягон чизи дар хона фаромӯшшуда гиря мекарданд, ба хотир оварда, табассум намудам.

Мо бояд боз як соати пурра мунтазир мешудем. Маҳмудро ба худ наздиктар карда, ҳис менамудам, ки мо бехтараш бояд байни одамҳо бошем, то касе моро пай набарад. Вале ман ҳеч не ки худро аз хисси хатари афзуншаванда барканор карда тавонам. Ва боз бори дигар аз тарси ноҷоя худамро сарзаниш кардам. Ҳама чиз дар дасти Худост, худро таскин меодам. У маро аз ин вазъият халос месозад ва ман бояд танҳо Уро ғуш кунам. Баъд Маҳмуд хоҳиш намуд, ки ба ҳочатхона равад. Мо ба поён фурумадем, то ки ҳочатхонаи мардонро ёбем. Ман дар роҳрав мунтазир истодам.

Баногоҳ реиси моро эълон карданд: „Самолёти Пан Американ, ки ба тарафи шаҳри Нью-Йорк парвоз мекунад, барои қабули мусофирон тайёр аст“. Дилам аз қолабаш баромад. Маҳмуд дар кучост? Зудтар рафтаним лозим!

Дар кушода гардид. Не, ин вай нест, як каси салладор буд.

Ман беихтиёр ба дар наздик шудам. Ман чӣ қор карда истодаам! Албатта, ҳеч як зан дар мамлакати мусулмонӣ таваккалан ба ҳочатхонаи мардона, бигузур барои чувтҷӯи писараки 9-сола ҳам бошад, намедарояд.

Боз реиси моро эълон карданд: „Ба самолёти Пан Американ, ки ба тарафи шаҳри Нью-Йорк парвоз мекунад, саворшавӣ ба охир мерасад“.

Ох, не! Ман дар дахшат будам. Ягон коре бояд кард. Дари ҳочатхонаро кушода „Маҳмуд!“ — ғӯён дод задам.

Овозаш шунида шуд: „Ҳозир, модарҷон...“

Ман нафаси чуқур кашида ба девор така намудам. Ба зудӣ Маҳмуд намоён шуд. „Дар кучо будӣ? Чаро ин қадар дер кардӣ?“

Инаш аллақай муҳим нест. Ман чавобашро мунтазир нашуда дасташро доштаму давидем. Акнун мо аз роҳрави дарозе шитобон мегузаштем. Мо байни мусофирони охиринае будем, ки барои ба самолёт нишастан кӯшиш менамуданд.

„Ух, модарчон! Ин киштиро бин-а!“ — дод зад Маҳмуд.

Дар ҳақиқат, ин як манзараи олиҷаноб буд. Самолёти 747 хело самолёти калон буд. Мо ҳар ду барои парвоз шодмонӣ менамудем. Ман ҳеҷ гоҳ чунин самолёти калонро надида будам.

Вақте ки ба самолёт мебаромадем, лаҳзае ман дудила шуда будам. Охири бор поям ба хоки Покистон мерасид. Вале мо бояд пеш мерафтем. Ҳамин ки ба самолёт даромадем, ки ба назарам як синфхонаи бузурге намуд. Роҳбаладдухтар моро ба ҷойҳоямон бурда шинонд. Пегги дар кучост? Ман дар Амрико бе ӯ чӣ кор мекунам?

Ана, ӯ ҳам намудор шуд! Барояш рохро кушода назди мо мешитофт. Пегги маро ба оғӯш гирифт.

„Ох, азизакам! — нидо намуд ӯ. — Чӣ қадар дар изтироб будам. Ман шуморо вақти савор шудан надидам!“ Ман ба ӯ фаҳмондам, ки чӣ ходиса рӯй дод ва Пегги охи сабуке кашид. Баъд моро бо писараш, ки ҳамроҳаш буд, шинос намуд. „Боиси таассуф аст, ки ҳамроҳ нишаста наметавонем, — гуфт Пегги. — Мо бояд ба ҷойҳое шинем, ки бароямон додаанд“.

Бояд иқрор шуд, ки ман муқобил набудам. Фикрам дар он лаҳза аз сӯҳбати дӯстона тамоман дур буд. Ман дар бораи он фикр мекардам, ки ҳақиқатан ватанамро тарк менамоям. Албатта, ман дилтанг будам, вале дар айни замон ҳис намудам, ҳар он чизе ки зарур буд, ба иҷро расондам. Сарфаҳм рафтани он бароям мушқил буд.

Дере нагузашта, Маҳмуд ба ҳолати пештарааш баргашт. Вай бо роҳбаладдухтар як андоза дохили самолётро тамошо намуд. Маҳмуд бо як ҷаҳон таассурот ба ҷои худ баргашт. Ин бароям табъи дил буд. Роҳбаладдухтар хоҳиш намуд, ки тасмабандҳоямонро бубандем. Ман ба тиреза нигоҳ карда, нурҳои аввалини осмони шарқро дидам. Моторҳо ба кор даромаданд ва моро ҳаяҷони шодиоваре фаро гирифт. Самолёт ба ҳаракат даромад ва болои хати парвоз суръаташро тезонд. Ман ба қафо баргаштам, вале Пеггиро надидам.

Аммо Маҳмуд дар ҳаяҷон буд. Рӯяш аз хурсадӣ барқ мезад. Ман дасташро дошта, ба дуо сар кардам.

„Дигар чӣ, Парвардигоро? Ман ҳис мекунам, ки чизеро иҷро намудам! Ту маро аз кишвар ба мисли Иброҳим баровардӣ, Парвардигор. Ман намедонам, ки оянда чӣ мешуда бошад, вале инаш аниқ аст, ки як чизи муҳимро иҷро намудам. Ман қаноатмандам, зеро бо Туям.“

Ҳатто аз тарсу асабонияти пештара ба ҳичолат афтодонам маро дигар нороҳат наменамуд. Як чиз аниқ аст, ки дар назди Парвардигор дар ҳама кор фармонбардорӣ намудам. Ва бояд иқрор шавам, маълум набуд, ки чӣ бояд мешуд, агар ман амри ӯро гӯш намекардам ва ба зудӣ ба сафар намебаромадам.

Аз паси тиреза чароғакҳои хурд пайдо шуданд ва чархҳо ногаҳон бардошта шуданд. Мо дар фазо будем! Дар равшании хати майдаак соҳилии Покистонро аз укёнуси Ҳинд чудо менамуд ба чашмам расид.

Ман дастамро ба У дода будам. У ягона такагоҳи ман буд. Хурсандии ягонаам дар Ҳузури У будан мебошад. Ва агар ман дар Ҳузури У бошам, пас ман шарафмандам.

„Ташаккур, Парвардигор, — нафас баровардам ман. — Таашаккур барои он, ки Ту барои мо бо Худ саёҳат намуданро ичозат додӣ“.

ИЛОВА БА ХОШИЯ

Билқис Шайх ҳоло дар Амрико зиндагӣ дорад. Ба маъное дигар ин зан ватанашро тарк намуд, қисман барои он ки вай ба дунёи мо фарохтар, аз нуқтаи назари Худованд нигоҳ мекунад. Ба маънои дигар вай Покистони азизашро дар ҳама ҷо, ҳамешагӣ дар қалби худ дорад. Боғашро дар як гӯшаи дунё абадан воғузошта, боғи дигареро, дар баландие, назди хонаи хурдакакаш дар Калифорния, ки дар он ҷо бо наберааш Маҳмуд зиндагӣ дорад, бунёд менамояд.

МҮНДАРИЧА

1. Ҳузури ваҳмангез	3
2. Китоби аҷиб	11
3. Хобҳо	17
4. Вохӯрӣ	22
5. Дар дууроҳа	32
6. Омӯхтани ҷустуҷӯи Ҳузури Ў	38
7. Таъмид бо оташу об	46
8. Оё Ҳимоя ҳаст?	55
9. Тарки алоқа	65
10. Дар ҷалоли Ў буданро омӯхтан	74
11. Насими дигаргуншавӣ	89
12. Мавсими кишт	95
13. Огоҳӣ аз хатари тӯфон	104
14. Фирор	118
Илова ба ҳошия	127

МАН ЧУРЪАТ
НАМУДАМ ӮРО
ПАДАВ ХОНАМ

— Китоби мазкур
барои шахсоне
мебошад, ки
мехоҳанд донанд,
ки вақте ҳаёти

худо ба Худо бахшанд, чӣ рӯй медиҳад. „Магар
Ӯ ба ваъдаи Худ доир ба ғамхор будан нисбати
ман, ҳимоят қардан дар ҳама ҳолатҳо, вафо
мекунад ё не?“

Ин зиндагиномаи воқеии Билқис Шайх,
покистонзани асилзода, ки дар чорроҳаи зиндагии
худ ба чунин пурсишҳо рӯ ба рӯ омадааст. Баъд
аз он ки шавҳараш (мансабдори олимақоми
давлатӣ) ӯро тарк кард, ба зодгоҳи падараш
қӯчид, то дар осоиштагию беғамӣ умр гузаронад.
Аммо осоиштагиё, ки ӯ меҳост ёбад, дастнорас
буд. Хангоми тадқиқу омӯзиши Қуръон бисёр
ишораву баёнҳоро дар бораи пайғамбар Исо
дармеёбад. Ва аз ҳисси кунҷковии баланд рӯй ба
Каломи Худо (Китоби Муқаддас) меорад.

Рӯъёву хобҳои аҷоиб боиси андеша ва тағйиротҳои
чуқур дар ҳаёташ мегардад.